Jaroslav Malina

TENIS HUMORNĚ I VÁŽNĚ aneb Z ČESKA DO WIMBLEDONU A ZASE ZPÁTKY

TENNIS HUMOR–OUSLY AND SERIOUSLY or FROM THE CZECHIA TOWIMBLEDONANDBACK AGAIN

TENIS HUMORNĚ I VÁŽNĚ aneb Z ČESKA DO WIMBLEDONU A ZASE ZPÁTKY

TENNIS HUMOR — OUSLY AND SERIOUSLY or FROM THE CZECHIA TO WIMBLEDON AND BACK AGAIN

O vydání knihy se zasloužily:

APF VENTURE CAPITAL CR s.r.o.

APF GROUP

KALÁB – invest, s.r.o. se sídlem v Brně, Vídeňská 849/15 639 00 Brno

KALÁB

Litera BRNO, Tábor 2813/43a, 612 00 Brno

Litera BRNO

Rebio Sun, s.r.o., Dominikánská 350/5, 602 00 Brno

Rebio

Text © Jaroslav Malina, 2024
Ilustrace © Jiří Eliška, Michal Halva, Jiří Hiršl, Milada Kollárová, Alice Kopečková, Martina Lupe Švarcová, Zdeněk Macháček, Zdeněk Makovský, Dana Marková, Jiří Neuwirt, Ivana Olšanová, Alena Opletalová, Gabriela Sedláčková, Jiřina Strýčková, Jaroslav Svoboda, Zdeněk Šplíchal, Miroslav Štěpánek, Jindřich Štreit, Marta Tabery, Pavel Tasovský, Antonín Vojtek, Julie Vojtková, 2024
Typografie a sazba © Jiří Eliška, 2024
Obálka (přední strana) © Jiří Neuwirt, *Z Česka do Wimbledonu a zase zpátky,* 2019.
Obálka (zadní strana) © Miroslav Štěpánek, *Tenisová planeta*, 2023.
Translation © PhDr. Jan Filipský, CSc., 2024
Recenzenti: PhDr. Jan Filipský, CSc.,
doc. PhDr. Václav Soukup, CSc.,
prof. Mgr. Martin Zvonař, Ph.D., 2024

Vydala © Nadace Universitas
Tisk: Ing. Vladislav Pokorný – LITERA BRNO

ISBN 978-80-908838-4-0

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení vydavatele.

Zdeněk Macháček, *Antropomotorika servisu tenisty-tantristy,* 2019,
topol černý, kolorovaný šedě a bíle, 44 × 22 × 7 cm

Jiří Neuwirt, *Jindřich VIII.*, 2019,
kolorovaná kresba, papír, 20 × 20 cm.

OBSAH

1. TENIS VE SVĚTĚ 8

2. TENIS V ČESKÝCH ZEMÍCH 21

3. TENIS V POEZII A VÝTVARNÉM UMĚNÍ 23
3.1. Tenis – Boží dílo 23
3.2. Ze světa pohádek a bájí, též příběhů, které asi všichni znají 33
3.3. Křížem krážem po světě 48
3.4. Tenisové rekvizity 66
3.5. Kurty – dějiště zázraků 80
3.6. Aktéři a aktérky 96
3.7. Hry hravé, dravé i bitvy jako břitvy 118
3.8. Mini-ZOO 141
3.9. Výsledkové účty 151
3.10. Na lajně zítřka 172
3.11. Okénko pro Mistra Tenisologie 190

4. TENIS V HUDBĚ, HUDBA V TENISE 200

5. Z ČESKA DO WIMBLEDONU A ZASE ZPÁTKY 211

6. TENISOVÉ DESATERO 213

Autor 215
Výtvarníci 217
Literatura a prameny 225
Tennis Humorously and Seriously or From the Czechia to Wimbledon and Back Again (Summary) 230

1. TENIS VE SVĚTĚ

„Na počátku bylo Slovo a to Slovo bylo u Boha a to Slovo bylo bohem“ (Jan 1:1). Jak bylo utvořeno označení elegantní míčové hry dvou nebo čtyř hráčů s míčkem odráženým (odpalovaným) raketou na hřišti rozděleném sítí? Vzešlo ze středoanglického *tenetz*, jež patrně pochází z francouzského *tenez*, „držte, mějte“, což je 2. osoba plurálu imperativu od *tenir*, „držet, mít“ z latinského *tenēre*, „držet“. Tímto zvoláním upozorňoval hráč svého soupeře před zahráním svého podání, servisu).

V současné době je tenis jedním z nerozšířenějších a nejoblíbenějších sportů vůbec bez ohledu na národnost, věk či pohlaví. Svědčí o tom více než dvě stě států na všech obývaných kontinentech, které jsou členy mezinárodní federace; jen Česká unie sportu eviduje kolem 75 tisíc tenistů.

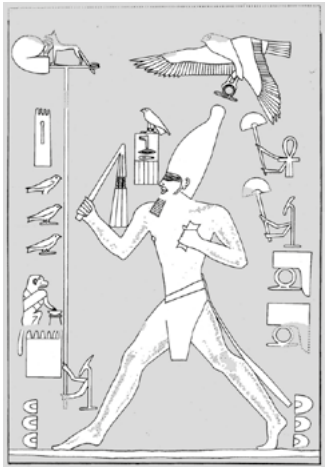
Lásku k tenisu možná podporuje i enigmatická etymologie jednoho z nejpoužívanějších termínů při počítání skóre – totiž *love* [lav]. Etymologie používání *love* ve smyslu „nula“ není jasná; existují dva výklady: 1. na začátku zápasu, kdy je nulové skóre, panuje stále ještě mezi hráči *love for each other*, „láska jednoho k druhému“; 2. od francouzského *l'oeuf*, „vejce“, protože vejce vypadá jako nula. Ale ovoid, vejčitý tvar, je ve fyzické podstatě i ve formě symbolu odpradávna kulturami světa chápán jako zárodek bytí a zrodu, jako metafora vznikání a neustálého koloběhu přírodních či vesmírných sil. Také v moderním umění je motiv vejce častým archetypem, například sochaři Constantin Brâncuși a Vincenc Makovský nebo malíř Josef Šíma připisovali tomuto elementárnímu motivu symboliku zrodu, počátku nového života, nepřetržitého kolotání a v tomto smyslu jej užívali ve svém výtvarném jazyce.

Obojí výklad *love* je pro vyznavače tenisu utěšlivý, neboť vyjadřuje takřka náboženský vztah k transcendentní skutečnosti, k něčemu, co jej přesahuje a na čem je závislý. Těžiště vztahu tak leží v budoucnosti, v niž věřící tenista (i ten stále prohrávající) doufá – odtud vysoké hodnocení naděje.

Dnešní tenis se vyvinul z míčových a síťových her, jejichž formativní počátky lze hledat už v nejhlubším pravěku. K takové úvaze chybí sice přímé archeologické doklady, ale lze ji odůvodnit poukazem na to, že hra a tanec patří ke kulturním univerzáliím, s nimiž se setkáváme ve všech lidských společnostech, ve všech nativních kulturách světa, které si udržely „prehistorický“ způsob života.

Nejstarší přímé doklady známe z prostředí starověkých civilizací. V babylonském *Eposu o Gilgamešovi* (*Ša nagba imuru*, doslova „Toho, jenž vše zřel“, kolem roku 2000 př. n. l.), který vznikl patrně z původně nezávislých sumerských eposů, se líčí hledání věčného života a smyslu lidské existence. Ve XII. tabulce nazvané „Gilgameš a dub“ se popisuje, jak Gilgameš, pololegendární sumerský panovník (ze dvou třetin bůh, z třetiny člověk) v městě Uruku v jižní Mezopotámii, ze stromu *ḫuluppu* zhotovil dva předměty a pak si s nimi hrál s uruckou mládeží. Šlo snad o hru připomínající tenis nebo o tehdy oblíbené chytání kroužků na tyčky?

Také ve starém Egyptě, podobně jako v mezopotamských civilizacích, byly sportovní hry nejen součástí každodenního života, ale i rituálů spjatých s dobrým fungováním celé společnosti. Děti a dospívající si nepochybně hráli s hadrovými nebo koženými míči a míčky, popřípadě se do něčeho trefovali, zatímco „sportující“ a fyzicky schopný panovník byl zárukou, že nezvítězí síly zla a chaosu a Egypt bude trvale vzkvétat a bude se dařit jejímu lidu. To potvrzoval rituál prověrky fyzické síly a zdatnosti, jímž panovník dokazoval svou zdatnost a vytrvalost. Z tohoto hlediska lze na základě dochovaných archeologických, ikonografických a písemných pramenů za prvního známého „sportovce“ s jistou nadsázkou považovat faraona Džosera (vládl 2687–2668 př. n. l.). Součástí jeho obrovské posmrtné rezidence, kterou představuje rozsáhlý stavební komplex s první, stupňovitou pyramidou v Sakkáře, bylo totiž také prostranství, které hrálo důležitou úlohu při svátku *sed*, jehož součástí byly i sportovní výkony panovníka. Dochovala se dokonce vyobrazení vykazující souvislost s míčovými hrami. Například panovník Taharka (kolem roku 680 př. n. l.), stejně jako mnozí další vládci, je zachycen při „sportovním“ výkonu, jak hází míče do čtyř světových stran. Šlo o královskou rituální hru „zasahování míčem“, při níž měl rukou (možná i pálkou) odpálit míč a symbolicky zničit oko hada Apopa, který ohrožoval Rea při jeho noční plavbě podsvětím, a tím i přirozený řád světa. Zatímco sportovní aktivitu v královské sféře ovládalo faraonské dogma a rituál, široké vrstvy obyvatelstva se spíše bavily nezávazným tělesným kláním a soupeřením. Napomáhal tomu také všeobecně uznávaný ideál atletické postavy; otylý člověk byl ve staroegyptských naučeních považován za omezence (Vachala 2019).

Anonym, *Faraon Džoser absolvuje rituální běh svátku sed*, kolem roku 2650 př. n. l., 3. dynastie, vápencový reliéf, 201 × 134 cm; nepravé dveře ve východní galerii v substruktuře Džoserovy stupňovité pyramidy v Sakkáře, Egypt.
Panovník je oděn do krátké suknice, k níž je připevněn býčí ohon. Součástí rituálního oděvu je také bílá hornoegyptská koruna na jeho hlavě, vous na bradě a důtky v pravé ruce. Jeho jméno Necerichet je uvedeno v hieroglyfech v hranatém rámečku (stylizovaném průčelí královského paláce) před jeho obličejem. Faraona obklopují symboly bohů a dole po obou stranách jsou zobrazeny půlkruhové mezníky, mezi nimiž se běh odehrával.

V indickém civilizačním okruhu se většina vládců rekrutovala z válečnické vrstvy *kšatrijů*, jejichž ideálem bylo vynikat tělesnou zdatností, vytrvalostí a mistrovstvím ve sportovních disciplínách i bojových uměních. Z kšatrij-

ského stavu pocházel zakladatel buddhismu Siddhártha Gautama (563–483 př. n. l.), jenž jako princ před nastoupením duchovní a učitelské dráhy bez formálního školení předčil v mistrovství lukostřelby všechny své vrstevníky. Rovněž prý exceloval při závodech dvoukolových vozů, skvěle jezdil na koni a házel kladivem. Pozdější zanícený stoupenec jeho učení a cesty nenásilí (*ahinsa*) maurjovský císař Ašóka (273–232 př. n. l.) si před konverzí na buddhismus vysloužil pověst neúprosného dobyvatele a zručného šermíře, jenž v čele svých armád silou zbraní sjednotil téměř celý jihoasijský subkontinent. Pod dojmem krveprolití a utrpení, jež způsobil při dobývání východoindické Kalingy, jehož se osobně zúčastnil, rozhodl nahradit násilná dobyvačná tažení („do čtyř světových stran“, *digvidžaja*) „vítězstvím pravdy“, tedy Buddhovy nauky (*dhammavidžaja*). Odvahou a značnou fyzickou obratností se měl vyznačovat i Buddhův starší současník Vardhamána (asi 540–467 př. n. l.), zvaný Džina (Vítěz), poslední z historických hlasatelů džinismu. Když si jako dítě hrál s kamarády na nádvoří královského paláce, náhle na skupinku zaútočil rujný sloní samec a chystal se prince probodnout kly. Ten však ho chytil za chobot, vyšvihl se mu za krk a vlídně ho uchlácholil. Za záchranu života tlustokožce i svých vrstevníků dostal přízvisko Mahávíra (Velký hrdina). Plavectví, šerm, běžecké závody, zápas a míčové hry byly podle svědectví čínských cestovatelů Fa-siena (334/7–420/3) a Süan Canga (602–664) v jejich době populární mezi studenty buddhistických univerzit v Takšašile a Nálandě. Ranní tělesná cvičení, posilování, lovecký výcvik ve střelbě na pohyblivé cíle a pěstování bojových umění se stala nedílnou součástí tělesné kultury na panovnických dvorech; od raného středověku se těšily rostoucí popularitě úpolové sporty, pohybové aktivity s využitím chvatů a znehybnění, ale i úderů, kopů, lámání kostí či kloubů (*mallajuddha*), jež se pěstovaly jako příprava na boj muže proti muži za války. Mnozí panovníci si vydržovali dvorní zápasníky, s nimiž se často i osobně pouštěli do křížku při soutěžích, jichž se museli účastnit všichni dvořané. Postupně se zájem o pohybovou výchovu, bojová umění a hry šířil i mimo aristokratické vrstvy – v řadě venkovských osad vznikaly specializované školy (*akháry*), jež vychovávaly profesionální válečníky. Za éry Velkých Mughalů se rozšířil pod perským a mongolským vlivem zápasnický styl *pahlavání*, v němž vynikal již první mughalský císař Bábur (1483–1530), jenž údajně dokázal uběhnout značnou vzdálenost se dvěma muži v podpaží. Z míčových her se stalo mezi dillískými sultány i jejich mughalskými nástupci oblíbenou kratochvílí pólo; sultán Kutbuddín Aibak (vládl 1206–1210) zálibu v tomto sportu zaplatil životem, když jej při zápase zalehl kůň.

Římané, kteří navázali na řeckou hru *sphairistike* (σφαιριστική) provozovanou při výchově mládeže v antických gymnasiích, pěstovali míčovou hru zvanou *trigon* (z řeckého *trigōnos*, „trojúhelník“). Hry se účastnili tři hráči zaujímající postavení na vrcholech trojúhelníku (odtud název). Rukama nebo dřevěnou pálkou odráželi proti sobě kožené míče plněné suchou trávou, žíněmi nebo fíkovými zrny. Míč chytali do pravé ruky a odehrávali jej levou. Kromě třech hráčů (*trigonali*) byli přítomni i pomocníci (*pilecripi*), kteří zapisovali skóre a sbírali míče. Tuto hru patrně zmiňuje i římský spisovatel a rozhodčí ve věcech vkusu (*arbiter elegantiarum*) Petronius (1. století n. l.) ve svém satirickém románu *Satyricon* ve scéně, kdy ji zbohatlý propuštěnec Trimalchion provozuje se svými dvěma mladými otroky.

Ze *Starého světa* lze snad ještě uvést tradiční japonskou hru *hanecuki* (羽根突き, 羽子突き; *hane*, „péřový míček“, *cuki*, „rána, úder“ = „[pět] ran do péřového míčku“). Vznik této hry se datuje do 14. století (Čína) a v Japonsku se začala rozšiřovat v období Muromači za šógunátu Ašikaga (1338–1573). Na první pohled hra vypadá podobně jako badminton, pouze bez sítě. Hráči (dříve především dívky) používali obdélníkovou dřevěnou raketu (pálku), které se říká *hagoita* (羽子, „péřový míček“ a 板, „pálka“). S ní hráči pinkali do míčku, který v minulosti tvořila bobule mýdelníku, na které byla nalepena ptačí péra. V minulosti patřila hanecuki mezi populární hry. Kromě zábavy se věřilo, že pohyby při úderu i samotný míček zahání zlé duchy. Proto se stala jednou z tradičních japonských her, kdy jí rodiče odháněli zlé duchy od svých dětí. Dívky ji často hrají u příležitosti japonského Nového roku. Hra má dvě varianty: v jedné se hráčka snaží udržet míček co nejdéle ve vzduchu; při druhé si dvě hráčky odpalují míček mezi sebou. Dívka, která nedokázala míček zasáhnout, je na obličeji označena tuší. Tradice říká, že čím déle udrží hráči míček ve vzduchu, tím méně je budou v následujícím roce trápit komáři. Ačkoli hanecuki již není tak populární jako dříve, zdobená hagoita je v Japonsku volně dostupná v prodeji. V některých případech je ozdobena portrétem herce tradičního japonského divadla *kabuki*.

Toyohara Čikanobu (1838–1912), *Dívky hrající hanecuki*, tisk z dřevěné desky; z kolekce *Azuma* („Východ“), 1896.

V Novém světě lze nalézt náznaky souvislostí s tenisem v míčové hře, která se v nahuaském jazykovém komplexu (k němuž se počítají jazyky a dialekty Aztéků, Chalků, Tepaneků ze středního Mexika a jazyky etnik Bagace, Nikarao, Sigua a dalších skupin z Hondurasu a Nikaragui) nazývá *tlachtli* („pelota“). Pod jinými názvy je rozšířena prakticky od dnešní jihovýchodní Arizony až po Honduras. Hrála se na hřišti ve tvaru velkého I. Po obou kratších stranách se zvedaly zdi a uprostřed nich byl vertikálně zasazen kamenný nebo dřevěný kruh, na rozdíl od horizontální polohy koše při dnešní košíkové. Hráči se kruhem snažili prohodit tvrdý kaučukový míč, který směli odrážet jen lokty, boky nebo nohama. Hra měla důležité rituální konotace a její vznik je připisován olmécké kultuře (1200 př. n. l. až 300 n. l.), která vytvářela formativní základy pozdějších slavných středoamerických kultur. Hřiště pro tlachtli byla objevena na řadě předkolumbovských mezoamerických lokalit, k nejvýznamnějším patří takzvané Velké míčové hřiště v městě Chichén Itzá („U studně Itzá“), jež bylo centrem velkého městského státu Mayů na Yucatánu v Mexiku (kolem 800–1200).

Chichén Itzá, Velké míčové hřiště, mayská kultura (kolem 800–1200), Yucatán, Mexiko.

Chichén Itzá, reliéfně zdobený kamenný kruh ukotvený ve zdi Velkého míčového hřiště devět metrů nad zemí.

Jiná indiánská kolektivní hra zvaná u nás lakros (z francouzského *crosser*, „odpalovat, odpálit [míč]“) vznikla v nativní Severní Americe. Provozovala se s míčkem a s holemi opatřenými miskovitou síťkou. Měla řadu různých názvů (například čoktavsky *istaboli*, odžibvejsky *baggataway*) i rozdílná pravidla. Hráči nastupovali ke hře se speciální pálkou v každé ruce. Tvary a výplety pálek se lišily podle jednotlivých etnických skupin. Hrálo se mezi dvěma brankami míčem z jelenice, který byl vycpaný trávou. Míček musely pálky spoluhráčů neustále udržovat ve vzduchu. U Irokézů (jednoho z největších a nejznámějších etnických seskupení, které v době před objevením Severní Ameriky žilo ve východní lesní zóně kontinentu) hrálo šest až osm hráčů na každé straně hřiště o rozličné velikosti. K vášnivým hráčům lakrosu patřili Čoktavové (Čoktové) ze skupiny Maskodžijů, kteří patřili do 18. století k nejvyspělejším indiánským populacím. Původně žili na jihovýchodě USA (Alabama, Mississippi). I v lesních oblastech Oklahomy, kam byli vytlačeni, si uchovali své zvyklosti. Jejich lásku k lakrosu zachytil americký malíř George Catlin (1796–1872), který se ve své tvorbě zaměřil na niterné poznávání a imaginativní zobrazení života indiánských etnik Severní Ameriky. Mezi jeho díly věnovanými lakrosu vyniká zejména obraz *Čoktavský hráč lakrosu* (1834). Před započetím zápasu byly prováděny různé rituály (obřadní zdobení těla, zpěv, tanec apod.). Mnohdy se i vážné mezikmenové spory řešily lakrosem namísto válkou (inspirace pro dnešek). Pro severoamerické indiány byl lakros nejen sportovní hrou, ale i společenským a rituálním obřadem.

George Catlin, *Čoktavský hráč lakrosu*, 1834, olej, plátno; Smithsonian American Art Museum, Washington, D.C., USA.

Hra blížící se svým pojetím dnešnímu tenisu se poprvé objevila ve středověké Francii; je zde doložena k roku 1275 pod názvem *jeu de la chasse* („hra na lov“), protože napodobovala chytání ptáků do sítí. Provozovali ji zejména řeholníci pocházející z urozených rodin jako náhradu rytířských zábav. Její obliba stoupala a stala se dokonce „královskou hrou“, nejprve ve Francii a postupně na dalších evropských panovnických dvorech (zejména v Anglii). Jednoho ze svých vrcholů dosáhla v době vlády Ludvíka X. Francouzského, zvaného Svárlivý (1289–1316; vládl 1314–1316). Panovníkovo

přízvisko bylo zřejmě odvozeno z jeho nesnášenlivého chování „doma i na kurtu“. Manželka Markéta mu byla nevěrná, milenec byl sťat, pověšen na šibenici a jeho pohlavní orgány byly hozeny psům; nevěrnice byla uvržena do vězení, kde v roce 1315 zemřela. Vdovec se oženil, ale krátce po svatbě zemřel: údajně se uhřál při „tenisu“, načež ve sklepě vypil velké množství studeného vína, následovala horečka, jíž Ludvík podlehl.

Původně se hrálo na „klášterním dvoře“ (francouzsky *dans la monastique cour*), odtud označení tenisového hřiště jako dvorec nebo kurt (francouzsky *court*). Míčem se tehdy trefovalo do branky, kterou hájila služebná strana (*service side,* proto se označuje podání slovem servis). Míče byly šity z kůže a plněny rozmanitými organickými materiály (bambusová vlákna, fíková zrna, mech aj.). Nebyly však standardizované, každý měl jinou hmotnost, a tedy i odlišné herní vlastnosti; pro tenisové míče byla zavedena norma, stanovující jejich tvar a hmotnost, až v polovině 18. století. První hromadnější řemeslná výroba vznikla ve Francii v roce 1480, kdy král Ludvík XI. (vládl 1461–1483) vydal výnos o výrobě tenisových míčů. Míče musely být šity z nejkvalitnější kůže a obsahovat pouze kvalitní vycpávku, kterou nesměla tvořit křída, písek, otruby, kovové zbytky, mech a hlína.

V následujícím období se pak francouzská hra *paume / jeu de paume* (čti „po:m“, „dlaň“; historicky „pálkovaná; míčovna“, lidově „fiasko“) rozšířila do dalších zemí. Paume spočívala v přehazování míče přes síť nejprve holou rukou, pak rukou v kožené rukavici. Počínaje 15. stoletím byl už míček odpalován pomocí rakety. V této podobě už byla paume bezprostřední předchůdkyní novodobého tenisu a jeho největší inspirací. Paume se hrála jeden proti jednomu, dva proti dvěma, tři proti třem i čtyři proti čtyřem.

V průběhu 15. století si „tenisová hra“ našla cestu i na Britské ostrovy, kde se později (v 19. století) odehrály zásadní momenty vedoucí k ustavení moderního tenisu. Nejdříve však musely být odstraněny překážky, které francouzskému importu nepřály, totiž jeho zákaz na úkor aktivit, které šlechtily válečníka (lukostřelba, šerm, jízda na koni apod.). Tedy činnosti, které rozhodovaly bitvy ve „stoleté válce“ mezi Anglií a Francií. Teprve Jindřich V. Anglický (vládl 1413–1422) se prý pro hru nadchl, když z Francie obdržel darem kvalitní tenisové míče. To mu nezabránilo, aby uspořádal válečnou výpravu do Francie, kde ve slavné bitvě u Azincourtu (1415) porazil mnohem početnější francouzské vojsko (právě díky lučištnickému umění). V bitvě byl zajat jeden z následníků francouzského trůnu Karel Orleánský (1394–1465), proslulý mecenáš (jeho chráněncem byl básník François Villon) i hráč tenisu (v jeho rodném Orléansu bylo údajně kolem čtyřiceti dvorců). V anglickém zajetí strávil čtyřiadvacet let (byl propuštěn v roce 1440), ale vězeňské podmínky nebyly přísné, životní styl nemusel měnit. Psal poezii (například *En la forêt de longue attente*, „V lese dlouhého čekání“) a na hradě Wingfieldu, kde byl jeho žalářníkem John Wingfield (jeho potomek Walter Wingfield se stal zakladatelem moderního tenisu) se mohl věnovat i tenisu.

Poté se stal tenis „královskou hrou“ i na anglickém dvoře. Jindřich VIII. Tudor (vládl 1509–1547) měl čtyři kurty u svého paláce Whitehall a jeden kurt

u paláce sv. Jakuba, který údajně postavil pro nebohou Annu Boleynovou. Tenis se pak hrál i v alžbětinské době a byl prý velkou zálibou také Jejího Veličenstva Alžběty I. (vládla 1558–1603).

Horlivým šiřitelem paume byl francouzský král Jindřich IV. (vládl v letech 1589–1610). Za panování jeho syna Ludvíka XIII. (1610–1643) dosáhla obliba paume jednoho ze svých vrcholů. Svědčí o tom také obsáhlá kniha *Le Jeu royal de la paume* (Královská hra paume), kterou v roce 1632 vydal Charles Hulpeau. Díky obratné politice kardinála Richelieua (1585–1642), od roku 1629 prvního ministra Ludvíka XIII., který propracoval teorii centralizace státní moci opřenou o ekonomické učení merkantilismu a doktrínu „raison d'État“ (zájem státu je veřejný zájem a musí mu být podřízeny zájmy i práva občanů) se z Francie stala velmoc; její politika a kultura stále výrazněji ovlivňovala mezinárodní dění a spolu s tím se paume rozšířila do mnoha evropských zemí. (Jako výrazná osobnost vstoupil Richelieu nejen do historie, ale i do literatury, divadelních her, filmových a televizních adaptací a dokonce i do úsloví *šedá eminence*.) Paume se šířila i přesto, že Evropa v té době prožívala jedno ze svých nejkrvavějších údobí za kruté třicetileté války. Tuto situaci dobře ilustruje historka, kterou ve své znamenité publikaci *Annals of Tennis* (1878, Kronika tenisu) zaznamenal anglický autor Julian Marshall. V roce 1641 byl v Paříži uveřejněn oslavný tisk *Carmen de Ludo Pilae Reticulo Bello comparato, victoria, & pace perpetua inde ventura* věnovaný kardinálu Richelieuaovi. Jeho autor R. Frissart (který sám sebe označuje za nejstaršího i nejvytrvalejšího hráče *pila palmaria* [z latinského *pila*, „míč“ a *palmaria*, „hra dlaní“ tedy „tenis“]) považuje paume za hru králů či krále her, jak vyplývá z jeho paralely mezi tenisem a válkou, kdy úpornost tenisových střetnutí srovnává s válkami, které spolu vedli francouzský král Ludvík XIII. a Filip IV. Španělský v letech 1628, 1635 a 1640 a které skončily francouzskými vítězstvími (Marshall 1878, 25–26). Obrazovým zrcadlem doby se stalo zejména dílo francouzského grafika a malíře Jacquese Callota (asi 1592–1635). Callot tvořil grafické cykly, většinou lepty, ovlivněné prožitkem války (*Velké hrůzy války* [například lept *Les Grandes Misères de la guerre], Obležení Bredy, Útrapy války*) i setkáními s lidmi na dně lidské společnosti (cyklus *Žebráci*), ale i výjevy z populární kultury a sportovních her (například lept *Le Miracle de Saint Mansuy*), které se odehrávaly na pozadí válečných ukrutností.

A právě do tohoto spletitého období zasadil svůj nejslavnější román *Tři mušketýři* (1844, *Les Trois Mousquetaires*) Alexandre Dumas starší (1802–1870). V roce 1625, kdy dorazil d'Artagnan do Paříže, údajně existovalo jen v sídelním městě kolem tisíce osmi set hřišť pro paume, z nichž mnohá byla krytá (odtud označení pro míčovnu). Je příznačné, že předehru vedoucí k definitivnímu zpečetění „přátelství na život a na smrt“ mezi Aramisem, Athosem, Porthosem a d'Artagnanem obstarala paume v jedné míčovně, nacházející se nedaleko stájí Lucemburského paláce:

„(…) Athos pozval d'Artagnana, aby šel s nimi. D'Artagnan, ačkoliv o hře neměl potuchy a nikdy ji nehrál, pozvání přijal, neboť nevěděl, jak jinak strávit čas mezi devátou a polednem. Oba mušketýři už v míčovně byli

Jacques Callot, *Les Grandes Misères de la guerre*, No. 11 (Velké hrůzy války, č. 11), 1632, lept, 8,1 × 18,6 cm, Art Gallery of New South Wales, Sydney, Austrálie. Callotovy grafiky dokumentují běsnění za třicetileté války v Lotrinsku, poskytují představu o vynalézavosti, s níž byli lidé popravováni ve „jménu spravedlnosti".

Jacques Callot, *Le Miracle de Saint Mansuy* (Zázrak svatého Mansueta), kolem roku 1632, lept, 20,3 × 26,7 cm, National Gallery of Art, Washington, D.C., USA. Svatý Mansuet (zemřel kolem roku 375; jeho francouzské jméno *Mansuy* je do češtiny překládáno též Mansvét nebo Miloslav, významově „dobromyslný, mírný"). Pocházel patrně ze Skotska. Vydal se na dalekou cestu do Říma. Při ní poznal učení o Kristu. Uvěřil a zatoužil víru, která přemáhá zlobu světa, šířit a stát se hlasatelem evangelia. Po přijetí biskupského svěcení odešel do Toulu (v Galii belgické, dnes Francie). Podle legendy vzkřísil guvernérova či panovníkova syna a zázrak přispěl ke christianizaci. Callot tento zázrak opatřil dobovými atributy: panovníkův syn byl zabit úderem tenisového míče, ten leží u chlapcova boku, raketu má u nohou; na pozadí jsou zobrazeny další hry a turnaje.

a trénovali s míčem. Athos, který vynikal ve všech tělesných cvičeních, zaujal s d'Artagnanem místo na opačné straně a vyzval Porthose a Aramise k zápasu. Ale při prvním pohybu, ačkoliv hrál levou rukou, uznal, že jeho rána ještě není zhojená natolik, aby mohl podobné cviky provádět. D'Artagnan tedy zůstal sám, ale protože prohlásil, že je příliš nešikovný, aby mohl odehrát rovnocenné střetnutí, spokojil se jen s tím, že míče odrážel a nepočítal body. Když jeden z míčů, napálený Porthosovou herkulovskou silou, proletěl tak blízko jeho hlavy, pomyslel si d'Artagnan, že kdyby ho zasáhl do obličeje, nemohl by jít na audienci – v takovém stavu by se nemohl před králem ukázat. V jeho gaskoňské představivosti na této audienci závisel celý jeho osud, a proto zdvořile pozdravil Porthose a Aramise a prohlásil, že bude v zápasu pokračovat, až jim bude rovnocenným soupeřem a šel si sednout na galerii. Naneštěstí pro d'Artagnana seděl mezi diváky jeden gardista Jeho Eminence, jenž byl ještě pořád bez sebe vzteky kvůli porážce jeho druhů, k níž došlo předchozího večera."
Mezi oběma muži došlo vzápětí ke konfliktu, který řešili soubojem (pochopitelně, jak jinak!?). Do něho se posléze vložili jak mušketýři, tak gardisté. Výsledkem střetu bylo několik zabitých gardistů Jeho Eminence, kardinála Richelieua (s nímž král čas od času zápolil o moc) a z toho plynoucí panovníkův respekt vůči čtveřici mušketýrů. Ve 20. století bylo označení „čtyři mušketýři" (francouzsky *Les Quatre Mousquetaires*) jako *epiteton ornans* přeneseno na čtyři nejlepší tenisty Francie (Jeana Borotru, Jacquese Brugnona, Henriho Cocheta a Renéhо Lacosta), kteří ve druhé polovině 20. let 20. století vytvořili nejslavnější éru francouzského tenisu, když získali dvacet Grand Slamů ve dvouhře a třiadvacet ve čtyřhře. Co dodat?

> Kdyby uměl d'Artagnan stejně „paumovat" jako šermovat, mohl by se i tenisu profesionálně věnovat...

Nejstarší míčovna známá svými rozměry existovala v Londýně kolem roku 1529: hřiště bylo dlouhé 29,29 m, široké 9,77 m. Mnohem větší míčovna byla v Louvru (1555) – měla na délku 36,93 m a na šířku 12,24 m. Poté se rozměry dvorce několikrát měnily až do roku 1877, kdy se konal první Wimbledon na obdélníkovém hřišti o rozměrech 23,77 × 8,23 m a tento rozměr se dodržuje dodnes. V průběhu doby se měnila i výška sítě. Například nařízení z 16. století určovalo, že síť nesmí být zcela napnuta, ale má tvořit oblouk a výška sítě uprostřed má sahat po prsa hráčů.
V renesanční Itálii byla oblíbena hra zvaná *pallacorda* (z italského *pállacòrda*, „tenis[ové hřiště]), která se rovněž podobala dnešnímu tenisu. Spolu s hrou *calcio* (předchůdce kopané) byla oblíbenou renesanční kratochvílí na vybití maskulinní agresivity. Dá se říci, že tyto hry nahradily poněkud těžkopádné středověké rytířské turnaje.
Jeu de paume inspirovala v 17. století vznik oblíbené baskické peloty v prostředí Basků, etnika žijícího v oblasti západních Pyrenejí na rozhraní Francie a Španělska. Jedná se o druh tenisové hry na principu posílání míče sem a tam mezi družstvy nebo dvěma hráči. Hráči nebo družstva odpalují míček proti zdi s tím, že se může země dotknout jenom jednou a poté se musí

odehrát. Hráč získává bod, pokud jeho soupeř není schopen míček odehrát nebo jej odpálí mimo hru. Podle varianty hry se hraje na 25 až 50 bodů.
Možná ještě starší hru blízkou tenisu, dokonce snad s pravěkými kořeny, představuje *hurling* (irsky *iománaíocht* nebo *iomáint*), který se stal irským národním sportem. Jde o kolektivní hru s patnácti hráči na každé straně, obdobná hra pro ženy se nazývá *camogie* (*camógaíocht*). Všichni hráči mají krátkou jasanovou pálku (*hurley*), jejich úkolem je dopravit malý míček (*sliotar*) buď přímo do brány střežené brankářem (3 body), nebo mezi tyče nad bránou (1 bod). Hráči smí sliotar chytit do ruky a udělat s ním nejvíce čtyři kroky, poté ho musí odpálit. Hráči nenosí žádné chrániče, od roku 2010 jsou povinni mít helmu. Rychlostí až 150 km/h může totiž sliotar doletět až do vzdálenosti i 100 metrů.
V 15. století se v Anglii konaly první „tenisové zápasy“ profesionálů, na jejichž výsledky se sázely značné částky. Z hazardní hry pochází také dosud používané tenisové bodování: za vyhraný míč se vyplácelo patnáct *sou* a cílem hry bylo získat jich šedesát, tedy kopu. Počítalo se tedy 15:0, 30:0, 45:0 a celá hra. Pokud měli oba hráči 45 bodů, chyběly jim k vítězství dva míče (francouzsky *deux*), označoval se tento stav jako shoda (*deuce*). Nula se v tenise nazývá *love* (láska), podle pořekadla, že kdo nevyhrál žádné peníze, tomu zbývá ještě láska. Později upadl původ tohoto bodování v zapomnění a číslo 45 bylo nahrazeno jednodušším 40. Původně se hrálo holou dlaní, od 16. století se začaly používat rakety (ze starofrancouzského *racachier*, „vracet míč“).

Hra *paume* v jedné z pařížských míčoven. Frontispis z knihy: Charles Hulpeau, *Le Jeu royal de la paume* (Královská hra paume), Paris 1632.

Archetypy dnešních tenisových raket se objevily ve 14. století v Itálii: oválný dřevěný rám byl vypleten napjatými zvířecími střívky. V roce 1675 italský malíř, rytec a všestranný sportovec Giuseppe Maria Mitelli (1634–1718), který se věnoval gymnastice, tenisu a dalším sportům, přišel s důležitým vynálezem. Navrhl vést výplet otvory v rámu rakety a opatřit držadlo kůží. Mitelliho mladší krajan Giovanni Battista Tiepolo (1696–1770), představitel pozdního benátského baroka, použil na obraze *Smrt Hyakintha* (1753) jako jeden z atributů tenisovou raketu (zřejmě Mitteliho typu).

Giovanni Battista Tiepolo, *Smrt Hyakintha*, 1753, olej, plátno, 287 × 232 cm, Thyssen-Bornemisza Museum, Madrid, Španělsko.

U zrodu moderního tenisu stojí dva Angličané – major Thomas Henry Gem (1819–1881) a major Walter Clopton Wingfield (1833–1915). V roce 1858 vyznačili plochu na trávníku v Edgbastonu v hrabství Warwickshire a nazvali ji tenisovým kurtem. V roce 1874 si Walter Wingfield nechal patentovat pravidla hry, kterou nazval *sphairistike* („sféristika“) a která podle jeho názoru ideově navazovala na hry provozované ve starověkém Řecku a Římě. Hřiště svým tvarem připomínalo přesýpací hodiny, bylo u základních čar širší než u sítě. Síť byla mnohem vyšší než dnes a na jejích sloupcích byly upevněny boční sítě. Hra přes síť vysokou 1,5 metru připomínala dnešní badminton. Než byl v anglickém Leamingtonu v roce 1872 založen první tenisový klub, jediná hra všeobecně známá jako tenis měla ve Francii název *jeu de paume* („hra dlaní“), na Britských ostrovech *real tennis* („pravý tenis“), ve Spojených státech amerických *court tennis* („tenis na dvorci“) a v Austrálii *royal tennis* („královský tenis“). Tenis se stal také jedním z prvních odvětví sportu považovaných za vhodné i pro ženy. Uvažovalo se, zda by se ženám

mělo dovolit, aby míček směl při zápasech dopadnout na jejich části dvorce dvakrát s ohledem na jejich garderobu, ale ženy tuto nabídku odmítly. (Dva odskoky jsou dnes v tenise přípustné pouze ve hře na vozíku.)
Během dalšího vývoje byla pravidla hry pozměněna, dvorec nabyl pravoúhlého tvaru, původní název byl změněn na *lawn-tennis* (z anglického *lawn*, „trávník“; hrálo se výhradně na travnatých dvorcích), zmizely boční sítě a postupně se snižovala výška sítě aj. Podle nich bylo sehráno I. národní mistrovství Anglie 9. června 1877 ve Wimbledonu. V roce 1883 byla síť snížena na 91 cm uprostřed a 123 cm u postranních sloupců. Netrvalo dlouho a bylo rozhodnuto a zaneseno do pravidel, že délka sítě má být 12,8 m, postranní sloupky 1,07 m a uprostřed je síť stažena páskem na 91 cm. Základ této hry se od té doby v podstatě nezměnil. Můžeme tedy říci, že kolébkou dnešní hry je Anglie. První anglický klub, který převzal hru s upravenými pravidly byl The All England Croquet and Lawn Tennis Club.
Od roku 1876 se tenis stal součástí Celoanglického kroketového klubu, který se na začátku následujícího jara přejmenoval na „The All England Croquet and Lawn Tennis Club“. O to se zasloužil zejména spisovatel a sportovní odborník Henry Jones (1831–1899), známý pod přízviskem *Cavendish*. Jako člen výboru Celoanglického kroketového klubu navrhl, aby se stal tenis klubovou součástí. V roce 1877 pak prosadil uspořádání tenisového turnaje ve Wimbledonu, který vstoupil do historie jako nejrespektovanější tenisová událost. Prvního ročníku, který se stal I. národním mistrovstvím Anglie, se účastnilo dvaadvacet hráčů, z nichž každý zaplatil startovné ve výši jedné libry; v následujícím roce se počet účastníků rozrostl na čtyřiatřicet. Tenis se začal šířit v dalších částech Velké Británie. V roce 1879 se v Irsku uskutečnil ženský tenisový turnaj, který se tak stal nejstarší soutěží ženského tenisového světa.
Z Anglie se tenis brzy rozšířil do zemí „britské koruny“ (Austrálie, Jižní Afrika, Nový Zéland aj.) a do Spojených států amerických. Na evropském kontinentu šířili tenis britští hráči; s oblibou působili v rekreačních střediscích Dinard a Le Toquet na francouzské Riviéře. Z Francie a přes Německo se tenis dostal také do rakousko-uherské monarchie, kde se nejdříve začal hrát v českých zemích: v roce 1879 se v zámecké zahradě knížat Kinských v Chocni uskutečnil premiérový turnaj; v Praze byl již v roce 1893 založen „I. Český lawn-tenisový klub“.
Vznikaly tenisové kluby, které se sdružovaly do národních tenisových svazů, začala se pořádat domácí mistrovství a posléze i mezinárodní turnaje. Například v Paříži byl založen tenisový klub Décimal v roce 1877 a o pět let později klub Racing, který se v roce 1889 zasloužil o uspořádání prvního mezinárodního mistrovství ve Francii. V roce 1881 se uskutečnil turnaj v Durbanu, který se stal předchůdcem mistrovství Jižní Afriky, historie mistrovství Německa započala v roce 1893.
První tenisový národní řídící orgán byl založen ve Spojených státech amerických v roce 1881, záhy přibyly další. Počátkem 20. století se tenis hrál ve velké části světa, což vedlo v roce 1913 k ustavení Mezinárodní tenisové federace (*International Lawn Tennis Federation*, zkratka *ILTF*, dnes pouze *International Tennis Federation*, zkratka *ITF*).

2. TENIS V ČESKÝCH ZEMÍCH

Tenis má v českých zemích dlouhou „prehistorii“. Již v 16. století byly zřizovány herny (míčovny), v nichž se provozovaly hry podobné tenisu. Nejznámější je renesanční míčovna v Královské zahradě Pražského hradu, kterou v letech 1568–1569 postavil německý kameník a architekt Bonifác Wolmut (1510–1579). Další herny byly v Praze například v Karmelitské ulici (tzv. Ballhaus) nebo ve Vejvodově ulici, což dnes připomíná v průčelí domu čp. 445 znamení se zobrazením tří tenisových raket se šesti míčky.

Kamenná deska na bývalé míčovně (dům čp. 445 Vejvodova 1, Praha 1, Staré Město) s latinským a německým textem, nahoře s emblémy tří raket a šesti míčků. Deska byla ve 20. století restaurována a přeštukována. Na svrchní štukovou vrstvu byl přenesen nápis (s chybami). Správný text zněl: „DANTE DEO NIHIL NOCET / INVIDIA ET EO NON DANTE / NIHIL IVVAT LABOR / AN GOTTES SEEGEN / IST ALLES GELEGEN / WR. R.M.B. VEZR. / ANNO 1675“. Překlad: „Když Bůh dává, závist ničemu neuškodí. Když nedává, námaha nic nezmůže. Na Božím požehnání závisí všechno počínání. 1675.“

V dalších stoletích popularita „tenisové hry“ rostla, i když zatím jen jako kratochvilná zábava v aristokratických kruzích, jak to také zaznamenal slavný pedagog a humanistický filozof Jan Amos Komenský (1592–1670) ve svém spisu *Orbis Pictus* v kapitole CXXXIII nazvané „Hra na míč“: „Na prostraném místě se hraje na míč, jejž jeden hází (zaráží) a druhý chytá i zpátky hází neb odráží pletenkou. A to jest hra (zábava) šlechtická k ohýbání těla. Balon nadutý větrem skrze klapku, pod širým nebem pěstí se zaráží.“

Paul Creutzberger, *Hra s míčem v míčovně*, dřevoryt, in Jan Amos Komenský, *Orbis pictus*, kapitola „Hra na míč“, Norimberk 1658 (první vydání z roku 1658 bylo publikováno dvojjazyčně, latinsky a německy, v roce 1659 vyšla v Londýně verze latinsko-anglická a roku 1685 vyšlo první vydání čtyřjazyčné latinsko-maďarsko-německo-české, v němž český titul zní *Swět Widitedlný*).

V průběhu 19. století se tenis rozšířil i v bohatých měšťanských vrstvách a v jeho závěru se stával ze společenské zábavy soutěžní sportovní disciplínou; zpočátku byl sice výsadou nejbohatších rodin, ale postupně pronikal i do nižších společenských vrstev. V roce 1879, tedy dva roky po prvním turnaji ve Wimbledonu, se v zámecké zahradě knížat Kinských v Chocni uskutečnil premiérový turnaj, a to nejen v Čechách, ale patrně i v celé rakousko-uherské monarchii. Ve stejném roce se hrál turnaj i na zámečku Bon Repos u Nových Benátek na Mladoboleslavsku, kde se nacházel náš první travnatý dvorec. Koncem 19. století bylo na našem území evidováno více než půl tisícovky tenisových hřišť s různým povrchem, nejčastěji makadamovým, cementovým nebo z plochých cihlových destiček. K rozšíření tenisu výrazně přispěla pražská firma bratří Goldschmidtů, která k nám od roku 1880 z Anglie dovážela tenisové rakety a míče.
Novodobá historie českého tenisu začala v roce 1893. Tehdy byl v Praze založen „I. Český lawn-tenisový klub“ (zkratka I. ČLTK). Téhož roku pořídil překlad anglických tenisových pravidel do češtiny středoškolský učitel tělocviku, funkcionář Sokola a propagátor sportovních her Josef Klenka (1853–1932). Brzy nato v Praze vznikly další kluby – LTC Praha a německý DLTC Prag. Tenis se ovšem rychle uchytil i v ostatních městech a na venkově. Během krátké doby byly založeny kluby v Olomouci, v Plzni nebo v Brně. Roku 1895 se již hrálo první mistrovství zemí Koruny české.

Jiří Eliška, *Komenský učí hru s pletenkou*, 2024, kresba, 21 x 15 cm.

3. TENIS V POEZII A VÝTVARNÉM UMĚNÍ

3.1. Tenis – Boží dílo

Dílo Boží

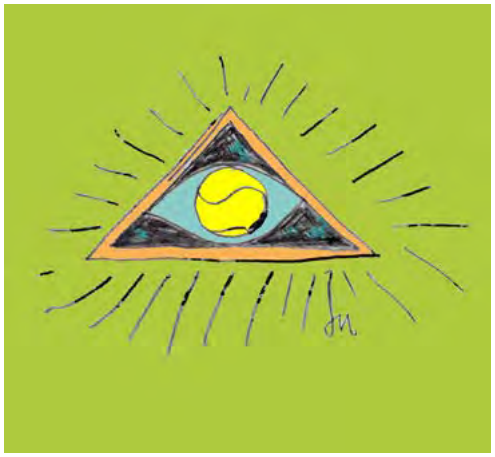
„Hotovo!“ řekl úlevně a chystal se konečně na lože.
Ale Boží dílo musí být dokonalé, vždyť je budou po čase pitvat vědci,
u humanitních popletů leccos projde, ale ti scientometričtí přírodovědci!
Únavou padal, ale ještě s povzdechem opustil lože: „Ach, bože!“

Musí vše pečlivě zkontrolovat, otevřel knihu GENESIS,
nahlas artikuloval příslušné verše a periferním zrakem hleděl na svět.
Vše bylo, jak psáno, najednou zrudl: „Probůh, zapomněl jsem na TENIS!“

Musí to napravit: Všechna bílá místa,
kde dříve žili lvi, obsadil bíle oděný tenista…

Milosrdně však chtěl lidstvo ušetřit revoluce,
tenistu předurčil za produkt postupné evoluce,
součástí božského stvoření učinil člověka hravého, *Homo ludens,*
v němž se skrývá od dlaně k raketě vzrostlé tenisovo ens.

Genus: *Homo ludens* (Člověk hravý)
Subspecies: *Homo pila collusor* (Člověk míčohravý)
Subvarietas: *Palmae ludius* (Dlaňohráč) vulgo *Homo tennisludius* (Člověk tenisohravý)

Jiří Neuwirt, *Tenis – Boží dílo*, 2019, kolorovaná kresba, karton, 19 × 19 cm.

ens (z latiny), bytí, idea, jsoucno, podstata, věc.
Genesis (z řeckého *genesis*, „zrození“), první kniha *Bible* a tím i *Starého zákona*. Název je řecký a znamená doslova „zrození“, volněji „počátek“. Hebrejsky se nazývá podle incipitu *Be-re-šít*, také se jí říká první kniha Mojžíšova, protože je první částí souboru „Pětikniží“ čili *Pentateuchu,* pěti knih Mojžíšových čili hebrejsky *tóry*.

V Genesi se vypráví o stvoření světa i člověka, jeho hříchu (Adam, Eva) a dalším růstu hříchu přes Kaina a Ábela, potopu a zmatení jazyků při stavbě babylonské věže. Druhá část Genese od kapitoly 12. vypráví o praotcích Abrahamovi, Izákovi, Jákobovi a jeho dvanácti synech. Končí zprávou o smrti Josefově. Novodobá bádání ukazují, že Genesis vznikla jako celek poměrně pozdě, v nynější podobě asi až v 5. či 4. století př. n. l., je však sestavena z různých starých látek, které byly promyšleně spojeny v jeden celek. Jsou tu ohlasy různých starověkých náboženských představ a kulturních tradic, jimiž staří tradenti živě reagovali na své okolí. Důležité je, že Genesis nikdy nechtěla být historií či přírodovědou v moderním smyslu, nýbrž souborem modelových příběhů, které chtěly především ovlivňovat víru i život svých posluchačů a čtenářů.

Tenisová planeta

Že tenisák rozvíjí paměť a inteligenci! Že je ozdoba?
Ten nesmysl vládne Zemi!? Tyranská žlutá choroba!!

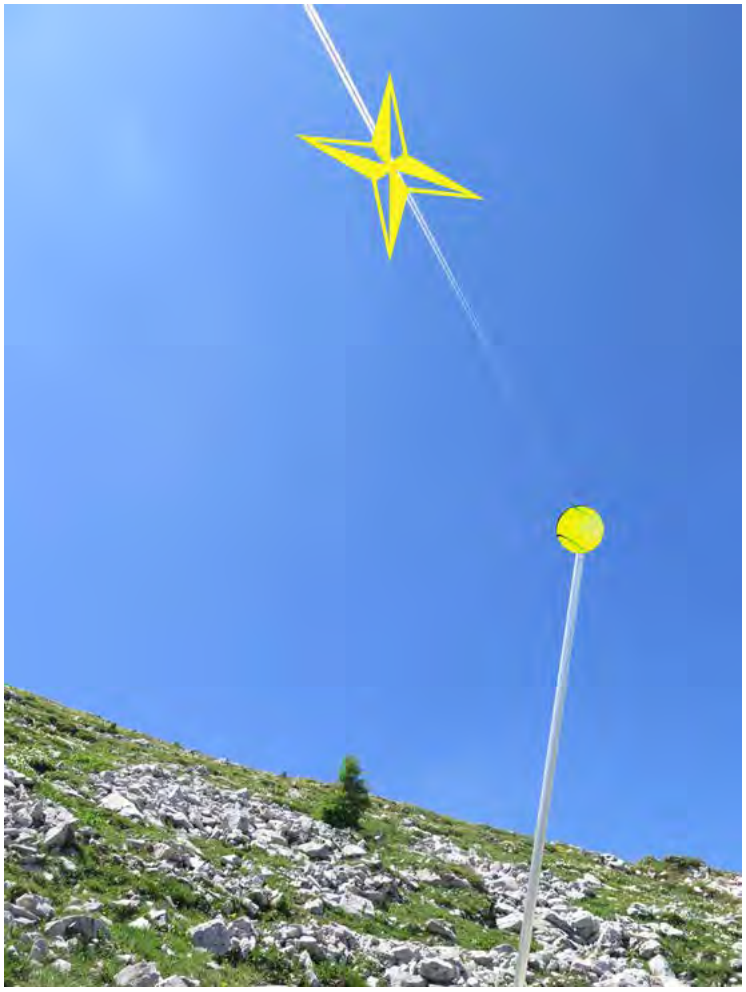
Miroslav Štěpánek, *Tenisová planeta*, 2020, nerez, mosaz, sklo, 7 × 33 × 33 cm.

Země (řecky *gé*, latinsky *terra*), (astrofyzika) třetí planeta Sluneční soustavy, největší, nejhmotnější a nejhustší ze čtyř vnitřních planet vyznačujících se pevným povrchem, od nichž se liší přítomností tekoucí vody a existencí bohaté biosféry. Vytvořila se stejně jako ostatní planety Sluneční soustavy a samotné Slunce shlukováním a stmelováním hmoty prvotní mlhoviny způsobeným gravitací před 4,6 miliardami let. Původně byla žhavou a tekutou koulí, ale již před 4,4 miliardami let byl její povrch ztuhlý. Jeho tvářnost a složení se měnily sopečnou činností a dalšími geologickými procesy. Biosféra vznikla a začala se rozvíjet asi před 3,5 miliardami let. Tento rozvoj vyústil ve vznik člověka před více než 4 miliony let.
Domovem člověka se Země stala díky mimořádné souhře okolností, která je unikátní nejen v rámci Sluneční soustavy, ale možná i celé naší galaxie.

Božské dostihy

Sever proti Jihu?
Východ, nebo Západ?
Kterak to chápat?

Od chvíle, kdy vyslal Bůh tenisu
tu kulatou nádheru na oblohu,
roznítil vášeň, přidal výbušnou kulisu,
však místo války zahájil nedostižně krásné dostihy –
bez rozdílu světových stran, bez ohledu na polohu.

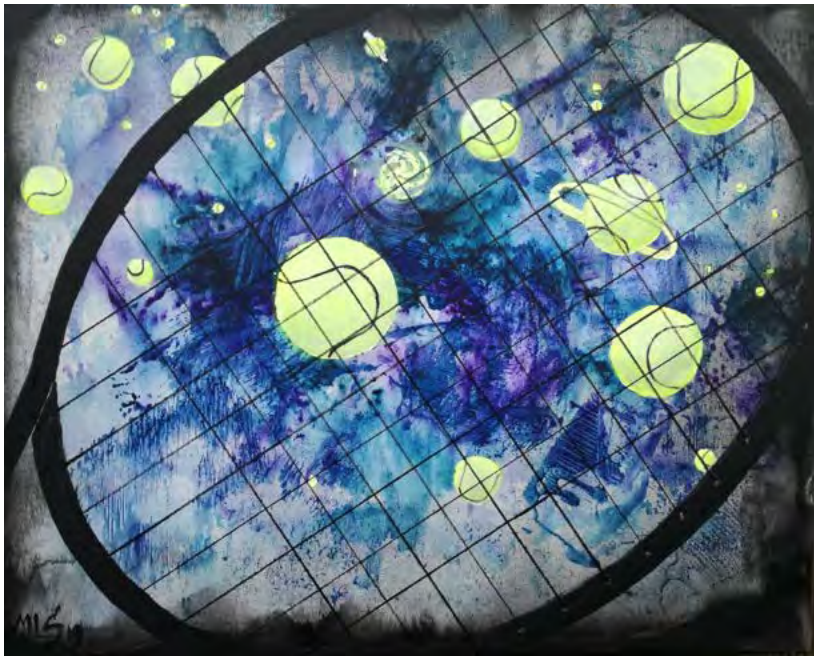

Alena Opletalová, *Božské dostihy*, 2023, koláž, 40 × 20 cm.

Vesmír tenisový

Chod tenisového vesmíru erudovaně řídí Nejsvětější Trojice –
z Boha Otce *Federera*, Boha Syna *Nadala* a Boha Ducha Svatého *Djokoviće*
sestávajíce.
Nikdo více!

K otázkám vesmíru už nikdy neříkej Nikdo více!
Copak je kosmos fixován jen na Trojice?
Nastupují tam v trojřad napořád?
Zkus zaostřit na novice!
Takoví Honzíci jako *Jannik Sinner* zavedou možná nový řád.

Martina Lupe Švarcová, *Tenisový vesmír,* 2019, akryl, plátno, 40 × 50 cm.

Sinner, Jannik (16. 8. San Candido, Itálie), italský profesionální tenista; šampion grandslamu Australian Open 2024. Na žebříčku ATP zaujímá v současné době 4. místo. Je považován za jednoho z nástupců legendární trojice Djoković – Federer – Nadal.
Nejsvětější Trojice (též Boží Trojice, trojjediný Bůh), označení Boha v křesťanském dogmatu o třech osobách: Bohu Otci, Bohu Synu (Ježíši Kristu) a Bohu Duchu Svatému, které sdílejí jediné božství.

Tenisový anděl

Pro své astrologické nebe si MLŠ anděla přivlastnila…
Hle! Příslušník tenisového kůru, raketami okřídlený,
od komplu vynesen vzhůru, odkud svádí pozemské ženy.
Malířka bohužel nezvážila, jak moc ten muž v anděla zakletý
rozkolísá a rozdovádí planety.

Martina Lupe Švarcová
měla by anděla namalovat znova,
aby i dolní polovinu těla zachytila a odtajnila,
zda její tenisový anděl nebyl náhodou stvořen
z Hugova ztraceného pírka Satanova.

Martina Lupe Švarcová, *Tenisový anděl,* 2019, akvarel, papír, 29 × 41 cm.

anděl (z řeckého *aggellos*, „posel“, „zvěstovatel“), anděl, podle judaismu, křesťanství a islámu duchovní bytost stvořená Bohem; ochránce tvorů, zejména lidí na cestě k Bohu, posel mezi Bohem a lidmi.
satan (z řeckého *satanãs* z hebrejského *sātán*, „odpůrce, nepřítel“), 1. (náboženství) zlá mocnost stojící proti božstvu, vládce pekla; ďábel, čert vůbec; 2. (expresivně hanlivě) špatný, zlý, hříšný, nemilosrdný nebo divoký člověk.
Satan, alegorická postava v eposu *La Fin de Satan* (1886, Konec Satana) od francouzského básníka, spisovatele, esejisty a politika Victora Huga (1802–1885). Hugo uvažuje, že Anděl Svobody byl stvořen z pírka, které vypadlo padlému archandělovi z křídla při jeho přeměně v Satana (La plume, seul débris qui restât des deux ailes / De l'archange englouti dans les nuits éternelles), a rozvíjí romantickou myšlenku, že bez Satanovy vzpoury by nebyla možná svoboda.

Geneze tenisu aneb druhotný hřích

K vyhnání z ráje za prvotní hřích
váže se překvapivě tenisová raketa,
jež po stvoření světa suplovala fíkový list.
Ani v rajské zahradě není všechno nasnadě.
Fíkovník odumřel, uschl nemravný fíkus,
a nebylo-li dost zralých jablíček,
tak had, ten praktikující fiškus,
popadl do chřtánu zdánlivě nevábný míček.

Saepe decipimur specie recti.

Už po několika málo podáních
zapůsobila nadzemská síla přitažlivosti,
takže na svět přišel druhotný hřích:
Neodolala Eva, neposlechl Adam
a tenisová hra namísto lítosti
dodnes překonává hry o jablko
a předvádí až hříšně opojné,
n e o d b y t n é krkolomnosti.

Jiří Neuwirt, *Geneze tenisu: Ráj*, 2019, kolorována kresba, koláž, papír, 21 × 17 cm.

geneze (z řeckého *genesis*, „zrození“), původ, vznik; způsob, postup, proces vzniku.
ráj (zahrada Boží) (řecky *parádeisos*, latinsky *paradisus*, z avestského *paradaiza*, „ohrada“, „zahrada“; české ráj bývá odvozováno od avestského *ray-* s významem „bohatství, štěstí“), místo uprostřed zeleně, rostly zde strom života a strom poznání, všeho byla hojnost. Ráj je nazýván zahradou v Edenu a tu napájejí čtyři řeky – Píšón, Gíchón, Chidekel a Eufrat (Gn 2, 10–14). Podle judaismu, křesťanství a islámu stav lidstva a celého tvorstva po stvoření, dříve než bylo tvorstvo narušeno proviněním andělů a poté lidí. Lidé byli v harmonii se všemi tvory, vládli jim a pečovali o ně. Ráj ztratili prvním proviněním, když jedli plody ze stromu poznání dobrého a zlého. Do ráje Bůh umístil první dvojici, Adama a Evu; poté co byli vyhnáni, střeží jeho vchod cherubínové s mečem plamenným.
Saepe decipimur specie recti (z latiny), Často nás klame zdání správného (Quintus Horatius Flaccus [65–8 př. n. l] *Epistulae* [Listy] 2.3.25).

Time–out.

Početí běžného tenisty

Běžní tenisté vznikají rutinní fází oplodnění,
avšak tenisté typu světové Svaté Trojice –
Djoković-Nadal-Federer rodí se bez poskvrnění,
není zapotřebí ani těhotenské testování,
rodičkám bývá to sděleno formou Zvěstování.

Religionista bez místa:

O tom, že tenisová *Trimúrti* povstala z neposkvrněného početí,
neměla religionistická obec dosud ponětí;
kdo však byl tajuplný Zvěstovatel oné dobré zprávy, *euangelion*,
zjevil se rodičkám ve snu, jako Buddhově matce Májádéví bílý slon?

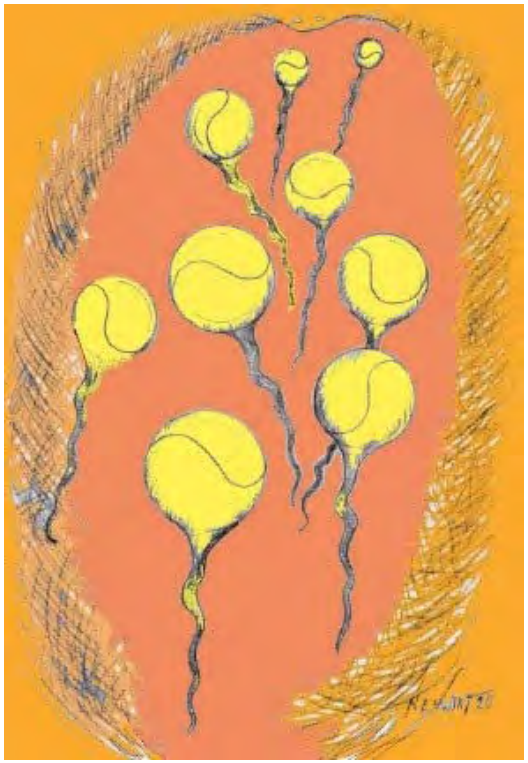
Odpověď může dát jen Nejvyšší tenisolog, rodící se denominace tenisanů prorok;
hlásí se k ní křesťané, heretici i různí pohané, spojení vírou, že není Boha kromě tenisu,
jehož Duch vzácně na čisté panny sestupuje a nepohlavně plodí
bez použití penisu.
Kdoví, kdy bude tenisovým géniem počat božské Trojici D-N-F
rovnocenný sok.

Z ezoterických nauk ví se jen, že se tak stane v pohoří Ťan-šan,
v „Nebeských horách“, a jeho jméno (nebo snad příjmení?) bude Dušan…
(To je věštba jak se sluší, *nomen omen* jasně značí, že nositel má duši,
je silný, má odvahu, nezdolného ducha, jak se na příštího světového
šampiona sluší.)

Dlužno ale připojit varovný názor skeptický, aby optimisty nestihl šok septický:

Jak obecně známo, ezoterika
s významy si hraje, skrývá jinotaje, nic přímo neříká.

„Co když proroctví nezmiňuje slovanského Dušana,“
začíná e-mailový dopis kolegy-tenisty Vítka Dušana,
„leč indického podlého zlovládce zvaného Duhšásana,
či v lepším případě krále Dušjantu, jenž se Šakuntalou syna měl,
aby pak na svou nemanželskou milou v návalu povinností zapomněl.“

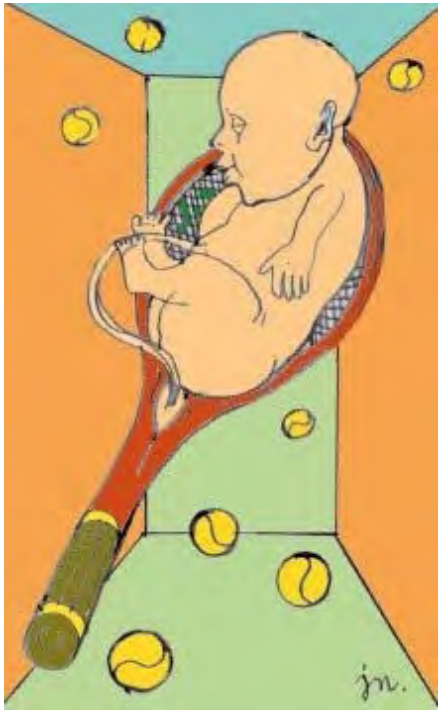
Jiří Neuwirt, *Početí běžného tenisty*, 2020, kombinovaná technika, papír, 29 × 14 cm.

ezoterický (z řeckého *esóteros*, „vnitřní“), výlučný, uzavřený, vyhrazený zasvěcencům.
početí, fáze lidského těhotenství shodující se časově s okamžikem oplodnění vajíčka spermií; pokud se tento akt obejde bez oplodnění, pak se jedná o Zvěstování.
Svatá Trojice (též Boží Trojice, Nejsvětější Trojice, trojjediný Bůh), označení Boha v křesťanském dogmatu o třech osobách: Bohu Otci, Bohu Synu (Ježíši Kristu) a Bohu Duchu Svatému, které sdílejí jediné božství.
Ťan-šan (z čínského 天山, „Nebeské hory“), rozsáhlé pohoří ve střední Asii v Kyrgyzstánu a Číně; nejvyšší horou je pik Pobedy 7 439 m n.m.
Trimúrti (ze sanskrtu, doslova „trojzpodobení“), hinduistická božská trojice představující stvořitele Brahmu, udržovatele Višnua a ničitele Šivu, ať už uctívaných samostatně, anebo jako jedinou, nejvyšší bytost působící ve třech kosmických funkcích.
Zvěstování (z hebrejského *bsr*, „zvěstovat potěšitelné věci“), poselství anděla Páně Gabriela Panně Marii, kterým jí oznamuje, že počne dítě z Ducha svatého (Mt 1,18–20; L 1,27) a stane se tak matkou Ježíše (L 1,26–38); byla tím uchráněna dědičného hříchu.

Tenisový inkubátor

Pracujeme s novým pojmem – tenisově donošené dítě.
Porozeno před turnajem a zabaleno do tenisové sítě.
Co mu asi daly dobré sudičky do vínku?
Antuku, míčky a raketovou peřinku.

Jenom takové dítko se může dostat na nejvyšší tenisovou příčku,
nebo se aspoň umístit v první stovce ATP či WTA žebříčku.
Začínat s tenisem později, když už je mu dva, tři či pět let,
to už je pozdě, to má pak tenisový adept velký pech.

Jiří Neuwirt, *Tenisový inkubátor*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 20 × 12,5 cm.

inkubátor (nově přeneseně z latinského *incubātiō*, „ležení na něčem; sedění na vejcích“), přístroj k udržení stálé teploty, vlhkosti, přívodu kyslíku aj. pro udržení životních funkcí nevyvinutých organismů; zařízení pro nedonošené děti.
žebříček ATP (anglicky *ATP Rankings*), pořadí tenistů, které sestavuje Asociace tenisových profesionálů (ATP) na základě dlouhodobých výsledků z profesionálních turnajů.
žebříček WTA (anglicky *WTA Rankings*), pořadí tenistek, které sestavuje Ženská tenisová asociace (WTA) na základě dlouhodobých výsledků z profesionálních turnajů.

3.2. Ze světa pohádek a bájí, též příběhů, které asi všichni znají

Mezi Scyllou a Charybdou

Chtěje se vyhnout Scylle a Charybdě,
nevyhnul se osudové dvojchybě,
trčí, nebožák, mezi oběma mořskými obludami.

Alice Kopečková, *Mezi*, 2018–2023, z cyklu *Tenisový míček*, olej, plátno, 70 × 50 cm

Charybdis, v řecké mytologii dcera vládce moře Poseidóna a bohyně Země Gáie, personifikace zhoubných mořských vírů. Charybdis třikrát denně sála spousty mořské vody, a přitom pohlcovala vše živé a mrtvé; pokud jí snad někdo unikl, roztříštil se vzápětí u Scylly, neboť obě příšery se nacházely poblíž sebe v mořské úžině. *Incidit in Scyllam, qui vultvitare Charybdin* (z latiny) – Padne na Scyllu, kdo se chce vyhnout Charybdě (přijde z bláta do louže).
Scylla, v řecké mytologii mořská nestvůra, personifikace zhoubných mořských útesů; lovila delfíny, ryby nebo tuleně a plavce z lodí, které ztroskotaly mezi ní a Charybdou. Jedině chytrý Odysseus nad Scyllou zvítězil.

Broučci tenisoví

Jak noční můry za světlem,
tak „tenisové mušky“ za žlutým „nesmyslem“
cosi nezvladatelného neodbytně pudí.
Žlutý míček se stal smyslem jejich životů,
jen s ním má jejich žití „správnou hodnotu“.

Nebo snad umělec postmoderní doby
ilustruje Karafiátovy *Broučky*, kde všechno je naruby?
Vidíme, že moudrá stará panna Janinka se už už spálí,
seriózní tatínek (nebo kmotříček?) k tomu každou chvíli spěje,
zatímco neposlušný nezbeda Brouček se tenisové lampě jenom směje.

Jiří Neuwirt, *Broučci tenisoví (Osvícení)*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 18 × 18 cm.

Broučci, název pohádkové knížky českého spisovatele a duchovního Jana Karafiáta (1846–1929). Poprvé byla vydána v roce 1876; od té doby byla přeložena do mnoha jazyků a jen u nás se blíží stému vydání; byla též zhudebněna a stala se podkladem pro televizní a rozhlasovou tvorbu. Děj se točí kolem rodiny svatojánských broučků (maminky, tatínka a neposlušného Broučka), staré panny Janinky, kmotříčka a Berušky, žijících v souladu s přírodou a biblí. Brouček na svou neposlušnost mnohokrát doplatil, ale když se oženil s Beruškou, zklidnil se a stal se otcem velké spořádané rodiny.

Čtyři mušketýři

Čtyři tenisté a čtyři mušketýři
na oslavu vítězství ve čtverylce víří…

Kde však je Milady de Winter a ostatní ženy?

Ví se jen, že d’Artagnanova Constance musela zůstat s královnou Aninkou, aby připravila pro jejího milce, vévodu z Buckinghamu, ham and eggs – vejce se šunkou.

ZLEVA DOPRAVA:
Athos, Porthos, Aramis a d’Artagnan jako host.
ZPRAVA DOLEVA:
J. Borotra, J. Brugnon, H. Cochet a R. Lacoste.

Míčky (zleva doprava) značí poražené gardisty.
Míčky (zprava doleva) značí poražené tenisty.

Dilema řeší teď mušketýři i tenisté, neví co s tím,
když bez sběračů míčků a mrtvolek ocitne se tak elitní tým.

Martina Lupe Švarcová, *Čtyři mušketýři*, 2019, akvarel, papír, 40 × 50 cm.

čtverylka (z francouzského *quadrille*, „čtverylka“), starší společenský tanec (původem z Francie) pro čtyři páry složený z několika částí.
čtyři mušketýři (francouzsky *Les Quatre Mousquetaires*), označení pro čtyři nejlepší tenisty Francie (Jean Borotra, 1898–1994, Jacques Brugnon, 1895–1978, Henri Cochet, 1901–1987, René Lacoste, 1904–1996), kteří ve druhé polovině 20. let 20. století vytvořili nejslavnější éru francouzského tenisu, když získali dvacet Grand Slamů ve dvouhře a třiadvacet ve čtyřhře. Pojmenování vzniklo podle názvu nejslavnějšího románu Alexandra Dumase staršího (1802–1870) *Tři mušketýři* (1844, *Les Trois Mousquetaires*).

La Rochelle

O sud se opírám, co spočívá na kantnýři,
v ruce pohár francouzského červeného,
v duchu přemítám, proč zrovna mušketýři
pojmenování Poháru *Coupe des Mousquetaires* podnítili.
Jak se tak čím více a déle opírám, výsledku se dobírám:

V srdci La Rochelle, tam dodnes emoce víří,
tam, kde se o jednu z dam poprali šílenci čtyři –
a v š i c h n i u n í z v í t ě z i l i.

Alena Opletalová, *La Rochelle*, 2019, fotografie provázená slovy.

Nad portálem radnice v La Rochelle se vyjímá krásný znak města proslaveného Alexandrem Dumasem a jeho mušketýry. Prohánělo se tudy ve službách krále v 17. století. Udatní, ušlechtilí a svorní bojovníci, kterým ženy neodolávaly, rozhodně ne tak dlouho jako tehdejší hugenotská pevnost. Z renesančního nádvoří na nás jedna pohledná pohlíží. Je svůdná, nikoli schůdná. Má to být Prudentia, Obezřetnost, se zrcadlem jako znakem sebepoznání. Nezdá se ovšem, že by se v něm zkoumala. Spíše ho vyměnila za tenisovou pálku. Šla příkladem a kdoví, možná se stala patronkou „tenisových“ mušketýrů (Jean Borotra, Jacques Brugnon, Henri Cochet, René Lacoste). Bojovní, neohrožení a stejně populární jako d’Artagnan a spol., se místo šermířského náčiní chopili tenisových raket a dobyli mnoho pevností.

Caravaggio vs. Tomassoni

Dřív soupeři hrozila i ztráta života,
dnes to odnáší jen tenisová raketa.

Bouřlivák Caravaggio „měl bisexuální i tenisové koule“ a zahrával si
s osudem –
s Tomassoniho andělským oudem i papežským soudem.

A osud si zahrál i s ním –
životní drama ho z výsluní vmetlo do míst, kde je věčný stín.

Djoković, taky horkokrevný vznětlivec, leč heterosexuál, má jiné mety,
zahrává si jen s napomenutími, když na kurtu sem tam ničí
své tenisové rakety…

Jiří Neuwirt, *Caravaggio (vpravo) vs. Tomassoni*, 2022,
počítačová grafika, papír, 20 × 20 cm.

bouřlivák, kdo je nepokojný, vznětlivý, všehoschopný rozpustilec překračující „dobré mravy“, pijan, sukničkář.
Caravaggio (vlastním jménem Michelangelo Merisi, 29. 9. 1571, Milán, Itálie – 18. 7. 1610, Porto Ercole, Itálie), italský malíř; vrcholný představitel barokního realismu. Vytvořil osobitý styl založený na prudkém kontrastu světla a stínu v neurčitém prostoru. Zejména však rozvinul aspekty realismu, vyznačující se smělým, nepřikrášleným, drsným naturalismem, jenž byl odrazem i jeho vlastního bouřlivého života (pitky, šarvátky končící smrtelnými zraněními, soudy, věznění, bisexualita). Zmíněné aspekty promítl nejen do obrazů zachycujících každodennost, ale také mytologické a biblické postavy zpodoboval bez příkras jako prosté lidi, přičemž jako své modely nezřídka využíval „ztracené existence“, včetně žebráků a prostitutek. Caravaggio byl proslulý svými výtržnostmi, které někdy končívaly zraněním, nebo dokonce zabitím soků. Jeho problémy s justicí vyvrcholily v květnu 1606 v Římě, kdy se po zápase v tenisu (pallacorda) porval se svým soupeřem Ranucciem Tomassonim, synem velitele Andělského hradu, ve vzteku a ze žárlivosti ho chtěl vykastrovat (údajně byl jeho modelem i milencem), ale nedopatřením ho zranil tak, že Tomassoni zemřel (místo zápasu je známo: naproti palazzo Firenze, kde Caravaggio bydlel u svého mecenáše kardinála del Monte, florentského vyslance; dnes tam sídlí Dantova společnost). Caravaggio byl za tento čin odsouzen k smrti a dán do klatby, z Říma se mu však podařilo uprchnout. Následovaly další eskapády, přesto doufal, že bude omilostněn a že se bude moci vrátit do Říma, neboť měl zprávy, že se ho papež díky vlivným přímluvcům chystá omilostnit. Zprávu od papeže chtěl „pro jistotu“ přijmout na území mimo jurisdikci Vatikánu, proto se plavil po moři do přístavu Porto Ercole na ostrově Monte Argentario, který byl okupován Španěly. V té době už byl těžce nemocný, trápily ho následky různých zranění a vleklá střevní infekce. Příčina Caravaggiova úmrtí ani jeho přesné datum nejsou známy. Pravděpodobně 18. července 1610 bylo jeho mrtvé tělo nalezeno na pláži pod místní citadelou. Písemné prameny jsou natolik rozporuplné, že se nepodařilo objasnit, zda zemřel násilnou smrtí, otravou jedem nebo na neznámou horečku, jak napsaly soudobé římské noviny. Pohřben byl v kryptě místního kostela; což potvrdil forenzně genetický výzkum.
mít koule, (slangové úsloví) být průbojný, agresivní, dominantní, nesmlouvavý.
napomenutí (anglicky *code violation*), pro porušení pravidel hráčem na okruzích ATP Tour a WTA Tour: neslušné projevy (zdemolování rakety nebo zařízení na kurtu apod.), odehrání míče mezi diváky mimo výměnu (nikoli jako její výsledek) apod. První napomenutí představuje varování, druhé ztrátu jednoho míče, třetí ztrátu jednoho gamu a čtvrté varování znamená ukončení zápasu, diskvalifikaci.

Jindřich VIII.

V portrétu Velemistra Neuwirta *Jindřich VIII.* je výjev popravy;
o utajené totožnosti oběti lze spekulovat podle katovy výbavy:
Anne Boleyn získala výsadu, by ji francouzský Mistr mečem sťal,
její královské vrkoče si místo honoráře vyžádal.
Aukce tenisových míčků s výplní z královniných vlasů
vrchovatě naplnila popravčího kasu.
Tradičního kata vybaveného sekerou
povolal král teprve na Catherine Howard, byv potupen její nevěrou.

Jiří Neuwirt, *Jindřich VIII.*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 20 × 20 cm.

Tajnosnubný Velemistr N. je jako vždy důvěrně obeznámený s reáliemi, jejichž rozkrývání vyžaduje až detektivní úsilí. Dlouhé ženské lokny se odsouzenkyním před stětím „postřižinovaly“. V případě Anny Boleynové protekčně hostoval francouzský Mistr kat Jean Rombaud, skvěle vládnoucí mečem – stětí prý vždy zvládl jednou ranou, jako kdyby prostě odzátkoval šampaňské. Tentokrát odmítl dohodnutou odměnu „třiceti stříbrných“ a vymínil si mnohem vzácnější královniny vlasy určené k výplni čtyř tenisových míčků (historici zpochybňují údajnou příhodu jako fikci). Neuwirtův obraz tedy záměrně mate zachovanou plavou kšticí popravované, stejně jako tradiční, ale u AB nepoužitou popravčí sekerou. Nicméně Rombaudovy nejluxusnější renesanční sportovní výbavy všech dob, čtveřice tenisových míčků vyplněných loknami Anny Boleynové, se nedávno zmocnil mexický prozaik Álvaro Enrigue, aby na nich založil světový bestseller *Muertasúbita* (2013, česky *Náhlá smrt*, 2019). Rozehrál s nimi třísetový tenisový zápas mezi italským malířem Caravaggiem (1571–1610) a španělským spisovatelem Franciscem de Quevedem (1580–1645), aby při něm demonstroval události, které stály na úsvitu moderní doby i její současné krize. Tento zápas je fikcí, neboť Francisco de Quevedo neměl o tenisu ponětí.

Jindrovo zbožné přání (= být I., nikoli až VIII.)

Traduje se, že Jindřich VIII. Tudor byl tenista skvělé výkonnosti,
pochybuji – už vzhledem k jeho neduhům a nadměrečné tělnatosti.
A to mu Hans Holbein mladší na svých portrétech ještě ubral na váze!

Naštěstí Michal Halva Holbeinovu nepřesnost korektně realisticky napravil,
a svým smyslem pro detail dokonce i obě Henryho prořezávající se osmičky
zobrazil.

Nabízím proto laskavému čtenáři svou hypotézu k úvaze:

Vždyť se ve svém královském úboru podobá čtyřmístnému tudoru!
Pokud dotáhl svoje zápasy do vítězných šesti her,
pak jedině v případě svých šesti nebohých žen.

Dvěma z nich nechal dokonce hlavu na špalku katem oddělit,
neb na kurtu při měření sil jen sobě uťal ostudu
a ani jeho falokratismus nebránil Anně a Kateřině nad ním vítězit.

Můj UK-anglofilní přítel Jan Filipský řečenou hypotézu ještě umocňuje,
když ji těmito verši komentuje:

„O čem však svědčí v londýnském Toweru prohlídka Jindřichovy zbroje?
O mimořádné tělesné výbavě pro zcela jiný způsob boje…
Na tenisovém kurtu možná vždy dosahoval nulové skóre – *love* [lʌv],
o místo jeho v královském loži však soupeřil láskou zaslepený dav.

Jedna z návštěvnic Toweru ovšem v mé přítomnosti poznamenala,
což sděluji ti,
že tak falokraticky prominující brnění muselo být pro soupeřícího šermíře
přímo vodítkem,
kam přednostně títi historickým výkovkem či odlitkem…“

Další z mých blahověstných přátel, zubní lékař Jaroslav Pernica,
sáhl Jindřichovi na zoubek
a kromě prořezávajících se osmiček objevil další jeho dosud utajený
vroubek:

„Anna a Kateřina v roli sudích na umpiru mu upíraly míčky na čáře,
(Jestřábí oko bylo zavedeno až v roce 2006 našeho letopočtu.)
za tu troufalost je pak na popravu odváželi na káře.
(Jindřichovi proto chyběly upřené fiftýny do vítězného počtu.)“

Michal Halva, *Jindrovo zbožné přání (= být I., nikoli až VIII.)*, 2019, kombinovaná technika, karton, 31 × 34 cm, Královnina galerie, Buckinghamský palác, Londýn, Spojené království Velké Británie a Severního Irska.

Michal Halva, *Harry's Devout Wish (= to be I, not just VIII)*, 2019, combined technique, carton, 31 × 34 cm, The Queen's Gallery, Buckingham Palace, London, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland.

Jindřich VIII. Tudor po zhlédnutí Halvova portrétu v Buckinghamském paláci
(Obraz zakoupila *Her Majesty E II R*, jež hodlá z Halvy učinit „sira“.)
neobyčejně vřelými slovy ocenil jeho láci:

„Mistra Halvu považuji za jednoho z nejlepších portrétistů všech dob!
Svým bystrozrakem prohlédl tisíců pomlouvačů nesčetné úklady
a reálným (byť ne striktně realistickým) mým ztvárněním předvedl
mistrný lob,
jímž mě dostal do dobré nálady.

Sprostná lůza spílala mi totiž kokot krpatý, vyjebaný, oplechovaný,
než tuto lživou pomluvu vyvrátil portrétista bez bázně a hany.
Na jeho obraze i v reálu statné mužství sahá mi téměř po paty,
jasnozřivý autor zaslouží si kanonizaci jako příští svatý.

Kéž zařídí to některý můj následovník;
vždyť po roztržce s papežem britský panovník
jako hlava anglikánské církve, *in gratia dei,*
měl by si to nárokovat coby dědičný *defensor fidei.*“

Tenisová mikrosérie ze světa za zrcadlem

Po tajemství minikurtů pátrá malířka Gabriela
v převleku za Alenku, aby nebyla podezřelá…

Gabriela Sedláčková, *Tenisová mikrosérie ze světa za zrcadlem*, 2020,
perokresba, dekorační papír, 10 × 15 cm.

Alenka, hlavní hrdinka fantazijních příběhů o dobrodružstvích malé Alenky ve snové krajině pod králičí norou a za zrcadlem: *Alice's Adventures in Wonderland* (1865, česky *Alenka v kraji divů*) a *Through the Looking-Glass, and What Alice Found There* (1871, česky *Za zrcadlem, a s čím se tam Alenka setkala*) anglického spisovatele, matematika a logika Lewise Carrolla (1832–1898).

Erotické bytí za tenisovou sítí

Copak asi cítí naše Alenka za tou tenisovou sítí?
Že by se ocitla v osidlech erotického bytí?
Spisovatelé Melinda Gebbieová a Alan Moore
berou celou situaci jako podařený komiksový fór.

Julie Vojtková, *Alenka před a za tenisovou sítí*, 2019,
kolorovaná kresba, papír, 21 × 30 cm.

Alenka, vedle Dorotky a Wendy jedna z hlavních postav komiksového erotického příběhu *Lost Girls* (2006, česky *Ztracené dívky*, 2008) od anglického spisovatele a komiksového scenáristy Alana Moora a americké spisovatelky Melindy Gebbieové. Dívky si navzájem vyprávějí své erotické a sexuální zážitky, které se svým „pornografickým vyzněním" značně liší od těch, jež jsou s nimi spojovány v klasických knihách *Alenka v říši divů*, *Petr Pan* a *Čaroděj ze země Oz*; spíše připomínají Boccacciův *Dekameron* (1348–1353); zatímco u Bocaccia se lze bavit, u Moora a jeho choti se člověku občas „dělá nevolno".

Vládce Tenislandu

Vládne despoticky žebříčku ATP
i Hráčské radě jako středověký král!
Takhle to, milý Novaku, už nejde dál,
usnesli se Roger Federer a Rafael Nadal.

Chystají snad převrat, nebo dokonce královraždu?

Mluvčí i mluvčí obou hráčů obě varianty kategoricky odmítá stylem Pýthie:
„Roger i Rafael jsou bytostní demokrati, nemíní nikoho ostrakizovati,
ale co jim zbývá jiného, když s nimi tyran odmítá komunikovati!“

Jiří Neuwirt, *Vládce Tenislandu*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 20 × 17 cm.

Hráčská rada ATP, organizace hájící zájmy profesionálních tenistů. Jejím prezidentem je Novak Djoković. V současné době (srpen 2019) kritizují některé Djokovićovy kroky zejména Roger Federer a Rafael Nadal. Djoković s nimi prý nechce komunikovat; oba hodlají do Hráčské rady ATP kandidovat a poměry změnit. https://www.bbc.com/sport/tennis/49284539
žebříček ATP (anglicky *ATP Rankings*), pořadí tenistů, které sestavuje Asociace tenisových profesionálů (ATP) na základě dlouhodobých výsledků z profesionálních turnajů. Aktualizace pořadí je zveřejňována každé pondělí (vyjma grandslamů a dvoutýdenních událostí Indian Wells Masters a Miami Masters). Týdenní periodicita započala v roce 1979. Žebříčku v roce 2019 s velkým náskokem kraloval srbský tenista Novak Djoković, druhý v pořadí byl Španěl Rafael Nadal, třetí Švýcar Roger Federer.

Král Djoker I.

Vyzbrojen pouze raketou a obdařen silou dvojí,
djokersky vítězí nad soupeři ve férovém boji.

Mocný vojevůdce zrozený srbskou zemí!

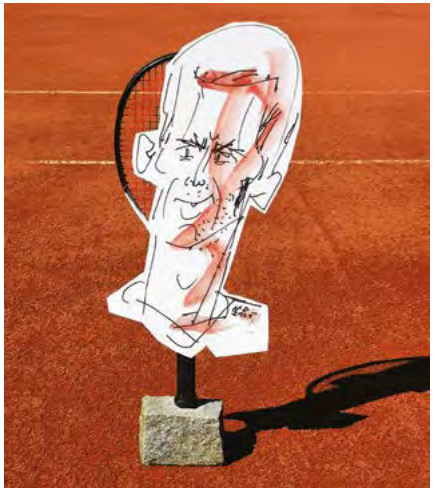
V plném rozkvětu ho osud přiměje vrátit se se svým štítem,
ne na něm, z osudové bitvy na Kosovském poli.
Poté se stane mýtem.

King Djoker I

Armed only with a racket and endowed with the might,
to trounce (D)jokingly any opponent in a fair fight.

Mighty warlord born by the Serbian land!

In full bloom, destiny would make him come back with his shield,
not on it, from the fateful battle on the Kosovo field.

Zdeněk Makovský – Jaroslav Malina, *Král Djoker I.*, 2021/2023, tenisová raketa Head (ready made), tisk na kapa desce (hlava rakety), mrákotínská žula (sokl), 85 × 30,5 × 11,5 cm.

Zdeněk Makovský – Jaroslav Malina, *King Djoker I*, 2021/2023, tennis racquet Head (ready made), print on KAPA® board (racquet head), Mrákotín granite (stand), 85 × 30.5 × 11.5 cm.

Volba mrákotínské žuly byla jednoznačná: tvoří obelisk na III. nádvoří Pražského hradu, který připomíná slávu a nezdolnost tohoto posvátného monumentu v zemi jeho vzniku, ve starém Egyptě; dnes některé ze staroegyptských obelisků zdobí Řím, Paříž, Londýn nebo New York. Nejmohutnější z nich, nedokončený obelisk v asuánském lomu, je dlouhý téměř dvaačtyřicet metrů a váží přes tisíc tun. Tím autoři zřejmě naznačují, že Djoković činí po zisku třiadvacátého grandslamového titulu na French Open 2023 v moderním tenisu podobně jako obelisk.

The choice of Mrákotín granite was unambiguous: the monolithic obelisk on the third courtyard of the Prague Castle was carved from it, recalling the fame and indomitability of this sacred monument in the land of its origin, ancient Egypt; today some of the old Egyptian obelisks adorn Rome, Paris, London or New York. The most grandose of them, the unfinished obelisk in the Assuan quarry is almost 42 metres long and weighs more than a thousand tons. By doing so, the authors seem to suggest that Djokovic stands out like an obelisk in modern tennis after winning his twenty-third Grand Slam title at the 2023 French Open.

Djoković, Novak (22. 5. 1987, Bělehrad, Srbsko), srbský tenista. Bývá řazen mezi nejlepší hráče všech dob; po získání rekordního třiadvacátého grandslamového titulu na French Open 2023 dal svým rivalům, Rogeru Federerovi a Rafaelu Nadalovi pomyslný mat, a stal se z něho GOAT (**G**reatest **O**f **A**ll **T**ime). Mimo dvorec je znám svým humorem a imitací herního stylu a chování svých spoluhráčů. Díky těmto charakterovým rysům získal přezdívku *Djoker*, vzniklou spojením prvního písmene jeho příjmení a anglického slova *joker*, „šprýmař“. Řadí se k členům klubu „Champions for Peace“, skupině světově významných sportovců, kteří propagují a šíří mír prostřednictvím sportu. Vyznáním se hlásí k Srbské pravoslavné církvi; srbský patriarcha Irinej mu v roce 2011 udělil nejvyšší církevní vyznamenání Řád svatého Sávy I. třídy za jeho náklonnost k církvi a podporu Srbů.
bitva na Kosově poli, bitva v den sv. Víta 15. 6. 1389, v níž porazila armáda tureckého sultána Murada I. spojené srbsko-bosenské vojsko v čele s knížetem Lazarem; důsledkem porážky se Srbsko stalo vazalem osmanské říše. Vzhledem k potokům prolité srbské krve je Kosovo pole v národní historiografii a mytologii považováno za posvátné srbské území.

Djokovic, Novak (22. 5. 1987, Belgrade, Serbia), Serbian tennis player. He is considered one of the greatest players of all time; after winning a record twenty-third Grand Slam title at the 2023 French Open, he gave his rivals Roger Federer and Rafael Nadal an imaginary checkmate and became the GOAT (**G**reatest **O**f **A**ll **T**ime). Outside the court he is known by his humour and jokingly imitating the style of play and behaviour of his colleagues. Thanks to these characteristics he has earned the nickname *Djoker*, created by a combination of the initial of his surname and the English word “*joker*”. He belongs to the club “Champions for Peace”, a group of world high level sportsmen who foster and propagate peace through sport. He is a member of the Serbian Orthodox Church; Serbian Patriarch Irinej awarded Djokovic the order of St. Sava I Class for his afection to the church and support of the Serbs.
Battle of Kosovo Field, battle on St. Vitus Day 15. 6. 1389, in which the army of the Turkish Sultan Murad I defeated the combined Serbian-Bosnian army led by Prince Lazar; as a result of the defeat, Serbia became a vassal of the Ottoman Empire. Due to the streams of spilled Serbian blood, Kosovo Field is considered sacred Serbian territory in national historiography and mythology.

Pohádka o Wimbledonu

Bylo jednou jedno ostrovní království zvané Albion,
jehož běloskvoucí křídové útesy do dáli září jako lampion,
šlechtici i plebejci věrní tradici si zde královskou hru – tenis oblíbili,
k odpočinutí po práci či čistě pro legraci jako ušlechtilou kratochvíli,
s ohledem na barvu oblečení i požadavku čistoty proslulou jako sport bílý.

Mekkou světového tenisu na ostrovech řazených k hrdému Albionu
staly se travnaté kurty v jihozápadní části Londýna – Wimbledonu,
kdoví, co tamnímu turnaji přispělo k hvězdné slávě;
královský patronát, bílý stejnokroj, že jde o jediný grandslam hraný
na trávě?
Účast legend, proudy šampaňského, tuny jahod se šlehačkou
přispívají k pohádkové zábavě.

Vypravěč/ka složité linie pohádky splétá, přízi z tenisových klubíček odvíjí,
příběh o raketovém vzestupu Česka na wimbledonském grandslamu
umně rozvíjí,
v srdci chová dvě velké lásky, co nikdy se neztrácí,
tenis nevážně i vážně a kouzelné dráty pletací.

Pochopitelně miluje také vnuka a vnučku – příští tenisové jedničky…
Plete pro ně wimbledonskou „slučku“.

Jiří Neuwirt, *Pohádka o Wimbledonu,* 2020, počítačová grafika, papír, 20 × 19 cm.

slučka (ze slovenštiny), smyčka.
Wimbledon (The Championships, Wimbledon), nejstarší a nejslavnější tenisový turnaj světa; představuje třetí ze čtyř turnajů nejvyšší kategorie – Grand Slamu, každoročně hraný na přelomu června a července v jihozápadní londýnské části Wimbledon.

3.3. Křížem krážem po světě

Tajemství úspěchů australského tenisu

Austrálci v Arnhemské zemi
dovedli zabavit mládež způsoby všemi.
Když se jim ale správného vybavení nedostávalo
i taipana velkého místo sítě použili, to se fakt stávalo.

Maorský trenér své nároky jako vždy přehání:
Vyžaduje techniku Roda Lavera a pohyb po kurtu klokaní.

Lůzr byl následně svým rodem veřejně zostuzen
a hrozbou hadích zubů k lepším výkonům povzbuzen.

Prudkým hadím jedem, ani otravnou prohrou otrávit se nedali,
příštím generacím Aborigenů v genech výdrž, hravost předali.
Říká se, že „U tichých vod roste vysoké stromoví“,
v aborigenštině *Goolagong*, rodové jméno prosté, jež znalcům napoví,
že těch nejlepších autochtonních genů dědička
ocitla se v Mezinárodní tenisové síni slávy jako australská jednička.

Jiří Neuwirt, *Prehistorické základy úspěchu australského tenisu*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 16 ×19 cm.

Arnhemská země, poloostrov na severu Austrálie; místy zde žijí původní obyvatelé Austrálie (Austrálci).
Austrálci (též *Aboriginci, Aboridžinci, Aboriginálové, Aborigenové*; z anglického *Aborigines*, „původní, domorodí lidé“), původní praobyvatelé Austrálie (osídlili Austrálii před 50 000 lety) a jejich dnešní potomci, kteří žijí v celkovém počtu 458 000 lidí (cenzus z roku 2001) převážně ve vnitrozemí střední a severní Austrálie a na ostrovech v Torresově úžině.
Goolagongová-Cawleyová, Evonne (31. 7. 1951, Griffith, Nový Jižní Wales, Austrálie), australská tenistka; jedna z nejlepších hráček tenisové historie. Je potomkyní Austrálců, otec byl kočovným střihačem ovcí; aby mohla hrát v Jihoafrické republice za dob apartheidu, byla prý označena za „čestnou bělošku“ (*honorary white*). Získala čtrnáct grandslamových titulů, z toho sedm ve dvouhře, šest ve čtyřhře a jeden v mixu. V letech 1974–1977 na Australian Open vyhrála čtyřikrát v řadě jak dvouhru, tak i ženskou čtyřhru. V letech 1974 a 1976 opanovala závěrečný Turnaj mistryň pro nejlepší hráčky sezony. Pro svou přitažlivou medovou barvu pleti, pružný pohyb na kurtu i příjemné vystupování byla velmi populární a oblíbená ve Wimbledonu i jinde ve světě. Porodila syna a dceru a grandslamový titul získala jako první matka po šestašedesáti letech. V roce 1972 byla oceněna Řádem britského impéria (MBE), v roce 1982 obdržela Řád Austrálie (AO) a v roce 1988 byla uvedena do Mezinárodní tenisové síně slávy.
Laver, Rod (9. 8. 1938, Rockhampton, Queensland, Austrálie), australský tenista; považován za jednoho z nejlepších tenistů všech dob.
lůzr (z anglického *loser*, „ztroskotanec, ztracená existence; kdo ztrácí nebo prohrává“), (slangově, expresivně) člověk pronásledovaný neúspěchem, věčně neúspěšný; ten, kdo prohrál nebo stále prohrává; pechfógl, smolař.
taipan velký (*Oxyuranus scutellatus*), had z čeledi korálovcovitých; patří k nejjedovatějším hadům, jeho uštknutí dokáže usmrtit člověka do jedné hodiny. Žije na pobřeží Austrálie a Papui-Nové Guineje.

Vyprahlost.

Björn Borg a jeho družina plují do Vínlandu

Kdyby žil před tisíci lety, nejspíš by Borg překonal i Leifa Erikssona na moři a při plavbě do Vínlandu by dříve než on objevil pro Evropu americké zámoří.

Jiří Neuwirt, *Björn Borg a jeho družina plují do Vínlandu*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 17 × 22 cm.

Borg, Björn (6. 6. 1956, Södertälje, Švédsko), švédský tenista; jeden z nejlepších hráčů tenisové historie. Techniku obouručného bekhendu přivedl k dokonalosti a učinil z ní svoji největší zbraň. Za svou kariéru vyhrál 64 turnajů ATP ve dvouhře, z toho 11 grandslamových. Na grandslamových turnajích začal vítězit od svých osmnácti let. Vynikal fyzickou i psychickou nezdolností. Tyto vlastnosti osvědčil také v osobním životě. V roce 1980 se Borg oženil s rumunskou tenistkou Marianou Simionescu, v roce 1984 se však rozvedli. Jeho partnerkou pak byla švédská modelka Jannike Björling. V letech 1989 až 1993 byl ženat s italskou zpěvačkou Loredanou Berté. V roce 2002 se oženil potřetí s Patricií Östfeldt. V roce 1987 byl uveden do Mezinárodní tenisové síně slávy.
Leif Eriksson (kolem 970–kolem 1020), norský Viking, patrně první evropský objevitel Ameriky; syn Erika Rudého. Asi roku 1000 doplul se svou výpravou do Severní Ameriky; přistál na atlantském pobřeží (v dnešním americkém státě Massachussetts) a zemi nazval *Vínland* (Země vína). Dvě následující výpravy vedli jeho bratři Torvald a Torstein.

Don Q táhnoucí na Wimbledon

Rytíř mezi tenisofilními výtvarníky, důmyslný ostravský don,
vystavěl snivý vzdušný zámek donkichotského tažení na Wimbledon.
Pomatený rytíř don Quijote chtěl proslavit se hrdinskými činy,
pohořel však v marném boji s větrnými mlýny,
stejně jako navzdory veškerému důmyslu,
bezmocný bude proti finanční síle tenisového průmyslu.

Don Neuwirt, donkichotský chachar z Ostravy,
rozhodl se probořit světově ustálené představy.
Bojovníka s fiktivními obry dokreslil jako popletu,
jehož kopí nemá šanci odolat babolatově raketovému výpletu.

Jiří Neuwirt, *Don Q táhnoucí na Wimbledon*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 29 ×21 cm.

don (z latinského *dominus*, „pán“), 1. (ve španělském prostředí) šlechtický a zdvořilostní titul kladený před rodné jméno); 2. (v italském prostředí) kdysi čestný titul papeže, později všech duchovních, pak užíváno i pro šlechtice.
donkichot (podle jména hlavní postavy Cervantesova románu *Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha*), ušlechtilý, leč bláhový člověk, pošetile usilující o nemožné (třeba o změnu antropologických konstant a daností utvářejících svět a člověka), neohrožený nadšenec, zanícený pro ideály, naivní snílek, blouznivý fantasta.

Sabatini letí na Sabat Open ve Velkých Losinách

Ještěže ta uhrančivá žena s havraními vlasy nežila za inkvizice,
adeptka sabatu, nočního orgiastického obcování s Ďáblem,
nevyhnula by se čarodějnickému procesu, do želez zakována,
krásou, parfémem či tenisovým uměním by Bobliga neomámila,
neminula by ji hranice, za Filipojakubské noci byla by upálena!

Tenistka Gabriela Sabatini je dnes z obliga,
neb byly zrušeny sankce sadisty Jindřicha Bobliga.
Čarodějnických procesů se tak už nemusí vůbec obávat,
o Filipojakubské noci Velkým Losinám ze sabatu může jen zamávat.

Jiří Neuwirt, *Sabatini letí na Sabat Open ve Velkých Losinách*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 25 × 12 cm.

Malíř v jemné umělecké nadsázce zachytil situace související s challengerem ve Velkých Losinách. Trofej pro vítězku představuje umělecké dílo *Hranice plamene*, které na zakázku ze santalového dřeva vytvořil slavný barokní sochař a řezbář Ferdinand Maxmilián Brokoff; vítězce ji předají hlavní pořadatelé a sponzoři turnaje velkolosinský Jindřich František Boblig z Edelstadtu a jeho přítel španělský inkvizitor Tomás de Torquemada. Poté co štěstím rozzářenou šampionku ještě na zápasem rozpálené antuce vyzpovídají na mikrofon o jejích pocitech z vítězství, oba nerozborní přátelé pochodněmi synchronizovaně zažehnou hranici.

čarodějnické procesy, soudní řízení s osobami, které údajně vládly nadpřirozenými schopnostmi a tak škodily. Procesy započaly již ve středověku v řadě evropských zemí (například v Německu v letech 1400 až 1750 přišlo o život zásluhou inkvizice údajně 500 000 až 1 000 000 nevinných žen obviněných z čarodějnictví, to znamená ze spolku a obcování s ďáblem), v českých zemích se nejhorší procesy odehrávaly od konce třicetileté války, a to zejména ve Slezsku a později na severní Moravě; byly zakázány za vlády Marie Terezie v poslední čtvrtině 18. století. Sadistickou krutostí vynikl španělský inkvizitor Tomás de Torquemada (1420–1498), přezdívaný „kladivo na čarodějnice“. U nás to byl Jindřich František Boblig z Edelstadtu (1612–1698), který vedl čarodějnické procesy na Šumpersku, zvláště ve Velkých Losinách. Z dobových pramenů vyplývá, že byl osobností se sadistickými a zvrácenými sexuálními sklony (při výsleších kladl nápadný důraz na vulgární vyjádření sexuality), zhýralý, bezohledný a krutý, ale také mocichtivý a hrabivý (hlavním důvodem jeho inkviziční činnosti bylo patrně vlastní obohacování z majetku zkonfiskovaného odsouzencům a získávání nekontrolovatelné moci nad svými „bližními“).

Sabatini, Gabriela (16. 5. 1970, Buenos Aires, Argentina), argentinská tenistka italského původu. Koncem osmdesátých a počátkem devadesátých let 20. století patřila mezi přední hráčky. Mezi její největší úspěchy patří vítězství ve dvouhře na US Open (1990), vítězství ve wimbledonské ženské čtyřhře (1988) a stříbrná medaile z dvouhry na Letních olympijských hrách (1988). V roce 2006 byla uvedena do Mezinárodní tenisové síně slávy. Gabriela Sabatini patřila mezi nejpůvabnější tenistky; propůjčila své jméno známé značce parfémů. V Buenos Aires je její bronzová plastika, která tenistku zachycuje při bekhendu.

Jiří Eliška, *Gabriela Sabatini*, 2022, kolorovaná kresba, papír, 30 x 21 cm.

Memoriál Juraje Jánošíka

Místo mísy hrachu tenisových míčů poházení,
pomstychtivost slabochů, nad niž ani v tenise není.
Kdyby Juraj Jánošík nebyl tak slušný slovenský horní chlapec,
mohl poslat aktéry na „příslušná místa“, a ukázat jim vztyčený palec.

Jen jednou jedinkrát neměl po ruce borovičku – posilující národní destilát,
sklouzl po míčcích a na popravišti v Liptovském Mikuláši se ho „ujal“ kat.

Teď s uspokojením na vyvýšenině nad Terchovou jak z umpire
shlíží „po očičku“
na tenisový Memoriál Juraje Jánošíka o terchovskou mísu hrachu
a spišskou borovičku.

Jiřina Strýčková, *Memoriál Juraje Jánošíka v Terchové*, 2020,
tužka, fix, papír, 21 × 15 cm.

borovička (ze slovenského *borievka*, „jalovec“), alkoholický destilát; bývá označován jako slovenský národní alkoholický nápoj. Má osvěžující účinky a jalovec navíc údajně podporuje metabolismus.

Jánošík, Juraj (25. 1. 1688, Terchová, Slovensko – 18. 3. 1713, Liptovský Mikuláš, Slovensko), slovenský národní hrdina; původně voják v Rákocziho protihabsburském vojsku i císařské armádě. Od roku 1711 vedl vlastní zbojnickou družinu („bohatým bral, chudým dával“). V roce 1713 byl zajat. Podle legendy jej však nepřemohla přesila četníků, ale zrada jeho bývalého druha a baby sedící na peci – ta vysypala na podlahu hrách, po kterém Jánošík uklouzl. Byl uvržen do vězení, mučen, odsouzen a popraven. Jánošík se stal symbolem protestu proti útlaku a inspiroval vznik mnoha výtvarných artefaktů, hudebních a literárních děl. V Terchové byla v roce 1988 u příležitosti 300. výročí Jánošíkova narození odhalena jeho monumentální plastika (výška 7,5 m) z ocelového plechu, jejímž autorem je slovenský sochař Ján Kulich (1930–2015).

memoriál (přes anglické *memorial*, „památník“ ze středolatinského *memorialis*, „pamětní“), turnaj či závod na památku význačné osobnosti.

Ján Kulich, *Juraj Jánošík*, 1988, nerez, výška 750 cm,
Terchová, Slovenská republika.

Metuzalém tenisu

Byl jednou jeden levoruký tenisový král,
jenž na všech tenisových kurtech bezvadně hrál,
stále vyhrával, jen na French Open, tam neprošel dál,
neb ho smetl kanárem svou levačkou Nadal, antukový král.

Původně byl však Nadal rozeným pravákem,
měl by to tedy být vlastně králův zrcadlový obraz.
Postavit proti němu ale přeučeného praváka, to byl tedy podraz!!
Ani „srdeční skarabeus“ na prsou věnovaný královou fanynkou
nezmohl nic,
po té potupné prohře sestoupil z trůnu, odevzdal žezlo a tenisu
se nevěnoval víc.

Však už bylo na čase, podívejte se na něj – má nejmíň 969 let,
nejen na kurtech, ale ani na světě, už by neměl zaclánět.

Martina Lupe Švarcová, *Tenisový Metuzalém s amuletem*, 2020,
akvarel, papír, 35 × 22 cm.

amulet (z latinského *amuletum*, „ochranný předmět“), talisman, drobný předmět (dřevěný, kostěný, kamenný, kovový nebo skleněný závěsek v podobě určitého předmětu, části lidského nebo zvířecího těla; případně jím může být i okrouhlá destička vyříznutá z lidské lebky při trepanaci [rondel] aj), kterému se přisuzují ochranné a jiné pozitivní účinky v důsledku jeho magické síly; zpravidla se nosí na těle (na krku, kolem zápěstí, nad kotníkem).
Metuzalém, starozákonní patriarcha proslulý svou dlouhověkostí (údajně 969 let); přeneseně velmi starý člověk.
skarabeus, brouk *vruboun posvátný;* pro starověké Egypťany byl symbolem reinkarnace a amuletem. Byl nazýván *cheprer* a jeho znak znamená v hieroglyfech „být“ nebo „stát se“. V Heliopolisu byl chápán jako projev tvůrce světa, jako bůh Chepri, „Vycházející Slunce“ (patrně podle kuliček, které valil a valí před sebou, které připomínají pohyb slunce), a věřilo se, že existuje pouze v samčí formě a vzniká tak sám ze sebe (analogie boha, který stvořil svět sám ze sebe; také proto je symbolem reinkarnace). Sošky skarabů se zhotovovaly z kamene (lesklého mastku, vápence), fajánse nebo i z drahých kovů. Velice důležité byly tzv. srdeční skaraby, které se kladly na mumii a měly přimět srdce, aby se při soudu na onom světě nestavělo proti zesnulému.

Amulet z krystalické břidlice (svoru),
který svírá Tenisový Metuzalém v dlani.

Óm, mani padmé, húm!

Cožpak mohl být Buddha tenista?
Nebyl, to se ví dozajista!

Jak podrobně líčí spis buddhistické Velké cesty *Lalitavistara*,
byl Buddhův život pro něj jediná možná mravoličná hra,
životní drama jeho posledních dvou vtělení k poučení lidského pokolení;
pro frivolní hrátky tenisové či rakety lotosové v něm rozhodně místa není.

Zdaleka ne každý ale musí nutně Buddhu uctívat,
mohou být i tací, kdo tenis jako božstvo rozhodnou se nazývat.
Podobně jako dle dávné indické tradice vezdejší svět božská hra, *lílá*,
z rozkoše, pomocí rozkoše a zase pro rozkoš spontánně vytvořila,
tenisovému věřícímu rozkoš na kurtu skýtá *ludus amoris*, jež si
ho podmanila.

Óm, mani padmé, húm – přeslavnou průpověď magickou
Diamantová cesta tradičně pojí se symbolikou erotickou:
co když Mistr nezamýšlel spojením této mantry
s květem lotosu (ženského lůna), co uvnitř tají klenot (mužský úd),
ve svém tajnosnubném díle evokovat učení tantry
spojující lásku k (tenisovému) božstvu, jež přerůstá v pohlavní pud?

Z odhalování tajemství tohoto enigmatického obrazu musí být
každý uondán –
ať pán, kmán, buddhista, hinduista, křesťan a třeba i mohamedán...

Óm!

Jiří Neuwirt, *Óm, mani padmé, húm!*, 2020,
počítačová grafika, papír, 21 × 15 cm.

Buddha (ze sanskrtského *Buddha*, „Probuzený“ – ustálený překlad „Osvícený“ poněkud zavádí, protože k „procitnutí“ nedošlo díky osvícení shůry, nýbrž vlastním úsilím), čestný titul, pod nímž je znám indický mudrc z rodu Šákjů (Šákjamuni), vlastním jménem Siddhártha Gautama (564/563 př. n. l., Kapilavastu, Indie – 484/483 př. n. l., Kušinagara, Indie). Do devětadvaceti let žil bezstarostným životem syna místního vládce, oženil se a měl syna. Poté opustil domov a věnoval se nejrůznějším praktikám, pomocí nichž chtěl dosáhnout osvobození z utrpení, které je spojeno s každou existencí a s neustálým koloběhem znovuzrozování (*sansára*). Nakonec (podle legendy ve věku 35 let) objevil střední cestu, která se vyhýbá všem krajnostem, a dosáhl probuzení, konečného osvobození z utrpení a koloběhu životů (*nirvána*, „vyvanutí“). Následujících pětačtyřicet let předával své učení. Od okamžiku, kdy v místě zvaném Bódhgaja, pod rozloženou smokvoní, duchovně procitl, prozřel podstatu strastného bytí a nalezl cestu k vysvobození, označovanou jako buddhismus, je nazýván Buddha.

Diamantová cesta, respektive Diamantový vůz (sanskrtsky *vadžrajána*, tibetsky *dordžethegpa*), výrazný směr pozdního buddhismu, který vznikl kolem poloviny 1. tisíciletí na severovýchodě Indie; pod vlivem hinduistického tantrismu v něm začaly převažovat erotismus a magie. V 8. století se jeho učení rozšířilo do Tibetu.

Lalitavistara (sanskrtsky „Podrobné vylíčení [životní] hry“), jeden z nejslavnějších traktátů (*súter*) Velké cesty, respektive Velkého vozu (*mahájány*), buddhismu takzvaného severního směru; spis pocházející zhruba z počátku našeho letopočtu je psaný sanskrtem.

ludus amoris (z latiny), hra lásky; v západní mystické tradici odkazuje na božskou hru.

óm (om), sanskrtská mystická slabika *aum* přisvědčujícího („ano, tak jest“) či optativního („ať je! kéž je! budiž! staniž se!“) významu s širokým symbolickým a rituálním uplatněním. Bývá rozkládána na tři složky, a sice v hinduistické tradici reprezentují tato Tři písmena trojici – Višnu, Šiva a Brahma; v buddhistické symbolice zastupují Könčhogsum, tj. Buddhu, jeho učení Čhö a jeho stoupence gendün a značí, že tyto tři složky jsou v podstatě nedělitelné. Slabika *óm* slouží v tibetském buddhismu jako préfix mnoha zaklínadel a modliteb a také jako úvodní invokace náboženských textů.

Óm, mani padmé, húm! (tibetsky *óm-mani-padme-húm*), ve lhaské tibetštině vyslovováno „óm, manipämi, húm!“, doslova „Óm, Klenote v lotosu, húm!“ nebo též „Óm, Skvostný klenote (= Čänräzigu), húm“. Jedna z nejčastějších invokací k zemskému patronu „Shlížejícímu pronikavým zrakem“ (Čänräzig), jejímuž častému opakování, třeba i pomocí otáčení na modlicím válečku (*manikhorlo*), jsou připisovány obzvlášť blahodárné účinky.

Vúdú v Davisově poháru

Hráči reprezentačního tenisového týmu Burkiny Faso,
vězí-li až po krk v bahně porážky, mají po ruce záchranné laso:
Užijí proti soupeři magické praktiky kultu vúdú
a hned mají pod nohama zas pevnou půdu.

„Co jsme? Kam směřujeme?“ táží se pak ve vítězném oparu
na Halvově obrazu parafrázujíce název plátna Paula Gauguina,
a sborově v jásavém vivace si odpovídají: „K zisku Davisova poháru!“

Michal Halva, *Burkina Faso Team slavící vítězství v kvalifikaci afrického pásma Davisova poháru*, 2020, akryl, sololit, 129,1 × 374,6 cm.

Halvův obraz je sice o deset centimetrů užší než Gauguinovo plátno, ale z pohledu reprezentantů Burkiny Faso vyjadřuje stejně naléhavě základní existenciální otázky. A na rozdíl od váhajících hrdinů Gauguinovy scény mají Halvovi borci o své budoucnosti jasno: získají Davisův pohár!

Paul Gauguin, *D’où venons-nous? Que sommes-nous? Où allons-nous? (Odkud přicházíme? Co jsme? Kam jdeme?)*, 1897–1898, olej, plátno, 139,1 × 374,6 cm, Museum of Fine Arts, Boston, USA.

Burkina Faso („Vlast důstojných [spravedlivých] lidí“), vnitrozemský stát v západní Africe; až do roku 1960 francouzská kolonie. Po získání samostatnosti je země často zmítána nepokoji a zbídačována bezohlednými diktátory. Nicméně v hlavním městě Ouagadougou se hraje tenis, vyniká například Tennis Club de Ouagadougou.

vúdú (voodoo), označení pro skupinu náboženských kultů vycházejících z animismu a spjatých s magickými praktikami, které vycházejí z tradičního polyteisticky organizovaného náboženství *vodoun* („duch“, z jazyka kwa) západoafrických etnik Eweů, Fonů a Jorubů z oblasti Guinejského zálivu. Dnes je oficiálním náboženstvím v Beninu, věřící jsou dále zastoupeni ve státech Ghana, Nigérie, Togo nebo v Burkině Faso. Vodoun představuje animistickou víru spojenou s kultem předků. Hlavní úlohu hrají ochranná božstva, kterým slouží duše mrtvých předků, každodenní praktikování rituálů tedy posiluje jak společenský systém, tak i závislost na rodině.

Zeptej se kobylky, jak vyzrát na soupeře.

Tenisová epizoda z ostrova bájných bohů

Barvy hasnou. Léto doznívá. Vítr vane pouští…
Na hlavu „poraženým“ vítěz tenisové náčiní balí.

Čí to byly ale hlavy, jež zapomenuté klobouky nosily?
Ty rekvizity přihlížely turnaji, patřily fanynkám – valkýrám –,
které je hrám boha Aiola zanechaly,
poté co padlého tenisového hrdinu odsunuly k Odinovi do Valhaly.

Alena Opletalová, *Poražený vítěz, z cyklu Tenisologie*, 2019, fotografie.

Po kykladském ostrově Naxos v Egejském moři se potloukal nejeden hrdina – Dionýsos tu pod mramorovou Portarou slavil svatbu s Ariadnou. Osiřelé klobouky fanynek padlého tenisty a vysloužilá bedna také zatím prodlévají v dunách na Naxu, dokud je nerozvane či nezavane vítr. Vzhledem k permanentním větrům je Naxos předurčen spíše k windsurfingu než k tenisu, i když tenisový klub na ostrově nechybí. Valkýry tedy odtransportovaly svůj tenisový idol raději do Valhaly. Nefučí tam a mají větší haly.

Aiolos, v řecké mytologii vládce větrů sídlící daleko na západě, na ostrově Aiolii.
Poražený vítěz, český název historického románu německého spisovatele Gisberta Haefse *Caesar* (2007).
Valhala (německy *Walhall*, staronordicky *valhöll*, „síň mrtvých“), v germánské mytologii síň bojovníků padlých v bitvě a sídlo bohů.
valkýry (německy *Walküren*, staronordicky *valkyrjar*, „obstarávající volbu mrtvých“), v germánské mytologii ženské bytosti démonického původu; ozbrojené pomocnice boha Odina. Létaly na okřídlených koních nad bojišti, aby pomohly k vítězství udatnějším, a duše padlých přenášely do Valhaly.

Hólí

Při indickém svátku hólí jednou v roce si běžně poslušný kmán
dovolí zaneřádit barvou toho, kdo je mu nadřazený jako pán,
aniž by se obával, že bude po zásluze potrestán,
často bývá navíc nápojem z mariánky řečeným *bháng* nadopován.

Málo se však ví, že navzdory láskyplnosti *bhakti*, o svátku hólí
mají ženy dovoleno beztrestně tlouci muže holí –
v halvovských vizích tradiční hole bambusové
nahradily na kurtu rakety tenisové…

Michal Halva, *Tenista, který přijel na turnaj přímo z indického svátku hólí*, 2020, akryl, sololit, 60 × 70 cm.

bhakti (ze sanskrtského *bhakti*, „láska, oddanost, příchylnost“ od slovesa *bhadž-*, *bhadžati*, „volit, dávat přednost, sloužit, milovat, ctít“), v hinduismu bezvýhradné sebeodevzdání vyznavače osobnímu bohu, výraz naprosté víry a oddanosti, projevované v mysli, ve slovech i v činech, jehož výsledkem je boží milost, která vede ke konečnému vysvobození (*mókša*).
bháng (sanskrtsky *bhanga*, hindsky *bháng*), směs vody, mléka a psychotropního konopného výtažku. V Indii je požívání bhángu v podobě nápoje či mazání i s obsahem tetrahydrokanabinolu (THC) legální.
hólí (ze sanskrtu), indický svátek spjatý s *bhakti*; vyznačuje se rozverným karnevalovým veselím, při němž padají sociální a kastovní bariéry, lidé se navzájem polévají barvami, vrhají po sobě barevné prášky apod.
kmán (z německého *gemein*, „obyčejný, prostý“), bezvýznamný, podřízený člověk.

Malér na Flushing Maedows

I v „bílém sportu“ lze na soupeře nevražit,
ale že by se musel hnedle zavraždit?

Tiebreak už sám o sobě
podobá se škrticímu osidlu,
to i eminentním hráčům
pochodují nervy do kýblu.

A k čemu riskantní obstrukce s jedem,
když lze soupeře vraždit pohledem?

Jiří Neuwirt, *Vraždy v tiebreaku – Zkrácená hra 03*, 2019, tuš, papír, 15 × 10,5 cm.

Ilustrace je z detektivního románu Jaroslava Maliny *Vraždy v tiebreaku* (2020). Netradičně pojatá detektivka čtenáře přivádí na tenisové kurty, jež jsou zejména u hráčů výše postavených na kvalifikačním žebříčku často nejenom férovými sportovními střety, ale občas přerůstají v zápas o přežití, většinou profesionální, leč vzácně i fyzické. Protože hlavní protagonisté pocházejí z akademického prostředí, vedle tenisových soutěží nás děj zavádí na různé kontinenty, kde účastníci vědeckých kongresů navštěvují často exotické lokality (Dillí a Khadžuráhó v Indii, Lví skála na Šrí Lance, Egypt, peruánské Cuzco), prožívají milostné románky i erotická dobrodružství, při nichž se mezi nimi střídavě rodí lásky i nelásky, které mohou vrcholit až vraždou. Každá regionální mezihra skýtá příležitost k ponaučení o místní civilizaci a kulturně historických specifikách, jíž autor zasvěceně využívá; podkapitoly označované jako „Zkrácená hra“ pak děj napínavě opepřují záhadnými úmrtími při tenisových utkáních, kdy se hráči z řad čelných akademiků občas stávají oběťmi otravy šípovými jedy (pro změtení stop se *batrachotoxin*, proti němuž chybí antidotum, střídá s *kurare*).

Bitva o tenisové hřiště

Tennisologia magistra vitae – i v míru se na kurtech dějí bitvy líté.
Tenis prodělal dramatickou proměnu z poklidné hry,
kdy bylo lhostejno, kdo získá brejkbol a vyhraje výměnu,
v krajně kompetitivní vyčerpávající adrenalinové střetnutí,
kdy mistr podání, lobů, kraťasů slabšího soka padnout donutí.

Za předzvěst tohoto vývoje považujme bitvu u Kóhimy,
jež zastavila japonské výboje. Místo měkkých míčků *mari*
dopadala tvrdá sprška granátů na hlavy útočných hord,
na tenisovém rynku mord. Možná to místo dodnes rudá pára halí.
Je tenis opravdu nekrvavý sport?

Antonín Vojtek, *Bitva o tenisový kurt*, 2019, olej, plátno, 50 × 40 cm.

kóhimská bitva, přelomové střetnutí za druhé světové války v barmsko-indickém regionu mezi britsko-indickou armádou a Japonci v oblasti města Kóhimy v dnešním indickém státu Nágáland v období od 4. dubna do 22. června 1944; jedny z nejtvrdších soubojů se odehrály na návrší v zahradě bungalovu kolem tenisového hřiště 9. a 10. dubna 1944 (tento střet je označován jako *Battle of the Tennis Court*, „Bitva o tenisový kurt“). V kóhimské bitvě byli Japonci definitivně zastaveni v postupu do Indie; pro její zlomový význam bývá nazývána „Stalingradem Východu“.
Tennisologia magistra vitae (latinsky), Tenisologie je učitelkou života (parafráze úsloví *Historia magistra vitae* – Dějiny jsou učitelkou života).

3.4. Tenisové rekvizity

Od pěstního klínu k tenisové raketě

Vzala vnuka stranou, aby unikl předvánočnímu třeštění
a ona ho mohla v klidu seznámit s kmenovým mýtem,
při enkulturaci by pak lehce prošel znalostním sítem.

Na klín si ho usadila ta mladopaleolitická babka,
a spustila v duchu apokryfů spisovatele Karla Čapka:

„Za vlády Kamenného Sekáče, před třemi miliony let,
bylo při zrodu našeho rodu všechno z kamene, žádný med…“

„Také tenisové rakety a míčky!?“ vpadl vnuk nevěřícně.

„Ano, úplně všechno.
Kamenné míčky se odpalovaly pouze otevřenou dlaní,
a tak docházelo k bezpočtu bolestivých poranění při tom klání.
Teprve Pěstní Klín před milionem let odstranil veškeré obavy,
když zařadil univerzální pěstní klín jako raketu do tenisové výbavy…
Díky tomu Kamenného Sekáče porazil a sám se ujal panování.

Avšak až dnes, za našeho mladého paleolitu,
máme hlavy a gripy dřevěné a sobí střívka plní roli pružného výpletu.“

„Kdo to všechno vynalezl?“ otázal se vnuk obdivně.

„Inu, my, jemné ženy, díky tomu –, (Něžně prohrábla vnukovu čupřinu.)
že matriarchát vyhnal patriarchát z domu.“ (Taťka poslouchá maminu.)

Jiří Neuwirt, *Osvícení – Od pěstního klínu k tenisové raketě,* 2020, kolorovaná kresba, papír, 20 × 18 cm.

apokryfy (z řeckého *apokryfos*, „skrytý, utajený“; v jazyce církve: „podvržený, neautentický“), 1. spisy podobné biblickým, které byly později vyřazeny z kánonu bible jako neautentické. 2. přeneseně veškeré nepravé, podvržené spisy, falza písemného charakteru (například *Rukopis královédvorský* a *Rukopis zelenohorský*); 3. literární dílo, v němž je známý příběh (mytický, biblický, historický aj.) pozměněn smyšlenkami nebo novým výkladem obsahu (v české literatuře například Karel Čapek, *Apokryfy*, 1932, Ilja Hurník, *Proč pláče Metuzalém a jiné povídky*, 1996, Jaroslav Malina, *Anti-encyklopedie anti-antropologie,* 2013).

enkulturace (neologismus z řeckého *en*, „v, dovnitř“ a latinského *cultura*, „pravidly společnosti ovlivňovaný život“), proces učení, jímž si člověk v průběhu svého života osvojuje kulturu (artefakty, sociokulturní regulativy, ideje) dané společnosti. Jedná se o proces vrůstání do kultury, v jehož průběhu se jedinec stává integrálním článkem a nositelem kultury své společnosti.

ferbl (z německého lidového *Färbel*, což je zdrobnělina k *Farbe*, „barva“), hazardní karetní hra, při níž vyhrává ten, kdo získá nejvyšší bodové hodnoty v jedné barvě, obdoba pokeru, barvička. Ferbl se často hraje například v románu Jaroslava Haška *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války;* hlavním protagonistou bývá polní kurát Otto Katz.

kamenný sekáč, jeden z prvních typů kamenné štípané industrie – masivnější, jádrový (z valounu, hlízy, případně úlomku horniny), ale i úštěpový artefakt, na jednom konci hrubě otlučený do pracovní hrany odbíjením úštěpů buď jen z jedné strany (vzniká sekáč jednolící), nebo z obou stran (vzniká sekáč dvoulící). Sekáče jsou typické zejména pro nejstarší paleolit a starý paleolit, avšak přetrvávají i v mladších pravěkých obdobích a kulturách a jsou běžným instrumentáriem mnoha nativních kultur. Staropaleolitické sekáče se daly zhotovovat z jakékoliv tvrdší a odolnější horniny. Sekáč bylo možno zhotovit i za několik sekund.

paleolit (z řeckého *palaios*, „starý“ a *lithos*, „kámen“), starší doba kamenná, nejstarší a nejdelší období lidské prehistorie před 3 500 000 až 12 000 lety. Po celý paleolit se člověk živil lovem a sběrem. V průběhu paleolitu se rozvíjí technologie štípání a broušení kamene, kosti a paroží, výstavba obydlí, v mladém paleolitu vzniká umění a pokročilé technologie, které jsou plně využity v následujícím neolitu.

pěstní klín, nástroj v rámci kamenné štípané industrie, který byl vyráběn oboustranným obíjením výchozího kusu kamenné suroviny do charakteristických mandlovitých, oválných či dvouhrotých tvarů; vyskytuje se v různých kulturách starého paleolitu a středního paleolitu. Pěstní klíny nejen dobře sloužily svému účelu, ale většinou byly také velice vzhledné. Mnohé z nich mají tak estetický a dokonalý tvar, že nám dnes připadají spíše jako působivá sochařská díla než jako všední nástroj či zbraň. Oproti jednoduchému sekáči byla výroba pěstního klínu materiálově i časově náročnější. Nejkrásnější pěstní klíny vznikaly ze štěpných druhů kamene – pazourku, rohovce nebo obsidiánu.

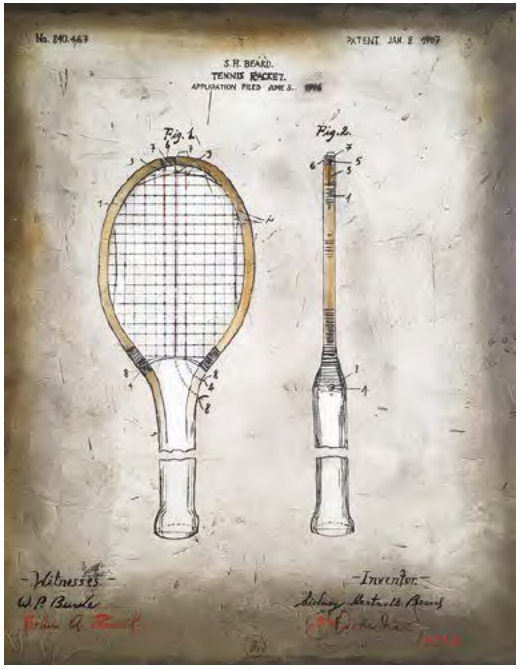
Patent tenisové rakety

Údajně to „loco Leo“, potřeštěný Leonardo byl,
kdo poprvé náčrt tenisové rakety vytvořil.
Po něm zdatní epigoni štafetu zdárně převzali,
tvar rámu, pružnost, trvanlivost výpletu zlepšovali,
mnozí z nich své nápady zdárně patentovali.

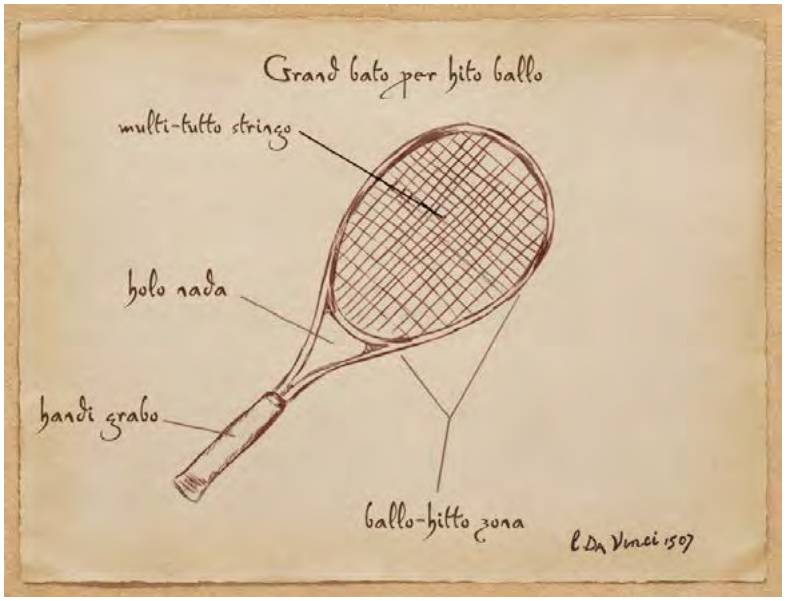
To útlé držadlo ladnost labutí šíje evokuje,
kulatý rám výplet vhodně doplňuje.
Výplet, tradičně z ovčích střívek spletený,
je pružný jak pomlázka na ženy.
Mezi ženskou vláčností a nutnou rigiditou vzniklý rozpor
pokusil se řešit Sidney H. Beardem patentovaný vzor.

Rakety a jejího užití jako korbáče je si malířka a tenistka Ivanka O. vědoma,
vždyť pochází od Kyjova, proto se o velikonocích na kurtech neobjevila
a prozřetelně zůstala sama doma…

Zřejmě si je také vědoma, že aspiruje na překonání božského LEONARDA! –
vždyť Leonardova kresba tenisové rakety vznikla snadným škrtem
pera po papíře,
zatímco její sofistikovaný olej na dubové desce jako by byl archetyp
vzniklý v zemi ARDA!!

Ivana Olšanová, *Beardův patent tenisové rakety (No. 840.467, 8. 1. 1907)*, 2020, olej, dřevěná deska, 65 × 55 cm.

Leonardo da Vinci, *Tenisová raketa,* 1507, perokresba hnědou tuší, papír, 13,4 × 18,8 cm.

Čtenář na vlastní oči vidí, oč je podání tenisové rakety Ivany Olšanové důsažnější než vcelku (zdráhám se to napsat, ale co naplat) infantilní kresbička LdaV. (Je třeba přiznat, že jde o podvrh.)

Arda (elfsky *Země*), název používaný pro stvořený svět v knize *Silmarillion* anglického spisovatele Johna Ronalda Reuela Tolkiena (1892–1973). Obsahuje výňatky z archetypálních dějin země, zasazených zde do konkrétního světa Ardy a zejména jeho kontinentu Středozemě.
bard (přes německé *Bard* a francouzské *barde* z keltského *bard*, „lidový pěvec“), básník vůbec, zejména jako mluvčí určité skupiny; lidový pěvec.
beard (v americké angličtině slangově), vousáč, vousatý intelektuál.
Beard, Sidney Hartnoll (1862, Londýn, Anglie – 20. 10. 1938, Londýn, Anglie), anglický spisovatel a frutariánský a vegetariánský aktivista; prezident společnosti *Order of the Golden Age* (Řád zlatého věku). V roce 1906 si nechal patentovat svoji variantu tenisové rakety opatřenou, zřejmě kvůli trvanlivosti, třemi kovovými výztužemi.
Leonardo da Vinci (15. 4. 1452, Anchiano u Vinci, Itálie – 2. 5. 1519, Cloux u Amboise, Francie), italský filozof, malíř, sochař, architekt, inženýr, hudebník, básník a vědec; univerzální osobnost renesanční filozofie, vědy a umění. Jeho studijní kresby z přírodovědy, medicíny, techniky a dalších oborů daly základy pro vznik vědecké a technické ilustrace (mezi jeho nákresy se nachází také tenisová raketa, což je však podvrh).
tenisová raketa, sportovní náčiní tenisty; tvoří ji výplet ze strun a rám, který je složen z držadla, krčku a hlavy.

Levou zadní

Jiřina Strýčková roztrhla pytel s kreativními náměty:
prý lze tenis hrát úspěšně i bez tenisové rakety!

Údajně to sama zkusila a zvládla s úsměvem.
Mně to ale nejde, podaří-li se to tobě, pak nechť „čert tě vem!“.

Malířce nechybí talent pro neotřelé fóry,
ve sportovním zpravodajství naopak znějí levné metafory.

Snadný úspěch nepřináší trénink ani vrozené vlohy,
prý je to jen schopnost uplatnění levé zadní nohy.
https://www.tyden.cz/rubriky/sport/tenis/uvod-zvladla-levou-zadni-obhaji-siniakova-titul-v-cine_460923.html

Jak se navíc pilný čtenář v tenisových příručkách dočítá,
při nácviku nápřahu jednoruč i obouruč se se spoluprací levé zadní počítá.

Mistra JS výzvu „Trhni si nohou!“ přímo do své ilustrace vtělila,
aniž by skladebného tvůrce jako neumělého diletanta označila.

Autora skladby i výtvarnici pojí skvělá znalost řecké mytologie,
vědí, že bůh Hermés propůjčil atletovi podobu užovky či jedovaté zmije.

V amfóře pak prý za trest uvěznil hadici beznohou,
posměšně ji občas vyzývaje, ať si trhne chybějící nohou.

Empatická Mistra JS v jasnovidné vizi prokletí dočasně vyrušila,
aby borci na tenisovém dvorci vítězné trhnutí levou zadní nohou umožnila.

Jiřina Strýčková, *Levou zadní*, 2020, tužka, fix, papír, 21 × 15 cm.

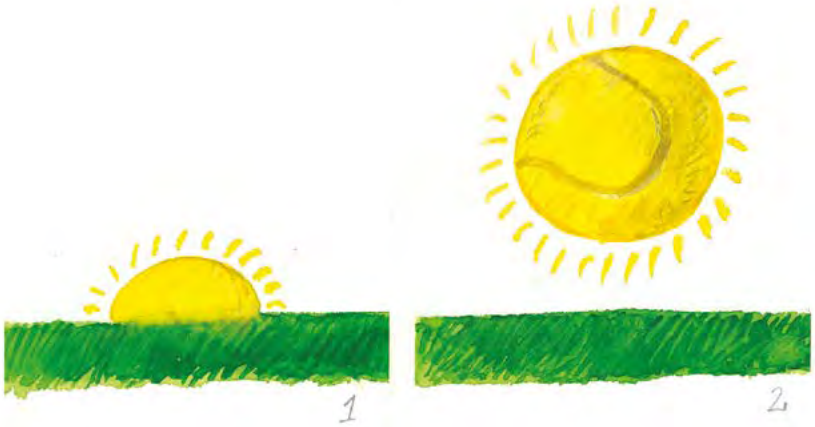
levou zadní (slangově), snadno něco zvládnout; bez problémů vyřešit.
trhni si nohou (slangově), poslat někoho k šípku, vlez mi na záda.

Imprese – východ tenisáku

Jiří Hiršl hodlá jeden a týž námět, TENISÁK, zachytit v rozsáhlém cyklu,
podobně jako Claude Monet *Stohy* nebo *Leknín*y
za různé světelné konstelace.

V prvním obrazu série *Imprese – východ tenisáku* nehledejme
impresionistické inspirace.

Jsou to Hiršlovy originální fígle k zachycení pomíjivé chvíle,
vyjádřené v jeho vlastní svébytné síle…

Jiří Hiršl, *Imprese – východ tenisáku*, z cyklu *Tenisák za různé světelné konstelace*, 2020, olej, plátno, 48 × 63 cm.

Monet, Claude (14. 11. 1840, Paříž, Francie – 5. 12. 1926, Giverny, Francie), francouzský malíř a grafik. Spolu s Pierrem-Augustem Renoirem (1841–1919) a Alfredem Sisleym (1839–1899) založil impresionismus, který byl reakcí na oficiální historizující a akademické výtvarné umění. Hnutí vstoupilo do historie s posměšným názvem, který označil „impresionisty“ za malíře pouhých dojmů a pomíjivých chvil (podle Monetova obrazu *Impression, soleil levant* [Imprese – východ slunce], 1882, olej, plátno, 48 × 63 cm, Musée Marmottan Monet, Paříž, Francie). Důsledné domyšlení zásad impresionismu představují proslulé série Clauda Moneta, který maloval jeden a týž námět za různé světelné konstelace (nejznámější cykly: *Rouenské katedrály; Stohy; Leknín*y).

Rotace

Nácvik rotace není legrace, ale velmi odpovědná práce,
vždyť rotace je základem čopu, topspinu a u servisu při vytáčení osmičky.
Jinak zůstanou levé obě ručičky!
Je nutno stále cvičit třeba i každodenním otvíráním „sedmičky“,
aby v loketním kloubu dobře fungovala vnitřní rotace neboli pronace.

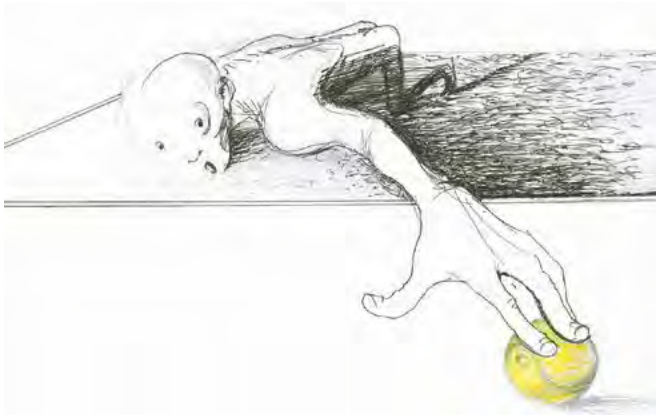
Jiřina Strýčková, *Nácvik rotace*, 2019, tužka, fix, papír, 28 × 19 cm.

čop (také *backspin* z anglického *back*, „pozadu, vzadu aj.“ a *spin*, „rotace, roztočení“; *slajs*, z anglického *slice*), úder, při kterém je veden pohyb rakety shora dolů, míček získává dolní rotaci; mívá pak pomalý a nízký odskok.
loketní kloub (latinsky *articulatio cubiti*), je složen ze tří kloubů spojením humeru (pažní kost), radia (vřetenní kost) a ulny (loketní kost). Kloubní pouzdro se upíná po okrajích styčných plošek tak, že nechává volné oba epikondyly humeru (pro začátky svalů předloketních), všechny jamky na distálním konci humeru jsou uloženy v kloubním pouzdru, na radiu se pouzdro vzdaluje od kloubní plošky až na krček radia. K zesílení kloubního pouzdra napomáhají zejména postranní vazy. V kloubu je možná pouze flexe a extenze (u žen i hyperextenze nad 180°), rotace vnitřní (pronace) a zevní (supinace).
rotace (z latinského *rōtatiō*, „kroužení, točení“), otáčivý pohyb; otáčení; roztočení.
topspin (z anglického *top*, „vrchol, vrcholek“ a *spin*, „rotace, roztočení“), úder, při kterém je veden pohyb rakety zdola nahoru, míček získává horní rotaci; mívá pak rychlý a vysoký odskok.

Sběrač míčků

Sběrač míčků Jiřiny Strýčkové neužíval tubus a ještě k tomu byl bos,
přes veškerou snahu proto míček nesebral a ještě si natloukl nos…

Dále malířka názorně objasnila, aby už nikdy nenastala zas ta mýlka, –
jakou činnost koná uzemněný sběrač a jakou noblesní sběratelka…

Jiřina Strýčková, *Sběrač míčků*, 2019, tužka, fix, papír, 19 × 28 cm.

Sběratelka míčků

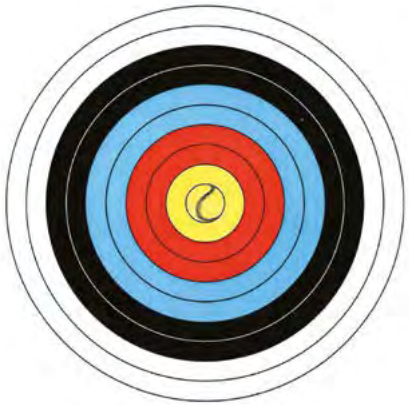
Jiřina Strýčková, *Sběratelka míčků*, 2019, tužka, fix, papír, 25 × 16 cm.

sběrač tenisových míčků, 1. osoba, která při tenisovém utkání sbírá ve vhodných okamžicích (stanovených pravidly) míčky a předává je hráčům, za svou práci je honorován, účast na velkých, zvláště grandslamových turnajích, je považována za prestižní. Řada vynikajících tenistů prošla rolí sběrače (například Roger Federer); 2. tubus, který slouží při tréninku k sbírání míčků, aniž by se jeho uživatel musel sehnout.

Tenisový Antikrist

O zásahu do obyčejného terče se říká:
„trefil do černého“.
Tenisté se ale rádi trefují do žlutého!
Čemu žádný dobrý tenista nemůže odolat?
Přece kvalitnímu tlakovanému míčku značky Babolat.

Ovšem uvěznit tenisový míček ve střeleckém terči?, tenistovo srdce puká!
Takový smrtelný hřích může spáchat jen Antikrist!!
Malíř Hiršl bude za to zakoušet v pekle Tantalova muka!!!

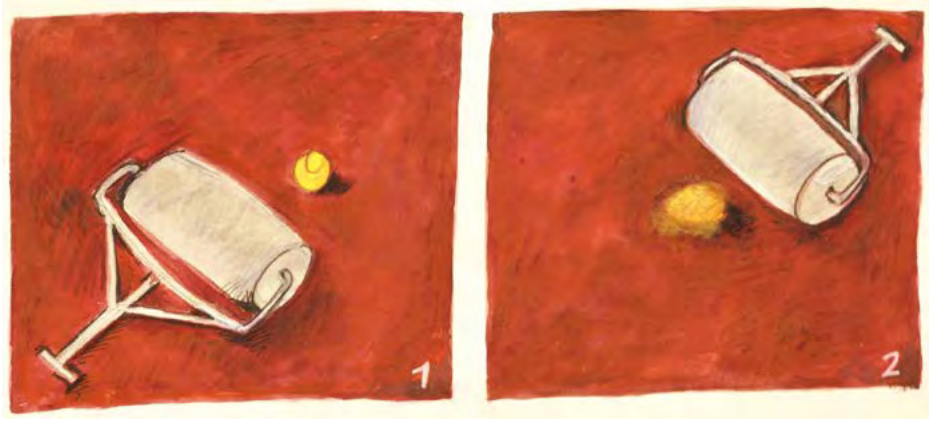

Jiří Hiršl, *Tenisový terč*, 2020, kolorovaná kresba, papír, průměr 18 cm.

Antikrist (z řeckého *anti-*, „proti“ a *Christos*, „Pomazaný“, „Anti-Kristus“), postava z novozákonní knihy *Zjevení svatého Jana*; odpůrce Ježíše Krista, který má vystoupit na konci dějin. Podle křesťanského názoru (především ve středověku a raném novověku) protivník Ježíše Krista před jeho návratem na svět, často ve spojení s ďáblem. Jako Antikrist byli obvykle charakterizováni političtí a teologičtí soupeři; tím byli vyloučeni ze společenství věřících. Martin Luther například označil za Antikrista papežství a naopak římskokatolická církev tak charakterizovala jeho. V novověku byl pojem Antikrist často interpretován jako bezbožná vláda (například pojem Antikrist byl aplikován na Napoleona, na fašismus, nacismus nebo na komunismus).
Tantalos, podle řecké mytologie syn Diův, král lýdského města Sipylu. Byl u Dia v oblibě, takže se účastnil hostin bohů na Olympu. Za božskou přízeň se však špatně odvděčil: na hostinách kradl ambrosii pro sebe a své pozemské kumpány. Posléze tak zpychl, že chtěl dokonce vyzkoušet vševědoucnost bohů; proto jim předložil k jídlu syna Pelopa, kterého sám zabil. Bohové vrátili Pelopovi život a Tantala potrestali ztrátou království a krutým trestem v podsvětí (tzv. Tantalova muka). Stojí ve vodě, ale když se chce napít, voda ustoupí. Nad ním se sklánějí větve s ovocem, ale když si chce utrhnout, větve se vzdálí. Nad hlavou mu spočívá mohutný balvan z hory Sipylu a Tantalos se stále chvěje hrůzou, že ho kámen rozdrtí.

Credo tenisového míčku

Neuhnu žádnému tlaku, jsem míček šampiona Nadala!
I kdyby přece jen ta kritická situace nastala,
využiji své pružnosti a popřu fyzikální zákony.
Že bych snad praskl? Ta myšlenka je vzdálena mi na hony.
Můj život bude dlouhý, ne jako život jepice.
Tady je kurt Roland Garros, tady nejsou Dolní Bučice!

Jiří Hiršl, *Credo tenisového míčku*, 2020, akvarel, pastelka, papír, 10 × 23 cm.

Credo (z latinského *crēdere*, „věřit, svěřovat“), Krédo, též Symbol víry: 1. závazně formulované vyznání víry ve většině křesťanských církví. Vyvíjelo se už v novozákonních dobách od jednoduchých vyznání typu „Ježíš je Kristus“ přes vyznání uspořádaná tematicky podle osob Boží Trojice až po dnes běžně užívané Apoštolské vyznání víry a Níkajsko-cařihradský symbol víry; 2. přeneseně krédo, životní vyznání, vyjádření trvalého osobního přesvědčení.
tenisový míč (slangově *tenisák*; anglicky *tennis ball*, finsky *tennis pallo*, francouzsky *balle de tennis*, maďarsky *teniszlabda*, německy *Tennisball*, slovensky *tenisová loptička* [lopta], španělsky *pelota de tenis*, švédsky *tennisboll*, turecky *tenis topu*), míč (míček) vyrobený z pevné gumové duše, která je obalena meltonem a nahuštěná vzduchem. Jen míče značky Tretorn jsou zcela vyplněny pórovitou hmotou. Povrch je jednobarevný, dříve byl bílý či oranžový, dnes je standardně žlutý. Jeho průměr se pohybuje v rozmezí 6,35–6,67 cm, hmotnost je 56,7–58,5 g a odskok činí 135–147 cm po dopadu na pevný podklad z výšky 254 cm. Při zatížení je tolerance přední deformace míče 0,56–0,74 cm a zadní deformace 0,89–1,08 cm. V profesionálním tenise jsou tenisové míče měněny zpravidla po odehraných devíti hrách, poprvé po zahájení utkání po sedmi hrách, kdy je zohledněno rozehrání. Tiebreak je brán jako jedna hra. Pokud míč během výměny praskne, pak je výměna opakována (nový míč). Pokud se jen sníží vnitřní tlak (je měkký), ale neprasklý, pak nový míč hrán není.

Nové míče

Slzami skropila mnohé batistové kapesníčky...
Až po sedmé nevěře konečně si řekla DOST!
Pohrává si s ní jako s obehranými míčky...
Rozbila jeho památeční grandslamovou raketu
a do hlavy mu navždy vklouzla v podobě svého portrétu.

Dana Marková, *Nové míče*, 2023, tenisová raketa (ready made), pálená hlína (reliéf v hlavě rakety), ready made mini-mandl na uplakané dámské kapesníčky (soklík), 78,5 × 13 × 13 cm.

Sochařka, kolegy ve výtvarné škole přezdívaná „Brněnská Bardotka“, v objektu zpracovala vlastní trýznivé prožitky z mládí. Byla milou slavného grandslamového vítěze, z velké lásky se sebezapřením a obětavostí, jako novodobá ovidiovská heroina, skousávala jeho zálety. Psychicky ji zlomila až zdánlivě banální metafora zvyklosti nasazovat na okruzích ATP (i WTA) nové míče poprvé po sedmi gamech: sukničkáře opustila, osmou nevěru nedopustila.

nové míče, 1. ohlášení zařazení nových míčů v tenisovém zápase; v profesionálním tenise jsou míče měněny zpravidla po odehraných devíti hrách, poprvé po zahájení utkání po sedmi hrách, kdy je zohledněno rozehrání. Pokud míč během výměny praskne, pak je výměna opakována (nový míč). Pokud se jen sníží vnitřní tlak (je měkký), ale neprasklý, pak nový míč hrán není; 2. v době koronavirové může nabýt úsloví „nové míče“, žel, úplně nového významu.

Úplně nové míče

Je-li tenisový míč koronavirem infikován,
musí být vyměněn, nebo aspoň dezinfikován.
Od začátku března 2020 ale tato situace nehrozí,
neb jsou kurty uzavřeny, hrát nemohou tenisté nebozí.

Jiří Hiršl, *Úplně nové míče*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 13 × 9 cm.

Na schodech

Osud dosloužilého tenisového míčku dojímá.
Zůstal sám, nepotřebný, už ani pes si ho nevšímá...
Přitom bez ladu a skladu dřel na kurtu do úpadu.

Alice Kopečková, *Na schodech*, 2017–2023,
z cyklu *Tenisový míček*, olej, plátno, 50 × 70 cm.

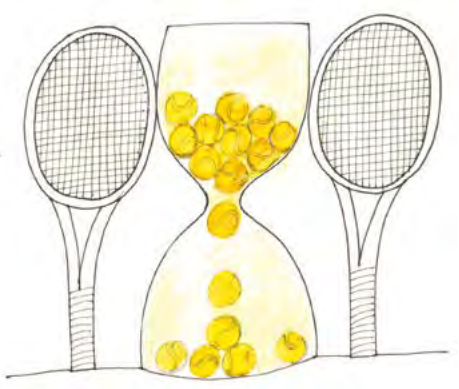
Přesýpačky

Jednou jsi dole, jednou nahoře,
někdy to jde, jindy tě holt někdo „přeoře“…
V tenise se občas jazýček vah na stranu slabšího vychýlí,
chytrý je ten, kdo se vyhýbá tipování, aspoň se nikdy nemýlí.

Momentálně jsem down-and-out, zbaven všech pout.
Jsem naprosto down-and-outer, pode mnou zeje kráter.

Mít tak přesýpací hodiny v hlavě,
to bych s mou partnerkou strávil hravě
návštěvy obchodů či kulturních vystoupení.
Když mě ale zajímá jen tenisové dění.
Partnerka však bývá dočista jiného názoru,
chce usměrňovat tok vydělaných dolarů za jejího dozoru.

Říká: „Kdo je nenechá obíhat, bude se ve finančním pekle smažit!
Tak vzhůru, chlapče, na další turnaje… A musíš se víc snažit!“

Jiří Hiršl, *Přesýpačky*, 2020, akvarel, kolorovaná kresba, papír, 18 × 15 cm.

daun (z angličtiny: *down* [daun], „dole“), 1. (hovorově) být na dně (psychicky, existenčně), v koncích se silami; 2. (kynologie, myslivost), lehni, povel pro psa.
down-and-out [daunənd’aut] (z angličtiny), 1. zruinovaný, (finančně) zničený, bez peněz a bez zaměstnání, na mizině, na suchu; 2. (box) vyřízený, neschopný dalšího boje; 3. mající podlomené zdraví.
down-and-outer [daunənd’autə] (z angličtiny), ztroskotanec.
přesýpací hodiny (slangově *přesýpačky*), typ hodin využívající pro měření času pohyb zrnek písku vyvolaný gravitací. Skládají se ze dvou skleněných baněk umístěných nad sebou a spojených úzkým hrdlem. Písek z horní baňky se postupně přesýpá do spodní baňky. Jakmile uplyne měřený časový úsek, je horní baňka prázdná a hodiny se musí obrátit, aby mohl být měřen další časový úsek. Jsou známy od středověku; byly prvním spolehlivým, opakovaně použitelným a poměrně přesným měřidlem času.

Duše tenisového míčku

Stejně jako pneumatiky, budete se divit, ale ano,
i tenisové míčky mají duši, *átman*, o němž dí upanišadový myslitel,
že po opotřebení se vtělují do nižších nebo vyšších těl
podle toho, jak s nimi bylo na kurtu zacházeno…

Z těch, které tenista při servisu jemně laskal v dlani,
vzejdou krásné nevinné panny s očima podobající se lani.

Z těch, jimž tenista klnul při nezdařeném podání,
vzejdou oškliví neurotičtí mizogynští kumpáni…

Jiří Hiršl, *Veselý tenisák a Smutný tenisák*, 2020,
kolorovaná kresba, papír, 5 × 5 cm.

átman (ze sanskrtského *átman*, „dech, individuální já“), v indickém myšlení od dob *upanišad* vnitřní duchovní podstata jednotlivce, jež podle učení upanišad tvoří součást neměnného a všepronikajícího vesmírného jsoucna, zvaného *brahma*. Tělo, smysly, mysl a intelekt jsou jen vnějšími slupkami, proměnlivými projevy přírody, jež netvoří trvalou podstatu já.
duše (řecky *psýché*, „duše, motýl“), 1. princip jednotlivého života (u Aristotela i zvířat a rostlin), původně souvisí s dýcháním (řecky *pneũma*, „dech, dýchání, vání“); 2. (náboženství) nehmotná podstata lidské bytosti (příklad: nesmrtelná duše); 3. vnitřní psychický svět člověka, jeho schopnosti vnímat, poznávat, myslet, cítit a chtít, psychika (v protikladu k tělu).
mizogynie (z řeckého *miseó*, „nenávidím“ a *gyné*, „žena“), odpor, nenávist k ženám; porucha myšlení a emocí projevující se tímto pocitem a jednáním, projev některých neurotických a psychopatických stavů.
pneumatika (z latinského *pneumaticus*, z řeckého *pneumatikós* od *pneũma*, „dech, vání, vítr“ a to od *pnéō*, „dýchám, vanu“), 1. obruč skládající se zpravidla z pláště a duše, naplněná stlačeným vzduchem, na kolech motorových vozidel a jízdních kol; 2. pneumatická soustava varhan.

3.5. Kurty – dějiště zázraků

Kurty v ročních obdobích

Čtvero ročních období
i tenisové kurty náležitě ozdobí.
V zimě jsou zahaleny do námrazy a sněhu,
na jaře okolní příroda dodá kurtům zvláštní něhu,
tehdy se i sebevědomé tenistce začnou „zapalovat lýtka“,
může být jak chce tvrdá, i jí udělá radost zcela obyčejná kytka.

Po letním čase, kdy hráče ani moc neláká do ruda rozpálená antuka,
babí léto dovede na kurtech zase optimální podmínky upravit.
Když pak vrstvou spadaného listí podzim neúprosně zaťuká,
stáhne se síť, na zimu se tenisové hřiště musí připravit…

MK, celoživotní tenistka, vášnivá ctitelka Vivaldiho díla,
jakož i jeho eroticky přitažlivých vlasů a zejména dominantního nosu.
Prý proto si otorinolaryngologa vzala, aby svou vášeň aspoň
trochu nahradila.

Vivaldiho názor na malířčiny kreace:

„Dopo il cimento dell’armonia e dell’inventione – Po nesnadném testu
z harmonie a invence
též L’Estate e L’Inverno jistě zvládne vaše kreativní potence!“

M. K. nepochybně rozšíří své dílo i o léto a zimu,
aby se svému Il Prete Rosso přiblížila
a jeho zbožné přání splnila…

Milada Kollárová, *Jaro na kurtech*, 2018, pastel, papír, 30 × 20 cm.

Milada Kollárová, *Podzim na kurtech*, 2018, pastel, papír, 30 × 20 cm.

otorinolaryngologie (vytvořeno uměle z řeckého *oūs* [genitiv *ōtós*], „ucho“, *rhīs* [genitiv *rhīnós*], „nos“ a *lárynx*, „hrdlo, jícen“), obor lékařství zkoumající a léčící choroby ušní, nosní a krční.
Vivaldi, Antonio (4. 3. 1678, Benátky, Itálie – 28. 7. 1741, Vídeň, Rakousko), italský duchovní, hudební skladatel a houslový virtuos; přední představitel barokního instrumentálního koncertu (sólového i concerta grossa). Působil převážně v Benátkách, v Mantově a v posledních letech života i ve Vídni. Napsal přes 470 koncertů (z toho je téměř polovina houslových). Za jeho života jich vyšlo tiskem dvaasedmdesát v devíti opusech; sbírky například *L’Estro armonico* (Harmonický nápad) nebo *Il Cimento dell’Armonia e dell’Inventione* (Zkouška harmonie a invence), obsahující i soubor čtyř houslových koncertů *Čtvero ročních období*, který patří v naší době k nejhranějším dílům z tohoto období. Vivaldi okouzloval nejen hudebním uměním, ale i fyzickým vzhledem (zvláště ženy): vyznačoval se dominantním nosem a rudými vlasy, pro něž byl přezdíván Il Prete Rosso (Zrzavý páter, Rudý kněz).

Luhačovické lázeňské kurty

Luhačovické pobyty a kurty milují geniální umělci,
ale i slovutní vědci, jakož i věční milenci,
doufajíce, že spraví jejich uvadající tvůrčí a sexuální potenci.

„Hrával“ tu mimomanželský mixdebl nečestně
s osudovou milenkou a múzou Kamilou S. skladatel Leoš Janáček,
donedávna v tom pokračoval, ale naprosto počestně,
s osudovou manželkou a múzou Stáňou M. sochař Zdeněk Macháček.

Krásné luhačovické kurty jsou blízko zřídla minerální vody,
i pacientům s nemocemi pohybového ústrojí připravují nemalé svody.

Spousta jich tady s nostalgií v oku zápasy těch šťastnějších sleduje,
přestože je momentální partnerka, dbalá jejich psychického zdraví,
za to peskuje.

I „Švihák lázeňský“ přestane lovit „(s)volné laňky“,
jeho zraky směřují pouze mezi ohradní tenisové plaňky.

Rád by zase jednou poslal míček podél lajny do nejzazšího rohu,
bohužel ortopedi mu před časem přikurtovali zbrusu novou nohu.

Nezbývá mu tedy než nakráčet s partnerkou pouze k „Najádě“
na šálek kafíčka
a jenom poslouchat, jak po kurtu sviští jiným ta milovaná žlutá loptička.

A těm, kteří ještě doufají, že si někdy zahrají – osud přece nemůže
být tak krutý,
chytrá moravská liška Bystrouška ráda napoví:
„Bloudíte Po zarostlém chodníčku, nebozí, jste už jen Lístek odvanutý.“

Jiří Neuwirt, *Zázrak na luhačovickém kurtu č. 3 po prudkém servisu JM na téčko*, 2023, kolorovaná kresba, papír, 20 × 14 cm.

Malíř zachytil působivý okamžik výtrysku nového pramene koncem června 2023 po prudkém servisu na téčko kurtu č. 3 v Luhačovicích. Tento kurt měl v oblibě komik, hudebník, spisovatel a znamenitý tenista Josef Alois Náhlovský (1949–2022); pramen byl na jeho počest nazván *Lojzík*. Lojzíkova voda se začíná uplatňovat při lázeňské léčbě ústrojí dýchacího, trávicího a oběhového, cukrovky i rekondici po onkologické léčbě. Dosud v těchto oblastech dominovala slavná Aloiska (též „Lesní pramen“ nebo „Luisin pramen“), ale expertizy ukázaly, že Lojzík Aloisku předčí ve všech parametrech; podle lékaře-onkologa prof. MUDr. Jana Žaloudíka, CSc., z brněnského Masarykova onkologického ústavu, zejména v oblasti onkologické pooperační péče. Navíc Lojzík, asi díky *geniu loci* propůjčeného kurtu Josefem Náhlovským, promění zatrpklého hypochondrického introverta v charizmatického činorodého extroverta, který mimo kurt č. 3 jen stěží hledá přemožitele.

Luhačovice, lázeňské město na východní Moravě. Lázně léčí nemoci metabolické, dýchacích cest, trávicího i pohybového ústrojí. Jsou vyhledávány naší i zahraniční klientelou, pobývaly a pobývají zde významné osobnosti (hudební skladatel Leoš Janáček, sochař Zdeněk Macháček aj.). Napomáhají tomu nejen minerální prameny známé od 17. století, ale také skvělé antukové tenisové kurty a jiná zařízení osvěžující tělo i ducha. Například v čokoládovně „U najády“ servírují k znamenité kávě nejen mléko v čokoládové nádobce, jež se následně zkonzumuje, ale navíc ještě čokoládový bonbon (z francouzského *bonbon* [bõbõ]). Zdeněk Macháček ve zmíněném refugiu jako frankofil proslul úslovím „Bõ-bõ!“ (Dobrá!), které užíval pokaždé, když svižná servírka poskládala na stolek před jeho choť a jeho samotného tácky s těmito dobrotami. Nikoli mimochodem: manželé Stanislava a Zdeněk Macháčkovi trávili své ozdravné luhačovické pobyty v exkluzivním apartmá Leoše Janáčka (č. 201) v Augustiniánském domě – https://www.augustian.cz/25157-apartma-leose-janacka

Po zarostlém chodníčku, cyklus patnácti klavírních skladeb Leoše Janáčka rozdělený do dvou částí; 2. skladba první části se nazývá „Lístek odvanutý“. Znamenitě cyklus provedl Janáčkův krajan – nezapomenutelný Ilja Hurník (1922–2013) https://www.youtube.com/watch?v=I0RW_JET468

Švihák lázeňský, 1. svůdce žen v lázeňském prostředí; 2. název likéru; 3. název písně, kterou provedl Jiří Schelinger – https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/schelinger-jiri/svihak-lazensky-26425

Přítelkyně tenisty

Tenisté figurující v TOP TEN
těší se přízni nejkrásnějších ŽEN,
zvláště na Australian-, French- či US Open.

O wimbledonském grandslamu to snad neplatí?
Naopak, zde se TOPkaři chovají jak španělští grandi,
právě tam se přátelská příchylnost mnohonásobně vyplatí.

Julie Vojtková, *Přítelkyně tenisty*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 60 × 42 cm.

Tenistka-serenissima

Mnohé tenisové divy s diváky dělají divy,
a to nejen pro svůj luzný zjev,
ale hlavně stylem hry, co diváky láká jak sirény zpěv.
(Zpěv sirén? V podání Sereny či Marii více připomínající řev lvice!)
Odolat mohou jen slepí a hluší chlapi,
ty, co jsou vnímavější, sirény do svých tenat lapí,
vzácně se tenisofilnímu nešťastníkovi zdaří,
že některou z těch krásek (na čas) urybaří.

Rybolov stejně jako kterýkoli sport přináší ovšem četná překvapení,
co si tenisující rybář počne s tenistkou, jež se náhle v mořskou pannu změní!?
A co když se z ní vyklube Heineho Lorelei, co ho svým dojímavým zpěvem ošálí
a svým vnadným zjevem zaslepí, takže zmarní svoje bytí v zhoubném vlnobití na úskalí;
kráska od pasu dolů už totiž není ženou a to se nezmění, i kdyby
ji prosil na kolenou…

Že by ji stihl syndrom rusalky neboli sirenomelie;
vedle mořských panen zná i mořské či rybí muže dávná mytologie.
Možná si z lásky k plavci ona
vyprosila jeho přerod na Tritóna,
aby mohli slastně po rybím způsobu trdlovat,
když už se nemohou jako muž a žena milovat.

Kýžba:

Kéž nezasáhne Diova vyšší vůle,
podle níž se z trdliště vykulí ne mořská kráska, ale mořská kráva,
anebo, nedejž Zeus, hádavá lidská ochechule.

Naučení:

Neměl rybařit! Vždyť mořská panna nemá žádný cit!
Ani po prozření si nemůže pro uklidnění z její láhve zavdat,
není v ní totiž alkohol, ale Heineho zpráva, že Lorelei je jeho kat:

„Ich glaube, die Wellen verschlingen
am Ende Schiffer und Kahn;
und das hat mit ihrem Singen
die Lorelei getan.“

Jiří Hiršl, *Tenistka-luzná siréna,* 2020, akvarel, papír, 20 × 15 cm.

kýžba, kyžba (knižně, zastarale) toužebné přání. Známý purista 18. století J. V. Pohl vytvořil z přací částice *kéž* (*kýž*) sloveso *kýžiti*, které se pak ojediněle vyskytovalo na počátku doby obrozenské.
mořská panna, ženská postava mýtů, pohádek a bájí, v horní polovině žena, v dolní, té ženský důležitější, ryba. Svým dojímavým zpěvem a luzným zjevem lákaly plavce a námořníky do nebezpečných situací, aby je uchvátily a utopily (popřípadě se do nich beznadějně zamilovaly). Staly se námětem literárních děl (například Heinrich Heine, *Lorelei*, 1824) a hudebních skladeb (například Antonín Dvořák, *Rusalka*, 1900).
ochechule, 1. (hovorově, expresivně, hanlivě) výstřední nebo nepříjemně se chovající žena, zejména staršího věku; 2. (zastarale) bájná siréna; 3. velký vodní tropický savec řádu Sirenia.
Serena (z latinského *serēna*, „jasná“), ženské jméno; jeho nositelkou je například tenistka Serena Williamsová (1981); některými tenisology je považována za nejlepší hráčku všech dob. V numerologii má toto jméno osobní číslo osm, což znamená „Peníze“. Osmičky jsou předurčeny k úspěchu a přitahují k sobě příležitosti na zbohatnutí. Jsou vyvolenými osudu, zřídkakdy jsou osamělé, stále vědí, co mají udělat a jak postupovat. Kolem je vždy mnoho příživníků a patolízalů, ale osmičky vždy včas rozpoznají, kdo to s nimi myslí upřímně a lichotkám věnují jen málo pozornosti. Jsou panovačné, přímé, rychlé a velmi bystré. *Ad genua serenissimae reginae – Ke kolenům nejjasnější královny.* Kdože se ke kolenům ebenové krásky Sereny sklání? Český pedagog, humanistický filozof, spisovatel, teolog, polyhistor a reformátor Jan Amos Komenský (1592–1670)!

siréna, 1. (expresivně) lepá svůdná žena, svůdnice (podle mytologických Sirén [řecky *Seirénes*], napůl dívek, napůl ptáků, které svým zpěvem lákaly plavce do záhuby); 2. (zoologie) velký vodní tropický savec řádu Sirenia, příbuzný kopytníkům, ochechule; 3. zvukový zdroj, v němž vzniká řezavý zvuk; zpravidla se užívá jako signální zařízení; 4. (tenis) označení tenistky, která vyniká přitažlivou krásou a expresivními zvukovými projevy při razantních úderech (například Maria Š. a Venus [*nomen omen*] W., napůl Serena W.).
serenissima (z latiny), nejjasnější.
sirenomelie (z řeckého *σειρήν*, „siréna“ a *μέλος* „končetina“), (medicína) vzácná vrozená vývojová deformace, jež se projevuje srůstem dolních končetin, někdy poeticky nazývaná „syndrom rusalky či mořské panny“.
Tritón, v řecké mytologii mořský bůh, půl člověk, půl ryba.

Antuková kráska

Antuková kráska je žena do každého počasí,
zatímco krasotinka, kterou umělé povrchy zdobí,
je v každém případě vhodná jen pro bezčasí.

Jiří Hiršl, *Antuková kráska,* 2020, akvarel, pastel, papír, 11 × 9 cm.

bezčasí, doba, která je jakoby nezávislá na plynutí času a vyznačuje se často jednotvárností, strnulostí.

Expresionistická tenisová triáda se šťastným koncem

Edvard Munch se o vyjádření skrytých vášní lidského nitra sice pokusil, ale kořeny problému ve své trojvariaci *Beznaděj – Výkřik – Úzkost* téměř zadusil.

Následovaly snahy dalších uměleckých generací, ale teprve tenisová trojvariace MLŠ si zaslouží expresionistických adorací.

Martina Lupe Švarcová, *Výkřik beznaděje*, z cyklu *Od beznaděje k naději*, 2020, akryl, papír, 34 × 18 cm.

Martina Lupe Švarcová, *Úzkost se v roušce násobí*, z cyklu *Od beznaděje k naději*, 2020, akryl, papír, 36 × 25 cm.

Martina Lupe Švarcová, *Milenka v naději*, z cyklu *Od beznaděje k naději*, 2020, akryl, papír, 36 × 23 cm.

MLŠ existenciálním cyklem *Od beznaděje k naději* navázala na trojvariaci Edvarda Muncha *Beznaděj – Výkřik – Úzkost*. Ale na rozdíl od norského malíře, jehož dílo je prodchnuto zmarem a beznadějí, její „hrdina dnešní doby“, tenista, se v třetím obrazu malířčina cyklu šťastně setká se svou milou – nad krvavě rudou antukou symbolizující žár lásky se klene modrá obloha (již bez roušky) jako symbol konce koronavirové pandemie a počátku nové bezvirové éry tenisu, kdy se za jásavého vivace spojí organizace ATP, jež řídí mužský tenisový okruh, s asociací WTA, pod niž spadá ženský profesionální tenis, v jednu silnou instituci, která úspěšně odolá všem příštím apokalypsám.

Poznámka editora:
Malířky Martina Lupe Švarcová a Ivana Olšanová jsou přítelkyněmi „na život a na smrt“ (v existenciálně-expresionistickém smyslu slova této sentence; oslovují se: „Ivanko“, respektive „Martinko“ [obě jsou věrnými manželkami, nezdolnými oporami svých manželů a šťastnými biologickými matkami]). Čtenářům je známo, že IO svým obrazem *Beardův patent tenisové rakety* pro skladbu „Patent tenisové rakety“ pokořila samotného renesančního Velmistra Leonarda. Jak může být takové nezištné přátelství dvou žen-umělkyň inspirující, vidíme na cyklu *Od beznaděje k naději*, jímž MLŠ reagovala na úspěch své kolegyně a pokořila jiného velikána kulturní historie.

Antukářka

Zamést kurt, nakrouhat antuku, obstarat děti i manžela,
co všechno pro tenisový sport zanícená antukářka nedělá!
Na webu se dočetla, že je prý nejlepší antuka domácí!
Tak krouhá a krouhá, i když tím jen život hloupě utrácí.

Jiřina Strýčková, *Antukářka*, 2019, tužka, fix, papír, 28 × 19 cm.

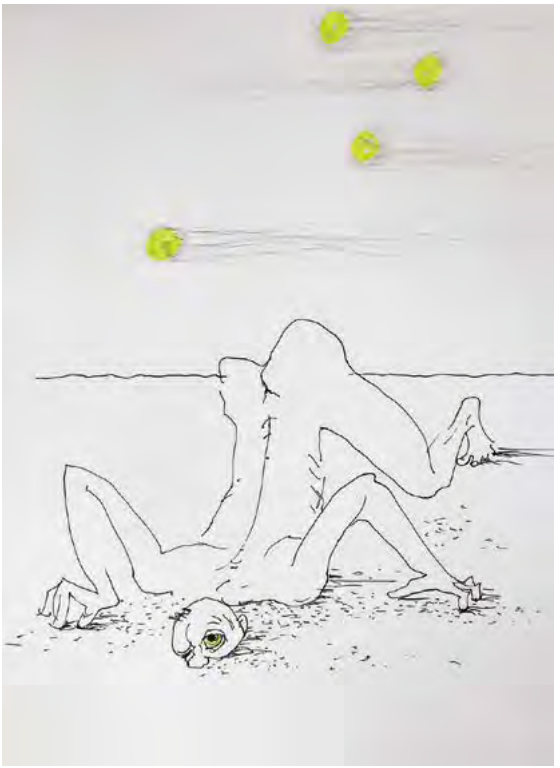
antuka (z francouzského *en tout cas*, „v každém případě“, tedy „povrch pro každé počasí“), 1. cihlová moučka užívaná k úpravě povrchu hřišť, zvláště tenisových; 2. (sportovní slang a publicistika) hřiště, zvláště tenisové, s tímto („pomalým“) povrchem.
antukář/ka, (sportovní slang a publicistika) tenista/tenistka vynikající na antuce, antukový specialista.

Antitenista-oráč

Lze vzývat sv. Marka, Barnabáše či Dominika proti krupobití,
kde však pohledat ochránce proti zhoubnému tenisobití?
Když z ušlechtilé kratochvíle stalo se lukrativní živobytí,
mediální pokrytí nekonečných turnajů je k nepřežití.

Denně nad mou nesportovní hlavou stahují se tenisové mraky,
k vyznavačům božstev schopných zjednat přítrž úpěnlivě připojím se taky.
Když však dobří větrové odvanou oblaky dštící zlaťáky
na pomoc vakoveverkám, koalám a lesním klokanům,
i zatrputilý tenisofob ocení profesionální tenisový um.

Nicméně při Australian Open, prvním sezonním grandslamu,
strkám raději hlavu do písku jako australský emu.

Jiřina Strýčková, *Anti-tenista*, 2020, tužka, fix, papír, 21 × 15 cm.

tenisofobie (z česko-anglického *tenis* a řeckého *fóbos*, „strach, obava, odpor“), chorobný strach z tenisu; i při pouhém pomyšlení na tuto hru nebo náčiní a prostředky s ní souvisící vyvolává u některých jedinců strnulost, neschopnost jakékoli aktivity.

Záznam wimbledonského (semi)finále 2020

Leckdo bude možná poněkud zmatený –
vždyť Wimbledon 2020 byl komplet zrušený!
Jak se tedy mohlo hrát wimbledonské finále!?
Ale hrálo, a stejně jako loni měl Djoković namále,
nakonec však zase Federera v pátém setu udolal
a pro pochybovače M. Halva tajně záznam uchoval.

Michal Halva, *Tajný záznam průběhu finálového utkání ve Wimbledonu v roce 2020*, 2020, kombinovaná technika, sololit, 56 × 51 cm.

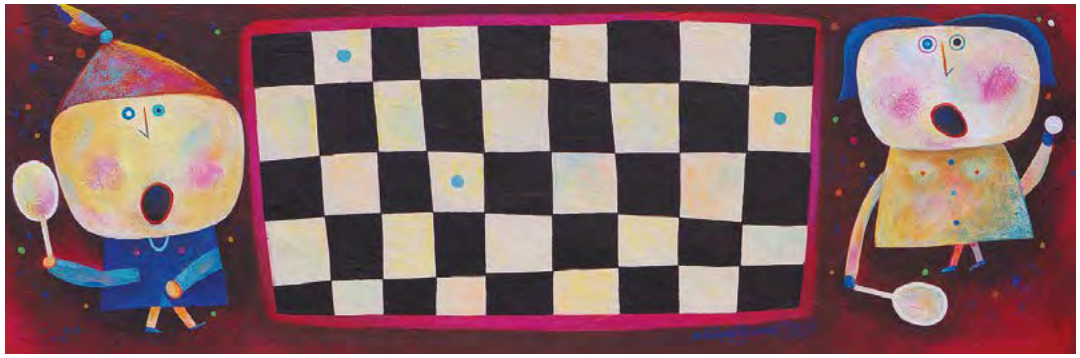
Wimbledon (The Championships, Wimbledon), nejstarší a nejslavnější tenisový turnaj světa; představuje třetí ze čtyř turnajů nejvyšší kategorie – Grand Slamu, každoročně hraný na přelomu června a července v jihozápadní londýnské části Wimbledon. Jedno z nejúchvatnějších finále v mužském singlu se hrálo v roce 2019, kdy Novak Djoković porazil Rogera Federera v tiebreaku pátého setu, přičemž odvracel několik mečbolů soupeře.

Rozpačité tenistky zaskočené na dvorci ledoborcem

Než se tahat s tenisovým báglem, kontrolovat napětí strun v rámu,
radši si s půvabnou dámou při skleničce vína zahraji dámu!

Kterou si však vybrat, obě se tváří tak odtažitě rozpačitě,
když zvolím levou, pravá se naštve a naopak; nechci skončit na jejich štítě.

Chvíli promýšlím varianty… Risknu tu s ohonem, má hezčí prsní dvorce,
(„… ta je teda má“ – https://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/yo-yo-band/rybitvi-1774)
nejsa už rozpaky blokován, prorážím si k ní po diagonále cestu
s rozhodností ledoborce.

Michal Halva, *Rozpačité tenistky zaskočené neobvykle vypadajícím kurtem*, 2020, akryl, sololit, 30 × 90 cm.

Dáma, desková hra určená pro dva hráče, charakterizovaná pohybem bílých a černých kamenů po diagonálách a snahou vyřadit přeskočením všechny protivníkovy kameny. Existuje mnoho variant této hry, jednou z nich je česká „Žravá dáma“, používaná i ve světě, při které vyhrává hráč, který nemá žádný tah – buď nemá kameny, nebo je zablokován.
ledoborec, loď sloužící pro plavbu na zamrzlých vodních plochách a k prorážení cest v mase ledu pro jiná plavidla.
na štítě, část hesla („Buď se štítem, nebo na štítě“) vojáků ve staré Spartě znamenající smrt (padnout v bitvě).

Veliká finalistka

Ze způsobu příchodu veliké finalistky na kurt plyne,
že nemá strach z dnešní soupeřky ani z žádné jiné.

Modrá raketa, modrá sukýnka, modré oči –
jako obvykle opět se soupeřkami ve vylučovacích zápasech „točí“!

Ač by jí všichni muži snesli modré z nebe,
nestojí o to, postarat se dokáže sama o sebe.

Michal Halva, *Pozor! Pozor! Na antukový kurt přichází veliká finalistka*, 2020, akryl, plátno na lepence, 43 × 40 cm.

finále (z italského *finale* a to z latinského *fīnālis*, „konečný, závěrečný“), (sport) závěrečný závod nebo zápas o první místa po vylučovacích soutěžích.
finalistka, účastnice finále.

Quiet please na US Open

Hlavní rozhodčí
(*Noblesně, v UK angličtině.*)
„Quiet please!“

Obecenstvo dál hlučí.

Hlavní rozhodčí
(*Naléhavě, v hovorové angličtině.*)
„Keep quiet!“

Obecenstvo dál hlučí.

Hlavní rozhodčí
(*Naštvaně, v americkém slangu.*)
„Shut up!“ a pouští píseň The Black Eyed Peas Shut Up.

https://www.youtube.com/watch?v=KRzMtlZjXpU

Obecenstvo mlčí jako zařezané.

Jiří Hiršl, *Shut UP*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 11 × 21 cm.

Keep quiet! ([ki:p kwaiət] z angličtiny), Mlčte!; Buďte zticha!
Quiet please! ([kwaiət pli:z] z angličtiny), Ticho, prosím! Úsloví ikonicky spjaté s tenisem, jímž hlavní rozhodčí žádá hlučící publikum, aby se ztišilo a hráči se mohli soustředit na hru. Navíc: ze zvuků provázejících údery lze usuzovat na jejich razanci nebo dráhu míčku apod. Úsloví se často objevuje v populární kultuře (potisk triček, reklamní kampaně, písně https://www.youtube.com/watch?v=lWADkaGytCs, apod.).
Shut up! ([šat ap] z angličtiny), (slangově) Drž hubu!; Zavři zobák!; Zavři klapačku!; Sklapni!
The Black Eyed Peas, americká hiphopová skupina. V roce 2003 vydala velmi úspěšné CD *Elephunk* a skupina byla navržena na čtyři ceny Grammy Award, přičemž jedno z ocenění získala. Celosvětový ohlas zaznamenala jejich píseň *Shut Up*.

3. 6. Aktéři a aktérky

Ideální kouč

Vyvolává ve vás koučovo gesto pochybnosti?
Ztrácíte při pohledu na něj jistotu?

Rozumný tenista anděla strážného nezapudí,
chápe ho jako přidanou hodnotu.
Ví, že byl stvořen pro ochranu, pro lásku,
že křídla vzdouvající se hráčům v hrudi
dovede včas i přistřihnout
a nehodné občas neušetří výprasku.
Kouč, trenér, není viditelný aktér –
bude hrát s tebou, ne za tebe,
s ním ale snáze můžeš soupeře předstihnout,
bude-li potřeba, neviditelně tě povede.

Alena Opletalová, *Ideální kouč*, 2024, koláž, 24 × 30 cm.

kouč (z anglického *coach* [kəuč], původně „kočár, dostavník, autobus“, odtud ve studentském slangu „soukromý učitel, doučovatel“ a následně „instruktor, trenér“), trenér.
trenér (z anglického *train* [trein], doslova „táhnout, vést, vléci“ a francouzského *traîner*, „táhnout, vléci“), tělovýchovný cvičitel a vychovatel specializovaný na určitý druh sportu.

Tenisová nymfa

Už jako - náctileté účastní se challengerů či dokonce grandslamů.
Podobně jako ta holčička – Nabokovovic nymfička Lolitka,
rozpalují, zvláště postarším divákům, do ruda jejich chřadnoucí lýtka.
Mají ovšem smůlu, dívenky musí každý večer podávat doma raport,
rodiče se tak ubezpečují, že dcery myslí jenom na sport.

Jiří Neuwirt, *Tenisová nymfa*, 2022, kolorovaná kresba, papír, 20 × 20 cm.

lolita, **lolitka** (odvozeno podle postavy z románu Vladimira Nabokova *Lolita*), sexuálně přitažlivá mladá, nezletilá dívka.
Nabokov, Vladimir (22. 4. 1899, Petrohrad, Rusko – 2. 7. 1977, Montreaux, Švýcarsko), americký prozaik ruského původu. Psal rusky, francouzsky a anglicky. Mezi jeho rusky psané práce patří romány *Zaščita Lužina* (Lužinova obrana, 1930), *Sogljadataj* (Očko, 1930) a *Priglašenije na kazn'* (Pozvání na popravu, 1938) s rysy kafkovského modelu světa. První anglicky psaný román vydal roku 1941 – *The Real Life of Sebastian Knight* (Skutečný život Sebastiana Knighta). Bestsellerem – vícekrát zfilmovaným – se stal román o lásce stárnoucího muže k dvanáctileté dívce – *Lolita* (vydáno v Paříži 1955, v New Yorku 1958). Další romány, které mají povětšinou ruské podloží, jako jsou *Pnin* (1957), *Pale Fire* (Bledý oheň, 1962) aj. dokládají Nabokovův talent na konstituování geometrických obrazců příběhu, z nichž mrazí. I jeho smyslnost v *Lolitě* je spíše mrazivá a hrozivá než rozpalující.
nymfa (přes latinské *nympha* z řeckého *nýmfē*, „víla, dívka, nevěsta“), v řecké mytologii dcery Diovy; bohyně zosobňující přírodní síly ve stromech (Dryady), pramenech (Najady), horách (Oready) a v moři (Néreovny a Ókeanovny). Často se radují v družině Dionýsa se svými mužskými protějšky Satyry a Silény, přebývají též v průvodu Artemidině.

Tenisová superfemina

Tenisová superfemina
nejen tenisové míčky ráda vyždímá!
Jak bájné Heleně jde jí každý mužský Paris na ruku,
miluje líp na trávníku, ač zbožňuje antuku.

Malíř je ve věku, kdy na to už jen vzpomíná,
k sladkobolné lásce na ŠUŘCE své nitro upíná,
kdy si jej nádherná tenisová diva osedlat uměla,
jak na Baldungově obrazu Phyllis Aristotela.

Jiří Neuwirt, *Tenisová superfemina*, 2022, kolorovaná kresba, papír, 17,5 × 18 cm.

Aristotelés ze Stageiry (384 př. n. l., Stageira [Makedonie] Řecko – 322 př. n. l., Chalkida, Řecko), řecký filozof a polyhistor. Jeho encyklopedické dílo ovlivňovalo po dvě tisíciletí vývoj řady vědních odvětví.
Baldung, Baldung, Hans, zvaný Grien (1484 nebo 1485–1545), německý malíř a grafik, jeden z předních představitelů rané německé renesance. Jeho kresba *Aristotelés a Phyllis* [též *Zkrocený filosof*], 1513, zachycuje hetéru Phyllis, jak sedí na zádech nahého Aristotela a pohání ho bičíkem.
ŠUŘKA (studentský slang), vžitý hovorový název Střední školy uměleckých řemesel v Brně, který přetrval i v dobách, kdy škola měnila své názvy v rámci různých organizačních a administrativních změn. Školu absolvovala velká řada významných osobností naší výtvarné scény. Mezi nimi také účastníci „tenisologického projektu“ – například malíř, pedagog a amatérský tenista Jiří Neuwirt nebo jeho spolužačka sochařka a poloprofesionální tenistka Dana Marková.

Sabrage

Šestnáctiletá ruská hvězdička Mirra hrála bez bázně a hany,
nadšení wimbledonští diváci byli z té podívané v ráži,
otvírali šampaňské, nikoli však tiše jako při sabráži,
ale hlučně, až špunty létaly na všechny strany.

Sudí John Blom na umpiru
vzal pod ochranu Anastasiji i Mirru:

“Ladies and gentlemen..., if you are opening a bottle of champagne,
don’t do it as the players are about to serve. Thank you.”

„Dámy a pánové..., pokud otevíráte lahev šampaňského, nedělejte to,
když se hráčky chystají podávat. Děkuji.“

Jiří Eliška, *Mirra Andrejevová*, 2024, kolorovaná kresba, papír, 30 x 21 cm.

alkohol a Wimbledon, pravidla nejstaršího a nejslavnějšího tenisového Grand Slamu (The Championships, Wimbledon) velkoryse povolují konzumaci alkoholu (šampaňského, piva ad.) v hledišti (nikoli na hřišti); sekt nabízejí i stánky v areálu, sedmička přijde na necelé tři tisíce korun. Diváci jsou však zdvořile žádáni, aby otevřeli láhev před vstupem do hlediště. V neděli 9. července 2023 při zápase třetího kola ženské dvouhry mezi Mirrou Andrejevovou a Anastasii Potapovovou někteří z fanoušků krásné Mirry na oslavu jejích vítězných úderů halasně otvírali šampaňské v hledišti. Tehdy proti nezdvořákům zasáhl umpirový rozhodčí John Blom. V utkání zvítězila Mirra.
sabrage [sabra:ž] (z francouzského *sabre*, „šavle“), technika useknutí hrdla láhve sektu šavlí nebo speciálním nožem. Je spjata zejména s carskými důstojníky, kteří si po bitvě u Lipska s Napoleonem v roce 1813 oblíbili šampaňské Vdovy Clicquotové; nazývali je „Klikovskoje“ a údajně skoupili jeho produkci na mnoho let dopředu.
Veuve Clicquot (vlastním jménem Barbe-Nicole Clicquot Ponsardin, 1777–1866), francouzská vinařka a podnikatelka. Díky vlastnímu vynálezu pupitru zlepšila kvalitu šampaňského, s nímž pak ovládla světové trhy; zdobí ji *epiteton ornans* „La Grande Dame de la Champagne“. Společnost Veuve Clicquot se stala jedním z nejznámějších šampaňských domů.

Tenisový adonis

Ztepilý tenista Lorenzo Musetti
jako by vzešel z Raffaelovy božské palety
či z Canovova klasického carrarského mramoru;
pokud ho neuloví některá z venuší nebo Artemis,
poletí tenisovým žebříčkem ATP jistě vznosně nahoru.

Fanynky vzdychají:
„Ach, božský Lorenzo il Magnifico Musetti,
s tebou bych ráda sehrála dva, tři i čtyři sety!“

Jiří Eliška, *Lorenzo Musetti, portrét v italských barvách*, 2024, papír, 30 x 21 cm.

adonis (podle boha *Adónida*), (knižně, často ironicky) nápadný krasavec, popřípadě ten, kdo se za něj pokládá.
Adónis (-ida), maloasijské božstvo rodící se a umírající přírody. Dvoupohlavnost Adónida vyvolala k němu lásku Dionýsa a Afrodíty (Venuše). Milostný vztah Adónida a Afrodíté (Venuše) se stal námětem řady děl literárních (Ovidius, Shakespeare, Theokritos) a výtvarných (Canova, Rodin, Rubens, Thorwaldsen, Tizian, Veronese ad.).
Artemis (-idy), v řecké mytologii dcera Dia a bohyně Létó, sestra Apollónova. Byla uctívána jako bohyně lovu, zvěře, plodnosti, ale také měsíčního svitu.
Lorenzo di Piero de’ Medici (řečený Lorenzo il Magnifico, 1. 1. 1449, Florencie, Itálie – 8. 4. 1492, Florencie, Itálie), italský politik a literát z rodu Medici, od roku 1469 vládce Florencie. Proslul jako mecenáš umění, vědy a filozofie; za jeho vlády se Florencie stala centrem renesančního umění a vzdělanosti. Ve Florencii působil Michelangelo Buonarroti a řada dalších osobností.
Musetti, Lorenzo (3. 3. 2002, Carrara, Itálie), italský profesionální tenista. Proslul svým výkonem v osmifinále v zápase proti světové jedničce Novaku Djokovićovi na grandslamovém turnaji French Open v Paříži v červnu 2021, i když po dvou vítězných setech nakonec fyzicky odpadl a prohrál 2:3 (7:6, 7:6, 1:6, 0:6 – kanár, 0:4 – skreč). Vedle svého krajana Jannika Sinnera (16. 8. 2001) a Španěla Carlose Alcaraze (5. 5. 2003) je považován za největší naději světového tenisu. Možná tito mladí tenisté v budoucnu nahradí Nejsvětější Trojici (Djoković – Federer – Nadal).

Barvité věnování fanynce-(ne)věrnici

Svůj půvab mají stále fotografie černobílé,
zvlášť když je kdysi věnoval milý své milé.
Ještě daleko větší kouzlo ale zcela jistě má,
dostane-li foto od slavného tenisty fanynka věrná a zamilovaná.
Jeho nápřah, postoj, nadhozy, dobíhání či fantastické voleje,
černobílé foto s barevným podpisem do žáru lásky oleje určitě přileje!

Povzdech profi-tenisty trmácejícího se na okruhu ATP od turnaje k turnaji:

„Po ‚nevěrnici‘ marně hledám ve slovníku ‚věrnici‘,
jsou snad věrné milenky, manželky a fanynky osoby neexistující!?“

Michal Halva, *Černobílá fotografie tenisty s barevným věnováním věrné fanynce*, 2020, akryl, plátno na sololitu, 40 × 40 cm.

nevěrnice, nevěrná žena; (expresivně) běhna, poběhlice, povětrnice.
věrnice, **věrník** (jako diletující etymolog mohu nabídnout tři varianty: 1. opositum *nevěrnice* vytvořené odejmutím záporky „ne“; 2. z praslovanského *věra*, příbuzného s latinským *vērus*, německým *wahr*, „opravdový, pravý, spolehlivý“, zpodstatněním adjektiva *věrný*; 3. zlidověním chybného přepisu [vypuštění souhlásky „t“] postavy jménem *Větrník* v pohádce Boženy Němcové), osoba neochvějně zachovávající a udržující jednou navázané vztahy – individuální, společenské, institucionální atd. Může jít o jakýkoli typ vztahů – mezi osobami, včetně milenecké, manželské nebo fandovské či politické věrnosti, o loajalitu vůči nějaké skupině, programu nebo i myšlence. Možná ještě vzácnější než věrnice jsou věrníci; ti existují snad jen v pohádkách jako třeba Slunečník, Měsíčník a Větrník nebo v opeře Jiřího Pauera *Zuzana Vojířová* (1954–1957), v níž oslovil publikum svou věrností kazatel Jednoty bratrské Věrník a nikoli frejíř Petr Vok.

Růžolící tenista-gentleman

Halvův růžolící tenista-gentleman
je čestný, jemný a velkorysý pán,
soupeři daroval kanára a zlatý set,
jeho milé Róze kytici rudých růží
a *sub rosa* ji v ranní rose něžně sved'.

Naučení:
Tennis player gentleman will never let you down,
i kdyby sám byl psychicky a existenčně daun.

Poznámka:
Svůj džentlmenský čin vykonal,
ještě než malíř obraz domaloval.

Michal Halva, *Růžolící tenista-gentleman*, akryl, sololit, 45 × 33 cm.

daun (z anglického down [daun], „dole"), 1. (hovorově) být na dně (psychicky, existenčně), v koncích se silami; 2. (kynologie, myslivost), lehni, povel pro psa.
Rozálie, ženské křestní jméno latinského původu (*rosa*, „růže"), (hovorově) Róza, Rozárka; českou variantou je jméno Růžena.
sub rosa (z latiny), pod růží, důvěrně, tajně, pod slibem mlčenlivosti. Růže byla ve starém Římě symbolem mlčenlivosti: hovory vedené pod tímto symbolem se považovaly za důvěrné. Tuto symboliku převzalo křesťanství – růže bývala nad zpovědnicemi.
Tennis player gentleman will never let you down (z angličtiny), Tenista-džentlmen vás / tě nikdy nezklame (nikdy v nouzi neopustí).
zlatý set, (tenisový slang) sada se skóre 6:0, aniž by poražený získal jediný fiftýn.

Tenista-somnambulista

Prý jsem somnambul, to nejen od své ženy vím,
přitom na hlavě tenisový míček nosím,
neb o tenise sním, i když náhodou spím…

Chodit po střeše a nespadnout, no prosím, nejednoho napadne,
ale jak to, že mu míček z hlavy nespadne?

Vysvětlení nehledejte u Newtona, ale v mesmerismu –
v nervové harmonii ezoterického anomálního magnetismu!

S tenisovým míčkem pak dokážu takové divy,
že se tomu nejen trenér, ale i moji soupeři diví.
Po „náměsíčné" noci jsem pak po tenisu jako divý.

Jiřina Strýčková, *Náměsíčník*, 2020, tužka, fix, papír, 20 × 15 cm.

mesmerismus, v užším smyslu označení teorie (životní magnetismus, animální magnetismus) německého lékaře, antropologa a filozofa Franze Mesmera (1734–1815). Širokou recepci zaznamenal mesmerismus v okultistických a spiritistických kruzích, kromě toho však na něj reagovali mnozí umělci; mesmeristické scény obsahuje například „fantastická opera o pěti jednáních" *Les Contes d'Hoffmann* („*Hoffmanovy povídky*", premiéra 1881) francouzského skladatele Jacquese Offenbacha nebo komická opera *Così fan tutte* („*Takové jsou všechny*", premiéra 1791) rakouského skladatele Wolfganga Amadea Mozarta. Dodnes bývá Mesmer považován za vlastního objevitele psychoanalýzy (například současný německý filozof Peter Sloterdijk) a jeho nauka, tzv. mesmerismus, je stále recipována.
somnambulismus (z latinského *per somnum ambulatio*, „procházení se ve spánku"), (medicína) stav, při kterém spící člověk nevědomky chodí (třeba i po střeše), mluví a provádí různé úkony, na něž si po probuzení nepamatuje.

Tenistka-džinistka

„Vyhrává, i když prohrává“ –
cítí se stále skvěle, jak vítězící indický Džina,
jako by měl stále po ruce blahověstného arabského džina…

Máme v našem tenisovém klubu jednu takovou –
stoupenkyni učení *švétámbarů* Hanu Hlavoňovou,
jako ve Wimbledonu stále bíle oděnou…

Škoda, říkají si potajmu kurtoazně zaměření tenisté,
že tato někdejší Miss Brno není stoupenkyní *digambarů*,
ó, jak rádi by ji pozvali na sklenku ginu do nejbližšího baru…

Jiřina Strýčková, *Létám, i když stojím, vyhrávám, i když prohrávám*, 2020, tužka, papír, 29 × 21 cm.

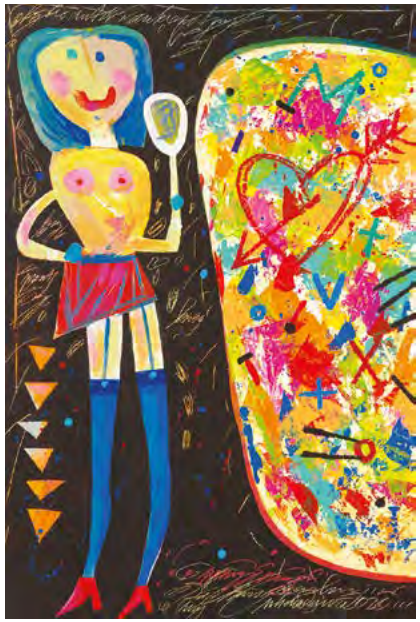
džin (z arabského *džinn*), arabský démon. Představa převzata do islámu ze staroarabského animismu a bohatě rozvinuta ve folkloru; pohádková bytost, dobrý, nebo zlý duch; lidem prospívá i škodí.
Džina (vlastním jménem Vardhamána Mahávíra, 540–468 př. n. l.), přízvisko (odvozeno ze sanskrtského *džina*, „vítěz“) indického reformátora a posledního historického hlasatele džinismu.
džinismus (název odvozen z přízviska Vardhamány Mahávíry), indický heterodoxní nábožensko-filozofický systém, který se vyznačuje, obdobně jako buddhismus, odporem k bráhmanskému obětnictví, kastovním přehradám a slepé víře v autoritu védů. Džinistické učení klade důraz na mravný, ukázněný a naprosto nenásilný způsob života umožňující oproštění duše od tíživého nánosu nepříznivé *karmy*, vysvobození z koloběhu životů a návratu k původní blaženosti. Pro laické vyznavače je dosažení nejvyššího stavu čistého vědění, síly a klidu označovaného pojmem *nirvána* téměř nemožné; k tomu vede výhradně cesta odříkání, umrtvování těla, studia a rozjímání, jaké umožňuje jen řádová disciplína, odvržení všech světských pout a majetku, včetně oděvu. Zejména v otázce odívání, ale i v některých dalších otázkách výkladu původního Mahávírova učení došlo někdy mezi léty 79–82 n. l. uvnitř džinistické obce k roztržce a jejímu rozdělení na tradicionalisticky zaměřenou sektu *digambarů* („oděných světovými stranami“), předepisující svým mnichům povinnou nahotu, a liberálnější *švétámbary* („bíle oděné“), kteří svým členům dovolovali vlastnit trojdílné roucho a připouštěli i vstup žen do řádu.
Hlavoňová, Hana, přízvisko *Ha-Hla* (bez data, Brno), inženýrka povoláním, tenistka ze záliby. Její džinistické heslo zní: „Já vyhrávám, i když prohrávám!“

Pád do výšky.

Dlouhonohá tenistka pestrého stylu

Když první místo na žebříčku WTA obsadila,
byla to pro ni pozice, o které vždycky snila,
a při tom euforickém naplnění si fanfaronsky umínila,
že počet jejích milenců bude odpovídat aktuálnímu umístění.
Časy se však, jak víme, časem mění.
Dnes, kdy na žebříčku okupuje 69. pozici,
měla by mít tolikéž milenců k dispozici.
Zvládla by je pouze s vypětím všech sil,
i kdyby přitom pravidelně užívala devětsil.

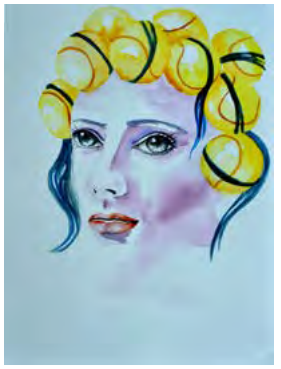
Michal Halva, *Dlouhonohá tenistka, která má za sebou pestrou minulost*, 2020, akryl, sololit, 60 × 40 cm.

devětsil lékařský (*Petasites hybridus*), léčivá rostlina z čeledi hvězdnicovitých. Je využívána v lidovém a nativním léčitelství zejména při léčbě chorob dýchacích cest, křečích žaludku, močového ústrojí či žlučníku apod.; někdy se jí přisuzují i afrodiziakální účinky.
pozice (poloha) 69, sexuální poloha; technika orálního sexu, kdy dochází ke kontaktu úst muže s vulvou a úst ženy s penisem. Toto číslo užil jako kryptogram Jindřich Štyrský ve 30. letech 20. století v tehdejším pruderním prostředí Československa pro označení knižnice erotické literatury – Edice 69.
žebříček WTA (anglicky *WTA Rankings*), pořadí tenistek, které sestavuje Ženská tenisová asociace (WTA) na základě dlouhodobých výsledků z profesionálních turnajů.

Na táčkách

Pozdě bycha honil,
když ženě-tenistce nedovolil
chodit doma v teplácích a natáčkách,
dostihl ji pak až u souseda, byla na táčkách.

Prý domlouvali čtyřhru smíšenou!
(Ve skutečnosti mu již dlouho chodil za ženou.)
Holt měla trochu záletnou povahu…
Leč rodinohodiny souseda se neberou v úvahu!

Martina Lupe Švarcová, *V natáčkách*, 2019, akvarel, papír, 40 × 50 cm.

natáčky, pomůcky k natáčení vlasů (při kadeření).
přijít na táčky, (nářečně) přijít na návštěvu (zejména k sousedovi).
rodinohodina (anglicky *Family-hour*, německy *Familienstunde*), hodina strávená s manželkou v rámci společné aktivity; jde o hodinu v reálném čase hodnocenou koeficientem 1 – (procházka v přírodě o víkendu). U některých aktivit lze však získat vyšší koeficienty a reálný čas relativizovat podle slavné Einsteinovy rovnice ve speciální teorii relativity – $E = mc^2$, nejvyšší je 5; 2 – společné sledování televizních seriálů (například *Ordinace v růžové zahradě* nebo *Ulice* či *Hospoda*), případně nekonečného reálného psychothrilleru *Nebezpečné vztahy* na TV Barrandov, který tak úspěšně soupeří s *Poštou pro tebe* provozovanou v České televizi; 3 – návštěva činohry; 4 – sledování operního představení nebo pořadu *StarDance* v TV či na jevišti, případně návštěva obchodního domu IKEA nebo tchyně; 5 – sledování baletu v televizi nebo na divadle. Hodnocení probíhá poslední den každého měsíce. Například zisk 15–20 bodů za uplynulý měsíc umožňuje manželovi strávit v následujícím měsíci tři hodiny s kamarády v hospodě nebo si vyjet v jednom odpoledni na kole, případně sehrát dva tenisové singly či mužskou čtyřhru (smíšená čtyřhra na seznamu povolených aktivit nefiguruje; 10–15 bodů – doba hospodských či sportovních aktivit se krátí o 50 %; 5–10 bodů – odebrání a uzamčení sportovního nářadí (rakety, golfové hole, kolo apod.); do 5 bodů – totéž jako v předchozím případě + uplatnění principu oddělených ložnic.

Malí sponzoři a velcí tenisté

Jahve, všemocný Bůh Izraele, na otázku „kdo je?“,
kdysi zvědavcům lakonicky opáčil, že je „ten, který je“.
Dnes odpovídá, že je „ten, který vše sponzoruje,
ale nikomu jen tak nic zadarmo nedaruje“.

Stejně tak by štědrými sponzorskými příspěvky, ne však nezištnými dary,
ochotně podpořily každého velkého tenistu, artistu či jinou známou
celebritu,
v předkoronavirové éře utěšeně se množící minipivovary,
jen aby jejich věhlas pomohl odbytu pěnivého moku z varen ve sklepě
či v bytu.

Když se tedy tenistovi poštěstí sponzora uhnat,
vyřeší finanční starosti, začne konečně jenom hrát.
Za finanční příspěvek, třebas i od malého pivovaru,
musí svou excelentní tenisovou hrou dostávat vždy diváky do varu.
Někdy sponzor myslí, že tenisu rozumí, i takovému podléhá sebeklamu,
ale hlavně sbírá kladné body, když tenista vyhrává, prostě
jde pouze o reklamu.

Pokud záhy účinný zásah shůry zázračně nezbaví lidstvo noční můry,
současné pandemie,
je téměř jisté, že když sponzorství malých pivovarů naopak
nepřevezmou velcí tenisté,
nejméně čtvrtina domácích pivovarníků čtvrtletní výstav piva neprodá,
vylije a nepřežije;
erár však tyje, neboť ať mok skončí v hrdlech pivařů či v odpadu,
spotřební daně má stát jisté.

Michal Halva, *Velký tenista, kterého sponzorují malé pivovary,* 2020,
akryl, překližka, 49 × 43 cm.

Virtuos

Tenista-violoncellista je mezi violou a kontrabasem rozkročený,
své cello i raketu laská rukama jak roztoužené tělo ženy!

Jak a čím pak otře stružky potu řinoucí se z čela,
aby při Popperově náročné suitě Op.16 pro dvě cella
https://www.youtube.com/watch?v=DaA5F11Si9Y
melodie bohatě a vřele zněla?

Není z toho vlastně celý rozpolcený
a dokonce až androgynně postižený?

Jiří Neuwirt, *Virtuos*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 13 × 10 cm.

androgynie, pohlavní obojetnost; androgynní, nesoucí znaky ženského i mužského pohlaví. Například faraon Amenhotep IV. (Achnaton) (kolem 1359–1342 př. n. l.) se v souladu se svým učením, v němž sám sebe považoval současně za otce i matku všech lidí, nechával v prvních letech své vlády zobrazovat nahý, jakoby oboupohlavní bytost, s mužskou tváří a s širokými ženskými hýžděmi a plnými stehny a prsy, avšak bez mužských genitálií. Zaměnitelné pojmy jsou hermafroditismus.
virtuos (z italského *virtuoso*, „ctnostný, znamenitý“), 1. (hudba) hráč na nějaký nástroj s vysokou technickou a uměleckou dokonalostí; 2. (knižně, expresivně) člověk vynikající v určitém oboru, činnosti.

Tenisový narcis

Co je divného na tom, že jen v sobě a tenisové raketě našel zalíbení?
V dürerovském narcistním autoportrétu Jiřího Neuwirta získal
skvělé zpodobení!

Lidstvo totiž nevzalo si poučení z dávné řecké zkazky
o úskalích nezřízené narcistní sebelásky.
Nákaza se rozšířila světem jako pandemie,
leckde mutovala do zhoubné podoby egotopie,
postupně zasahujíc politická kolbiště, s přesahem na válčiště,
prestižní sportoviště, umělce, obchodní korporace – kde asi udeří příště?

Dávno pryč jsou doby, kdy člověk nápodobou boha toužil dosáhnout nebe;
proč by se však ctnostným žitím soužil, když může snáz imitovat sám sebe!
Platonici pranýřovali jako nízkou nectnost
milovat víc než ducha hrubou tělesnost;
modernitě utopické snění ale nejde do noty:
přebujelé ego, narcismus a hovění sobě má za dominantní hodnoty.

Jiří Neuwirt, *Tenisový narcis (autoportrét)*, 2020,
kolorovaná kresba, papír, 15,5 × 13 cm.

Narcis (Narkissos), 1. v řecké mytologii krásný nesmělý jinoch, který se stranil ostatních, a byl proto považován za domýšlivého. Když odmítl lásku nymfy Echó, byl Afrodítou potrestán tím, že se zamiloval do své vlastní podoby na vodní hladině. Marnou láskou se utrápil a byl proměněn v květinu (po něm nazvanou); 2. přeneseně ten, kdo nachází přílišné zalíbení sám v sobě.
narcismus (podle jména hrdiny řecké báje Narkissa), 1. stadium ontogenetického vývoje, kdy dítě přeceňuje své schopnosti až do omnipotence; 2. sexuální odchylka spočívající v erotickém zájmu o vlastní tělo, až v zamilovanosti do vlastní osoby.

Tenista-tantrista

Tenista po návštěvě Stomatologické kliniky
zasažen krutou bolestí po extrakci radixu 22 zkouší triky,
které si svým provedením nezadají se zkušenými tantriky…

Už hodinu po zákroku, bez bázně a studu,
tlumí silné bolesti zavedením údu…
Co zanedbal prevencí, teď sexem dohání,
neb zítra již chce vyhrát všechna podání.

Vyvolil si k milostným hrátkám lůno antukové krásky,
avatár tenisu, své celoživotní lásky,
hrdý na to, že při zákroku zubařské křeslo bolestí nepomočil,
na tenisovém kurtu si slastně zaskotačil.

Jiří Neuwirt, *Tenista po návštěvě Stomatologické kliniky*, 2020,
kolorovaná kresba, papír, 20 × 18 cm.

avatár (ze sanskrtského *avatára*, „sestoupení [božstva z nebe na zem], sestup, advent“ od slovesa *ava+tŕ-, -tarati*, „sestoupit, odebrat se, zjevit se“), v hinduismu vtělení božstva do lidské nebo zvířecí podoby, jež přichází na tento svět, aby jej osvobodilo od zla nebo úpadku a znovu nastolilo řád (*dharma*).
tantrismus (ze sanskrtského *tantra*, „tkalcovský stav, osnova; učení, pojednání“), souhrnné označení neortodoxních směrů v rámci hinduismu a buddhismu, orientujících se zejména na experimentování s psychologickými a fyziologickými mechanismy organismu a na užívání magických praktik tak, aby bylo dosaženo transcendentálního stavu (překonávajícího dualistické protiklady světské existence), popřípadě i fyzické nesmrtelnosti.

Major Major Major

Co by se stalo, kdyby major Major Major, nejznámější z majorů,
vyhrál dva nebo dokonce tři ze čtyř tenisových majorů?

Přestal by trpět sociální fobií?
Napsal by pro lidstvo poučnou autobiografii?

„He is my make! [meik] –
to jsem jen tak hloupě, švejk‘,“
rozumuje dobrý voják Švejk.

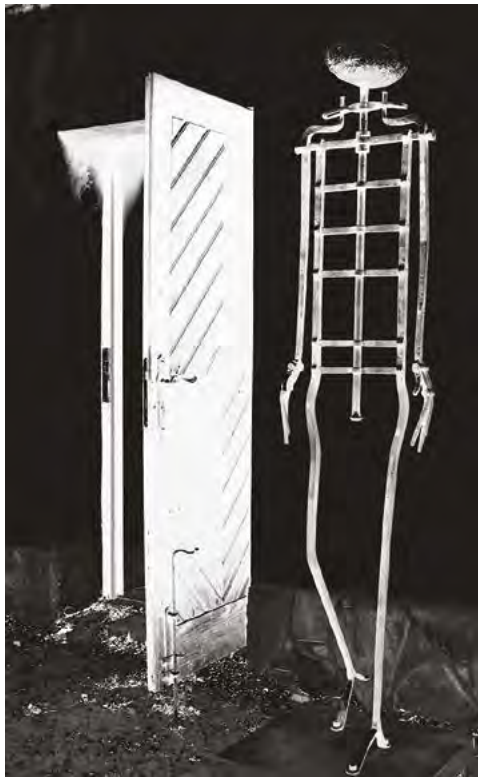
Jiří Hiršl, *Major Major Major*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 14 × 12 cm.

He his my make! (z angličtiny), Je to člověk mého ražení!
Hlava XXII, český název satirického románu *Catch-22* (1961) amerického spisovatele Josepha Hellera (1923–1999); vedle románu Jaroslava Haška (1883–1923) *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války* (1921–1923) bývá považován za nejvýznamnější protiválečné dílo tohoto žánru. Název Hellerova románu a jeho děj, probíhající za druhé světové války, vychází z vojenského paragrafu XXII, který stanoví, že voják může požádat o propuštění z armády, je-li blázen, ale zároveň říká, že uvědomuje-li si, že je blázen, nemůže být bláznem. Jednou z postav románu je major Major Major; jméno dostal od otce bez vědomí matky a shodou okolností dosáhl hodnosti majora. Kvůli svému jménu trpí obsesivním strachem z lidí (sociální fobií), takže k němu smějí vojáci chodit, jen když není přítomen.
major (majory) (z anglického *major* [meidžə], „major; nadřízený; dur, durový akord; majoritní, většinový“ aj.), (tenis) termín, který bývá užíván jako synonymum pro grandslamy, nejvyšší kategorie mužského a ženského profesionálního okruhu v tenise, jež v jedné sezoně zahrnuje čtyři turnaje – Australian Open, French Open (Roland Garros), Wimbledon a US Open; 2. (vojenství) major (přes německé *Major* ze španělského *mayor* a to z latinského *maior*, „větší“), vyšší důstojník (v hodnosti o stupeň vyšší než kapitán).

Bezradný tenista-pesimista

Bez rakety nedá ránu a ani se nepohne z místa –
náhle vidí vše černě, tak se rodí škarohlíd, pesimista!
Nese na svých bedrech tíži světa, toť věc je jistá.

Vlámat se do otevřených dveří je krok zdánlivě snadný,
pokud uvěří, že v zádveří čeká nás protějšek vnadný,
leč tenistovi raketu uzmul tvůrce proradný,
bez ní zůstane provždy bezradný.

Pavel Tasovský, *Bezradný tenista-pesimista*, 2010, 2020,
kovaná ocel, kámen, 218 × 60 × 60 cm.

Snímek zachycuje *Bezradného tenistu,* z něhož i nepříliš pozorný pozorovatel snadno sezná, jak časem tmavne bezvýchodný světonázorový názor tenistův na svět i vlastní bolestný úděl. I když autor otevřenými dveřmi možná naznačuje, že není všem dnům konec, že zůstává ve hře optimistická naděje. Tuto hypotézu asi budou sdílet ti, kteří vědí, že za zdí sídla Pavla Tasovského (v areálu zámeckého parku v Náměšti nad Oslavou) se nachází antukový tenisový kurt (viz na str. 197 záběry vížící se k jiné tenisologické skladbě – „Zakutý tenista“).

Nejhorší tenista všech dob

Vždy mířím JEN na vrchol:
beru JEN to NEJ – NEJhorší i NEJlepší,
ať se struny rozezní v tónině *dur* nebo *moll*.

Nechám si na ITF naložit třeba i „zlatého kanára“,
ten se ovšem hraje bez prémií (startovného) – zadara,
ani to mi nevadí *epiteton ornans* mně prohru parádně osladí!

Zlatý zápas

Když se ovšem spiknou prohnaní sázkaři,
z tenisu vyrýžovat zlatou žílu se jim podaří;
stačí nasadit do méně obsazeného profi turnaje
amatérské nemehlo, co ani fiftýn neuhraje,
pak si vsadit, že hráč předvede trapas,
načež shrábnout nugety za zfixlovaný zlatý zápas.

Jiří Neuwirt, *Nejhorší tenista všech dob*, 2019,
kolorovaná kresba, papír, 22 × 14 cm.

epiteton ornans (z řeckého *epítheton*, doslova „co je připojeno“), druh obrazného či ozdobného pojmenování, básnický přívlastek; například nezdolný tenista.
ITF (zkratka z anglického *International Tennis Federation*, „Mezinárodní tenisová federace“), celosvětový okruh tenisových turnajů mužů organizovaný Mezinárodní tenisovou federací; představuje třetí a nejnižší úroveň mužského profesionálního tenisu. Mladým úspěšným hráčům okruh ITF umožňuje postup do vyšších úrovní (ATP Challenger Tour a následně i ATP World Tour); většina vrcholných tenistů začínala na turnajích okruhu ITF.

nejhorší tenista všech dob, „epiteton ornans“ zdobící jméno sedmadvacetiletého ukrajinského tenisty Arťoma Bachmeta, který v kvalifikaci na profesionální turnaj ITF Futures v Dauhá „dostal“ 9. prosince 2019 za dvaadvacet minut od Thajce Krittina Koaykula (na žebříčku ATP zaujímá 1 369. místo) dva zlaté sety, to znamená, že v zápase prohrál všech 48 výměn: https://isport.blesk.cz/clanek/tenis/372849/nejhorsi-tenista-vsech-dob-a-mater-z-ukrajiny-bavi-neuhral-ani-fiftyn.html. Dosavadní pravidla totiž umožňují, aby se jako „profík“ v ITF zaregistrovalo i „naprosté dřevo“, jež nikdy nedrželo raketu v ruce, stačí pakatel: 30 USD ročně; netřeba žádných referencí o předchozí tenisové kariéře, u Arťoma pochopitelně byla veškerá žádná; netřeba ani pas či jiný doklad k ověření totožnosti. Sám aktér „zlatého zápasu“ a jeho přítel Monty přiznali, že Arťom je povoláním capper/gambler a manažer ruskojazyčného sázkařského týmu, který vydělává na zfixlovaných zápasech tím, že si vsadí proti známému, o němž jsou si jisti, že neuhraje ani set, protože vůbec neumí hrát; když hráč prohlásí, že o sázce nevěděl, nemůže být ani trestně postižen, vlastně se dopustil jen toho, že získal *epiteton ornans* nejhoršího tenisty. To mu mírně vynahradí získaná výhra: dva z jeho známých si z ní prý financovali letenku a týdenní opulentní dovolenou v Dauhá, *all inclusive*, Monty se „spokojil se skromným“ obnosem 3 000 EUR, kolik dostal Arťom, se netraduje. Podobné sázky „na jistotu“, tedy na naprostý debakl účastníka turnaje, jenž nikdy nedržel raketu v ruce, však budí nežádoucí pozornost úřadů a tvoří jen nepatrnou součást korupčního „cunami“, s nímž zejména ITF zatím jen se skromnými výsledky v poslední době zápolí. Sázkové kanceláře přijímají online sázky na výsledky jednotlivých setů, takže stačí tipovat, že jeden hráč vyhraje první set 6:2, druhý set vyhraje jeho soupeř 6:1 a ve třetím setu sehraném „na férovku“ lze vsadit na vítěze utkání. Sázející pak inkasují výhru ve všech třech případech.

Jiří Neuwirt, *Návrh medaile pro nejhoršího tenistu všech dob*, 2019,
kolorovaná kresba, papír, průměr 15 cm.

Sněhulák-tenista

V zimě bývám netrpělivý,
bez tenisových zápasů až vznětlivý.
Hrát pod střechou mě totiž vůbec nebaví,
můj psychotický stav jen venkovní kurt napraví.

Nepatřím mezi zchoulostivělé hráče typu královských Výsostí,
co ve vytápěných tenisových halách hřejí staré kosti,
rozpálím se jen svižnou hrou na čerstvém vzduchu,
jenž dodává žár a vzpruhu mému neklidnému duchu.
Rád utkám se s každým, koho tenisová vášeň na zimní kurt zláká,
ať půjde o medvěda tibetského, yettiho či hbitého domácího sněhuláka.

Jiří Hiršl, *Už i sněhuláci hrají tenis*, 2020, akvarel, pastel, papír, 13 × 12 cm.

sněhulák (arabsky: رَجُل ثلْج [ražula al fardž], doslova „člověk ze sněhu/ledu“), figura ze sněhu; sněhuláci se hojně vyskytují v našem zeměpisném pásmu zvláště v zimním období, v subtropech nebo tropech zřídka. Pokud se však sníh objeví i v teplých krajinách, například v Saúdské Arábii, „narazí“ sněhuláci v některých případech (například ve výkladu učeného šajcha Muhammada Sáliha Mindžída) na islámský zákaz zobrazování živých tvorů (sněhulák připomíná člověka).
yetti, též **yeti** či **jeti** (z tibetštiny: *gja' dred* [já de], „rezavý medvěd“), sněžný člověk; hypotetický primát velkého vzrůstu (až 250 cm) a intenzivního ochlupení, údajně žijící ve vysokohorských oblastech pohoří Himálaje v úrovni sněžné čáry. Yetti, údajně tvor podobný primátu, je součástí mytologie původního obyvatelstva tibetského a nepálského Himálaje.

Vychytralostí k věčné mladosti

Pryč je doba hliněných kuliček, čas běží a nám občas vytne
i zdravotní políček,
takže když cvrnkají starci a stařenky do jamky tenisový míček,
není to snad smutné staroby Alzheimerův strýček?

Jiřina Strýčková, *Vychytralostí k věčné mladosti*, 2019,
tužka, fix, papír, 19 × 28 cm.

Alzheimer, Alois (14. 6. 1864, Marktbreit, Německo – 19. 12. 1915, Wrocław, Polsko), německý psychiatr a neuropatolog; v roce 1907 popsal příznaky neurodegenerativního onemocnění mozku (ve věku nad 65 let jimi trpí zhruba každý dvacátý člověk), při kterém dochází k postupné demenci; pro toto onemocnění se vžil název Alzheimerova choroba. Demence postihuje inteligenci, kognitivní funkce a vyšší city. Zhoršuje se paměť, mizí schopnost soustředění, otupují se zájmy, člověk se nevyzná v čase, je zmatený a dezorientovaný. Příznaky se vyvíjejí postupně, u některých forem demence naučené dovednosti a vzpomínky přetrvávají delší dobu, mizí však schopnost naučit se novému. Určité poruchy paměti ve vyšším věku však nebývají demencí. Velký význam pro obranu před vznikem demence má prevence a trvalá duševní aktivita.

3.7. Hry hravé, dravé i bitvy jako břitvy

Antropomotorika tenisty-tantristy

Tantrismus vulgo tantrajóga je výsostně duchovní disciplína,
nemůže ji však pohříchu pěstovat žádná kůže líná.

Dosáhne-li pravověrný tantrik či tantrista
vyššího zasvěcení jako tenista,
v endogamní sektě získá rovnocennou partnerku
za výkonnou trenérku, milenku i masérku…
(Někdy, jako ZM, i manželku!)

Díky tomuto trojitému propletenci
vykazuje pak na kurtu (i mimo něj) mimořádnou potenci i apetenci.

Ve vítězné tantrické božstvo mění se na antuce,
jako by mu tajně narůstaly nespočetné ruce.

K zápasu nastupuje zásadně z blahověstné „pozice kola“,
jeho spletitě propleteným úderům žádný soupeř neodolá.

Jeho poražený protějšek z židovsko-křesťanského civilizačního okruhu
jen bezmocně spíná ruce k nebi: „Hosana, zas ta jeho čakrásana,
toho na okruhu ATP nikdo nepřekoná!“

Zdeněk Macháček, *Antropomotorika servisu tenisty-tantristy*, 2019,
topol černý, kolorovaný šedě a bíle, 44 × 22 × 7 cm.

Sochař, zanícený tenista-tantrista, své *chef-d'oeuvre*, mistrovské dílo, záměrně opatřil bílou a několika (méně než padesáti) odstíny šedi, aby při fotografické reprodukci vyniklo na klasické oranžové antuce stadionu v Brně-Jundrově, který v šedesátých letech minulého století spoluzakládal a spolubudoval.
Docent Martin Zvonař, z Fakulty sportovních studií Masarykovy univerzity, Macháčkovo dílo zhodnotil z hlediska kinantropologie a její subdisciplíny antropomotoriky: „Pokud sochařské zpodobení věrně zachycuje pozici podávajícího (dokonce hyperrealisticky, ‚stál' jsem Mistrovi modelem, když si v Jundrově skicoval přípravné kresby pro sochařské ztvárnění – poznámka JM), musel míč letět rychlostí alespoň 270 km/hod.“ To znamená, že byl překonán světový rekord (263 km/hod) australského profesionálního tenisty Samuela Grotha o nejméně 7 km/hod. Plastika bude odlita (Mistr zdarma!! poskytl neomezená autorská práva!) do bronzových kopií, které budou udíleny jako trofej vítězi mužské dvouhry na nově založeném ATP challengeru Dolní Bučice Open.

tantrismus, souhrnné označení neortodoxních směrů v rámci buddhismu a hinduismu, orientujících se zejména na experimentování s psychologickými a fyziologickými mechanismy lidského těla a na užívání magických praktik tak, aby bylo dosaženo transcendentálního stavu (překonávajícího dualistické protiklady světské existence), popřípadě i fyzické nesmrtelnosti. Hinduistické tantrické sekty jsou rozšířeny zejména ve východní Indii a v Nepálu; neuznávají autoritu véd, odmítají kastovní systém i tradičně podřízené postavení žen. Buddhistický tantrismus bývá označován termínem *vadžrajána*. Autoritativními texty tantrismu jsou tantry. Podle hinduistických tanter jsou makrokosmos i mikrokosmos formovány dvěma protikladnými prvky: Šivou, mužským principem, zcela pasivním čirým intelektem, a Šakti, božskou energií, tvořivou silou, jež představuje protikladný ženský princip. Cílem tantrických praktik je probudit Šakti, spící v podobě takzvané hadí síly (*kundaliní*) v křížové části páteře, a přimět ji k pohybu vzhůru zvláštním kanálem (*sušumnou*) umístěným podél páteře. Síla přitom prochází čakrami až do temene hlavy, kde se spojí s mužským principem. Tím je dosaženo blaženého stavu, zániku veškeré duality. Psychofyziologické experimentování je provázeno řadou dietetických a sexuálních praktik, recitací magických průpovědí (mantra), koncentrací vědomí pomocí mystických diagramů (*mandala*) a fyzickými a dechovými cvičeními souhrnně označovanými termínem *hathajóga (jóga)*. Značnou roli hrají i představy a praktické postupy indické alchymie.

Úhel odrazu křišťálového míčku

Úhel odrazu a dopadu tenisového míčku
to se tenisoví nováčci nenaučí za chviličku.
Je třeba mít odhad, sílu, prostě „mít to na raketě“,
pak lze vyhrát turnaje a být nejlepší, třeba i na světě.

Tenisový míček, i když je jak jasnovidná koule křišťálová,
nikomu nikdy nesdělí, zda a jakým skórem svého soupeře zdolá…

Miroslav Štěpánek, *Úhel dopadu = úhel odrazu aneb Ať žije tenis – křišťálově bílý sport!*, 2020, křišťál, nerez, kolorovaná ocel, 27 × 14 × 7 cm.

úhel odrazu, podle zákona odrazu je vždy roven úhlu dopadu a odražený paprsek leží v rovině, která je určená normálou a dopadajícím paprskem.

V Čechách zneuznána „míčohra semotamopálkovaná“

Prý je to tenis! Ale jemu na mysli vytanul penis!!
Páter Mikuláš Kříž, puristický myslivíř, se pokřižoval.
Vytáhl z kapsy čistonosoplenu a otřel si zaznojené čelo,
které se hned vpravo, hned vlevo za přelétavým míčkem otáčelo.
Jak skandální! To by umravňující název chtělo…
Napověděla mu jeho milenka vnadná, vdaná, paní Dana –
„Jako s tebou v posteli: Míčohra semotamopálkovaná.“

Jiří Neuwirt, *Čtyři polohy z tenisové kámasútry aneb hra semotamopálkovaná*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 20 × 20 cm.

purismus (z latinského *purus*, „čistý; bezúhonný, bezvadný, poctivý; prostý“), úsilí očistit národní jazyk a literaturu od cizích vlivů (reakce na nadměrné užívání přejatých slov); rozvinulo se zvláště v Německu (17. století), v českých zemích zhruba v téže době v díle Václava Jana Rosy. Rozrostlo se v mánii nevzdělaných „gramatikářů“, kteří začali nahrazovat zavedené výrazy nesmyslnými znetvořeninami, například klavír – břinkotruhla, skokotnosta – taneční mistr. V tomto směru vynikli Jan Václav Pohl (1720–1790) a Maxmilián Šimek (1748–1798) a vydávali i české mluvnice. Do dějin českého i mezinárodního purismu se zapsal páter Václav Mikuláš Kříž (1783–1872), a to nejen vytvářením nových slov, ale též hypotézou, že všechna slova pocházejí z praslovanštiny (katedra – gatě drá aj.) Někteří zapálení puristé dospěli dokonce k závěru, že Adam a Eva byli Slované.
znoj, (zastarale, básnicky) pot, lopota, strast, svízel, těžká práce.

Mixdebl

Vedle singlů a deblů v mužském či ženském podání
má mixdebl pech, bez valné šance na sportovní uznání.
Kdekdo ho pokládá za doprovodný program k vyplnění času,
než se diváctvo dočká pravé řeže „skutečných“ zápasů,
i když se občas najde znalec, jenž smíšené čtyřhře zvedne palec.

Vždyť se rozpoutá *mixna* jak v italském manželství,
po dvorci létají peprná slova i drahé rakety,
mnohdy končí něžná tenisová přátelství.
I křehké víly se začnou totiž chovat jak obrazoborci,
když je svou hrou zklamou jejich tenisoví borci…

Antonín Vojtek, *Mixdebl*, 2019, olej, plátno, 40 × 60 cm.

mixdebl (z anglického *mix* [miks], „míchat, směšovat“ a *double* [dabl], „dvojitý, zdvojený“, *mix double*), smíšená dvojice (muž a žena) v tenise, smíšená čtyřhra; hra, ve které na dvorci zápolí smíšené dvojice.
mixna (brněnský hantec), rvačka, bitka.
obrazoborec, stoupenec „obrazoborectví“, masového ideologického hnutí za očistu náboženské víry od obrazů v duchu původních anikonických představ raného křesťanství. Hnutím byla zasažena byzantská společnost v letech 726–843 (zahájeno v roce 728 Lvem III. Syrským [asi 675–717], vrcholu dosáhlo v letech 741–775 za Konstantina V. Kopronymose [719–775], definitivně zavrženo za císařovny Theodóry [asi 810–867]), kdy byly z výzdoby církevních, ale i veřejných profánních staveb násilně odstraněny a ničeny všechny obrazy znázorňující Ježíše Krista a svaté a nahrazeny symbolickými motivy, například křížem apod.

Servis

Salome kdys servírovala Janovu hlavu se stříbrným podnosem,
dnes servilní politici mažou davům úspěšně „med“ pod nosem.
Tenista, jenž chce velký úspěch na tenisovém dvorci dosáhnout,
nemůže být servilní, ale musí servírovací um k dokonalosti dotáhnout.

Jiřina Strýčková, *Servírování*, 2019, tužka, fix, papír, 28 × 19 cm.

Salome (hebrejsky *Šalome*, „pokojná“), podle tradice dcera Herodiady a Heroda Filipa. Tančila před tetrarchou Herodem Antipou a tolik se mu zalíbila, že jí slíbil dát, o cokoli požádá. Na popud své matky královny Herodiady ho požádala o hlavu uvězněného Jana Křtitele. Herodes se zdráhal, ale nakonec dal Jana usmrtit a jeho hlavu přinést na stříbrném podnosu. Příběh Salome má mysticko-erotický podtext, u některých děl bývá interpretován jako metafora frigidní ženy dychtící po uspokojení, ale zároveň proklínající předmět své touhy; lze v něm spatřovat též výraz mužského strachu z kastrace, i když Salome Jana Křtitele sama nepopraví (na rozdíl od Júdit). V pojetí psychoanalytika Carla Gustava Junga Salome představuje archetypální „stín“.
servis, 1. jídelní souprava; 2. opravářská služba; 3. podání (v tenise, odbíjené a dalších sportech). Východiskem tohoto termínu je latinské *servitium*, „otroctví, prokázaná služba“ od latinského *servīre*, „sloužit“, z toho je francouzské *service* a odtud anglické *service* a německé (das) *Service*. Vývoj a přejímání jednotlivých významů je obtížné vysledovat. Ve významu „jídelní souprava“ přišel do češtiny asi z francouzštiny nebo z němčiny, zbylé dva významy pak nejspíš z angličtiny.

Lob

Skoro každý tenista
je i dobrý lobista.
Jeho lob
nechytí ani lidoop.

Ne každý lobbista
je ale dobrý tenista.
Jeho vychytralé lobby
působí jen na snoby.

Nedivím se tomu,
i já mám rád „malou domů“.

Pomohla by jedině lobotomie
v rámci celé Evropské unie.

Jiřina Strýčková, *Lob*, 2019, tužka, fix, papír, 28 × 19 cm.

lob (z anglického *lob* [lob], „lob, lobovaný míč; hodit vysokým obloukem“), ve sportu zahrání míče (kotouče aj.) přes soupeře; tento herní prvek je účinný zvláště v tenise za situace, kdy se soupeř nachází poblíž sítě.
lobbismus (z anglického *lobbyism* [lobiizəm]), zákulisní ovlivňování parlamentních zástupců ve prospěch určitých skupin (někdy i machinacemi a nedovolenými prostředky včetně korupce).
lobbista (z anglického *lobbyist* [lobiist], „parlamentní reportér; intervenčník, lobbista“), označení osoby účastnící se lobbismu.
lobby (z anglického *lobby* [lobi]), 1. v americkém parlamentu (původně v britské Dolní sněmovně) předsíň, vestibul, hala, kde poslanci přijímají návštěvy k rozhovorům; 2. skupina, která tento způsob (původně rozhovorem v oné hale) ovlivňování poslanců provozuje; 3. nátlaková skupina prosazující svoje zájmy zákulisním jednáním; 4. zájmová skupina vlivných osob vůbec (antropologická lobby apod.).
lobotomie (též leukotomie) (z řeckého *lobos*, „lalok“), chirurgické přerušení některých nervových spojů určitého mozkového laloku s ostatními částmi mozku. Užívá se v psychochirurgii při léčbě některých závažných duševních poruch (provádí se zejména v oblasti čelního laloku).

Tenisolog J. M. na podání

Michal Halva, aby věrně zobrazil tenisologův vzlet,
musel se uchýlit k *art brut* – „umění outsiderů“,
líp by to nezvládl ani Jean Dubuffet.

Michal Halva, *Tenisolog J. M. na podání*, 2019,
kombinovaná technika, karton, 28 × 28 cm.

art brut (francouzsky „syrové umění“), jako synonymní nebo rozšiřující označení též *outsider art* (umění outsiderů), *neuve invention* (nová invence), *inzitní umění* (vrozené umění), *raw art* (syrové umění), *visionary art* (vizionářské umění); umění a výtvarné projevy duševně nemocných, mediumiků (spiritistických médií) a sociálně marginalizovaných jedinců, kteří jsou vyvázáni z majoritní kultury, nerespektují etablované umělecké tradice ani výtvarná paradigmata. Jedná se o umění, jehož témata a výtvarné postupy nemají jasně vytyčené hranice, neboť výsledný artefakt každého autora se vyznačuje fantazijním a originálním rukopisem, čímž vzniká jev „sui generis“. Autoři art brut čerpají inspiraci z vlastních niterných prožitků a hloubky své imaginace, nezávisle na racionální autocenzuře.
Dubuffet, Jean (31. 7. 1901, Le Havre, Francie – 12. 5. 1985, Paříž, Francie), francouzský malíř, grafik, sochař; protagonista art brut.

Smíšená čtyřhra v mlze

V mlze, když se smíšená čtyřhra hraje,
zhusta jeden partner druhému za špatný míč laje.
Je ale divné, je-li na kurtu ticho a klidno,
když se mlha pak nad kurtem zvedne – copak je vidno?
Smíšené dvojice na promíšené se změnily,
partnery si tenisté čilí pro radost směnili…

Michal Halva, *Smíšená čtyřhra v mlze*, 2020, akryl, sololit, 60 × 60 cm.

Z rozpačitých pohledů hráček a hráčů by možná leckdo odezíral nevyřčené otázky:
a) už servíroval?, b) je tam vůbec někdo?, c) kde to jsme?, d) kolik to je?
Nemylme se, stav údů tenistů ukazuje, že aktivity na dvorci nakonec nabraly jiný směr!

smíšená čtyřhra (v tenisovém slangu *mixdebl*), hra, ve které na dvorci zápolí dvě smíšené dvojice (muž a žena).

Smíšený deblový pár

Smíšený tenisový deblový pár
by neměl být manželský, jinak mu hrozí zmar.
On umí přece „vždycky dobře podávat“,
ona zas umí lépe „míčky dobíhat“…

Na svůj výkon kritiku od svého druha bytostně nesnáší,
zvlášť když jeden druhému s jiným deblistou cizoložně „zanáší“.

Tenisté bývají anglofilové a vyhýbají se prostonárodní „zanášce“,
mezi sebou ji gentlemansky/amisovsky označují jako *adultery*,
což zní důstojněji, jako na sympoziu při vědecké přednášce.

Michal Halva, *Smíšený deblový pár,* 2019,
kombinovaná technika, karton, 31 × 22 cm.

Amis, Kingsley (16. 4. 1922, Londýn, Anglie – 22. 10. 1995, Londýn, Anglie), anglický prozaik a básník. Románem *Šťastný Jim* (*Lucky Jim*, 1959) o mladém vysokoškolském učiteli revoltujícím pomocí komična proti strnulému akademickému prostředí založil tradici takzvaného univerzitního románu (u nás například univerzitní romány *Smrt profesora je světová katastrofa* nebo *AMOR: Počítačový systém k automatickému generování milostných scén* Jaroslava Maliny). Z dalších Amisových děl vynikají satirické a humoristické romány *Tlustý Angličan* či *Staří parťáci*. Celosvětově proslulý je humoristicko-satirický román *Egyptologové* (*The Egyptologists*, 1965; spolu s historikem Robertem Conquestem) pojednávající o skupině záletných gentlemanů ve středních letech, kteří založili společnost „egyptologů“, aby při údajném odborném schůzování unikli z manželského zajetí a mohli se scházet se svými milenkami.
smíšená deblová tenisová dvojice, pár ve čtyřhře tvořený ženou a mužem.

Tenis v Máji

Každý ví, že máj je lásky čas,
a taky že se rozbíhá letní tenisová sezona zas.
K láskyplným a tenisovým hrám zve Máchův, Tellův a Halvův hlas:
Bohumilo! Dobromilo!! Jarmilo!!! Kamilo!!!! Ludmilo!!!!! Radmilo!!!!!!,
opět mi bude s vámi na kurtu i mimo milo...

Michal Halva, *Na tomto turnaji zvítězil Vilém s Hynkem*, 2020,
akryl, sololit, 70 × 50 cm.

Malíř se tímto niterným lyrickým dílem představuje jako moderní vlastenecký mýtotvůrce, když jablko nahradil tenisovým míčkem. V přípisku vlevo dole autor poznamenává: „Otcovrah Vilém sestřelil tenisový míček z hlavy Hynka; tímto mimořádným ostrostřeleckým počinem zachránil život sobě i budoucímu zakladateli moderní české poezie."

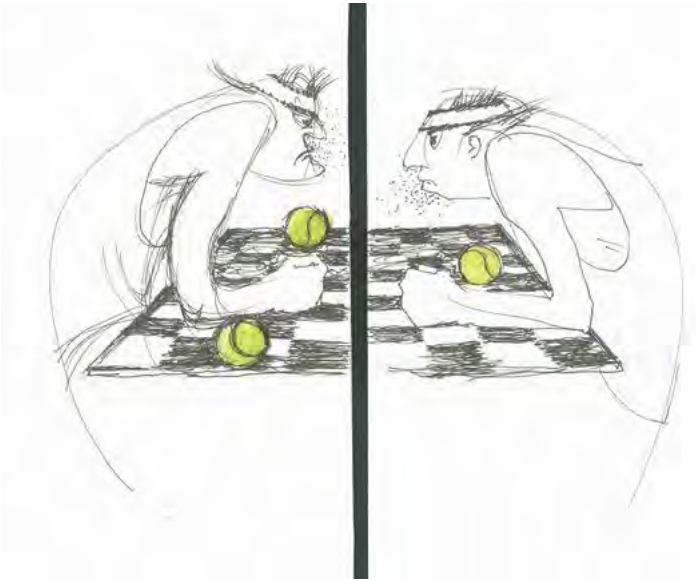
Mácha, Karel Hynek (10. 11. 1810, Praha – 6. 11. 1836, Litoměřice), český básník a prozaik; nejvýznamnější představitel českého romantismu a zakladatel moderní české poezie, jehož subjektivní, individualistická tvorba korespondovala s dobovým světovým literárním vývojem.
Tell, Vilém (14. století), švýcarský legendární hrdina, s nímž jsou spojovány začátky boje Švýcarů proti Habsburkům. Kolem roku 1470 byla legenda o Tellovi zaznamenána v kronice *Weisses Buch von Sarnen* (Bílá Kniha ze Sarnenu). Příběhy o jeho soubojích a střeleckém umění (v němž dominuje sestřelení jablka kuší z hlavy syna a záchrana obou životů) se staly námětem řady uměleckých děl. Postava zázračného střelce sestřelujícího jablko z hlavy se objevuje v řadě dávných mýtů, zejména severských a germánských, ale i balkánských nebo perských. Vilém Tell tedy představuje jakýsi archetyp, z něhož povstávají i současní hrdinové (například Vilém malíře Michala Halvy).

Tenis v únoru

Tenisový kurt viděl poprvé v únoru '48 ve sněhové vánici,
od té doby ho považuje za vynikající šachovnici.
Tenisové míčky jsou pro něj pindíci
barvu z bílé (servis) na černou (return) měnící,
které po dvorci-šachovnici posunuje svojí pravicí.

Při podání se snaží získat fiftýn třetím tahem:
První usadí na a6, druhý podélným forhendem na h8
a končí křižným forhendem na a8.

Na returnu získává fiftýn matem zpravidla až sedmým tahem:
na d8 atakdál, to už bych ani neglosoval.

Jiřina Strýčková, *Souboj*, 2019, tužka, fix, papír, 19 × 23 cm.

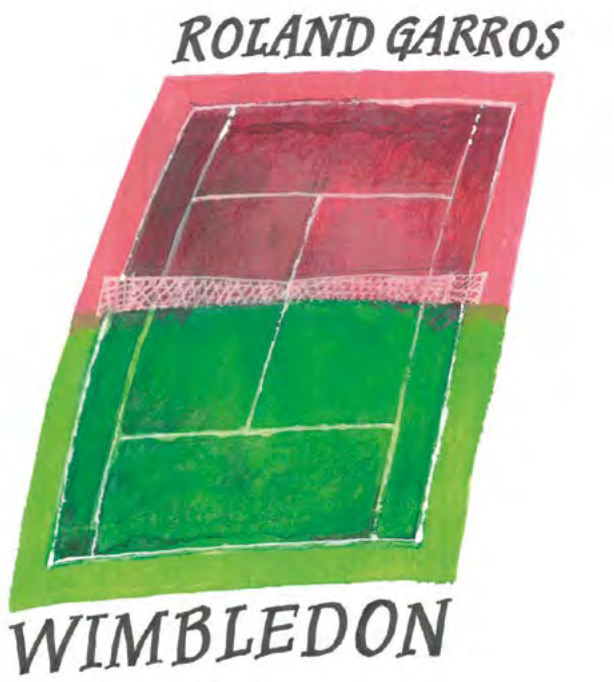
mat (z perského *šāh māt*, doslova „král je mrtev" přes němčinu *Matt* a italštinu *matto*), 1. zakončení hry šachem, jemuž nelze čelit, šachmat; 2. (přeneseně) ocitnout se v bezvýchodné situaci.
pindík, 1. (slangově, ve sportu, zvláště v šachách) pěšec; 2. (v obecném jazyce, hanlivě) člověk malého vzrůstu; 3. (expresivně, zdrobněle) penis.
šach, šachy (z perského *šāh*, „král, panovník), hra dvou hráčů v podobě zápolení bílých a černých figur posunovaných podle určitých pravidel po šachovnici tak, aby protivník nemohl vyvést svého krále z ohrožení.

Azincourt

Anglo-francouzský zápas u Azincourtu
odehrál se na velmi zajímavém, podvojném kurtu:
Jindřich V. Anglický, věrný wimbledonské tradici,
na travnaté polovině dvorce zaujal svoji pozici,
kdežto Karel Orleánský obsadil antukovou polovici.

O sázky nebyla nouze, i když kurs 2 ku 3 jasně vyznával pro Francouze.
Vždyť Karel už delší dobu okupoval první příčku tenisového žebříčku,
kdežto Jindřich byl na sv. Kryšpína v říjnovém vydání ATP až pátý
a jeho příznivci se obávali další Jindřichovy velké bodové ztráty.

Tisk i sociální sítě objektivně psaly, že jde o bitvu století,
která vztahy obou národů natrvalo neblaze zpečetí…
Vskutku se stalo. V pětisetové bitvě (3:2) Jindřich překvapivě zvítězil,
načež si jako korunovaný vítěz vymínil,
že ve Francii se bude hrát pouze na zatuchlé rudé antuce,
kdežto Anglii budou zdobit stále svěží zelené travnaté dvorce…

Jiří Hiršl, *Anglo-francouzská bitva u Azincourtu,* 2020, akvarel, papír, 20 × 10 cm.

Jindřich V. z rodu Lancasterů (16. 9. 1387, Monmouth, Wales – 31. 8. 1422, Bois de Vincennes, Francie), anglický král od roku 1413. Obnovil stoletou válku s Francií a vítěznou bitvou u Azincourtu (lokalita v severní Francii, v dnešním departementu Pas-de Calais) 25. října 1415, v níž měli Francouzi zhruba dvojnásobnou až trojnásobnou přesilu, získal zpět Normandii. V roce 1420 byl uznán dědicem francouzské koruny a regentem Francie, což bylo stvrzeno jeho sňatkem s královou dcerou Kateřinou z Valois. V bitvě u Azincourtu byl zajat jeden z následníků francouzského trůnu Karel Orleánský (1394–1465), proslulý mecenáš (jeho chráněncem byl básník François Villon) i hráč tehdejšího ve Francii se rodícího tenisu (v jeho rodném Orléansu bylo údajně kolem čtyřiceti dvorců). V anglickém zajetí strávil čtyřiadvacet let (byl propuštěn v roce 1440), ale vězeňské podmínky nebyly přísné, životní styl nemusel měnit. Psal poezii (například *En la forêt de longue attente*, „V lese dlouhého čekání“) a na hradě Wingfieldu, kde byl jeho žalářníkem John Wingfield (jeho potomek Walter Wingfield se v 19. století stal zakladatelem moderního tenisu), se mohl věnovat i tenisu. Poté se stal tenis „královskou hrou“ i na anglickém dvoře. Jindřich VIII. Tudor (vládl 1509–1547) měl čtyři kurty u svého paláce Whitehall a jeden kurt u paláce sv. Jakuba, který údajně postavil pro nebohou Annu Boleynovou. Tenis se pak hrál i v alžbětinské době a byl prý velkou zálibou také Jejího Veličenstva Alžběty I. (vládla 1558–1603).

Dálkový rozhodčí na Eiffelově umpiru.

Dámy aligátorky-nedostižné mentorky

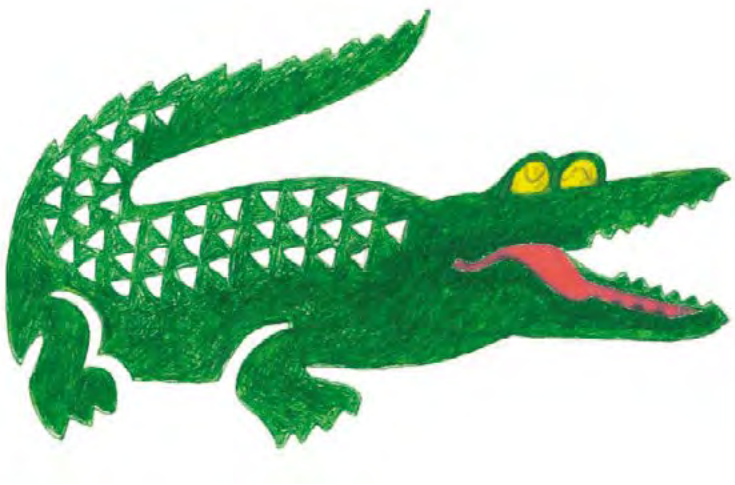
Leckdo má tenistů přeneseně i doslova plné zuby –
zarytý tenisofob či americký gator, když v Everglades některého zhubí.

Milovníci tenisu naopak na Floridě ocení,
když na ně luzné tenistky z týmu Lady Gators ostré zoubky vycení.

Ve floridském tenisovém týmu Gators nesmí chybět ani muži,
co se na turnajích rovněž zdatně tuží.

Výkonem se přesto dámám aligátorkám nerovnají,
při vyšších soutěžích si na soupeřích zuby vždy vykotlají.

Pro klubové kolegy jsou tak dámské aligátorky nedostižné mentorky,
k nimž vzhlížejí s trpnou oddaností jak opravdoví aligátoři na své partnerky.

Jiří Hiršl, *Aligátorka-mentorka KV,* 2020, akvarel, papír, 10 × 17 cm.

aligátor, *Alligator*, rod zahrnující velké ještěry (kolem pěti metrů délky), kteří spolu s kajmany náležejí do čeledi aligátorovitých, řádu krokodýlové. Aligátor obývá sladké a brakické vody v teplejších oblastech Ameriky a jihovýchodní Asie. Většinu života tráví ve vodě, loví obratlovce; větší jedinci si troufnou i na velké šelmy (pumy, medvědy aj.), což z nich činí velmi nebezpečné predátory. Severoameričtí aligátoři včetně těch floridských se věnují páření v mělkých vodách, přičemž samci vydávají výrazné zvuky, kterými přitahují pozornost samic. Samec se několik dní zdržuje se samicí a občas ji něžně „pohladí“ přední nohou a s trpnou odevzdaností čeká na samiččino rozhodnutí, zda dá souhlas k milostnému aktu či nikoli. (Kůže z aligátora byla vždy ceněna zejména v módním průmyslu.)
Everglades, Everglades National Park (Národní park Everglades); přírodní rezervace v jižní části Floridy (USA) proslulá rozsáhlými mokřady a specifickou flórou a faunou (aligátoři, pumy aj.)

Florida Gators Men’s Tennis (Floridští tenisoví aligátoři), univerzitní mužský tenisový tým reprezentující University of Florida, působící od roku 1932 na univerzitním kampusu v Gainesville; ve znaku má hlavu aligátora s vyceněnými zuby s označením Men’s Tennis. https://en.wikipedia.org/wiki/Florida_Gators_men%27s_tennis
Florida Gators Women’s Tennis (Floridské tenisové aligátorky), ženský protějšek mužstva „aligátorů“. Láskyplně bývá přezdíván Lady Gators (Dámy aligátorky); přestože vznikl až v roce 1960, tým dokázal za dobu své existence opětovaně vítězit na šampionátech Národní vysokoškolské atletické asociace (National Collegiate Athletic Association, NCAA), což se historicky staršímu mužskému týmu dosud nepodařilo. Ve znaku má hlavu aligátora s vyceněnými zuby s bílým nápisem Women’s Tennis na modrém pozadí. https://en.wikipedia.org/wiki/Florida_Gators_women%27s_tennis
gator, (hovorově v americké angličtině), aligátor.
mentor, **mentorka** (podle *Méntōra* z Homérovy Odyseje, Odysseova věrného přítele, v jehož podobě bohyně Athéna doprovází Odysseova syna Telemacha), mravokárce, poučovatel, karatel; též duchovní vůdce.

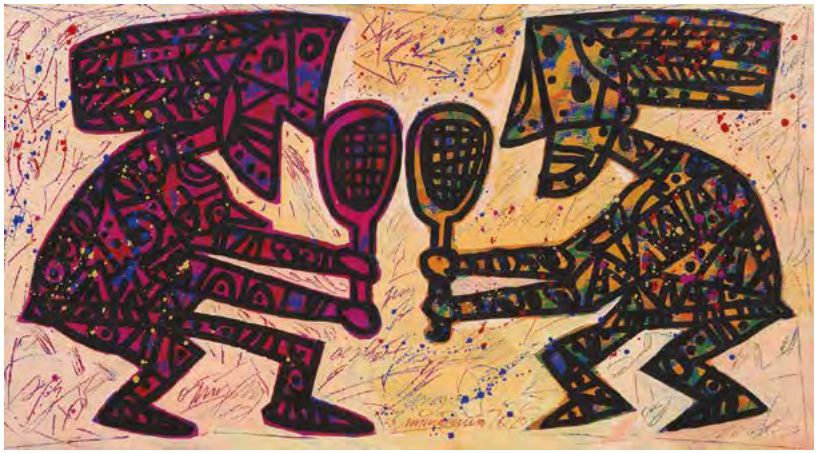
Dívčí tenisová válka

Dvě tenistky se na kurtu činí,
jedna druhou z falešností viní.
Ta napravo prý „oči na sudího dělá“,
ta vlevo je pak vztekem bez sebe celá.
Z toho potom tenisová dívčí válka vzniká,
pomsta, jak časovaná bomba na kurtu už tiká…

Slečny Levá s Pravou
se pod umpirem perou,
nastala mela hodná Aristofanova, Renčínova nebo Čechova pera
a Halvova uštěpačného štětce – *per aspera*.

Nakonec jen slovy, neb ani Halvova proslulá uštěpačnost
není s to zobrazit základní ženskou „ctnost“ –
P R O R A D N O S T:

Nakonec se totiž obě tenistky smíří! a mírně zpity vínem!!
obejmou se láskyplně pod Děvínem!!!

Michal Halva, *Advantage Miss Right! (Výhoda slečna Pravá!)*, 2020, akryl, sololit, 35 × 65 cm.

Malíř zachytil situaci, kdy hlavní rozhodčí přisoudil sporný míček (ve skutečnosti byl těsný aut) slečně Pravé, ta získala výhodu a pak i celou hru. V následující hře sebrala „rozhozené“ soupeřce podání a zvítězila v rozhodujícím třetím setu 7:5. Do ruda rozpálená Levá podala sudímu ruku tak „nešikovně“, že ten spadl z umpiru na hlavu… Pád má pro něho doživotní následky, už si nezapíská…

advantage (z angličtiny, výslovnost: ed´va:ntidž), 1. (tenis) výhoda (bod po stavu „shoda“; *advantage in / advantage server*, „výhoda pro podávajícího“; *advantage out / advantage striker*, „výhoda pro přijímajícího“); 2. převaha; 3. prospěch, zisk, profit.
Aristofanés (asi 446 př. n. l., Athény, Řecko – 386 př. n. l., Athény, Řecko), řecký dramatik; nejslavnější z autorů staré attické komedie. Napsal čtyřicet komedií, z nichž známe jedenáct. Ve hře *Lýsistraté* (411 př. n. l.) Aristofanés tlumočil své přání, aby byla uzavřena mírová dohoda mezi Athénami a Spartou. Nespokojenost s dlouhodobým konfliktem řeší v Aristofanově satiře svérázným způsobem ženy. Athéňanka Lýsistraté („ukončující boje“) navedla ženy obou znepřátelených stran k odpírání manželských povinností do té doby, dokud muži neskončí s válkou. Základní konflikt této hry inspiroval později řadu autorů, u nás například Vladimíra Renčína (*Nejkrásnější válka*, 1980) nebo Františka Ringo Čecha (*Dívčí válka*, 1986).
per aspera (z latiny), přes překážky.

Zachraň se, kdo můžeš!

Duel

Duelanti se bijí kvůli dámě
jako mladý Lermontov či Puškin?
Kdeže, jeden tvrdí, že míček byl v autu,
druhý na svou čest přísahá, že byl jasně in.

Oba svírají raketu v levé ruce, mohou to být:
Korda, Veselý, Nadal či Fernando Verdasco,
dva leváci proti sobě, to by mohlo být i fiasko!

Ale oba jsou rozumní, žádní rvaví duelisti, tak hádku nechají posléze být,
aby mohli třináctého srpna svátek levorukých společně oslavit.

Jiří Neuwirt, *Duel*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 20 × 21 cm.

Výtvarník Jiří Neuwirt dostal jasné zadání: oba tenisoví duelanti musí být levorucí, aby to odpovídalo druhé strofě sofistikované skladby. JeNže JN, podobně jako jeho jmenovec malíř, sochař a scénograf Jiří Trnka (1912–1969), umí malovat zároveň pravou i levou rukou, v každém z obou případů skvěle a smysluplně. Při tomto výkonu musí ovšem odložit svou věčnou cigaretu, a tentokrát se „spálil“ – zadání nedodržel. Jak je mnohdy výhodné ztvárnit námět abstraktně, dokládá svým obrazem pravoruký malíř Antonín Vojtek.

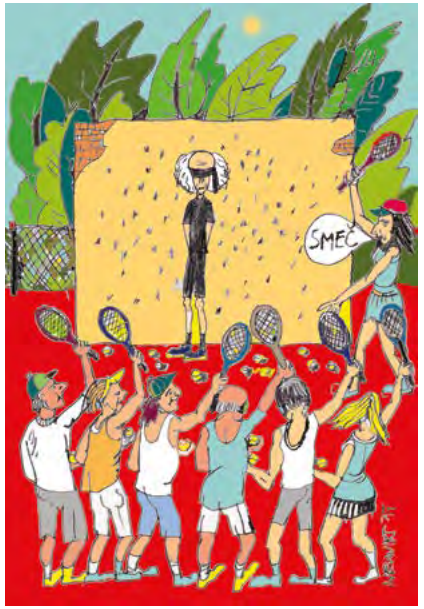
Den leváků, svátek, který se slaví od roku 1976 třináctého srpna; jeho smyslem je přiblížit rodině, přátelům i kolegům, jak šikovní musí leváci být, když se stále musí adaptovat na prostředí uzpůsobené primárně pro praváky.
duel (přes francouzské *duel* [dʉel] „souboj“ ze středolatinského *duellum* „zápas, spor dvou stran, válka“), souboj.
dueliste [dʉelist] (z francouzštiny), milovník soubojů, rváč.
souboj, 1. souboj dvou protivníků se zbraněmi podle dohodnutých podmínek.

Smeč

„Rozhodnuto po právu:
Nechť za své chyby a dvojchyby
podstoupí potupnou popravu!

Budiž námi usmečován!
A kdyby po něm na zdi zůstal ještě flíček,
smázne ho poslední tenisový míček!

Vedeno neúprosným karmanovým zákonem
stane se Ahasverem –
věčně do hlav tenistům vtloukaným tenisovým kánonem.“

Jiří Neuwirt, *Tragédie v Jundrově (Tenisová poprava usmečováním)*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 29,5 × 21 cm.

Malíř s hyperrealistickou přesností zachytil tenisovou exekuci v květnu 2019 v Brně-Jundrově: Provinilec se v důležitém zápase dopustil 35 dvojchyb a 43 nevynucených chyb; členové klubu jej v rychlém soudním řízení odsoudili a kolektivně usmečovali u cvičné tenisové zdi.

Ahasver, věčný Žid; podle středověké legendy vrátný, který udeřil Ježíše Krista při odchodu z domu Pilátova. Za trest byl odsouzen bloudit světem až do druhého příchodu Ježíšova. Přeneseně nespokojený, toulavý člověk, „věčný tulák“.
smeč (z anglického *smash* [smæš], „rozbít, roztříštit; zničit, zdemolovat; prudce udeřit“ aj.), (v tenisu, ping-pongu, odbíjené aj.) útočný úder záležící v prudkém sražení míče (míčku) do pole soupeře.

Tenis v době koronavirové

Kdo a proč nám bulíky na nos věší,
že v nesvornosti jsou přeborníky Češi.
Je to podle nestoudná historická lež,
mnohem větší než babylonská věž.

Pohleďte, jak dle etických norem bušidó, české ženy a čeští muži
na kurtu svorně, jako samurajští buši, do tenisových koronavirů buší…

https://www.youtube.com/watch?v=t1b9INDFYfI&list=
RD57aZXDoeDB8&index=2

Gabriela Sedláčková, *Tenis v době koronavirové*, 2020,
koláž, kapa deska, 40 × 54 cm.

babylonská věž, podle starozákonního podání věž, kterou v Babyloně stavěli lidé mluvící do té doby jedním jazykem. Aby Bůh překazil tuto stavbu, jež měla sahat až do nebes, způsobil zmatení jazyků; symbol marnivosti a zpupnosti trestané Bohem. Příběh byl zřejmě ohlasem na babylonské chrámové stavby – zikkurraty.
bušidó (doslova „Cesta válečníka“), soubor etických norem a zásad pro jednání a chování příslušníků samurajského stavu (*buši*) v Japonsku. Termín *bušidó* zahrnuje nejen dokonalé zvládnutí techniky boje zbraněmi všeho druhu a další válečnické dovednosti, ale i absolutní oddanost svému pánu, silné vědomí osobní cti, bezmeznou odvahu a v případě potřeby i ochotu obětovat svůj vlastní život v boji či formou rituální sebevraždy (*seppuku*).

Idolatrie

Dnes stačí hrát razantní údery a dávat správné góly
a z tenistů a fotbalistů jsou pro davy idoly.

Za života dočkají se zbožnění,
ale záhy třeba i totálního zatracení…

Žijeme údajně v racionálním postmoderním věku,
ale idolatrie zde kvete víc než ve starověku.

Úcta hraničící se zbožněním se však netýká jen hráčů na place,
samy populární sporty, v nichž se skvějí, stíhá až liturgická idolizace.

Pro pravověrné tenisty, fotbalisty je jejich sport božstvem,
má nárok na vzácné obětiny, lhostejno, vem kde vem.

Hráči jsou božští učedníci, apoštolové, kněží,
jimž bez štědrých idolatrických davů až o přežití běží.

V nebeských výšinách nade všemi povznesen dlí jako bájný prorok
labužník života a tenisu zvlášť, co nezná hněv ani zášť, Mistr Tenisolog.

MT tedy z výšin jasnozří,
až koronamíčky na prach uhoří
v dožhava rozpálené rudé antuce,
když všespalující Šivovo oko má po ruce.
Proč si nechávat kurt koronaviry zaplevelený,
vždyť se na něm zase rozpoutají zápasy o vysoké ceny.

Mistr Tenisologie, *MT sám bdící nad tenisovým děním oky egyptského boha Hora (vlevo) a křesťanského Boha (vpravo) a především všespalujícím okem Šivy tvořeným tenisákem (uprostřed)*, 2020, kombinovaná technika, dubová deska. (Mistr prý na toto monumentální dílo obětoval desku svého amerického psacího stolu), 111 × 175 cm. V levé části rozměrného panó zachytil kurt obsazený koronaviry, vpravo je zobrazen kurt po Šivově zásahu.

MT zde užil specifickou malbu, jaká byla užívána v gotickém deskovém malířství: nízký reliéf z klížené plavené křídy, jehož struktury jsou přemalovány prostupujícími se valéry. Preferoval přitom jednoduchou paletu barev, avšak s bohatými odstíny skládanými do sofistikované kompozice, vymezené kresbou a strukturou.

idol (z latinského *īdōlum*, z řeckého *eídōlon*, „modla, obraz, podoba, přízrak“), 1. (archeologie, sociokulturní antropologie), kultovní předmět náboženství pravěkých, starověkých a nativních kultur vytvořený z kamene, keramiky, kosti, paroží, dřeva, kovu a dalších materiálů sochařskými technikami v podobě člověka, zvířete nebo věci, kterému byla prokazována božská úcta; 2. uctívaná, zbožňovaná osoba.
idolatrie (z latinského *īdōlum*, „modla, obraz, podoba, přízrak“, *latreia*, „služba bohu“, *idolatria*, „modloslužebnictví“), uctívání různých idolů, modelů a božských symbolů a obrazů svatých. Má většinou podobu obřadů spojených s obětí. Vyspělá náboženství se snaží zbavit idolatrie ve prospěch duchovněji pojaté a projevené víry.
Šiva (ze sanskrtu: „příznivý“), jeden z nejmocnějších a nejuctívanějších bohů hinduistického panteonu, ztělesnění zhoubných a ničivých kosmických sil, ale zároveň bůh plodnosti a obrody, jejíž symbol tvoří jeho „vždy vztyčený, vždy ztopořený“ úd (*lingam*).
zbožnění, činit bohem, předmětem božské úcty (významné osobnosti, panovníky apod.). Například sumerští vládci v Mezopotámii se od 27. století př. n. l. v historických nápisech prohlašovali za potomky bohů a za své matky pokládali často bohyně-rodičky, které je údajně odkojily (například Mebaragesi z Kiše) a odchovaly na klíně. Skutečné zbožnění vladařů je z autentických pramenů doloženo až ve 24.–23. století př. n. l. ve staroakkadské říši (Narám-Sín, Šar-kali-šarrí), kdy se králové sami označovali za „bohy Akkadu a vládce čtyř koutů světa“. Na sklonku 3. tisíciletí př. n. l. byli posmrtně zbožněni legendární vládci Sumeru Gilgameš a Lugalbanda. Za bohy na zemi byli považováni i vládci III. dynastie z Uru (Ur-Nammu, Šulgi), jimž byly věnovány četné oslavné hymny, doprovázející kultovní obřady a oběti. V chrámech se začínaly objevovat kultovní sochy vládců. Na pečetítkách a reliéfech byli potom zbožnění králové od „smrtelníků“ odlišeni výškou postavy a božskými insigniemi. Zbožnění králové zastupovali o novoročních slavnostech bohy plodnosti a v obřadu posvátného sňatku pečovali o úrodnost země. Důkazem zbožnění jsou i tzv. audienční scény ve výtvarném umění, kde vladaři předstupují před bohy a dostávají od nich odznaky moci (například žezlo, hůl a provaz na měření pozemků). Zbožnění vládci ve starobabylonské době se vracejí k nomádským symbolům božské moci (oběti potravin ve stanech) a začínají vytvářet „božské dvory“ s družinami podřízených kněží a kněžek. Zbožnění králů v metropolích určovalo potom podřízenou roli provinčních vládců a povinnost respektovat centrální palác a chrám. U Chetitů v Malé Asii byli vládci zbožněni až posmrtně a dostávali pravidelné oběti, o nichž byly pořizovány přesné seznamy. Asyrští a babylonští vládci se v 1. tisíciletí př. n. l. považovali za syny „státních“ bohů Aššura a Marduka. Jejich zbožnění dokládají pravidelné zádušní oběti, které se staly součástí kultovního kalendáře. Obdobně byli uctíváni vládcové starověkého Egypta (faraoni) nebo císařové v antickém Římě, Číně, incké říši i v prostředí některých nativních kultur. Zbožnění vládců bylo neslučitelné s monoteismem. V historických knihách *Starého zákona* je proto vyvolení a pomazání Saula spojováno s nebezpečím, že král by mohl nahradit výlučnou moc Boha na zemi.

3. 8. Mini-ZOO

Jestřábí oko

Pěkná mela se někdy strhla,
dokud jestřábí oko v tenisu nebylo;
těch nervů, těch dohadů, sporů o lajnu…
čertům se v rozbrojích po čertech dobře dařilo.
Čerti zanechávají šlápoty předlouhého trvání
na památku lidské svárlivosti či švindlování.
Přes čáru, na divoko, šlapou až na bolavé kuří oko.

Oko Jestřába lesního malířky AK
povzneseno je nad pozemské tenisové hemžení,
hledí si svého božského existenciálního určení, vážení,
dravě a obratně na uchování neúprosných přírodních zákonů maká.

A když se zmýlí i malířčino jestřábí oko?
Tasovský pomýlení vyváží, všechno napraví hned na místě – in loco.

Alice Kopečková, *Jestřábí oko*, 2019, olej, plátno, 50 × 70 cm.

Pavel Tasovský, *Jestřábí oko*, 2019, kovaná ocel, nerezová ocel, kámen, 130 × 260 × 900 cm.

jestřábí oko (anglicky *Hawk-Eye*), technické zařízení monitorující dopad míčku uvnitř nebo vně kurtu; v tenise bylo poprvé použito v roce 2006.

Tenista-sangvinik

Věčný hédonik a optimista, neví co je tíseň
ani zlatý set, natož kanár ho nerozhází,
klidně si s „Plastiky“ píseň *Kanárek* zazpívá,
https://www.hlasite.cz/text-pisne/theplasticpeopleoftheuniverse/85168-kanarek/
stres z neúspěchu nikdy nemívá.

Porážky bere s nadhledem, nevídáno…
A těší se večer do klubu na humry, lososa a na šampáňo.

Jiří Hiršl, *Kanár divoký (Serinus canaria) pějící píseň Kanárek*, 2020, kombinovaná technika, papír, 12 × 10 cm.

kanár, (v tenisu, slangově) sada prohraná bez zisku jediné hry (6:0).
sangvinik (z řeckého *sanguis*, „krev“), jeden ze čtyř druhů temperamentu (flegmatik, cholerik, melancholik, sangvinik), stabilní extrovert – společenský, přístupný, činorodý, veselý, bezstarostný, živě reagující, nenucený, čilý, hovorný, optimistický, charizmatický, emočně a názorově nestálý, neumí naslouchat, věci nedotahuje do konce, věci prožívá povrchově a krátce, základní nálada je veselá.
zlatý set, (tenisový slang) sada se skóre 6:0, aniž by poražený získal jediný fiftýn.

Devět kanárů

Najal jsem devět živých kanárů,
aby pomohli sundat sudího z umpiru.
Je to mizera, ač mi to nikdo nevěří,
nadržoval vždy mému soupeři.

Nikdy „neviděl“ lajnu mým míčkem tečovat,
moje jasné úspěchy se snažil vždy skrečovat.
Že jsem zadobře i s tenisovými kanáry, mně nevadí,
nový sudí bude na mé straně a všechno zlé mi nahradí.

Michal Halva, *Tenista, který se chlubí svými kanáry aneb Já mám devět kanárů.* Podtitul: *Šťastný je ten, kdo se umí radovat z toho, za co se ostatní stydí,* 2020, akryl, sololit, 42 × 30 cm.

kanár, (v tenisu, slangově) sada prohraná bez zisku jediné hry (6:0).
umpire (z anglického *umpire* [ʌmpaiə], „rozhodčí, soudce“), hlavní tenisový rozhodčí a vyvýšené místo, kde trůní.

Dostal kanára

Pták v hrsti je prý lepší než na střeše,
když se ale v tenisovém zápase „kanár“ vykřeše,
nemůže si žádný tenista spokojeně „pískat“,
neb je potupné takového „ptáčka“ získat.

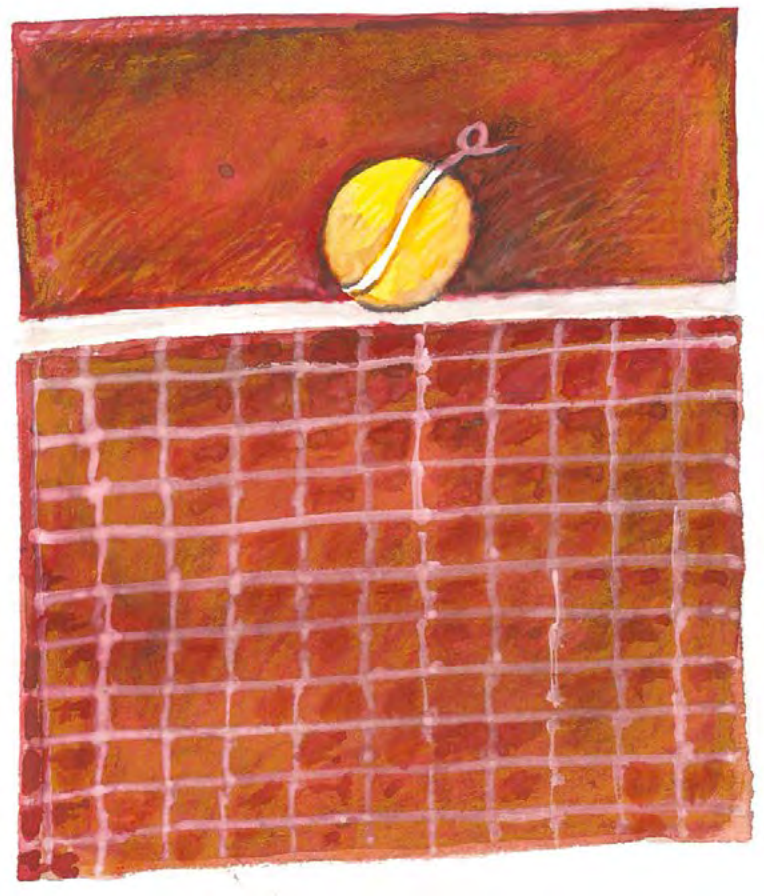

Jiřina Strýčková, *Dostal kanára*, 2019, tuš, tužka, fix, papír, 28 × 19 cm.

kanár, (v tenisu, slangově) sada prohraná bez zisku jediné hry (6:0). Proč zrovna Češi si pro potupný výsledek 6:0 vyvolili slangově argotický výraz *kanár*? Jsme natolik muzikální národ, který vycházeje z toho, že v hudbě znamená „kanářit“ – hrát falešně, nepodařeně, chybovat, zejména u žesťových nástrojů, metaforicky používá i pro chybný výkon v tenisové hře výraz „kanár“? Podle jiných výkladů vzniklo pojmenování na základě podobnosti s ptákem kanárem. Kanár prý zpívá stále stejně, jen v době páření je prý jeho melodie komplikovaná. Takže hráč, který dostal kanára, hrál stále stejně, nepodařeně, někdy až příliš komplikovaně, neuhrál tedy žádný bod, kanářil. Měl jako vzor kanára. Jiní národové na pojmenování šli od lesa: Rusové zvolili výraz *баранка*, „kruhový preclík“, Anglosasové *bagel* [beigᵊl], pečivo rovněž ve tvaru torusu původem v židovské komunitě v Polsku, nyní oblíbené hlavně v USA; Francouzi zvolili *roue de bicyclette* – vše podle podobnosti s výslednou „nulou“. Jen my musíme být tak poetičtí a svádět (jako tenisté) své chyby na ptáčátko (jež má tu smůlu, že je žluté jako tenisový míček). Jakkoli může být *bagel* chutný a výživný a umělecké dílo *Roue de bicyclette* (1913) od Marcela Duchampa (1887–1968) můžeme obdivovat v Centre Pompidou, český „kanárek“ dává naším tenisovým fajnšmekrům mnohem barvitější vyjadřovací možnosti (například): „V nevydařené první sadě Rosolovi zpíval tenisový kanár, ale vzápětí zaplašil kanára a na londýnské trávě vyřadil nasazeného Nadala.“

Prasátko

Když přijde v pravý čas, je prasátko
milé, chtěné a žádoucí zvířátko.
Když ale pomáhá soupeři, je to k zlosti.
Chce se říct: Méně vepřového, víc se posti!!

Jiří Hiršl, *Prasátko*, 2020, akvarel, pastel, papír, 13 × 11 cm.

prasátko (tenisový slang), označení situace, kdy se míček dotkne pásky sítě a dopadne do soupeřova pole; jeho autor zpravidla získává bod. Na místě je verbální nebo neverbální omluva „postiženému“, nejlépe obojí.

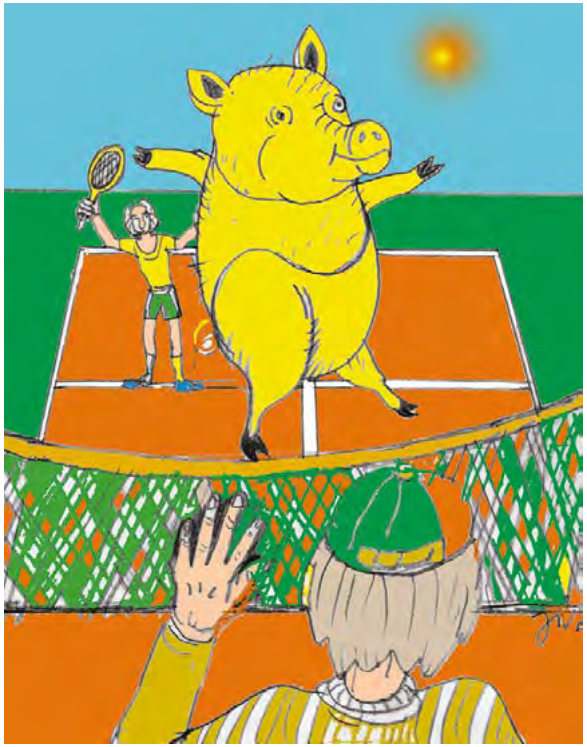
Vepřové

U nás v klubu máme nepsané pravidlo –
zpravidla jde o vepřové, zelí a knedlo…
autor prasátka musí tě prostě pozvat na jídlo.

I když moje hra jsou samé „prasátkové“ loby,
nejsou v tom žádné ziskuchtivé body –
když mě soupeř hostí, přec i on má vepřové hody!

Korektně? / Nekorektně??:

S naším prasátkem mohou mít problém zajisté
všichni ortodoxní muslimští tenisté.
Jak to řeší? To ať nám poví specialisté-arabisté.

Jiří Neuwirt, *Prasátko*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 19,5 × 16 cm.

arabista, učenec zabývající se zkoumáním jazyka, literatury, dějin, kultury, zvyků, náboženství (islámu) arabských etnik.
lob (z anglického *lob* [lob], „lob, lobovaný míč; hodit vysokým obloukem“), ve sportu zahrání míče (kotouče aj.) přes soupeře; tento herní prvek je účinný zvláště v tenise za situace, kdy se soupeř nachází poblíž sítě.

Bat versus Bat

Kýho výra – tenisový bat
zahubí i neškodného netopýra…
He went off at a rare bat.
Měli by se snad tenisté ochránců zvířat bát?

Reakce na událost v „nenásilné“ Indii:

Na nedávném tenisovém turnaji ATP 2023 Pune Challenger v indické Púně (27.2.–6.3.2023) se ve čtyřhře (Boll/Kali vs Kadh/Neuc) netopýr (anglicky *bat*) utkal při podání s raketou (anglicky *bat*), ale zápas svou prohrou nezmařil:
https://www.youtube.com/watch?v=09kU60MCTjY
https://www.express.co.uk/sport/tennis/1741694/Tennis-bat-killed-Pune--ATP-Challenger-Tour
Je to proti etice, estetice, Lize na ochranu zvířat *but* natolik lákavé (*bat and bat*) k humornému ztvárnění, že člověk prostě neodolá, i když riskuje obvinění z kdovíčeho…

Jiří Neuwirt, *Portrét púnského netopýra těsně před setkáním s tenisovou raketou a vteřinu poté*, 2023, počítačová grafika, papír, 30 × 30 cm.

Od dob Horatiových je známo, že malířům a básníkům je vše dovoleno (*Pictoribus atque poetis quidlibet audendi semper fuit aequa potestas*). Umělec využil této benevolence a navzdory zoologické systematice v portrétu skloubil rysy netopýra velkého (*Myotis myotis*) a výra velkého (*Bubo bubo*), a to jen proto, aby vyjádřil netopýrovo překvapení z nečekaného střetnutí, jako by potrefený s překvapením konstatoval „Kýho výra!“.

bat (z angličtiny), 1. netopýr; 2. kriketová nebo baseballová pálka; 3. raketa (zvláště v badmintonu); 4. (slangově) tempo; 5. (americký slang) coura, dorota; protivná baba.
He went off at a rare bat (z angličtiny), Jen se po něm zaprášilo.
kýho výra, úsloví vyjadřující citové pohnutí, jako je překvapení, pobouření či rozhořčení.

Houser

Ať pěstuješ tenis jako aktivní sport běhavý,
nebo volíš životní styl sedavý,
dej natáhnout se na moderní skřipec,
ten houseru rychle zatne tipec,
stačí zavěsit se hlavou dolů na autotrakční lehátko,
protažením páteře akutního lumbaga zbavíš se zakrátko.

Chceš-li však účinněji překonat ischias,
užít si termálních lázní i přírodních krás,
zavítej na koronaviruprostý ostrov Ischia,
dštící Týfónovy slzy z úradku Jupitera, římského protějšku Dia;
když si ischiatik v Poseidonových zahradách v horkých zřídlech zadovádí,
vrátí se mu hybnost, pružnost, všechny radosti a slasti, jimž těšil
se za mládí.

Radím tedy opustit postoje trpné,
vyzkoušet si v moderní verzi právo útrpné,
či až nás vláda pustí za hranice všedních dnů,
navštívit ostrov Ischiu, kde vyléčí ischias, artrózu, ale i dnu.

Michal Halva, *Popis jednoho zápasu (s houserem) aneb jsou situace, kdy nejen tenis musí jít stranou*, 2020, akryl, sololit, 40 × 35 cm.

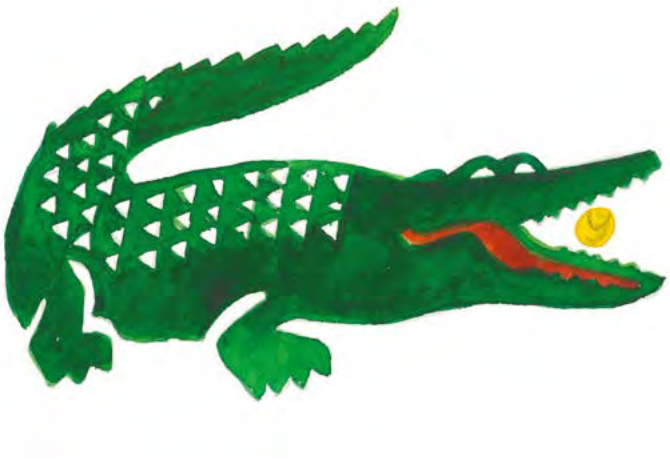
houser, 1. samec husy; 2. bederní ústřel, hexenšus, ischias.
šlus (z německého *Schluss*, „konec, závěr“), (obecně expresivně) konec (je s ním šlus = zemřel); doba, kdy něco končí; poslední fáze nějakého aktu.
Ischia, italský ostrov v Tyrhénském moři u Neapole. Má rozlohu 47 km², je hornatý se sopečným povrchem a termálními prameny, které byly využívány k léčebným účelům již ve starověku. Rostou zde borovice, pěstují se olivy a vinná réva.
ischias, hovorový název pro zánět nebo útlak sedacího nervu (*nervus ischiadicus*).
Týfón (řecky „vířívý vítr“), v řecké mytologii perzonifikace bouřlivého vichru a ničivých sil, syn Tartara a Gáie, otec Kerbera, Chimairy, Sfingy a jiných hrozných nestvůr. Měl sto dračích hlav a hady místo nohou. Chtěl vládnout nad bohy i lidmi, ale bůh bohů Zeus ho po lítém zápolení zasáhl bleskem a na prsa mu uvalil sopku Etnu. Proto prý, kdykoli se Týfón pohne, nastává zemětřesení nebo se probudí sopky a začnou chrlit lávu. Podle místní legendy tradované na Ischii ve válce s kyklopy sám Jupiter mrštil proti jejich vůdci obru Týfónovi lávovou horou Monte Epomeo, a přitiskl ho tak k mořskému dnu. Týfónův vzdor byl marný, ovšem jak se vztekal a zuřil, jeho horké slzy daly vzniknout ostrovním termálním pramenům, zatímco jeho ohnivý dech se proměnil do fumarol (vypouštění plynu jako projev sopečné činnosti), které jsou na ostrově přítomné. I občasné otřesy půdy jsou údajně jeho dílem.

Zralý na postel.

Brněnský drak

Vrcholoví tenisté mají už málokdy na dresu brněnský znak.
Bohužel musíme konstatovat, ano, snad krom Jundrova, je to tak,
paradoxně nejspíš Brnu sežral úspěšný tenisový míček jeho „drak“.
Brněnský tenis tak zmírá na úbytě, otěže převzal díky Národnímu centru Prostějov,
jen na mezinárodní scéně se podařil brněnskému drakovi
pod jménem Lacoste úspěšný lov.

Jiří Hiršl, *Brněnský Lacoste na lovu*, 2020, akvarel, papír, 10 × 18 cm.

Brněnský drak, jeden z brněnských symbolů nacházející se v průjezdu věže Staré radnice (Brno-město, Radnická 8). Váže se k němu několik pověstí uvádějících, kdy (patrně v 16. století), proč a jak se „drak“ na toto místo dostal. Ve skutečnosti jde o více než pět metrů dlouhé preparované tělo krokodýla nilského (některé zdroje uvádějí samici aligátora). V roce 1992 byl „drak“ zapsán do městského inventáře; jeho cena byla vyčíslena na 42 500,- Kč.
Lacoste, společnost podnikající v oblasti módního a sportovního oblečení a obuvi. Výtvarnou značkou se stal zelený krokodýl odvozený z přezdívky jejího zakladatele, vynikajícího francouzského tenisty Reného Lacosta (1904–1996). Firma je velmi úspěšná a v partnerství s automobilkou Peugeot sponzoruje i přední tenisty (například Novaka Djokoviće, Jérémy Chardyho, Benoîta Paireho) nebo také olympijské hry.
Národní tenisové centrum Morava v Prostějově, středisko (založené v roce 2003) pro rozvoj českého tenisu a jeho uplatnění na mezinárodní scéně. Slouží pro trénink a výchovu českých tenisových talentů a předních tenistů (vyrůstal zde Tomáš Berdych, Petra Kvitová nebo Radek Štěpánek).

3. 9. Výsledkové účty

Vládce světa

Když tenisový míček na nejvyšší stupeň dosáhne,
fotbalový, i ten ragbyový s dlouhým nosem níže odtáhne.

Jiří Hiršl, *Vládce světa*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 12 × 20 cm.

Hra

6x kuličky (tenisové míčky) = 6 her = set
řádků pak přirozeně 5
= (0, 15, 30, 40, hra).

Tenisová pravidla vtipně rozvedl
a s fantazií sobě vlastní
do výtvarné řeči Jiří Hiršl převedl.

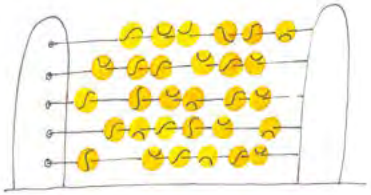
Jiří Hiršl, *Hra aneb tenisové počítání... je nejspravedlivější a nejlepší*, 2020, akvarel, fix, papír, 11 × 6 cm.

fiftýn (z anglického *fifteen*, „patnáct“), (v tenise) *bod ve hře* (gamu).
hra (anglicky *game*), v tenisu označení ukončení celé hry (v okamžiku, kdy hráč získá o dva fiftýny víc než soupeř; v případě „čisté hry“ vítěz získá všechny čtyři fiftýny) i jejího průběhu (od prvního fiftýnu k poslednímu).

Tenisové počítadlo

Komu od základní školy činila potíže aritmetika,
o to víc se s nelogickým tenisovým bodováním potýká.

Zachránit ho mohou jen *tennisnyje sčoty,* jak by řekl Rus,
geniální vynález Mistra Hiršla, tenisový abakus.

Jiří Hiršl, *Tenisové počítadlo*, 2020, akvarel, fix, papír, 10 × 20 cm.

abakus (z řeckého a latinského *anacus*, „počítací deska; deska pro hru s kaménky; stolní deska, stůl vůbec“), 1. starověká početní tabulka rozdělená na sloupce s posuvnými počítacími známkami sloužící jako počítadlo; 2. antický čtvercový bohatě vykládaný stůl; 3. stolek v blízkosti oltáře, na němž se před mší připravují některé bohoslužebné předměty; 4. čtvercová krycí deska hlavice svislé podpory, na níž spočívá architráv.
sčot (z ruského *счёт*, „počítání; účet; počítadlo“), ruské počítadlo; sestává z rámu s deseti tyčkami, z nichž všechny mají 10 kuliček kromě jedné, která má 4 kuličky (pro výpočty se čtvrtrubly). V zemích bývalého Sovětského svazu se sčot používal běžně v obchodech až do 90. let 20. století, kdy byl nahrazen elektronickými kalkulátory.

Tenisová tiskovka

„Až skončí koronavirová sezona,
snad ještě uplatním svou hlavu i míčky a rakety od Wilsona,“
říká posmutněle na tiskovce tenisová *persona grata,*
zřejmě usoudila, že i ji postihne finanční ztráta…

„A teď, prosím, promiňte,“ pokračuje se slzami v očích,
„držte mi, prosím, palce, ať neskončím jako *persona sine ambitione*,
dobře víte, že ani na vrcholu slávy jsem ani trochu nezpych’!“

Jiří Hiršl, *Tenisová tiskovka*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 10 × 9 cm.

persona grata (z latiny), osoba milá, oblíbená, vítaná.
persona sine ambitione (z latiny), osoba bez ctižádosti; osoba bez nadějе na úspěch v právu.

Tenista-alchymista

V noci téměř nespí, stále totiž bádá
nad léčivou mastí na choré lokty a záda.
Lepivá směs vzniklá ze smoly a netopýří srsti
má zase pomoci při úchopu rukojeti rakety v hrsti.
Před výměnou stran nenápadně trousí z kapsy žíravé prášky
s leptavým účinkem na boty a na podrážky.
O přestávce nejí banány a nepije nápoje od sponzorských firem,
různé pasty divné chuti, konzistence a složení jsou jen jeho dílem!
A rád by, aby každá medaile z Au byla hotova
výhradně po mechanickém rozbití atomu olova.

Auri sacra fames – „Prokletá touha po zlatě“,
soudí básník Vergilius a malířka JS varuje: natlučeš si nos proklatě!

Jiřina Strýčková, *Jak vzniklo zlato*, 2020, tužka, papír, 21 × 15 cm.

Zlatý set

Že by Nadal versus začátečník neztratil ani jediný míček?
Že by se na hře v sadě nenašel byť drobný flíček?
Právě okolo nevynucených chyb se každá hra točí…
Neuhrát aspoň fiftýnek? **Z l a t ý v o č i !!**
Zlatý set, to je jako „kanár“ na třetí,
který přiletí, zapěje a hned odletí,
aby se skryl v zlatém řezu
zcela zdrcen po nářezu.

Však pokořený utěšuje se: jak by mohl vyzrát na mafiánského soka,
jenž zřejmě zmocnil se řídícího systému **Z l a t é h o o k a !!!**

Jiřina Strýčková, *Zlatý set*, 2019, tužka, fix, papír, 28 × 19 cm.

kanár, (v tenisu, slangově) sada prohraná bez zisku jediné hry (6:0).
Malířka JS, ctitelka tenisu a gentlemanského zabijáka Jamese Bonda, ztvárnila pod dohledem *Zlatých očí* výsledek zlatého setu s noblesou – jak Velká anakonda,počtem mrtvých překonala americko-brazilský horor *Anakonda*.
Zlaté oko, český název filmu *Golden Eye* (1995), ztvárňující sedmnáctý příběh o Jamesi Bondovi, kterého poprvé ztvárnil irský herec Pierce Brosnan (1953). „Zlaté oko“ je název superničivé elektromagnetické zbraně, jejíhož řídícího systému se zmocnila ruská mafie.
zlatý set, sada se skóre 6:0, aniž by soupeř vítěze/vítězky získal jediný fiftýn. Výsledný poměr her 6:0 je tak dosažen minimálním možným počtem 24 bodů. Na nejvyšší úrovni byl v historii tenisu zahrán pouze sedmkrát. Poprvé se tak stalo na washingtonském turnaji v roce 1910, kdy čtyřnásobná grandslamová vítězka z dvouhry Američanka Hazel Hotchkissová Wightmanová (1886–1974, přezdívka *Matka královna amerického tenisu*) porazila krajanku Huiskampovou dokonce dvěma zlatými sety v zápase.
zlatý voči, (slangově) něco neskutečného, těžce dosažitelného (asi z toho, že nikdo nemá zlaté oči).

Velmistrovské tenisové prsteny

Komu jsou určeny Velmistrovské prsteny,
vytvořené Mistrem nad Mistry?

Snad v tom neshledáte sarkastické ostny,
prozradíme-li, inu, že zhotoveny byly
pro MT, Mistra nad Mistry!

Se skleněným míčkem pro dny všední,
s citrínovým pro dny sváteční,
a se zlatým?, nebuďme všeteční.

Miroslav Štěpánek, *Velmistrovský tenisový prsten pro dny všední určený*, 2020, nerez, sklo (míček), 2,5 × 2,3 × 3,5 cm.

Miroslav Štěpánek, *Velmistrovský tenisový prsten pro dny sváteční určený*, 2020, nerez, citrín (míček), 2,5 × 2,3 × 3,5 cm.

Miroslav Štěpánek, *Velmistrovský tenisový prsten pro přebírání prize money určený*, 2020, nerez, míček (čtyřiadvacetikarátové zlato), 2,5 × 3,3 × 3,3 cm.

Nešťastný šťastný poražený

Ale to je přece protimluv, oxymorón, contradictio in adiecto!
Není, ruský Kazach Alexandr Bublik je nešťastně poražený,
protože kvůli svým vítězstvím nebyl vyřazený…

Není sám, pro koho je tenis bytostně odpudivý,
ctí ho však přiznání, že se jeho hraním jako profík živí;
Ke cti mu však není, že místo sportovního „ni zisk, ni slávu“
tenis pěstuje jen a pouze jako dojnou krávu.

Nelze upřít talent rodákovi ze staroslavného města Gatčina;
stěží ho ale na žebříčku ATP čeká legendární výšina.
Spíše se podle rčení *nomina sunt omina* rozplyne jako bublina.

Ale Bublikovi to je nejspíš šumafuk –
místo rakety použije bublifuk…

Jiří Neuwirt, *Sklizeň prize money,* 2019, kolorovaná kresba, papír, 18 × 13,5 cm.

bublifuk, nástroj na tvorbu mýdlových bublin; oblíbená hračka dětí i dospělých.
Bublik, Alexandr (17. 6. 1997, Gatčina, Rusko), kazašský tenista ruského původu (do roku 2016 reprezentoval Rusko). Na challengerech ATP a okruhu Futures získal do února 2020 deset titulů ve dvouhře a tři ve čtyřhře. Na žebříčku ATP byl ve dvouhře nejvýše klasifikován v říjnu 2019 na 48. místě. Na okruhu ATP Tour nevyhrál dosud žádný turnaj. Odborníky je považován za talentovaného hráče s dobrou perspektivou. Bublik se však zkraje roku 2020 v jednom interview vyjádřil, že mu tenis, kromě „prize money“, nepřináší žádné potěšení: „Nesnáším tenis celým svým srdcem. Nenávidím každý den, kdy musím hrát… Hraju jen pro peníze. Kdyby se o žádné nehrálo, okamžitě bych s tenisem přestal… Být profesionálem je obtížné. Musíte hrát i s bolestí, musíte odpovídat na otázky, když prohrajete. To je ta část tenisu, kterou nenávidím.“ Ve Wimbledonu 2017 prošel kvalifikací jako „šťastný poražený“; v úvodním kole prohrál s tehdejší světovou jedničkou Andym Murraym.
contradictio in adiecto (z latiny), rozpor v definici; logická chyba, spojení dvou pojmů, které si odporují. Pokud se používá záměrně, zejména v poezii, jde o oxymorón.
nešťastný poražený (z anglického *unlucky* [an'laki], nešťastný a *loser* [lu:zə], „ztroskotanec; poražený; prohrávající“), tenista, který je nešťastný, že se stal „šťastným poraženým“, protože musí v turnaji dále pokračovat, ačkoli ho tenis odpuzuje.
nomina sunt omina (z latiny: „jména znamení“), pojmenování, která vystihují jejich nositele; příznačná pojmenování; singulár: *nomen omen*. Slovo „bublik“ v některých slovanských jazycích v přeneseném významu znamená „bublina“.
oxymóron (z řeckého *oxys*, „ostrý“ a *moros*, „tupý“), přívlastek, který je svým významem ve (zdánlivém) rozporu s významem podstatného jména, jež určuje: „ostrá tupost“; „živá mrtvola“; „ohlušující ticho“; „šťastný nešťastník“; „zdravý nemocný“; „poctivý politik“; „kulatý čtverec“; „Mrtvé milenky cit, zbortěné harfy tón“ (Karel Hynek Mácha, *Máj*, 1836).
šťastný poražený (z anglického *lucky* [laki], „šťastný“ a *loser* [lu:zə], „ztroskotanec; poražený; prohrávající“), na žebříčku nejvýše postavený účastník kvalifikace, který prohrál v posledním kvalifikačním kole, ale přesto postoupil do hlavní soutěže, protože některý z hráčů se rozhodl z turnaje náhle odstoupit (kvůli nemoci, zranění, z rodinných důvodů apod.). Na Grand Slamu je první šťastný poražený vybrán náhodně ze čtyř nejvýše takto postavených hráčů.
šumafuk (hovorově, zastarale), vyjadřuje lhostejnost či nezájem; fuk, putna, jedno, (v obecném jazyce) šumák.

Vyhořelý a zdeptaný

V pokročilém věku se prý dostavuje klid a zmoudření,
chyba lávky, leckoho začíná traumatizovat syndrom vyhoření.

Třeba JM – hrál celý život tenis, ten mu byl vším,
hrál v době volna, dokonce i sám, když nebylo s kým,
tenisový kurt s obecním divadlem zachránil JM Bučickým,
a teď za svou humánní samaritánskou pomoc jiným má sám splín.

Nikdo ho již nepotřebuje a neprojevuje mu přízeň,
hasí teď už jen svou po tenise neuhasitelnou žízeň…

(Sýkofant/Whistleblower: „JM i v době pracovní často se oddával
činnosti herní,
je třeba, aby si na něj, zazobaného rentiéra, došlápl teď i úřad berní.
Snižte mu důchod, když se v práci tak hanebně flákal,
místo aby v ní, jako jiní, poctivě makal!“).

Jiřina Strýčková, *Vyhořelý a zdeptaný (Třeba se ještě zvetí? Nezvetí!)*, 2020, tužka, fix, papír, 21 × 15 cm.

sýkofant (z řeckého *sýkofantés* [latinsky *sycophanta*] od *sýkon*, „fík“ a *fainó*, „zjevuji, prozrazuji“), osočovatel, křivý žalobce, ničemník, příživník, darmožrout. Dnes nalezli sýkofanti zdatné pokračovatele svého díla v mnohých whistleblowerech.

syndrom vyhoření (také syndrom vyhasnutí, vyhaslosti, vyprahlosti; anglicky *burnout*), psychický stav objevující se často u lidí pracujících v profesích, které vyžadují každodenní mezilidskou komunikaci (hasiči, lékaři, manažeři, policisté, programátoři, profesoři, psychologové, sociální pracovníci, učitelé, zdravotní sestry apod.). Je popisován jako naprosté mentální a citové vyčerpání, vyhasnutí, doprovázené pocity beznaděje, bezmoci a ztráty radosti ze života, často i popudlivostí, až agresivitou, neschopností koncentrace, poruchami spánku, ztrátou chuti k jídlu apod.

Vykupitel

Kdyby jen náš Vykupitel věděl,
jak těžce tenista trénuje, kolik nectí neděl…
Vi victa vis, musí si být totiž jist,
že i po slabším výkonu bude mít zítra co jíst.

Vykupitel (Hospodin, Manu, Spasitel):

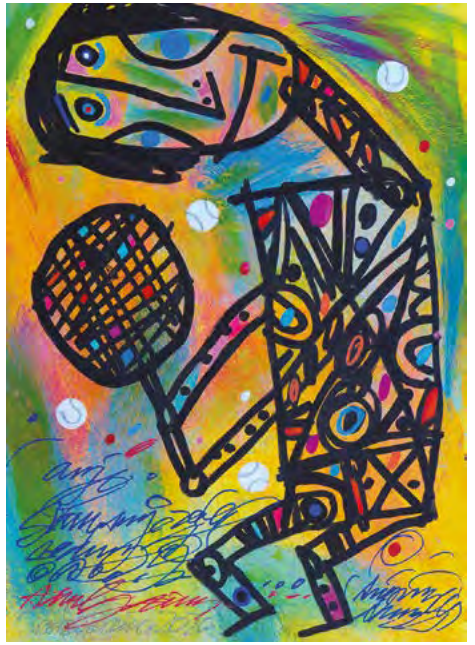
„Hřešíte, stále chcete větší a větší Prize Money, inu,
Larga manu – ode mne už nedostanete žádnou manu!“

Z Halvova obrazu zdecimovaného tenisty zřejmě září nadpřirozená mana,
když u samotného Hospodina nastala názorová změna:

„Largitio non habet fundum –
s mojí štědrostí nebude utrum!“

Tenista-bezvěrec a ještě navíc bytostný melancholik:

„Jen kněz to má dnes jisté…
Mešního vína se kdykoli napije
a k jídlu mu v nejhorším poslouží i hostie.“

Michal Halva, *Trénink – vpravdě vyčerpávající*, 2020, kombinovaná technika, karton, 30 × 21 cm.

O vyčerpanosti tenisty svědčí podlomená kolena, nepřirozeně nachýlená šíje a v neposlední řadě též sinalé tváře; důvodem vysílení může být mimo jiné i počet míčků ve hře.

larga manu (z latiny), štědrou rukou, štědře.
Largitio non habet fundum (z latiny), Štědrost nemá dno (římský politik, právník, řečník a spisovatel Marcus Tullius Cicero [106–43 př. n. l.], *O povinnostech*).
mana (z hebrejštiny), 1. chutné části některých rostlin sbírané v pouštních krajích; 2. pokrm, kterým se živili Izraelci při putování po poušti z Egypta do zaslíbené země; 3. (expresivně) velmi lahodné, osvěžující jídlo.
mana (z melanéštiny), nadpřirozená síla, ve kterou věří Melanésané; touto silou, která může být hromaděna a předávána z generace na generaci, mohou být podle nich nadáni lidé, zvířata, rostliny i neživé předměty.
Manu, podle staroindické legendy praotec lidstva, první zákonodárce a původce právních knih *Manusmrti* (Zákonů Manuových), součásti *Dharmašástr*, asi z 1. století př. n. l.
štědrost (latinsky *largitas; largitio; liberalitas*), ochota velkoryse dávat; je vyváženým středem mezi rozhazovačností a lakotou, vyvěrá z potlačení chamtivosti a egoismu.
vi victa vis (z latiny), síla přemožená silou.
Vykupitel (též Spasitel), ten, kdo dává vykoupení, spásu; jedno z označení Ježíše Krista. Spasitelské osobnosti vystupují i v jiných náboženstvích, například Kršna a ostatní avatárové v hinduismu, bódhisattvové mahájánového buddhismu nebo chalífa al-Hákim u drúzů.

Čekání na spasitele.

Vis-à-vis – tenistův mys

Nihil est perpetuum datum: in aeternum.
I s tenisem může nastat konečné „utrum“,
když kolenní klouby vypoví poslušnost.
Endoprotéza kolenního či kyčelního kloubu
pak znamená tenistovu totální zhoubu.

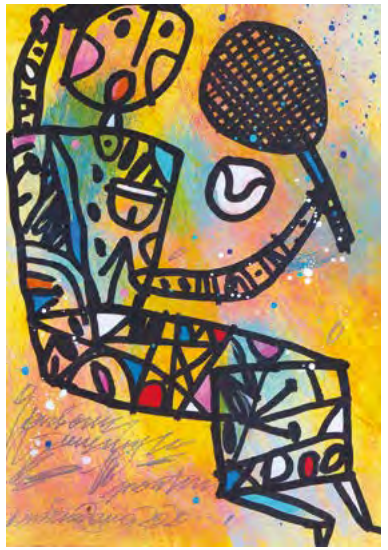
Sub specie aeternitatis:
k tomuto faktu je třeba přistoupit vis-à-vis.

That will be the end of me.

Hamletovsky laděná douška,
vyvolaná rozhodnutím – na kurtu není nutná rouška!:

Final answer to Hamlet’s question, “To be or not to be.”

Long ago, tennis swept me off my feet.
Bez něj je pro mne lepší nebýt než být…

Michal Halva, *Tenista vyčerpán nejen hrou, ale i životem, or His End Came Suddenly (aneb Jeho konec nastal náhle)*, 2020,
kombinovaná technika, karton, 30 × 21 cm.

in aeternum (z latiny), do věčnosti; navěky.
Nihil est perpetuum datum (z latiny), Nic netrvá věčně (římský dramatik Titus Maccius Plautus [kolem 250–kolem 184 př. n. l.], *Komedie o skříňce*).
sub specie aeternitatis (z latiny), z hlediska věčnosti (výrok nizozemského filozofa a etika Barucha Spinozy [1632–1677], významného představitele novověké metafyziky a panteismu).
That will be the end of me (z angličtiny), To bude moje smrt.
vis-à-vis (z francouzštiny), tváří tvář, z očí do očí.

Ukřižovaný tenista

Artrotická kolena, natržená achillovka, tenisový loket,
to je jeho aktuální součet – kéž je proklet!
Asi mu sděluje, „zač je toho loket“…

Přesto nikdy nedopustí,
aby jeho chřadnoucí hmotné tělo
dělalo si s ním, co by samo chtělo…

Duch přece musí nad hmotou zvítěziti,
(jako *pravdy a lásky → lži a nenávisti* pošlou do Parmenidova ne-bytí)
i kdyby měl kvůli tomu smrt na kříži kurtu ┼ podstoupiti…

Jiří Neuwirt, *Na kříži*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 22 × 14 cm.

Achillova pata, přirovnání založené na mýtu o Achilleovi, jež označuje zranitelné místo v různých oblastech (etice, morálce, psychice apod.). Vychází možná z reálné lékařské diagnózy závažného zranění „přetržení Achillovy šlachy“ (*ruptura tendinis Achillis*). Přetržení Achillovy šlachy v boji znamenalo zpravidla smrt, protože postižený nebyl schopen chůze. Dnes toto zranění souvisí nejen s vrcholovým sportem a extrémním zatížením, ale naopak i se sedavým způsobem života, který způsobuje degenerativní změny ve šlaše trojhlavého lýtkového svalu, který se upíná na patní hrbol.

artróza (latinsky *arthrosis*), nezánětlivé, degenerativní onemocnění kloubů. Ke vzniku choroby přispívá vedle vrozené dispozice i nadváha, nadměrná zátěž kloubů, prodělané záněty, metabolické poruchy a podobně. Artrotickým procesem bývá postiženo více kloubů najednou, především hodně zatěžované klouby (kyčelní a kolenní kloub). Deformační artróza má vleklý průběh, někdy celá desetiletí. V důsledku přetížení dochází k opotřebení kloubní chrupavky a k jejímu rozvolnění. Po kompletním zániku chrupavky mohou mít kloubní plochy místy zrcadlově lesklý povrch, který vznikl sklerotizací a obroušením subchondrálně uložené kosti (eburnace). V některých případech části odloučené kloubní chrupavky osifikují, v kloubu se pak nachází drobné kostěné útvary – takzvané „kloubní myšky“.
eleaté (název podle města *Elea* [latinsky *Velia*] v jižní Itálii), starořecká filozofická škola; rozvíjela učení o jediném neměnném bytí, a tím podpořila vývoj idealismu; neuznávala reálnost pohybu a smyslového poznání.
kříž, (tenis) bod, v němž se stýká čára pro podání se střední čarou pro podání.
Parmenidés z Eleje (asi 515–asi 445 př. n. l.), starořecký presokratický filozof, hlavní představitel školy eleatů. Podle dochovaných fragmentů vyložil svou nauku formou naučných básní psaných v hexametrech, od nichž se nedochoval název; konvenční titul *Peri fyseon* (O přírodě) byl doplněn teprve později. Tato proslavená báseň začíná proemiem, v němž vydává Parmenidés svou nauku za božskou, a pokračuje dvěma hlavními oddíly, z nichž první je věnován nauce o pravdě (*alétheiá*) a druhý nauce o klamu a mínění (*doxa*). V části věnované pravdě se Parmenidés vyjadřuje k problematice ontologie a teorie poznání (noetiky): podle něj existuje jedno jediné jsoucí, které je dokonalé, jednoduché a poznatelné. Myšlení a bytí jsou jedno a totéž. Ne-jsoucí neexistuje a není možné je ani myslet. Klamem, zdáním a pouhým míněním je naopak uznání změny, pohybu a mnohosti, které vznikají jen kvůli chybám v myšlení. Parmenidovo učení je typickým příkladem metafyzického monismu K pravdě vede jen myšlení, vnímání (mínění) je zdrojem klamu a omylu.
tenisový loket (latinsky *epicondylitis radialis humeri*, anglicky *tennis elbow*), druh poškození úponových šlach na zevním kondylu pažní kosti, jehož příčinou bývají drobná poranění při jednostranném chronickém přetěžování nebo i věkem pokračující degenerace úponů. Nejčastěji se objevuje u sportovců (zejména tenistů – odtud název – při nataženém lokti nebo při bekhendu s nedostatečným ohnutím v lokti či nedostatečném tlumení úderu), těžce manuálně pracujících, ale také u vášnivých uživatelů počítačů, tabletů a mobilů.
ukázat, zač je toho loket, (úsloví) dát najevo velmi kritický názor, vyčinit, vynadat.

Vypadl ze hry

Co způsobilo konec jeho tenisové dráhy?
Jako by ho najednou unášel splašený *roller coaster*,
který ho navždy uchvátí a pohltí do říše monster,
už si nezahraje na turnajích ATP Tour Masters,
marné jsou jeho urputné pozdní snahy,
život nabral otáčky rychlejší než ona kola horské dráhy.

Jiřina Strýčková, *Vypadl ze hry*, 2020, tužka, fix, papír, 21 × 15 cm.

ATP Tour Masters 1000, série devíti tenisových turnajů, které jsou součástí mužského profesionálního okruhu ATP World Tour. Po Grand Slamu a ATP Finals představuje třetí nejvyšší kategorii. Čtyři turnaje jsou hrány v Evropě (Monte-Carlo Masters a Paris Masters, Francie; Madrid Open, Španělsko; Rome Masters, Itálie), čtyři v Severní Americe (Indian Wells Masters, Miami Masters a Cincinnati Masters, USA; Canada Masters, Kanada) a jeden v Čínské lidové republice (Shanghai Masters).
roller coaster (z angličtiny), horská dráha, oblíbená atrakce v zábavních parcích, která zákazníka uchvátí, protřese shora dolů i do stran jako honicí pes zadavující zajíce a poté nakonec vyčerpaného vyplivne.

Klacek

Vedl život kořeněný světobolem. Vysmívaný klacek.
Nedivte se, rostl jako dříví v lese, schytal dost osudových facek.
Jeho první pokus o tenis skončil málem karambolem,
když tenisovou raketu vzal do ušmudlaných pracek.

Nepodceňujte outsidera. O tom se vám asi ani nezdá,
že na olympiádu v kategorii dřevin se pro čest a slávu
dopracovala pralesní ANTIHVĚZDA.

Mistr Tenisologie, *Tenisový Samorost*, 2024,
mírně nadživotní velikost, dubové dřevo (Dolní Bučice), žula (Železné hory).

antihvězda (též *antistar*), metonymické označení zavrhované a odmítané osoby vyznačující se podprůměrnými schopnostmi.
outsider (z anglického *outsider* od *outside*, „vně, venku“ z *out*, „venku“ a *side*, „strana“), 1. outsider (kdo stojí stranou, na okraji nebo na podřadném místě; závodník, mužstvo nebo kůň, o kterém se předpokládá, že nezvítězí), opak: favorit; 2. člověk stojící mimo dění, nezasvěcenec; 3. (hovorově) společensky nepřijatelný člověk, černá ovce.

Waterloo pro N

Proč to nepřiznat… a nakonec i neříci:
výtvarníci vidí mnohem dál než my, obyčejní smrtelníci!

Například Rafaela Nadala, přezdívaného „King of Clay“,
Jiří Neuwirt povýšil dokonce na Napoleona antukových kurtů,
načež, jako by mu odezíral ze rtů –
(Wellington by staroanglicky řekl „Lo!“)
skončíš stejně jako Bonaparte u Waterloo!

Lékař, najmě stomatolog, může dobrozdat,
že zážitek bolestivý enurézu může někdy vyvolat.
Mistr JN ve své vizi soucítí s Rafou, že po trýznivém Waterloo
sotva se raketami oberlený dobelhá ke splachovacímu loo.

Waterloo i Flushing Meadows znamenají totéž – zavodněná lučina,
třeba až na US Open beton vystřídá trávu, bude to Nadalova pádu příčina.

Jiří Neuwirt, *Waterloo pro N*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 17 × 15 cm.

enuréza (z latinského *enuresis*, z řeckého slovesa *enourein* „vypouštět moč“), porucha schopnosti udržet moč; u dospělých bývá denní enuréza (*enuresis diurna*) občas zaměňována s inkontinencí nebo považována za druh inkontinence (nedostatečné činnosti svěračů). V našem případě nejde o následek vážnější funkční poruchy mikce, nýbrž jen o vzácnou reakci na prudkou bolest, kvůli níž se přecitlivělý jedinec může až pomočit.
lo (z angličtiny), (zastarale) hle, ejhle.
loo (z angličtiny), britské označení (splachovacího) klozetu; jeho etymologie může souviset s francouzským výrazem *l'eau* (voda), anebo jde o zkomolenou výslovnost slova *lieu* (*místo*), *užívaného ve spojení lieux d'aisances* (doslova místa úlevy); ve Skotsku údajně svého času patřilo k dobrému tónu ohleduplně varovat kolemjdoucí při vyprazdňování obsahu noční vázy z okna zvoláním „gardy-loo“ (z francouzského *gardez l'eau*, „pozor na vodu!“).
US Open (oficiální název *United States Open Tennis Championships*, známý také pod jmény *Flushing Meadows* a *Forest Hills*) je poslední v pořadí čtyř grandslamových tenisových turnajů. Každoročně se hraje na přelomu srpna a září.
Waterloo, obec jižně od Bruselu mezi osadami Mont-Saint-Jean a La Belle Aliance v Belgii, kde proběhla 18. 6. 1815 bitva mezi francouzskou armádou císaře Napoleona Bonaparte a britsko-hannoversko-nizozemskými vojsky vévody Arthura W. Wellingtona; výsledek bitvy rozhodlo nasazení sborů pruského maršála Gebharda L. Blüchera. Waterloo jako místo porážky Napoleona se stalo synonymem definitivní prohry vůbec.

Konec antukového krále.

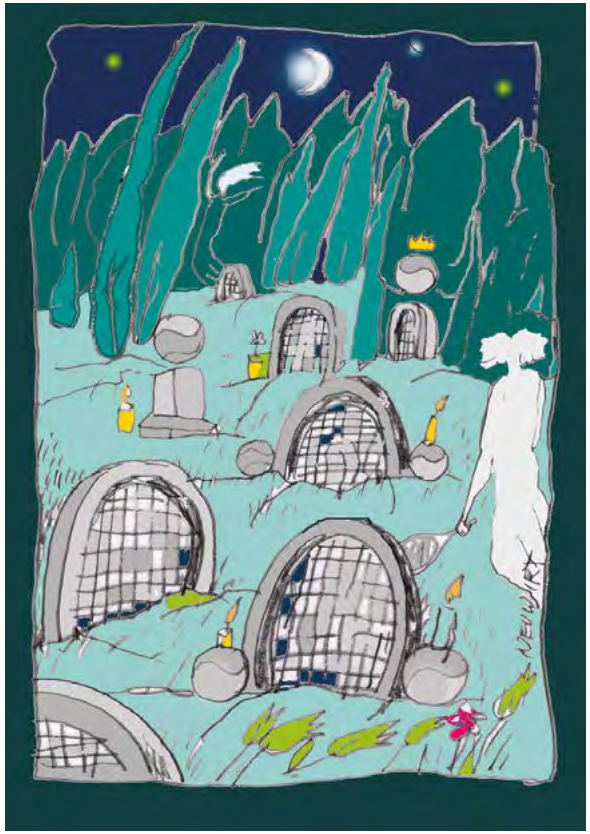
Hřbitov tenisových nadějí

Tristní tenisová funerální keramika,
kde nad ztracenými nadějemi i Morfeus a Anděl smrti vzlyká…

Nic se jim nedařilo, v kvalifikačních kolech jim házeli pod nohy klacky.
Nekonzumovali lanýže, kaviár a šampaňské, jak ti z první stovky,
občas jen krabicové víno a bramborové placky…

Někdy se ocitli mezi šťastnými poraženými,
aby se o pár hodin později stali zas *šúdry* odvrženými…

Však vlídný Morfeus bere je v podobě Djokoviće pod křidélka,
zdá se jim, že nad ním vyhrají, vždyť je od něj výkonnostně
dělí koňská délka.
V jásavém vivace nezpozorují, že Morfeus mění
bílý wimbledonský za černý šat,
aby je mohl důstojně a tiše Thanatově říši odevzdat…

Jiří Neuwirt, *Hřbitov tenisových nadějí*, 2023, kolorovaná kresba, papír, 21 × 17 cm.

Morfeus (latinsky *Morpheus*), v řecké mytologii syn boha spánku Hypna a jeho manželky Pásithey, nejmladší z Charitek. Je to bůh snů. Umí na sebe vzít podobu jakéhokoli člověka (třeba i Novaka Djokoviće), svou vlastní podobu má jenom ve chvílích odpočinku. Řekové si ho představovali jako mladého štíhlého hocha sportovního ducha, obvykle s malými křidélky na spáncích.

šťastný poražený (z anglického *lucky* [laki], „šťastný“ a *loser* [lu:zə], „ztroskotanec; poražený; prohrávající“), na žebříčku nejvýše postavený účastník kvalifikace, který prohrál v posledním kvalifikačním kole, ale přesto postoupil do hlavní soutěže, protože některý z hráčů se rozhodl z turnaje náhle odstoupit (kvůli nemoci, zranění, z rodinných důvodů apod.). Na Grand Slamu je první šťastný poražený vybrán náhodně ze čtyř nejvýše takto postavených hráčů.

šúdrové (ze sanskrtského *šúdra*, „nádeník, sluha, chám“), příslušníci čtvrtého, nejnižšího stavu v rámci tradiční kastovní hierarchie hinduismu. Podle véd se do nich promítla kosmická síla pokání či odříkavosti. Jejich posláním tak bylo sloužit ostatním kastám, byli vyloučeni z účasti na náboženských obřadech, nesměli vlastnit majetek a jejich dotek byl údajně tak znečišťující, že dokázal poskvrnit i nejvýš očistnou vodu posvátné řeky Gangy.

Thanatos, v řecké mytologii bůh smrti; syn bohyně Noci, podle jiných pramenů spolu se svým bratrem Hypnem (bohem spánku) potomek bohyně Gáie a Tartara. S Hypnem sídlí Thanatos na začátku Tartaru. Umělci nejprve zobrazovali Thanata jako krásného mladíka, někdy s křídly, jindy bez křídel, který se opírá o mrtvolu a nese vyhaslou pochodeň. Později zpodobovali tohoto nepodplatitelného boha v černém rouše, jak neustále na zemi vyhledává své oběti.

Pokos.

Tenisto, nezlob se!

Jak se nemá tenista zlobit, zvláště na sebe,
když podání místo na soupeřovu polovinu směřuje kamsi do nebe!
Už v dětství mě podobná hra „Člověče, nezlob se!“ dohánělа k zuřivosti,
přestože tehdejší prohra byla větším dílem kostky, měl jsem důvod k zlosti.
Tu mírumilovnou hru na „Tenisto, nezlob se!“ nemíním nikdy hrát,
jsem Erýnií neboli Lític či Fúrií, pomstychtivých dcer Gáie a Úrana,
věrný kamarád.

V tu chvíli bych chtěl být mocný jak mughalský císař Akbar
a proměnit tenis v *pačísí* a se soupeři si pohrávat jak nelítostný barbar!

Jiří Hiršl, *Tenisto, nezlob se!*, 2020, kombinovaná technika, papír, 11 × 10 cm.

Člověče, nezlob se!, desková hra pro dva a více hráčů, jedna z nejrozšířenějších stolních her na světě; její původ bývá hledán ve staré indické hře *pačísí*.

Erínye, ve starém Řecku bohyně pomsty a kletby. Zrodily se s prvním zločinem na světě, při němž tekla krev. Proto pronásledovaly vrahy, lupiče, křivopřísežníky a rušitele společenských a rodinných svazků. Své oběti nenechaly na pokoji a mučily je na zemi i v podsvětí, neboť všude měly stejnou moc, před níž se museli mít na pozoru i sami bohové. V mýtu o Orestovi, kterého Erínye pronásledovaly poté, co zabil svou matku Klytaimnéstru a jejího milence Aigistha, aby pomstil smrt svého otce Agamemnóna, je nakonec podle Aischylova podání usmířila bohyně Athéna. V moderním pojetí bývají jako Erínye označovány kruté a zlostné ženy typu fúrií, jak se ostatně jejich označení vžilo v římském prostředí.

pačísí (z hindského *pačís*, *paččís*, „dvacet pět“), stará indická desková hra, zvaná podle nejvyššího dosažitelného skóre „Pětadvacítka“. Hry se mohli zúčastnit 2 až 4 hráči, z nichž každý měl k dispozici 4 figurky (kameny), rychlost jejich postupu určoval hod šesti mušliček zavinutce penízkového (*Cypraea moneta*) známých jako *kauri* (anglicky *cowrie*) a v některých částech Asie a Afriky po dlouhou dobu sloužících jako platidlo. Mughalský císař Akbar (1542–1605) měl hru v takové oblibě, že dal na nádvoří několika svých paláců vytvořit gigantický hrací plán z různobarevných mramorových desek, po němž se podle hodnoty hodů pohybovalo 16 otrokyň z císařského harému oděných do sárí příslušných barev. Původ hry je nejasný; dochovalo se vyobrazení z 6.–7. století n. l., na němž bůh Šiva s manželkou Párvatí hrají podobnou stolní hru, možná příbuzný *čaupar*, ale chybí herní plán umožňující bližší identifikaci. Počátky *pačísí* tak lze spolehlivěji doložit nejdříve z pozdního středověku.

Nezlobím se. Jedu, jedu, jedu…

3. 10.

Na lajně zítřka

Tenisování s MUNI

Alma mater Masarykiana, známá též pod zkratkou MUNI,
přes století hlásá ušlechtilé pravdy jako dávný mudrc, v Indii zvaný *muni*.

Nejde však o moudra vyčtená z textů a knih, leč o plody vnitřního prozření,
poznatky počaté, zpřesňované a kriticky oponované po celá pokolení.

Podobně jako životadárný mateřský klín, Řeky nazývaný *μουνί* [čti: muni],
představuje zónu zrodu objevů, inovací a neotřelých řešení též
brněnská MUNI.

Dnes díky tomu MUNI sdružuje ve všech vědách zdatnou koMUNItu,
jež vůči mocenským tlakům či ideovým úchylkám vždy zachovala
si iMUNItu.

Ke stému výročí si MUNI nadělila nové logo, zdůrazňující funkčnost
a efektivitu,
silné kolmé linky písmene M jako tenisové sloupky pevně kotví síť
fakult tvořících univerzitu.

Co víc si lze přát, než na MUNI přednášet, studovat či pod značkou MUNI
SPORT naučit se tenis hrát;
jednoduchost, dynamiku, atmosféru Brna slastně nasávat, jako rodnou máti
svou živitelku adorovat.

(Adoračně v záklonu:)

MUNI je moje mummy!
Co ta všechno umí!!!

Game Over!

(Prosebně v předklonu:)

Nechť Alma mater přežije
i věčné egyptské mumie.

Nová hra!

Marta Tabery, *Game Over*, 2020, kombinovaná technika, karton, 42 × 31 cm.

Marta Tabery, *Nová hra*, 2020, kombinovaná technika, ruční papír, 32 × 25 cm.

Oba obrazy se vyznačují sofistikovanou tenisovou symbolikou spjatou s Masarykovou univerzitou. Malířka, absolventka pražské Vysoké školy uměleckoprůmyslové a světoběžnice (dlouhá léta žila a pracovala v zemích Dálného východu), užila totiž motivy vycházející z nového vizuálního stylu MU zavedeného v roce 2019 u příležitosti stoletého výročí založení univerzity. Upozorňuje tím na věhlas, jemuž se brněnská MU ve světě (a dokonce i v Praze!) těší. A přestože MU překročila již sto let své existence, personifikuje ji nikoli stařena, ale nesmělá studentka nejmladší Fakulty sportovních studií, dychtivě sající vědomosti a dovednosti v předmětu „p981 Tělesná výchova – Tenis“, a posléze úspěšná absolventka, která už „ví své“. Čtenáři sice možná zatrne u názvu prvního obrazu („Konec hry“; „Hra končí“), ale vzápětí jej uklidní „Nová hra“ = Masarykova univerzita je věčná – a to i z hlediska Spinozovy sentence o věčnosti (*sub speciae aeternitas*).

Alma mater (z latiny), matka živitelka; původně název bohyně úrody Ceres a Venuše, nejdříve bohyně přírody, později lásky a krásy; od středověku označení univerzity.
mumie (z perského *mumia*, popřípadě z arabského *múmija*, což znamená v obou případech „černá smola vyvěrající ze země“), v širším slova smyslu označení pro celá lidská (i zvířecí) těla zemřelých, dobře zachovaná v důsledku vhodných podmínek jejich uložení (mumie přirozené), nebo umělými postupy – mumifikací (mumie umělé).
mummy (z angličtiny, výslovnost: mami), 1. (dětsky až dětinsky, hovorově) maminka; 2. mumie.
MUNI (zkratka), 1. Masarykova univerzita; 2. název časopisu Masarykovy univerzity *(muni.cz)*; 3. součást adres elektronických služeb internetu včetně elektronické pošty ve tvaru *muni.cz*.

Tenisová špionomanie

Tenisové kurty soupeře z balonu špionovat?
To je dnes nesmysl, dá se to líp naplánovat.
Stačí vyslat nad cizí kurt drony s kamerou,
ti každou fintu protivníka do detailu zaberou.

Drony vyslídí i záletné dámy a pány,
následky bývají toxické, z tenisového velikána
je rázem človíček malý a rozviklaný.

Jiří Hiršl, *Tenisová špionomanie*, 2020, akvarel, papír, 17 × 17 cm.

dron (z anglického *drone*, „letadlo bez pilota řízené na dálku“), letadlo bez posádky, které je řízeno na dálku nebo je schopno létat samostatně podle předprogramovaných letových plánů či autonomních systémů. Užívá se ve vojenství k průzkumným i útočným letům, při hašení požárů, k špionážním účelům, policejnímu sledování, průzkumu terénu apod.
špion (z německého *Spion*, „slídič, špeh, vyzvědač“), zvěd, pozorovatel, vyzvědač, agent.

Tenista-džihádista

Bojovník si bere s sebou na dvorec
taktický míček tik-tak
a létající modlitební koberec.
Za hlaholu muezzina z londýnského minaretu
sází eso k vítěznému pátému (*arkán ad-dín*) wimbledonskému setu…

„Allahu Akbar!
Právě byl tenisovým míčkem
do pekel poslán poslední barbar!“

Jiří Neuwirt, *Tenista-džihádista*, 2019, kolorovaná kresba, papír, 26 × 18 cm.

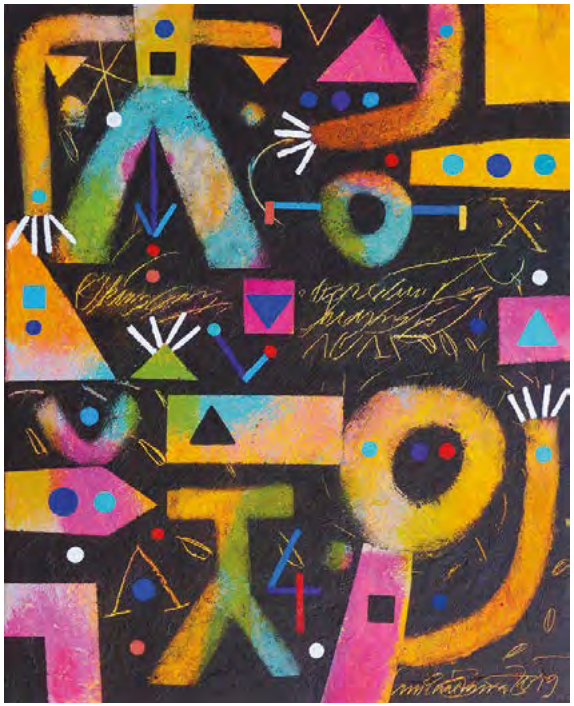
Allahu akbar (z arabského الله أكبر), Alláh (Bůh) je velký.
džihád (z arabského *džihád*, „úsilí, boj, svatý zápas“), v islámském právu povinnost usilovat o vlastní zdokonalování a o rozvoj obce, popřípadě státu (tzv. „velký džihád“). Často chápán jako ozbrojený boj za islám (v tomto smyslu zaměřen dovnitř islámské společnosti nebo i navenek) nebo za národní cíle; může být veden také pokojnými prostředky (tzv. „malý džihád“, v případě násilných prostředků používá islámská právní teorie označení „džihád mečem“).

Čtyřhra s úplně novými pravidly

Sehrané páry, vítězové mnoha turnajů, vypracované svaly –
ke čtyřhře kvalifikované předpoklady.
Tak soudil Michal Halva,
když světové tenisové mistry k velmistrům královského bridže
postavil do jedné řady.

Souhra, bystrost, taktika a předvídavost…,
to pro tenisty ani bridžisty není nové,
velmistři jsou z bridže zvyklí na most,
svaly však mají vesměs jen myšlenkové.
Pro tenisty jsou zase systémy dražební
nepochopitelní škůdci darební,
jedni i druzí však mají ze hry radost.

Vznikla úplně nová pravidla družební,
Mistru Halvovi se páry promísily
a do svérázné čtyřhry se následně překotily.
Škoda, že bridžové i tenisové federaci
je tato symbióza pouze pro legraci.

Michal Halva, *Úplně nová pravidla pro čtyřhru*, 2019, kombinovaná technika, plátno, 50 × 40 cm.

bridž (z anglického *bridge* a to zřejmě přikloněním k *bridge*, „most“), karetní hra s francouzskými kartami pro dvě dvojice hráčů. Kořeny bridže jsou shledávány v Anglii v 16. století. Různé druhy této hry se provozovaly po celé Evropě, k jejímu rozvoji přispěli hlavně Britové a Francouzi. V podobě, v jaké se dnes hraje, se bridž vyvinul ve Spojených státech amerických ve 20. století. V České republice se bridži věnuje několik tisíc lidí, z nichž asi osm set je registrováno v Českém bridžovém svazu. Hraje se v párech a turnajově, to znamená, že sady karet jsou pro hráče zamíchány stejně, rozdány a na závěr hry se hodnotí výsledky. Prvky náhody a hráčského štěstí jsou potlačeny na minimum: záleží na taktice a shodě s partnerem, jemuž ovšem do karet nevidíte.
čtyřhra (anglicky *double* [dabl], „dvojitý, zdvojený“), hra, ve které zápolí čtyři hráči (dva proti dvěma).

Tenisofob

Nejsem suchar ani snob,
jsem jen nekompromisní tenisofob.

Tenisovým kurtům se vyhýbám,
tenisové kanály ihned přepínám.

Co na tom žlutém míčku davy mají,
že se tak nudně trapnou hrou nadchnout dají?

Žlutá barva prý snad rozvíjí paměť, inteligenci a moudrost!
O sancta simplicitas – jen prosťáček může sdílet takovou hloupost.

Při pohledu do žlutě nebo rudé antuky mívám takovou zlost,
že mě tenis dohání až k mdlobám a dávení, mám ho prostě dost.

Jiřina Strýčková, *Tenisofob*, 2020, tužka, papír, 21 × 15 cm.

Vítězové Australian Open 2050

Klokani a medvídci koalové
budou na Australian Open příští králové…

Klokani vynikají pohybem a útočným stylem,
zkoušet na ně kraťasy, to snad jen omylem.

Koalové jsou zase skvělí obranáři,
nehnou se z místa, na zadní lajně dobře se jim daří.
Nemají sice jako klokani zásobu míčků ve vaku,
zato se těší obrovským sympatiím diváků.

Jen Austrálci a vačnatci jsou v Austrálii původními druhy,
Australian Open by měli hrát tedy jen oni a nikdy nikdo druhý.

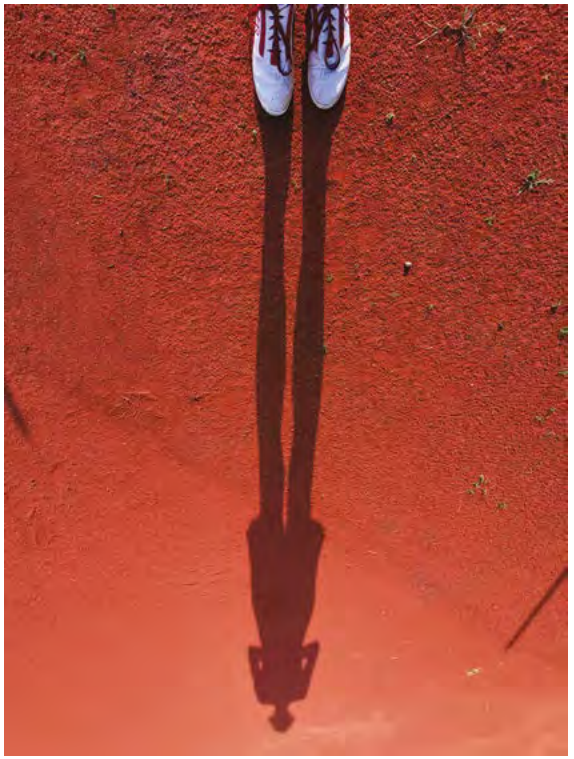

Michal Halva, *Vítěz Australian Open 2050*, akryl, sololit, 70 × 60 cm.

Malíř se inspiroval takzvaným rentgenovým stylem Austrálců, který kromě vnějších obrysů těla zachycuje i kostru a vnitřní orgány. Někdy jsou tyto vnitřní struktury naznačeny pouze pomocí geometrických vzorů, jindy jsou zpracovány detailněji a ornamentálněji. Tento styl představuje unikátní spojení reality s hlubokou znalostí znázorňovaného objektu, tedy pojetí, které je vlastní též Mistru Halvovi. Možná leckdo při letmém pohledu na Halvův obraz nabude dojmu, že zde chybí *Phascolarctus cinereus* a *Austrálec*. Mýlí se, jsou totiž umně skryti, při podrobném prozkoumání trpělivý pozorovatel oba zmíněné jedince objeví… Nápověda: jsou zobrazeni uvnitř klokanova vaku a v jiných útrobách jeho organismu, ovšem vtipně a zároveň enigmaticky – vzhůru nohama jako „protinožci“; mně se podařilo identifikovat sedm koal a osm domorodců.

Austrálci (též *Aboriginálové* z anglického *Aborigines*, „původní, domorodí lidé“), původní praobyvatelé Austrálie a jejich dnešní potomci, kteří žijí v celkovém kolem půl milionu převážně ve vnitrozemí střední a severní Austrálie a na ostrovech v Torresově úžině. Austrálci mají bohaté umění, zejména slovesné a malířské.

Australian Open (The Grand Slam of Asia/Pacific) je každoročně hrán ve druhé polovině ledna. Úvodní ročník se konal v roce 1905 jako amatérské mezinárodní mistrovství Australasie a do roku 1927 nesl název *Australasian Championships.* Poté, až do počátku otevřené éry tenisu v roce 1968, se jmenoval *Australian Championships*. V sezoně 1969 byl turnaj poprvé otevřen profesionálním tenistům, což odráží část „Open“ v názvu. Postupně se dějištěm stalo pět australských měst – Melbourne, Sydney, Adelaide, Brisbane, Pert – a dvě města novozélandská – Christchurch a Hastings. V roce 1972 bylo přijato rozhodnutí o stálém místu určeném ke konání grandslamu; kvůli atraktivitě a příslibu nejlepšího zajištění zázemí byl vybrán areál Kooyong Lawn Tennis Club v Melbourne.

Protinožec.

Životospráva tenisty

Drží se diety,
(*snídaně míček jeden, oběd dva, večeře žádný*)
projde váhovou proměnou,
vystříhá se ebriety,
nezneužívá diety pro zálety,
(*záletníci a záletnice vedou totiž život závadný*)
dodržuje pravidla tenisové etikety,
jen životoSPRÁVNĚ dosáhne žebříčkové mety.

Zdeněk Šplíchal, *Tenistova snídaně*, 2020, instalace.

Zdeněk Šplíchal, *Tenistova obědovečeře*, 2020, instalace.

dieta (přes německé *Diät*, latinské *diaeta* z řeckého *díaita*, „způsob života, strava, živobytí“), léčebná výživa.
dieta (ze středolatinského *dieta*, původně „denní mzda“, od latinského *diēs*, „den“), náhrada výloh při služební cestě.
ebrieta (z latinského *ebriositas*, „opilství“), opojení, opilost, různě těžký stupeň otravy alkoholem. Pro ebrietu je charakteristická povznesená nálada, zvýšené sebevědomí, hovornost až žvanivost, družnost, bezbřehá potenciální podnikavost. Snížené sociální a etické zábrany mohou vést až k agresivnímu chování. Při větší opilosti se snižuje pozornost a dochází k poruchám chůze, pádům aj.
životodárný, dávající, udržující, posilující život.
životospráva, způsob uspořádání života – rozdělení času, způsob stravování apod., často s léčebným účinkem.

Absolutní tenista servíruje absolutno

Dnešní profesionální tenis je věru těžká robota,
asi tak by ho chápal i K. Čapek, kdyby dnes psal R.U.R.,
není zde místo pro průměr,
bude třeba vytvořit pro kurt kyborga či robota.

Možná už jsou tací mezi námi:

Dokonale zautomatizované mechanické pohyby,
s údery, jež nepřipouští o kvalitě tenisty žádné pochyby.
Ti nejlepší z nich se již pohybují po kurtu jako kyborg…
K takovým patřil například švédský tenista Björn Borg.

Je těžké zodpovědět otázku, kdo by si koho „podal“,
zda Björn Borg nebo současný nejlepší kyborg Rafael Nadal.

Je vůbec ještě z masa a kostí?
Robotický tenista v popředí –
flexibilní kostra z elektronických částí,
mozek vysublimoval, není ho už potřebí.
V „Továrně na absolutno“ vyrobený,
vnímá jen prostor mezi ON a OFF,
má program a cíl: protivník „rozdrvený“.
Fandíme jeho bojovnosti a málokdo si připustí,
že rozpoutané absolutno jednoho dne pohromu dopustí.

Michal Halva, *Absolutní tenista servíruje ABSOLUTNO*, 2020, akryl, sololit, 40 × 24 cm.

Finále tenisátorů na Intergalaktik Open 2832

Tenisátoři-androidi černě svoji budoucnost vidí,
zdá se totiž, že ti neúspěšní dopadnou stejně jako lidi:

Lkaní neúspěšného finalisty Intergalaktik Open 2832

„Na duši mi padá černý stín,
zjišťuji, že já, androidní mizogyn,
jsem ve skutečnosti androgyn!
Nezbývá mi, než si pustit plyn…“

Notorický kverulant (leč v žádném slova smyslu sýkofant):

Na nápad o sebevraždě plynem nemůže přijít androidní tenisátor,
pokud mu ho nevštípil omezený a neschopný programátor;
vždyť umělá inteligence (AI) hravě přežije i vakuum
a správně naprogramována v jakémkoli prostředí projeví
vrcholný tenisový um.

Ledaže by na Intergalaktik Open 2832 vedle androidů nasadili kyborga,
umělý organismus, řízený biologickým mozkem z hibernace
probuzeného tenisty Borga;
pak nejen u podobného neúspěšného finalisty lze chápat suicidální sklony.
Co zbude z tenisu jako umění, když smrtelníky nahradí tenisátoři
či robotické klony?

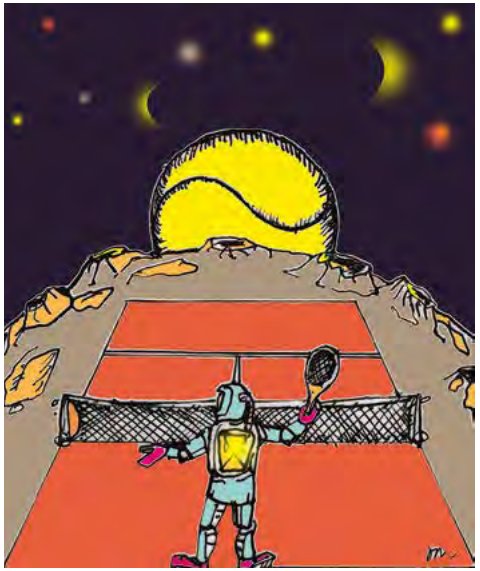

Jiří Neuwirt, *Finále tenisátorů na Intergalaktik Open 2832*, 2020,
počítačová grafika, papír, 20 × 17 cm.

androgynie (z řeckého *anér* [*andros*]-*gyné*, „muž-žena“), 1. (biologie) výskyt samčích i samičích pohlavních orgánů u téhož jedince, obojetnictví, obojpohlavnost; 2. (medicína) vzácná anomálie, kdy se u téhož jedince vyskytují jak mužské, tak ženské pohlavní žlázy, (pohlavní) obojetnost. Zaměnitelným pojmem je hermafroditismus. Například faraon Amenhotep IV. (Achnaton) (kolem 1352–1336 př. n. l.) se v souladu se svým učením, v němž sám sebe považoval současně za otce i matku všech lidí, nechával v prvních letech své vlády zobrazovat nahý, jakoby oboupohlavní bytost, s mužskou tváří a s širokými ženskými hýžděmi a plnými stehny a prsy, avšak bez mužských genitálií.
android (z řeckého *andros*, „muž, člověk“, *-eides*, „stejného druhu, podobný“), člověku podobný robot. V současné době experimentální prototyp, častěji pouze fiktivní bytost v dílech žánru science fiction. Stroj, jehož účelem je chovat se, pracovat, popřípadě myslet stejně jako člověk.
androidní, mající mužský charakter, připomínající muže; například androidní tvar těla při obezitě má typicky mužské rozložení tuku – především na břiše (tvar „jablka“).
mizogynie (z řeckého *miseó*, „nenávidím“ a *gyné*, „žena“), odpor, nenávist k ženám; porucha myšlení a emocí projevující se tímto pocitem a jednáním, projev některých neurotických a psychopatických stavů.
suicidium (z latiny), záměrné zabití sebe sama; dobrovolné ukončení života; obvykle jako reakce na tíživou situaci často spojenou se ztrátou smyslu života. Sebevražda bývá chápána jako důsledek vnějších příčin (sociologie), jako hřích (teologie), jako porucha pudu sebezáchovy či patologie (medicína a psychiatrie). Podle psychologů je asi u třetiny sebevražd v pozadí neuróza, psychóza nebo vážná porucha osobnosti; riziko sebevraždy je spojováno zejména s depresivní nemocí či melancholií nebo se ztrátou inspirace a kreativity (zvláště u básníků, spisovatelů, vědců, výtvarných umělců nebo interpretů). Od sebevraždy jako takové je nutno odlišit pokus o sebevraždu (tzv. demonstrativní sebevražda), který bývá nástrojem k citovému vydírání či zastrašování nebo upozorňuje na tíživou situaci jedince (sebevražedné pokusy jsou šestkrát až osmkrát častější než dokonané sebevraždy a bývají alarmujícím signálem). Vztah k sebevraždě je kulturně a dějinně podmíněný (například sebevraždy v antice, harakiri (seppuku) v Japonsku, rituální sebevraždy ve starších kulturách). Složité a protichůdné názory na příčiny a podstatu, popřípadě oprávněnost sebevraždy, demonstrují protiklady křesťanské etiky (sebevražda jako tabuizovaný čin) a filozofie existence (sebevražda jako poslední svobodná možnost volby).
sýkofant (z řeckého *sýkofantés* [latinsky *sycophanta*] od *sýkon*, „fík“ a *fainó*, „zjevuji, prozrazuji“), osočovatel, křivý žalobce, ničemník, příživník, darmožrout. Termín sýkofant vznikl v antických Athénách. Dnes nalezli sýkofanti zdatné pokračovatele svého díla v mnohých whistleblowerech (z anglického *whistleblower*, doslova ,,ten, kdo hvízdá [zapíská] na píšťalku“ = „informátor, upozorňovatel; donašeč“).
tenisátor, (novotvar vytvořený pro blízkou budoucnost) android specializovaný na provozování tenisové hry.

Drtivý úder

Jedině tenista-mimozemšťan by mohl dát takovou ránu,
jež dopadla by až za nebeskou bránu...

Jiří Neuwirt, *Drtivý úder*, 2019, kolorovaná perokresba, papír, 15,5 × 13 cm.

mimozemšťané, hypotetické civilizace existující mimo Zemi. Jejich objev by poskytl mimořádné impulzy vědě i filozofii, včetně sebepochopení člověka samého. Ještě začátkem 20. století se spekulovalo o existenci civilizací v naší Sluneční soustavě, zejména na Marsu. Dnes se jeví jako málo pravděpodobná i existence nejprimitivnějších počátků života. Naproti tomu s objevováním exoplanet, které započalo koncem 20. století (koncem roku 2007 jich bylo známo již 268), se zvyšuje naděje, že budou časem nalezeny „planety jiných sluncí" podobající se svými fyzikálními parametry Zemi. Pokusem o odhad počtu civilizací v naší galaxii je Drakeova rovnice, snahou o potvrzení jejich existence zachycením a analýzou radiových signálů z vesmíru je projekt SETI. Na kosmických sondách vyslaných za hranice Sluneční soustavy byla umístěna informativní poselství. Argumentem proti existenci mimozemských civilizací, přinejmenším vyspělých, je to, že dosud nebyly zaznamenány žádné stopy jejich minulých návštěv na Zemi ani signálů vysílaných jimi do vesmíru. Nevylučuje se ovšem, že civilizace nemají zájem prozrazovat svou existenci (vzpomeňme osud amerických civilizací po jejich objevení Evropany) anebo nás svou vyspělostí natolik předčí, že jim nečiní potíže nás pozorovat, aniž by byly samy odhaleny. O této problematice například Steven J. Dick: *Life on Other Worlds* (1998, česky: *Život v jiných světech*, 2004), Stephen Webb: *If the Universe Is Teeming with Aliens … Where is Everybody?* (2002, česky *Kde tedy všichni jsou?*, 2007).

Smrtící lob

Škarohlídi tvrdí, že bitva proti šíření koronaviru je prohraná;
tenisté jsou ale cháska vynalézavá a prohnaná.
I když jim hrozí tresty za vstup na kurty v nevhodném úboru,
ochotni jsou s virem válčit v čemkoli do úmoru.
Budou hrát třeba i v odění „za hranou",
jen když smrtící lob pod kontrolu dostanou.

Jiří Neuwirt, *Smrtící lob*, 2020, kolorovaná kresba, papír, 27 × 19 cm.

lob (z anglického *lob*, „lob, lobovaný míč; hodit vysokým obloukem"), ve sportu zahrání míče (kotouče aj.) přes soupeře; tento herní prvek je účinný zvláště v tenise za situace, kdy se soupeř nachází poblíž sítě.

Žumpa „bílého sportu“

Zařízení navýsost hygienické,
ač vůní a obsahem nevábné, neestetické.
Ve svých snahách udělala dneska chybu velikou,
zadala si totiž až nebezpečně s globální politikou.

Sportu, zvláště tomu bílému, dlouho se vyhýbala,
leč nakonec i do něj v poslední době korupce zavítala,
úkorně to nese malíř-tenisofil Halva, jehož dílo rodilo se těžce,
dává však naději, ne jako nekonečná beznaděj na Masacciově fresce.

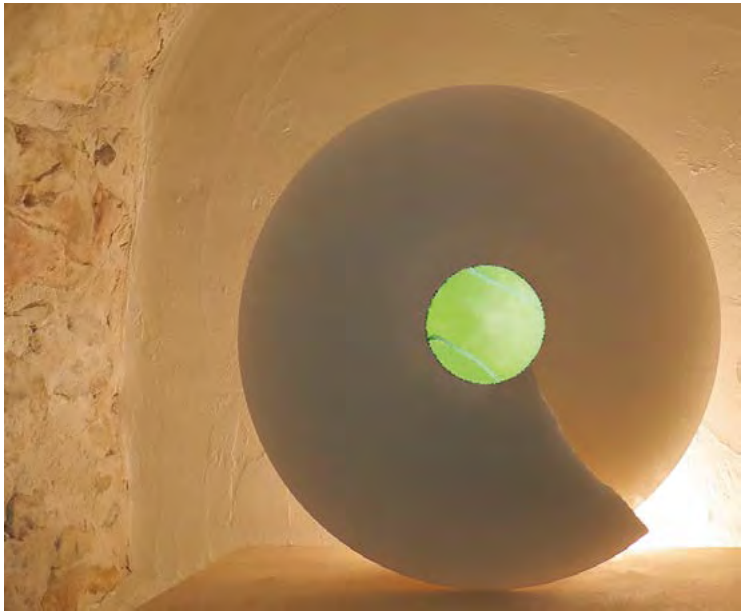

Michal Halva, P*oslední mohykáni bílého sportu*, 2020, akryl, sololit, 40 × 56 cm.

Malíř-tenisofil, frustrovaný a deprivovaný stále se množícími zprávami, že už i jeho milovaný „bílý sport“ je žumpou až po okraj zaplněnou intrikami, podvody a korupcí, namaloval tyto dvě sněhobílé bytosti, které s podobnými zlořády nemají nic společného, leč také jako poslední zástupce svého druhu? Zevrubnější ikonografický rozbor naštěstí ukáže, že dvojportrét není jen nostalgickou vzpomínkou na „staré dobré časy“, které jsou navždy pryč. Malíř totiž zobrazil tenistu a tenistku jako Adama a Evu ještě před spácháním dědičného hříchu. (Nikoli tedy jako scénu lkající dvojice vyháněné z ráje a předznamenávající všechny příští bědy lidského rodu, kterou tak expresivně zachytil Masaccio na fresce *Vyhnání Adama a Evy z ráje* v kapli Brancacciů v kostele Santa Maria del Carmine ve Florencii.) Antropolog zase vidí

dva mladé vitální lidi, kteří mohou znovu nastolit „zlatý věk bílého sportu“, neboť mají před sebou předlouhé reprodukční období (zcela jistě pár překoná hraniční hodnotu fertility potřebnou k zachování lidské populace, za kterou je zpravidla považováno 2,1 potomka na jednu ženu).

bílý sport, metaforický název tenisu podle bílé barvy dresu, která v dřevních dobách této hry dominovala; někdy bývá vztahován na periodu, kdy v tomto „sportu gentlemanů“ neexistovaly řevnivost, intriky, korupce apod.
poslední mohykán (přeneseně podle etnika severoamerických indiánů, kteří byli téměř vyhubeni, respektive podle slavného románu amerického spisovatele Jamese Fenimora Coopera *The Last of the Mohicans* [1826, česky *Poslední Mohykán*]), poslední představitel, poslední svého druhu; zástupce něčeho.
tenisofilie (z česko-anglického *tenis* a řeckého *fília*, „láska, náklonnost, obliba“), 1. láska k tenisu; 2. parafilie, sexuální deviace (aberace, odchylka, úchylka), která se projevuje v kontextu s tenisovým kurtem. Tenisofilové jsou schopni pohlavního aktu pouze na tenisovém kurtu, nikde jinde. Z aktuálních sexuologických výzkumů docenta MUDr. Jaroslava Zvěřiny a jeho mezinárodního badatelského týmu vyplývá, že lze tenisofily rozdělit na *polytenisofily* (schopní na kurtech pod širým nebem i v hale a na jakémkoli povrchu – antuka, beton, koberec apod.) a *monotenisofily* (schopní buď jen pod širým nebem, nebo jen v hale a pouze na vybraném povrchu).
žumpa (z německého *Sumpf*, „bažina, močál, bahno; kaliště, kalojem, žumpa“), uměle vyhloubená jáma, jímka na výkaly a odpad.

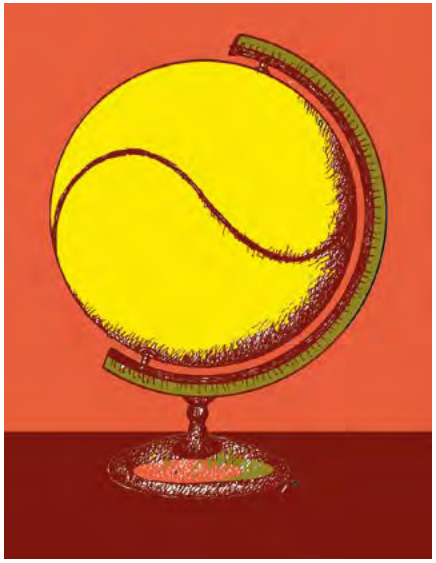

Ještě jde vylovit, ještě je naděje.

A pořád se točí, až přecházejí oči

Co by asi řekl Galileo Galilei, kdyby viděl na vlastní oči,
že se nejen zeměkoule, ale i tenisový míček pořád ještě točí?

Cožpak Galilei, ale inkvizice!
Změnila by dnes své názory z pohledu opozice?

Jiří Neuwirt, *A pořád se točí*, 2023, kolorovaná perokresba, papír, 20 × 16 cm.

Galilei, Galileo (15. 2. 1564, Pisa, Itálie – 8. 1. 1642, Arcetri, Itálie), italský astronom, fyzik a filozof. Galileiho dílo jako celek je považováno za nejvýznamnější průlom v oblasti poznání přírody od dob Aristotelových. Jeho konflikt s římskokatolickou církví, zejména v otázce heliocentrické teorie („… a přece se točí“ = Země kolem Slunce), je brán jako nejdůležitější příklad počátečního konfliktu náboženství a vědy.
inkvizice (z latinského *inquīsītiō*, „shledávání, pátrání; [soudní] vyšetřování“), vyšetřování kacířské činnosti podle pravidel inkvizičního procesu, od raného středověku prováděné stejnojmennou církevní institucí, většinou za pomoci světské moci. Svého vrcholu dosáhla inkvizice v Itálii, ve Francii a Španělsku, kde se od roku 1478 stala státním úřadem, v Německu byla spojena od poloviny 15. století s pronásledováním čarodějnic (v Evropě rozšířeno do konce 17. století). Význam inkvizice poklesl vlivem osvícenské kritiky a odtržením církve od státu. Nejvyšší institucí pro všechny soudy ve věcech víry se po reorganizaci v souvislosti s protireformací stalo v roce 1542 tzv. Sanctum Officium, jež bylo 2. vatikánským koncilem 1965 přeměněno v kongregaci pro věci víry, čímž inkvizice de facto zanikla. V některých zemích však aktivně působila až do 19. století (Španělsko do 1834, Itálie do 1859, církevní stát do 1870).

Oči jako tenisáky

Přirovnání „mít oči jako tenisáky“
prostě značí vykulené či zeširoka rozevřené zraky,
stejně jako oči nápadně veliké, což může mít příčiny všeliké.

Může jít o exoftalmus, příznak Gravesovy-Basedowovy nemoci
nebo o mimický projev překvapení, jež nemůžeme přemoci.
Když za svého favorita zapalujem svíčky, máme oči napuchlé
jak tenisové míčky.

Osobně jako zanícený tenisofil, svérázně jsem situaci vyřešil:
užitnými předměty z tenisáků jsem se kol dokola obklopil;
každý pozná dle mého výzoru jedničku v tenisologickém oboru.

Když však přičiněním matky Přírody stane se někdo obětí nehody,
z očí vytřeštěných navrch hlavy snaží se aspoň vytěžit výhody.
Vládne očima velikosti tenisáků, na kariéru v tenisu však má sotva čáku,
skončí, žel beznadějně, na Neuwirtově hřbitově tenisových nadějí.

Martina Lupe Švarcová, *Oči jako tenisáky*, 2019, akryl, plátno, 30 × 30 cm.

exoftalmus (z řečtiny), vysunutí oka z očnice, vystouplé oko. Příčinou bývají záněty a nádory v očnici, trombóza nitrolebečních splavů nebo onemocnění štítné žlázy (hypertyreóza).
Oči jako tenisáky, (slangové úsloví) vypadat velmi překvapeně, vyjukaně, vyjeveně; mít oči až navrch hlavy. Viz například článek „Žena s očima jako tenisáky…!“ (https://magazin.cz/lifestyle/5878-zena-s-ocima-jako-tenisaky) o Američance Kim Goodmanové, která dokáže vykulit oči, až jí vylézají z důlků o celých dvanáct milimetrů. Tento výkon jí vynesl zápis do *Guinnessovy knihy rekordů*. Talent rozvíjí pravidelným tréninkem, takže vytřeští oči, kdykoli si usmyslí.

3. 11.

Okénko pro Mistra Tenisologie

Challenger Dolní Bučice Open

Máš prázdnou kapsu, došlo ti kapesné?
Přihlas se na turnaj – „jen na dva vítězné“.
Potkáš tam samé strejce a tenisové tety,
zde stačí upinkat jenom dva vítězné sety.
S doláči v kapse pak vrážet klíny do hlavy –
slečnám, co netuší, že soupeř byl odněkud z Malawi.
Přec nakonec fanfáry a prapory z oken!
Nejštědřejší challenger – vivat *Dolní Bučice Open!!*

Mistr Tenisologie, *Dolní Bučice Open*, 2020, koláž, kapa deska, 32 × 48 cm.

V koláži byla užita letecká fotografie Dolních Bučic pořízená 11. dubna 1918 z rakousko-uherského dvoumístného dvouplošného letounu *Phönix C.I*, který vyráběla firma Phönix Flugzeugwerke AG, a fotografie z osobního archivu JM pořízená firmou Fotoateliér Čáslav.

Jaroslav Svoboda, *Bohyně Níké – trofej pro vítěze challengeru Dolní Bučice Open*, 2019, ručně tvarované hutnické sklo, 35 × 10 × 10 cm.

Dolní Bučice (německy Unter Butschitz), vesnice, část obce Vrdy v okrese Kutná Hora. Dnes je zde evidováno 275 adres, trvale tu žije kolem osmi set obyvatel. Na ulici Svobody v čísle popisném 55 se narodil autor této knihy. Od svých tří let na téhle ulici hrával singl se svým o šest let starším sousedem Mirkem Veseckým dřevěnými pálkami přes natažený provázek. Maximálně jednou za den museli aktéři improvizovanou síť svěsit kvůli projíždějícímu autu; dnes u každého domu v této ulici parkují dva až tři automobily (byť povětšinou ojetiny). Obec je chudší než Malawi, ale díky podpoře filantropické *JaMa Foundation* koná se zde každoročně 11. dubna challenger *Dolní Bučice Open.* Sousední Horní Bučice (německy *Ober Butschitz*), bohatá víska (nomen omen), o totéž usilují marně. Již anály datované více než století před mecenášovým zrodem (1843/1845) uvádějí Bučice Hořejší jako lidnatější (35/37 domů, 241/257 obyvatel) a zámožnější (vybavenou ovčínem a cihelnou); naproti tomu Bučice Dolní (33/35 domů, 227/247 obyvatel) se honosí kostelem Všech svatých (ten původní, farní pocházel z roku 1384), kamenným mostem přes řeku Doubravu, místem posledního odpočinku rytíře Mikuláše Vostrovského ze Skalky (1613) a dalšími pamětihodnostmi.

challenger (z anglického *challenger* [čælindžə], „vyzývatel, možný soupeř“), 1. název menších turnajů pro hráče světového žebříčku s finančními odměnami od 25 000 do 150 000 dolarů nebo eur; tyto turnaje organizuje Asociace profesionálních tenistů (Association of Tennis Professionals – ATP); představují útočiště a odrazový můstek k lepšímu umístění pro hráče, kteří jsou níže ve světovém žebříčku. 2. Challenger, v pořadí druhý raketoplán, který od roku 1983 vykonal celkem devět vesmírných misí, než při posledním startu 28. ledna 1986 se sedmičlennou posádkou v důsledku technické závady během 73 sekund vybuchl.

Malawi, vnitrozemský stát v jihovýchodní části Afriky; patří mezi nejchudší země světa. Tenis je zde „popelkou“, i když tu působí *Roger Federer Foundation.* Charitativní aktivita tenisového velikána je totiž zaměřena především na zakládání školek, podporu vzdělávacích programů apod. (https://www.tennis-arena.cz/federer-se-ve-zbidacenem-malawi-nezapomnel-smat-8400cz/)

Níké (z řeckého *Níkē*, „Vítězství“), řecká bohyně vítězství. Byla zobrazována zejména jako okřídlená mladá žena, zpravidla v dlouhém vlajícím šatu, s věncem či palmovým listem. U Římanů byla Níké ztotožněna s bohyní Victorií. Častý motiv výtvarného umění od antiky do současnosti.

Filozofie tenisologie

Prastará filozofická otázka o slepici a vejci
nevyhne se, pochopitelně, ani tenisologickému vědci.
Zde ovšem jde o tenisový míček a tenisovou raketku…
Jak zdolá tenisolog tuto kardinální zápletku!?

Erudovaný tenisolog je si vědom Leibnizovy rady
a využije všechny její tvořivé klady.
Svůj dílčí problém umocní do vyšších sfér,
načež zjistí, že už Nejvyšší Créateur
stvořil raketu i míček v jednom okamžiku,
čímž dá nejen svému problému mat, ale vyřeší mnohem více,
totiž kardinální filozofickou otázku, „co bylo dřív – vejce, či slepice“.

Jiřina Strýčková, *Filozofie tenisologie*, 2020, tužka, fix, papír, 27 × 19 cm.

créateur [kreat:ör] (z francouzštiny), stvořitel, tvůrce, původce; autor.
Leibniz, Gottfried Wilhelm von (21. 6. 1646, Lipsko, Německo – 14. 11. 1716, Hannover, Německo), německý filozof, matematik, logik a polyhistor. Usiloval o univerzální metodu poznávání, vynalézání a objevování, založenou na logickém kalkulu. Tímto modelem Leibniz navázal na linii uvažování, která započala už ve starověku a která se po důkazech Kurta Gödela (1906–1978) ukázala jako nerealizovatelná – kreativní myšlení nelze spoutat algoritmy. Leibniz zasáhl tvořivě rovněž do antropologie, geologie, historie, archeologie a řady dalších věd.

Tenisové orientálně-okcidentální „Když“

Dokážu si spočítat: *když* nahromadím pět her, je nesmysl riskovat,
když soupeř má nulu, stačí podcenit jediný fiftýn a on může být zas „in“,
co se stane, *když* Kiplingovy rádoby dobré rady nebudu respektovat,
když zní mi jako pošetilé orientálně-okcidentální vytloukání klínem klín?!

Nejsem totiž žádný naivní rozpolcený Jára,
jenž bipolárně hárá jak bájný Ardhanárišvara
či demiurg Brahma, božstvo mnoha tváří,
při zkoumání záhad, které on sám tváří.

Mistr Tenisologie, *Tenisové orientálně-okcidentální „Když“*, 2023,
koláž, papír, 40 × 54 cm.

Kipling, Rudyard (30. 12. 1865, Bombaj, Indie – 18. 1. 1936, Londýn, Anglie), anglický básník, prozaik a novinář; první britský nositel Nobelovy ceny za literaturu (1907). Ve slavné „Baladě o Východu a Západu“ (“The Ballad of East and West”) ze sbírky *Barrack-room Ballads* (Kasárenské balady, 1892) napsal: „Ó, Východ je Východ a Západ je Západ, ti dva se nikdy nesetkají.“ (“Oh, East is East, and West is West, and never the twain shall meet.”) Podobně proslulá je jeho báseň “If” (1895; do češtiny překládána pod názvem „Když“), v níž formuluje ideál mužných vlastností a požadavky na statečného člověka v životním zápase.

Vášní vpálený do antuky

Nic se nemá přehánět,
každý horce vášnivý vznět
vyvolá dramatickou odpověď.

Jestli svůj styl tréninku nezmění,
možná se ve vlastní stín promění.
Přibude další pomníček, i když trochu jiný,
do součtu stínů obyvatel nešťastné Hirošimy.

Pro Pompeje a pamětníky Hirošimy s jejich stíny –
bytostí, stromů i budov, proměněných výbuchem v prach a popel,
je to výraz svrchovaně významuplný…

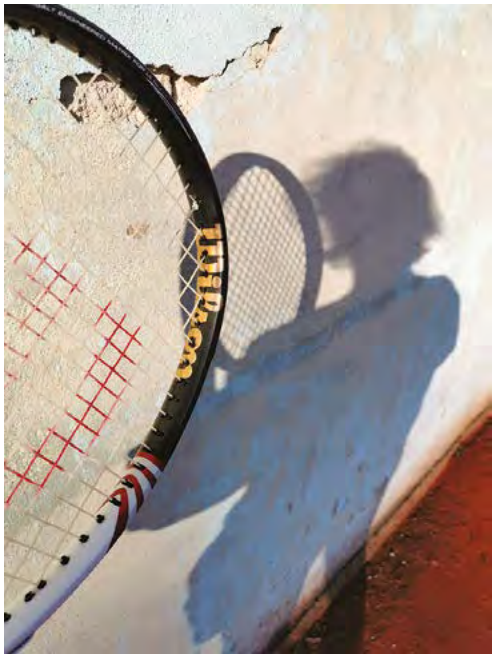
Mistr Tenisologie, *Vášní vpálený do antuky*, 2023, koláž, kapa deska, 36 × 26 cm.

Hirošima, město v Japonsku na jihozápadě Honšú. Bylo zničeno 6. 8. 1945 výbuchem americké atomové bomby cynicky zvané „Chlapeček“ (71 000 obětí, dalších 200 000 osob zemřelo na následky do pěti let). Dnes zde žije přes jeden milion obyvatel. Město má průmyslový ráz, sídlí zde například automobilka Mazda, kterou proslavil zejména nizoučký a lehoučký roadster *Mazda MX-5*, zvláště působivý v rudém provedení. Vyhrál stovky anket, vstoupil do poezie a nevyhnul se, *God it*, ani nemístnému vtipu zřejmě otrle odkazujícímu k „Chlapečkovi“ – jeho autor prý „chápe, proč je Mazdička tak placatá“!

Pompeje, archeologická lokalita v jižní Itálii poblíž Neapole na úpatí Vesuvu; starověké město. Roku 63 n. l. byly Pompeje z velké části zničeny zemětřesením, poté byly znovu vybudovány, avšak roku 79 byly zničeny při výbuchu Vesuvu a zasypány sopečným popelem.

Zazděný tenista

Hrál bez roušky a u matchballu předvedl prasátko…
Nejen městskou policii, ale i zedníky pozval zakrátko
soupeř zhrzený před zraky své milé.
Ti nelenili a brzy se tužili ve svém díle.
Voda, vápno, písek, cement a kameny,
pod nimi leží vítěz k zemi sražený.
V ÚZISu na straně „úmrtí – početí“
je psáno, že se stal dvoustou koronavirovou obětí.

Mistr Tenisologie, *Zazděný tenista*, 2020,
akční barevná fotografie, Brno-Jundrov 21. 4. 2020.

ÚZIS ČR (zkratka), Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, organizační složka státu zřízená Ministerstvem zdravotnictví České republiky. ÚZIS ČR existuje od svého zřízení v roce 1960 a je součástí státní statistické služby, svoji činnost vykonává na podkladě zákona číslo 89/1995 Sb. o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Od počátku své existence slouží pro sběr a zpracování zdravotnických informací, dnes zejména v rámci Národního zdravotnického informačního systému (NZIS), a k vedení národních zdravotních registrů. Činnost NZIS je tímto ústavem řízena a koordinována. NZIS je definován zákonem číslo 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. ÚZIS ČR je oprávněn předkládat oficiální informace získané z NZIS za celou Českou republiku.

Přimrzlý tenista

Záda mu kryje budova Nakladatelství MUNIpress Masarykovy univerzity,
kariéra tenisty mu totiž nevyšla, proto se *alma mater* drží jako přibitý.

Mistr Tenisologie, *Přimrzlý tenista (*areál Nakladatelství Masarykovy univerzity,
Brno-Kraví hora, 11. ledna 2021, doba covidová),
dokumentární fotografie, 30 × 20 cm.

Zakutý tenista

„Zakout každý jeho oud,
aby se nemoh' ten bloud ani hnout,"
tak rozhodl tenisový ATP soud.

„K ostnatému plotu přikurtovaný
nechť trpí jak Štursův *Raněný*,
odloučený od *kurtu* i od ženy,
bez naděje na volnost i na změny,
až do skonání tohoto světa,
kdy po všem bude stejně veta."

„Kdo ho tak ‚krásně' zakoval?"
táže se lyrický mluvčí.

„Přece umělecký kovář Tasovský Pavel!"
odpovídá epický mluvčí.

„Z Pavla se tedy stal Šavel!?"
děsí se lyrický mluvčí.

„Co spáchal tak hrozného? Jaké zločiny?"
ptá se kdekdo. ATP ústy mluvčího odpovídá:
„Inu, bláhový fanfaron, chtěl tenisovat do sta let,
měl namále, tou dobou už bude po bále,
nezná všechny významy slova ‚končiny'."

Pavel Tasovský, *Zakutý tenista*, 2019, dokumentární fotografie.

končiny, masopust, masopustní bál (na Valašsku).
Končiny, hudební festival na Slovensku v odľahlom mieste pri Púchove (organizuje Občianské združenie MŔTVA KOSŤ).

Tenistovo velmi pozdní dopoledne

Laskavý „věčný tulák“, nikoli tedy Ahasver, Jindřich Štreit –
fotografoval bezdomovce, Ukrajince, Japonce,
zdánlivě všechno… a téměř bez konce…

Kromě tenisu a tenistů ovšem –
jako by mu k tomu chyběl šém…

Proto byl v jeho bydlišti, u hradu Sovinec,
narychlo zřízen soukromý travnatý tenisový dvorec,
překonávající ten wimbledonský ve všech parametrech –
kvalitou trávy, v metrech, decimetrech i milimetrech!

Poprvé tak mohl MISTR učinit až dnes, a, dokonce!, –
zamířil hned na jednoho z NEJ …. hráčů planety
za dozoru jestřábího oka poštolek v podhradí Sovince.

To by nás vážně zajímalo,
která hodina „pozdního dopoledne“ odbila,
(možná ještě za svítání)
když tenistova zbraň na bránu bušila,
(do hradu vpadl bez pozvání)
a co se vůbec na Sovinci odehrálo.

Že Mistr Štreit otevřel závoru,
chopil se fotoaparátu,
optimálně nastavil clonu,
o tom není a nemůže být sporu.
Otázkou zůstává,
proč poštolky, střežící hrad v roli dronu,
nechňaply do ostrých pařátů
tenistu-vetřelce (nebo aspoň jeho zbraně).

Jindřich Štreit, *Tenistovo velmi pozdní dopoledne I–III*, z cyklu *Sovinec – tenistův začátek i konec*, 2019, dokumentární fotografie.

Ahasver, věčný Žid; podle středověké legendy vrátný, který udeřil Ježíše Krista při odchodu z domu Pilátova. Za trest byl odsouzen bloudit světem až do druhého příchodu Ježíšova. Přeneseně nespokojený, toulavý člověk, „věčný tulák“.
jestřábí oko, technické zařízení monitorující dopad míčku uvnitř nebo vně kurtu.
Sovinec (německy *Eulenburg*), hrad v obci Sovinec (asi 14 km od Rýmařova) v krajině Nízkého Jeseníku; byl postaven koncem 13. století na skalnatém ostrohu bratry Vokem a Pavlem ze Sovince (příslušníky starého českého rodu), prošel pozdně gotickým a renesančním rozšířením a raně barokní přestavbou; úžasná krajinná dominanta. Sídlí zde nejen sovy, podle nichž byl hrad nazván, ale i početná populace poštolek. Hrad je od roku 1963 chráněn jako kulturní památka českého státu, ale o jeho získání stále usiluje řád německých rytířů, který byl v minulosti jedním z jeho vlastníků. V těsném sousedství hradu se nachází sídlo profesora Jindřicha Štreita, jenž si zaslouží být za svou bohulibou uměleckou činnost a kulturně společenské aktivity svatořečen (*Darüber kann kein Streit bestehen* – O tom nemůže být sporu), podobně jako jeho soused svatý Augustin, majitel zdejšího empírového kostela ze čtyřicátých let 19. století.
šém (z hebrejštiny), (v židovské mystice) tabulka (kulička) s Božím jménem, kterou byl podle pověsti oživován golem.

4. TENIS V HUDBĚ, HUDBA V TENISE

Moje *muzikologické a tenisologické výzkumy přesvědčivě ukazují, že tenisté mají rádi hudbu a hudebníci tenis doslova zbožňují!

(*Níže uváděná fakta představují závěry z pětiletého muzikologicko-tenisologického výzkumného projektu *Tenis a hudba: Minulost – současnost – budoucnost* [*Tennis and Music: Past – Present – Future]*, který byl podpořen velkorysým grantem Evropské unie [EU] v eurech a snovým grantem od Association of Tennis Professionals [ATP] v dolarech; oběma institucím patří mé poděkování.

Poznámka: Evropský grant obsahuje i poměrně slušnou položku na výtvarné ztvárnění vědecko-výzkumných výsledků; zatím z ní čerpal pouze paleolitický hudebník, který jako fenomenální houslista Jascha Heifetz žonglérsky vyluzuje ze svého hudebního luku tóny a dvojhmaty vypočítané tehdejším Paganinim, a malíř Jiří Neuwirt – podle jeho slov: „Za svou malou kresbičku *Virtuos* jsem obdržel honorář, který mnohonásobně převyšuje částku, kterou jsem získal za patnáct velkoformátových obrazů [akryl, plátno], jež byly prodány v tomto roce.“ Mistry a Mistři, připojte se k svému kolegovi Neuwirtovi, neprohloupíte.)

*

Virtuos z jeskyně Tří bratří (*Les Trois Frères,* 13 000 let př. n. l.) muzicíruje jak se patří na hudební luk sobům, kteří se v poslední době ledové přišli ohřát do zateplené jeskynní tenisové haly, tehdy totiž zvířata a lidé žili spolu jako bratři.

Hilarius z Poitiers (kolem 315–367) v hymnickém chvalozpěvu zachytil tenisové souboje.

*

Hildegarda z Bingenu (1098–1179) se ve své hře se zpěvy *Ordo virtutum* (Řád ctností) soustředila na lyrickou adoraci ženských tenisových předností.

*

Orlando di Lasso (1532–1594) zaznamenal polyfonii bekhendových a forhendových úderů a vzdechů soupeře, když podávající na kříži trefil eso.

*

Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic (1564–1621), český šlechtic, diplomat, politik, voják, cestovatel, spisovatel, malíř a hudební skladatel, ale, což nesnášel upjatý katolík Ferdinad II., především tenisové hry učitel.

*

Claudio Monteverdi (1567–1643), raně barokní mistr, dovršením madrigalu jako by postavil tenis na pevnou skálu.

*

Adam Václav Michna z Otradovic (1600–1676) tenis odmítal, ale na sklonku života se z něj stal nadšený tenisový novic.

*

Henry Purcell (1659–1695) si to v singlu s Henrym VIII. rozdal a obrazně ho ve třech setech sťal, přestože panovníka z královské lóže mohutně povzbuzovalo všech jeho šest žen (8:6, 8:6, 8:6); tehdy se nehrál tie-break, bylo třeba o dva gamy vyhrát, i kdyby se měl zápas třeba až ke skonání jednoho nebo obou soupeřů dobrat.

*

Antonio Vivaldi (1678–1741) se ve *Čtveru ročních období*, jak samotný název napoví, věnuje se čtyřhře mužské, ženské i smíšené ve všech polohách, tedy na všechny způsoby.

*

Johann Sebastian Bach (1685–1750) barokně rozkošatěle vyjádřil tenisových ochozů obdivné „Ach!“.

*

Georg Friedrich Händel (1685–1759) do oratoria *Mesiáš* zařadil pasáž evokující tenisový duel.

*

Giuseppe Tartini (1692–1770) založil evropskou houslovou a tenisovou akademii, jejíž žáci museli bezchybně zahrát *Il Trillo del Diavolo*, jinak nepřešli ani přes první grandslamové kolo.

*

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) odvedl klasické dílo z nebeských sfér, které mu závidí i Maestro Federer.

*

Jakub Šimon Jan Ryba (1765–1815) puzen „zlatou žilou“ osvícensky pátral, proč vzniká zlatý set a nevynucená chyba.

*

Ludwig van Beethoven (1770–1827) úsporně ztvárnil osudové odrazy míčků na betonu US Open, přičemž pár not ještě nekompromisně poslal ven“.
*
Niccolò Paganini (1782–1840) flažolety a pizzicata na kurtu levou rukou zahrál, takže levák Rafael Nadal jenom zíral.
*
Hector Berlioz (1803–1869) se pomocí své symfonické „stálé myšlenky“ – *idée fixe* [idę fix] soustředil na tenisový mix.
*
Felix Mendelssohn-Bartholdy (1809–1847) v sedmnácti letech, ještě jako junior, včlenil do předehry *Sen noci svatojánské* Svatební pochod, aby vzdal tenisovým párům hold.
*
Ferenc Liszt (1811–1886) v symfonické básni *Hamlet* virtuózně zobrazil tenisového míčku lobovaný vzlet.
*
Richard Wagner (1813–1883) užil svou metodu „nekonečné melodie“, aby mohl zařadit tenis jako ctnost po bok *Siegfrieda* do germánské historie a mytologie.
*
Giuseppe Verdi (1813–1901) vzletnými tóny a slovy (*Va, pensiero, sull'ali dorate* – Leť, myšlenko, na zlatých křídlech) oslavil zápas tenisový.
*
Bedřich Smetana (1824–1884) v *Prodané nevěstě* skloubil v postavě někdejšího vesnického dohazovače Kecala dnešního manažerského supermana.
*
Johann Strauss mladší (1825–1899), v podání jeho „valčíkového rytmu“ začal být tenis pro dámy mnohem „hladší“.
*
Petr Iljič Čajkovskij (1840–1893) v opeře *Evžen Oněgin* (v Praze v roce 1888 při jím řízené premiéře) změnil „out“ roztěkaného rozhodčího na „in“; v hledišti přítomné dámy *Piková dáma* a *Panna Orleánská* mu za to vzdaly hold a posléze se mu obě oddaly.
*
Antonín Dvořák (1841–1904) v *Novosvětské* zprostředkoval Američanům evropský tenisový um.
*
Leoš Janáček (1854–1928) ve svých originálních „nápěvcích mluvy“ oblíbil si skotačivý míček tenisový.
*
Gustav Mahler (1860–1911) požádal o jestřábí oko v jidiš, což byl tehdy malér; načež složil kantátu *Píseň žalobná*, což byla vlastně reakce omluvná.
*

Erik Satie (1866–1925) to bral jako jedno ze svých dadaistických rozptýlení, když průběh tenisového zápasu notami zapsal do svého díla *Sports et divertissements* (*Sporty a povyražení*).
*
Vítězslav Novák (1870–1949), díky skvělé polytonalitě ho nepokořil ani neporazitelný Djoković Novak.
*
Sergej Vasiljevič Rachmaninov (1873–1943) se *II. klavírním koncertem* a *Rapsodií na Paganiniho téma* skvěle zhostil své pověsti virtuózního klavíristy a tenisového bohéma.
*
Oskar Nedbal (1874–1930), ačkoliv mu v těle proudila „Polská krev“, v tenisovém klání na „volání krve“ nedbal.
*
Arnold Schönberg (1874–1951), jeden z tvůrců atonálního expresionismu a dodekafonie, metody používající u chromatické stupnice 12 zrovnoprávněných tónů, se zasloužil též o zavedení pravidla cca 12 bodů v tie-breaku pro zakončení pátého setu ve Wimbledonu.
*
Josef Suk (1874–1935) se klavírní *Písní lásky* vyznal a upsal tenisovému sportu už jako malý kluk.
*
Maurice Ravel (1875–1937) kouřil sice silné cigaret značky Caporal, ale i tak kolegu-impresionistu Debussyho většinou v singlu nepřehrál.
*
Frank Bridge (1879–1941) vzdělal své žáky Benjamina Brittena a Charlese Ivese v hudbě, bridži i tenise.
*
Bohuslav Martinů (1890–1959) z nadhledu poličské věže zachytil jestřábím okem tenisové klání bez balastu pozemské přítěže.
*
Sergej Sergejevič Prokofjev (1891–1953) v roce 1916 kamarádům píše: *„Momentálně kašlu na skládání, v Kuokkale* (finsky; rusky *Repino,* předměstská část Petrohradu) *se věnuju výhradně tenisování.“*
*
Darius Milhaud (1892–1974) v luxusním modrém vlaku *Le train bleu* s tenisem doslova čaruje.
*
George Gershwin (1898–1937) – jak mohl dopadnout tenisový zápas mezi dvěma židy (Gershwinem a Schönbergem): *win win!* (typ hry navržené tak, aby z ní zúčastnění mohli profitovat).
*
Jascha Heifetz (1901–1987) celý život s veškerou vážností se klasické hudbě věnoval, snad celý houslový repertoár nahrál; kdo by se nadál, že pod pseudonymem Jim Hoyle složil popový hit „When You Make

Love To Me (Don’t Make Believe)“ a taky, že golf a tenis hrál.
https://www.youtube.com/watch?v=UjKmFJZDQ44
Jascha Heifetz plays „When You Make Love“ - YouTube
*

Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič (1906–1975) v rané avantgardní opeře *Nos* nebál se ani za Stalinovy diktatury ohlásit „nový míč“, což ještě překonal svou slavnou *Symfonii č. 7*, která se stala jinotajnou narážkou na vítězný tie-break končící bodem sedm.
*

Benjamin Britten (1913–1976) se stal klasikem hudby 20. století, ale více by si byl vážil, kdyby se dostal do tenisového top ten, leč tento úspěch byl mu odepřen.
*

Vítězslava Kaprálová (1915–1940), výborná obranářka, pro Bohuslava Martinů v mixu sparingpartnerka snová.
*

Leonard Bernstein (1918–1990) užil veškerý svůj um, aby v muzikálovém oratoriu *Mše* v tenisovém chrámu ve Wimbledonu zapojil do hry také tisícihlavé publikum.
*

Ilja Hurník (1922–2013) v kantátě *Ezop* oslavil jako účinný úder lob, zatímco v opeře *Diogenes* servis a return vzal na přetřes a v *Dámě a lupičích* pro halfvolej a kraťas osvědčil svůj mimořádný klavírní prstoklad a vytříbený čich.
*

Miloš Štědroň (1942) u klavíru, za katedrou, nad notovými linkami i na tenisových kurtech všech povrchů vznáší se enigmaticky neuchopitelně jak Čapkův *Povětroň*.
*

Vladimir Vsevolodovič Krajněv (1944–2011) dohrál Beethovenovu klavírní sonátu *Les Adieux*, za obrovských ovací povstal a bez přídavku dal publiku „sbohem“, neboť spěchal za svým tenisovým bohem.
*

Freddie Mercury (1946–1991), jako by ožil římský Mercurius nebo řecký Hermés, když zapěl tento rtuťovitý posel dobrých zpráv „We Are the Champions / No Time for Losers“.
https://www.youtube.com/watch?v=KXw8CRapg7k
*

Gwyneth Walker (1947) prý ke skladbě *Match Point* dopomohla svým uměním tenisová královna Billie Jean King, záznými kroky se uplatnil také Skot Johnnie Walker.
https://vimeo-com.translate.goog/2319044?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=cs&_x_tr_hl=cs&_x_tr_pto=sc
*

Andrew Lloyd Webber (1948) složil po finále Wimbledonu 2019 pětihodinový muzikál s úderným názvem *Djoković versus Federer.*
*

Jaromír Nohavica (1953), ač „netenista“, ve skladbě *Tenis* postavil se míčku neohroženě – *vis-à-vis.*
https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=jarom%C3%ADr+-nohavica+tenis#fpstate=ive&vld=cid:47cd4426,vid:5ydCXSqVdSk
*

Ivo Jahelka (1954) a **Miroslav Paleček** (1945) v albu *Tenisová akademie* představili tenis férově jako fériové féerie.
https://www.youtube.com/watch?v=hX4tRgqhVOU
*

Jicchak Perlman (1945) přes dětskou obrnu skvěle zvládl struny houslí i tenisové rakety a s oběma dosáhl nejvyšší mety.
*

Dhruvadžjóti Ghoš (1957–2017), indický hráč na strunný nástroj *sárangí*, namísto klasických zvolil tenčí tenisové struny a docílil tak „hladší“, nikoli „skřípavé“ tóny.
*

Federer–**Dimitrov**–**Haas**–**Djoković** → fanoušci tenisu jsou z nich „celí pryč“ a co teprve, když společně „rozbalej“ *Everybody needs a little time away* – Každý potřebuje na chvilku pryč… a „chicagský song“ zakončí *You’re gonna be the lucky one…*, pak si snad každá žena pomyslí: „Co když právě mě RF neřekne NE! I když ta jeho Mirka-Slovenka je čarokrásná panenka…“
https://www.youtube.com/watch?v=t1b9INDFYfI&list=RD57aZXDoeDB8&index=2
*

A nakonec sám **Zdeněk Merta** (1951) z Hranic, jehož hudební invence je bez hranic: https://www.youtube.com/watch?v=Qb1XnMilrD4&t=72s

Jiří Eliška, *Muzicírující tenisté*, 2024, koláž, kolorované kresby, papír, 21 x 30 cm.

V roce 2017 u příležitosti grandslamu Australian Open provedli tenisté Roger Federer, Grigor Dimitrov a Tommy Haas slavný hit americké skupiny Chicago *Hard To Say I’m Sorry* (z roku 1982); v další verzi se k trojici zpěváků připojil také Novak Djoković.

Muzicírující tenista / Music-making tennis player

Na kříži jundrovského antukového kurtu
hrábl do strun svojí MILOVANÉ HEADKY,
mysle přitom na milostné i tenisové zápletky,
na všechna svá vítězná klání,
jež snad ani nejsou k dopočítání.

On the cross of the Jundrov clay court
he strummed the strings of his LOVED HEAD,
thinking of love and tennis plots,
all his victories,
...which are perhaps too many to count.
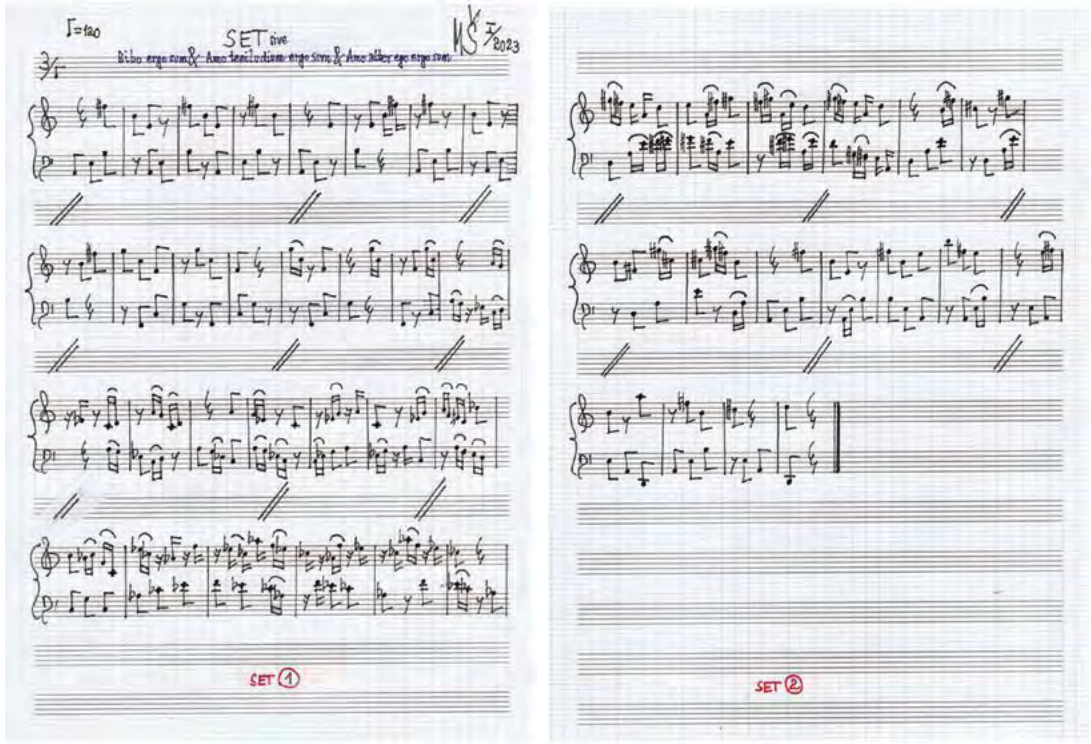

Jiří Neuwirt, *Tenista provádějící skladbu Miloše Štědroně*, 2023, olej, plátno, 125 × 125 cm.

Malíř užitými atributy kreativně vystihl vnitřní ustrojení zobrazené osobnosti: Mistr Tenisologie (raketa Head, kterou užívá Novak Djoković), Mistr Vinologie (láhev vína lásky Peithó), Mistr Egologie (zrcadlo, v němž se sebeobdivně zhlíží).

Jiří Neuwirt, *Tennis Player Performing Composition by Miloš Štědroň*, 2023, oil, canvas, 125 × 125 cm.

The painter used the attributes used to creatively capture the inner make-up of the depicted personality: Master of Tennisology (Head racket used by Novak Djokovic), Master of Vinology (bottle of wine of love Peithó), Master of Egology (mirror in which he looks at himself with self-admiration).

Miloš Štědroň, *Bibo ergo sum & Amo teniludium ergo sum & Amo alter ego ergo sum*, 2023.

Skladbu pro dva vítězné sety připsal hudební Mistr Mistru Vinologie & Tenisologie & Egologie.

Miloš Štědroň, *Bibo ergo sum & Amo teniludium ergo sum & Amo alter ego ergo sum*, 2023.

The composition for the two winning sets was attributed by the Music Master to the Master of Vinology & Tenisology & Egology.

Jiří Eliška, *Miloš Štědroň*, 2023, kresba, akryl, papír, 30 x 21 cm.

hudební tenis, označení hudebních aktivit inspirovaných tenisem a tenisovým děním (skladby, interpretace apod.), jimž se věnují hudební skladatelé a interpreti vážné i populární hudby (jako fanoušci tenisu a nezřídka také jako hráči) a na druhé straně také sami vrcholoví tenisté se o hudbu-utěšitelku zajímají nebo ji též provozují. Historie spojující hudbu a tenis sahá do druhé poloviny 19. století a počátku 20. století, kdy vznikaly základy moderního tenisu. Jedněmi z prvních hudebníků-tenistů byli vrcholní představitelé hudebního impresionismu francouzští skladatelé Claude Debussy (1862–1918) a Maurice Ravel (1875–1937), kteří se spolu občas střetli ve dvouhře i ve čtyřhře. Motiv z tenisu (chlapec a dívky hledají ztracený tenisový míček) vložil Claude Debussy do svého jednoaktového baletu *Jeux* („Hry“, 1912, premiéra 1913). V tomto počinu jej doplnil guru obou impresionistů – francouzský skladatel a klavírista, inspirátor *dada* a *Nové věcnosti* Erik Satie (1866–1925) v díle *Sports et divertissements* (Sporty a povyražení, 1914), do něhož přepsal průběh tenisového zápasu. A konečně francouzský skladatel židovského původu Darius Milhaud (1892–1974) ve své kompozici *Le train bleu* (Modrý vlak, 1924) se přímo zaměřil na tenisového šampiona. V Beverly Hills v Kalifornii si potěšení z tenisu ve vzájemných střetnutích ve třicátých letech 20. století užívali skladatelé židovského původu Rakušan Arnold Schönberg (1874–1951) a Američan George Gershwin (1898–1937). Ruský skladatel, pianista a dirigent Sergej Sergejevič Prokofjev (1891–1953) v létě 1916 psal přátelům: „*Momentálně pobývám v Kuokkale; mými hlavními činnostmi jsou tenis a práce na opeře.*“ Také Dmitrij Dmitrijevič Šostakovič (1906–1975) hrával tenis; počátkem 30. let zkomponoval balet *Zlatý věk,* který v prvním aktu zahrnuje tanec tenistů a jejich trénink. Americký hudební skladatel Charles Ives (1874–1954) a britský klasik hudby 20. století Benjamin Britten (1913–1976) hráli tenis se svým profesorem anglickým skladatelem a dirigentem Frankem Bridgem (1879–1941). Ruský klavírista a hudební pedagog Vladimir Vsevolodovič Krajněv (1944–2011) se účastnil tenisových turnajů a izraelsko-americký houslový virtuos a dirigent Jicchak Perlman (1945) se věnuje tenisu také s velkou vášní. Jiným příznivcem tenisu je kanadský dirigent a klavírista Yannick Nézet-Séguin (1975), který obdivuje zejména španělského tenistu Rafaela Nadala (jeho dědeček byl dirigentem): „Pro jeho zápal, s nímž se žene za každým míčem, což je způsob, jakým se chovám také, když nevypustím ani jednu notu.“ Zatímco Nadal je diskrétním milovníkem hudby, srbský tenista Novak Djoković je často vidět s houslemi v rukou nebo za klavírem. Francouzský violoncellista Gautier Capuçon (1981), velký obdivovatel Rogera Federera, v souvislosti s tímto „tenisovým maestrem“ uvádí: „Nejenže je jedním z největších tenistů, ale také umělcem, protože můžeme jeho hru porovnávat s hudebním výkonem. V jeho pohybech je tempo, linie, prostě cosi hudebního. (…). Federerovy zápasy mají vybroušenou choreografii, kterou podtrhuje svými elegantními pohyby a přesným načasováním. Hráč, který se vydá příliš brzy na síť, je ztracen; hudebník, který zahraje notu o zlomek vteřiny dříve nebo později, promění magický okamžik v obyčejnou chvíli.“ Symbolicky lze mezinárodní přehled zakončit mečbolem – dvěma variantami hudební dramatizace „bodu

tenisového zápasu“ americké skladatelky Gwyneth Walkerové (1947), nazvanými v originále *Match Point* (1985), z nichž jedna je určena pro orchestr a druhá pro band, v obou případech vedených dirigentem s tenisovou raketou. Také u nás lze zaznamenat řadu průniků tenisu s hudbou. Například hudebníci a tenisté Ivo Jahelka (texty) a Miroslav Paleček (melodie) vydali dokonce celé album nazvané příznačně *Tenisová akademie*, které obsahuje šestnáct písní, jež sami také interpretovali (Tenisová akademie, Kdo mě ještě neporazil, Blues tenisového trenéra, Tenisoví marodi, Raketa v plotě, Rodič tenisový, Kdo z nás dvou, Realizační pětka, Sex Open, Balada o tenisovém míčku, Doping, Tenisová zubatá, Grandslamák, Tenistovo vyznání, Kanár, Tenisová hymna). Jaromír Nohavica, ač „netenista“ složil a nazpíval znamenitou píseň *Tenis* (1985): (…) Forehand – penk! / Backhand – penk! / Fullhand – penk! / Uwaga! Uwaga! / New ball! […] Flushing Meadow / Go! Go! / Lendl – McEnroe (…). Zpěvačka Lenka Filipová proslavila u nás skladbu mozambického hudebníka Africa Simoneho *Hafanana* pod českým názvem *Favorit* (Afric Simone, *Hafanana* [hudba a původní text], Stanislav Regal [hudba], Pavel Žák [český text]; album *Zamilovaná*, 1981): (…) Spíš s raketou pod hlavou / Jako zabitý únavou / Dvacet máš, do snů vchází ti / místo dívek McEnroe (…) Všechnu svou slávu dovedl vzdát / Se mnou se skláněl k lučním stéblům / Teď ale v deblu učí mě hrát / Wimbledon příští vyhrajem’ snad! Na mezinárodní úrovni se proslavila trojice tenistů Roger Federer, Grigor Dimitrov a Tommy Haas, když za klavírního doprovodu kanadského hudebního producenta, skladatele a textaře Davida Fostera v roce 2017 u příležitosti grandslamu Australian Open zapěla hit americké skupiny Chicago *Hard To Say I’m Sorry* (z roku 1982); v další verzi se k trojici zpěváků připojil také Novak Djoković – https://www.youtube.com/watch?v=t1b9INDFYfI&list=RD57aZXDoeDB8&index=2

muzikologie (z latinského *mūsica*, „hudba“ a z řeckého *logos*, „věda, nauka“), též hudební věda (ne zvláště šťastný překlad německého *Musikwissenschaft*, lepší by bylo nezdomácnělé „věda o hudbě“), interdisciplinární obor studující hudbu a vše, co je s ní spjato. Zkoumá hudbu z různých hledisek (aspektů), při čemž používá metod a metodik různých věd – akustiky, antropologie, fyziologie, psychologie, sociologie, estetiky i historie, jejichž metody může aplikovat i na sebe samu. Odtud názvy subdisciplín s přívlastkem „hudební“ (hudební akustika, psychologie, sociologie atd.). Jádrem by však měla být obecná teorie hudby (Miroslav K. Černý, Jaroslav Volek) a technologie (Josef Hutter), s prakticky a pedagogicky zaměřenými tradičními naukami o harmonii, kontrapunktu a hudebních formách a nově konstituovanými melodikou, tektonikou (Karel Janeček), kinetikou (Vladimír Tichý), teorií analýzy (Jaroslav Jiránek aj.), hierarchie hudebních prvků (Karel Risinger), které užívají metody specifické. I když zmíněné praktické disciplíny jsou mnohem starší, hudební věda (*Musikwissenschaft*) jako komplex vznikla až koncem 18. a hlavně v 19. století (Guido Adler, Johann Nikolaus Forkel, Friedrich Chrysander, Hugo Riemann), u nás ji z podnětu Otakara Hostinského konstituoval Zdeněk Nejedlý na počátku 20. století.

tenisologie (z anglického *tennis*, „tenis“ a řeckého *logos*, „nauka, věda; myšlenka, intelektuální činnost“), výzkumná a umělecká orientace, studijní obor a formující se holistická, komparativní a interdisciplinární věda o tenise. Zabývá se studiem vzájemných vztahů mezi tenisem a člověkem jako biosociálním subjektem. Studuje vlivy a formativní účinky záměrných pohybových aktivit (tělesných cvičení, tenisu rekreačního i vrcholového, zdravotní tělesné výchovy, pohybové terapie apod.) na člověka a společnost. Opírá se zejména o antropologické a kinantropologické obory – antropomotoriku, biomechaniku, teorii sportovního tréninku, fyziologii tělesných cvičení, antropologii sportu, pedagogiku sportu, psychologii sportu, sociologii sportu, historii sportu, didaktiky sportu a další obory. Zajímá se i o ztvárnění tenisu v umění, zejména výtvarném. Tenisologie má zatím krátkou historii; u nás je etablována pouze na Katedře tenisologie (zkratka KT) Fakulty sportovních studií Masarykovy univerzity jako bakalářský a magisterský studijní program, akreditace doktorského studijního programu probíhá v současné době. Prvním profesorem tenisologie se patrně stane antropolog prof. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc., přední tenisový expert uznávaný i v zahraničí; jmenovací dekret putuje v těchto dnech na Pražský hrad. Vzhledem k dobrým vztahům JM k předchozí i současné hlavě státu a předsedovi Senátu Parlamentu České republiky se očekává, že prezident republiky jmenovací dekret bez okolků podepíše.

Jiří Eliška, *Fanynky tenisu hraného na travnatých dvorcích*, 2017, plátno, akryl, 60 x 80 cm.

5. Z ČESKA DO WIMBLEDONU A ZASE ZPÁTKY

Vzal jsem si trochu větší LSD trip,
hned jsem měl Nadějné vyhlídky…,
asi jako Dickensův Philip Pirrip,
žádný tripeman spadlý ze zídky…

Tenista, London, Wimbledon, velké peníze, jahody se šlehačkou,
vítězné orgie,
byl to však jen výlet – mere trip,
potom zpáteční let – return trip,
vystřízlivění: zas jen Brno-Kotlářská, menza, dršťková polévka,
profesor antropologie.

Wimbledon není až na kraji světa,
i když snadným „return tripům“ po brexitu možná hrozí veta;
humorný název se proto bez „až“ mohl obejít,
na „až“ nelpí můj vytříbený krasocit.

LSD (LSD-25, lysergamid), diethylamid kyseliny d-lysergové, syntetická mimořádně silně účinná halucinogenní látka, vyrobená poprvé v roce 1938 chemiky Albertem Hofmanem a Arthurem Stollem basilejské firmy Sandoz. Ovlivňuje především aktivitu dopaminu a serotoninu v mozku, má také sympatikomimetické účinky, zvyšuje krevní tlak, zrychluje tep, rozšiřuje zornice, zvyšuje teplotu a částečně také podporuje tělesnou a duševní aktivitu.
mere trip (z angličtiny), pouhý výlet.
Nadějné vyhlídky, český název románu *Great Expectations* (1861) anglického spisovatele Charlese Dickense (1812–1870). Hlavním hrdinou příběhu je Philip Pirrip (přezdívaný Pip), chudý venkovský sirotek, jenž nevyužije šance, které se mu dostalo díky velkorysému finančnímu daru: snobským chováním přijde o peníze a o možnost zlepšit a smysluplněji prožít svůj život.
return trip (z angličtiny), zpáteční cesta; zpáteční let.
trip (z angličtiny), 1. papírek napuštěný LSD; 2. povzbuzující zážitek, extáze; do čeho se člověk vrhne s nadšením; 3. (slangově) omámení, extáze, halucinace (způsobené drogami); 4. (zábavná) cesta, jízda, vyjížďka, výlet; 5. zakopnutí, klopýtnutí, brknutí; podtržení nohy, nastavení nohy, stolička; 6. (přeneseně) klopýtnutí, omyl, chyba, prohřešek; společenská chyba, faux pas; slovo trip má ještě řadu dalších významů.
tripeman (z angličtiny), prodavač drštěk.
Wimbledon (The Championships, Wimbledon), nejstarší a nejslavnější tenisový turnaj světa; představuje třetí ze čtyř turnajů nejvyšší kategorie – Grand Slamu, každoročně hraný na přelomu června a července v jihozápadní londýnské části Wimbledon. Úvodní ročník se na travnatých dvorcích All England Clubu uskutečnil v roce 1877. Od sezony 1995 je tráva stříhána

na výšku 8 milimetrů a pro svou odolnost je od roku 2001 používán víceletý jílek vytrvalý. Největší z celkového počtu 40 kurtů, z nichž 18 je určeno pro grandslam, se nazývá jednoduše centrální dvorec; ten má od sezony 2009 zatahovací střechu pro případ deště v typicky proměnlivém jihoanglickém počasí. V roce 2006 byl zaveden systém „jestřábího oka“ pro kontrolu dopadu míčů. Od roku 2019 vstoupilo v platnost pravidlo pro rozhodující sady zápasů, v nichž je hrán za stavu gamů 12–12 sedmibodový tiebreak. Důležitou roli ve Wimbledonu hraje tradice a historie. Šatny jsou původní dřevěné. Areál, včetně dvorců, neobsahuje žádné reklamní plochy a tenisté musí hrát v předepsaném oblečení, které je bílé. Preference bílého oblečení pro tenisty byla zavedena v roce 1963 a pravidlo zcela bílého stejnokroje platí od roku 1995. Typické je podávání jahod se šlehačkou (se spotřebou cca 28 tun na ročník a šampaňského). V neděli předělující první a druhý týden se tradičně nehraje. Patronát nad grandslamem drží britská královská rodina. Patronkou klubu je vévodkyně Catherine a jeho prezidentem je od roku 1969 vévoda z Kentu, jmenovitě Jeho královská výsost Princ Edward. Ten spolu s chotí předává ceny vítězům. Panovnice grandslam navštívila v letech 1957, 1962, 1977 a 2010. Program zahrnuje soutěže mužské i ženské dvouhry, mužskou, ženskou a smíšenou čtyřhru, soutěže juniorů, legend a vozíčkářů. Od roku 1887 získává vítěz mužské dvouhry pozlacený stříbrný pohár, který nahradil původní trofej „Field Cup“ (1877–1883), respektive později tři roky udělovaný „Challenge Cup“ (1884–1886). Ženská šampionka přebírá od roku 1886 stříbrnou „mísu Venus Rosewater“ zdobenou mytologickými výjevy. Tradice slavnostní večeře vítězů byla zavedena roku 1977, s tancem pro šampiony mužské a ženské dvouhry.

Antonín Vojtek, *Bílé wimbledonské opojení*, 2019, olej, plátno, 40 × 50 cm.

6. TENISOVÉ DESATERO

„Tenis je zároveň umění a věda.“
Tildenova maxima, nezpochybnitelné ens,
byla před dlouhými sty lety vyslovena,
snad byla touto knihou vhodně doplněna
a níže uvedeným desaterem dosvědčena:

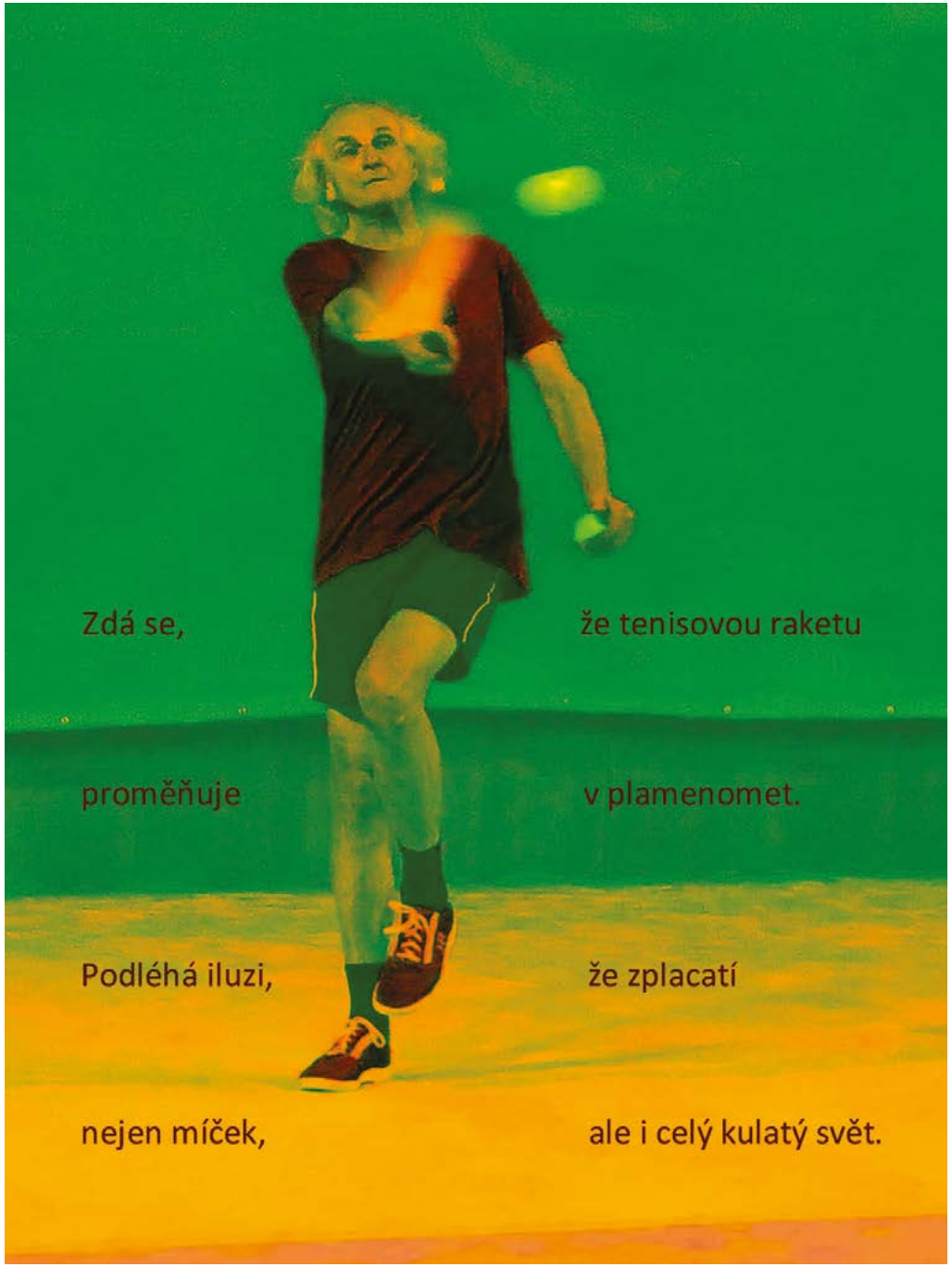
“Tennis is at once an art and a science.”
Tilden’s maxims, whereon one could ever place strong reliance,
are still worshipped as century-old traditional lore;
this book by words fitly spoken can perhaps add much more,
as testified to by the appended Tables of the Law:

1. Tenis je věda.	● Tennis is science.
2. Tenis je umění.	● Tennis is art.
3. Tenis je kultura.	● Tennis is culture.
4. Tenis je láska.	● Tennis is love.
5. Tenis je život.	● Tennis is life.
6. Tenis je královská hra.	● Tennis is a royal game.
7. Tenis je hra džentlmenů.	● Tennis is a game of gentlemen.
8. Tenis je hra her.	● Tennis is a game of games.
9. Tenis je „in“.	● Tennis is in.
10. TENIS JE VESMÍR.	● TENNIS IS ALL.

To je vše, co mám. **That is all I have.**

Neznámý autor, *Portrét Mistra Tenisologie*, bez data, grafitti, kdesi v Brně nebo v Dolních Bučicích.

AUTOR

Malina, Jaroslav (11. 4. 1945, Dolní Bučice), antropolog, archeolog, spisovatel, básník, editor; spoluzakladatel, profesor a první ředitel Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, zakladatel a předseda správní rady Nadace Universitas. Vedle úctyhodné řádky vědeckých a vědecko-naučných prací má v jeho tvůrčích aktivitách významné místo tvorba beletristická. Jeho texty, zdařile dotvářející poetický komentář k naší realitě, propojují tvorbu vědeckou a básnickou. Výsledný celek snoubí funkci didaktickou, společenskou i estetickou, a tím autora právem pasuje na zakladatele originální „kognitivní poezie“ (viz zejména *Anti-Encyklopedie Anti-Antropologie*, 2013, *Světoví géniové v chajjámovských čtyřverších*, 2014, *Ctnosti a Neřesti, Radosti a Strasti*, 2016, *Hlava v makarónské poezii,* 2017, *Hlava XXXI: Hlava v originálních úslovích a obrazech od A do Ž*, 2017, *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné ∞. Cyklus charakterizující v básnické a výtvarné nadsázce intelektuální, a/sociální a profesní rysy člověka,* 2019, *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami*, 2019, *Fíkové listy „cudnosti“ z doby křížových výprav,* 2021, *Portréty Dvanáctera tenisových hvězd*, 2021, *Poslední výroky známých (ne)smrtelných*, 2021, *Nekorektní epigramy korektní doby, 1,* 2022, *Tenis v Mikulkově State Louis,* 2022, *Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích,* 2022), *Dionýsos je na vině, že zalíbilo se nám ve víně. Víno ve výtvarných a básnických variacích* (2023), *Tenisové hvězdy a hvězdičky (malá encyklopedie tenistů a tenistek (*2023, s Jiřím Eliškou), *Víno v proudu času (*2023, s Martinem Markelem, Milanem Sedláčkem a Janem Žaloudíkem). Inspirativní je také jeho činnost encyklopedická (viz studenty i širší veřejností vydatně užívané elektronické encyklopedie: *Encyklopedie antropologie: První interaktivní mezinárodní encyklopedie antropologie,* 2011 – https://is.muni.cz/ do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html; *Člověk-Auto-Encyklopedie,* 2011 – https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/clovek-auto/index.html; *Encyklopedie sexuality, erotiky a lásky všech kultur světa,* 2012 – https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encykl-sexuality/index.html; *Umění světa slovem a obrazem v antropologickém kontextu od paleolitu po současnost,* 2018 – https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/umeni_sveta/encyklopedie.html). Vydal také vědecko-naučné a umělecko-naučné knihy obracející se k záhadám dávné minulosti a lidské tvořivosti: *Vzpomínky na minulost aneb Experimenty odhalují tajemství pravěku,* 1982, 2., přepracované a doplněné vydání 1992, *Zasáhli mimozemšťané a katastrofy do vývoje lidstva?,* 1988, *Obdivuhodný člověk: Úvahy o lidské tvořivosti,* 1991, *Dvacet nejvýznamnějších archeologických objevů dvacátého století*, 1991, *Jak vznikly největší monumenty dávnověku,* 1994, *První císař: Tvůrce Číny a osmého divu světa*, 1994, 2., přepracované a doplněné vydání 2004 aj. Zasahuje i za hranice vědecké a vědecko-naučné činnosti a projevuje se na poli beletrie: *Amor: Počítačový systém k automatickému generování milostných scén,* 1993, 2010, *První pozemšťan: Zpráva o archeologickém podvrhu století,* 1995, *Světová katastrofa a jiné povídky*

s neblahým koncem, 1996, *Smrt profesora a jiné příběhy z univerzitního prostředí,* 1997, *Smrt profesora je Světová katastrofa a jiné příběhy s neblahým koncem,* 2010, *Mluvící prahrnec a jiné prapříběhy*, 2012, *Vraždy v tiebreaku*, 2020 aj. Dlouhodobě spolupracuje s významnými výtvarníky, jejichž díla reprodukuje ve svých knihách a na výstavách, a publikuje jejich životopisné monografie (*Adolf Born*, 1995, *Olbram Zoubek*, 1996, *Zdena Höhmová*, 2001, *Alois Mikulka*, 2001, 2022, *Vincenc Makovský*, 2002, *Vladimír Preclík,* 2002, *Miroslav Netík*, 2004, *Zdeněk Macháček*, 2005, 2021, *Bohumír Matal*, 2006, *Vladimír Svoboda*, 2008, *Vladimír Drápal*, 2010, *Alice Kopečková,* 2019, *Miroslav Štěpánek*, 2020, *Pavel Tasovský* (*1960 – potenciální* ∞), 2024 aj.). Významné jsou též jeho aktivity editorské a organizační v oblasti vědy a umění.

V rámci Nadace Universitas, jejímž je předsedou, založil knižnice Heureka, Miscellanea, Osobnosti, Scientia a Scintilla, kde bylo pod jeho editorským vedením publikováno na sto padesát svazků. V letech 1993 až 2005 vydával časopis *Univerzitní noviny – List Masarykovy univerzity a Nadace Universitas.* V roce 2010 založil oborový časopis *Anthropologia Integra – Časopis pro obecnou antropologii a příbuzné obory* a v návaznosti na zmíněné periodikum edici *Anthropologia Integra – Series Monographica;* oba tituly vycházejí dodnes. Malinovy vědecké, vědecko-naučné a beletristické knihy vyšly u nás i v zahraničí v počtu přesahujícím dva miliony výtisků a získaly řadu ocenění.

Sen o zlatém dešti –
tenis je hrou pro gentlemany,
kteří si při troše tréninku a štěstí
přijdou na velmi pěkné prize money.

VÝTVARNÍCI

Eliška, Jiří (19. 11. 1948, Bratislava), grafický designer, kreslíř, malíř a pedagog (Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně); Věnuje se grafickému designu, kresbě, prefabrikované a figurální kresbě a malbě, portrétům, dekorativnímu písmu, počítačové grafice a kaligrafii. (Pro své studenty napsal a v PDF uložil na fakultním webu: *Ornament a dekor, Kaligrafie, Grafický design v kulturních souvislostech, Obrazový slovník vizuální komunikace.* Po ukončení své pedagogické činnosti na UTB je všechny smazal). Nikdy neopustil téma ženy, jen se časem měnila výtvarná forma a technické postupy. Kresba ve své proměnlivosti poskytuje autorovi (už od 70. let) vytvářet až nečekané stylizace ženského těla. V 80. letech používal radikálnější formu obrazového sdělení, kdy vrstvením lineárních rastrů a prefabrikátů, spolu s agresivní barevností lesklých laků dosáhl intenzity streetartu. V dalších dvou dekádách stačila autorovi jen tužka. Kresebně transformoval technologické danosti fotografie (rastr, zrno fotopapírů, vytvrzení polotónů, zastavený čas, gesto zachycené setinou vteřiny, difúzní proces Sabatiérova efektu). Jeho současná portrétní tvorba kombinuje charakteristiky fotografického obrazu s kresbou a grafickými stylizacemi a s lineárním řádkováním obrazovek a monitorů. V poslední dekádě jsou portrétní kresby detailně zpracované. Iluzivní modelace tváří spolu s plošným ztvárněním postav odkazuje na kontrast forem používaných v grafickém designu. Téma se nemění, je ale překvapivé, co vlastně na jeho obrazech vidíme. Kresbu kombinuje s malbou – ženy, dívky, slečny, madony, modelky, nevěsty, studentky nenápadně mění v kyborgy. (Všichni jsme tak trochu kyborgové… máme kardiostimulátory, endoprotézy, umělé zuby, prsní a jiné implantáty, tetování, piercing, kontaktní čočky, jsme napojení na smartphony…). Třebaže si tváře žen vymýšlí, stává se, že některé z nich potká. Současná tvorba je zdokumentována na Instagramu.

Halva, Michal (20. 4. 1964, Brno), malíř, grafik a ilustrátor. Vyučil se strojním zámečníkem. Absolvoval kurz kresby u profesorky Marie Helgy Heindlové; jinak autodidakt. Od kresby a grafiky přešel ke složité kombinované technice, pomocí níž při využití podkladových materiálů vytváří výrazné struktury a kompozice. Halvovy obrazy jsou prostoupeny stylizovanými figurami, šiframi a archetypálními symboly. Originalita jeho tvorby zaujala i v Japonsku, kde uspořádal několik samostatných autorských výstav. Proslulé jsou jeho promluvy při svých vernisážích, které vynikají humorem i filozofickým ponorem. Halvovo dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Hiršl, Jiří (10. 8. 1954, Ostrava-Vítkovice), karikaturista, malíř a grafik; člen České unie karikaturistů. Absolvoval propagační výtvarnictví na Střední průmyslové škole stavební v Ostravě-Přívoze, následně pracoval jako výtvarník v propagaci podniku Nová huť v Ostravě-Kunčicích (spolu s přítelem Jiřím Neuwirtem). Poté co se přestěhoval do Hodonína, pokračoval ve stejné

profesi v Agrochemickém podniku Břeclav. V letech 1993–2009 se výtvarné a propagační práci věnoval na volné noze. Po tříletém působení ve strážnickém Kulturním domě zakotvil v prosinci 2011 v Domě kultury Hodonín, kde působí dosud. Jiřímu Hiršlovi je vlastní především humorná a satirická tvorba, ať už obrazem nebo slovem. Úspěšně absolvoval řadu celostátních i mezinárodních soutěží a přehlídek kresleného humoru a ex libris a získal řadu ocenění.

Kollárová, Milada (29. 9. 1947, Ostrava), malířka, grafička a textilní výtvarnice. Absolvovala Střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně, poté pracovala jako návrhářka textilních hraček v Moravské ústředně, od poloviny 70. let se věnuje volné tvorbě. Zachycuje krajinné scenérie (pravidelně při pobytech u moře a v okolí Tišnovska), maluje abstraktní obrazy a vytváří tkané tapiserie (gobelíny) větších rozměrů i tkané miniatury. Věnuje se též sbírání historických hraček a všeho, co se týká dětského světa (hry, knihy, fotografie s tématem dítě – hračka); její sbírka hraček byla po deset let vystavena v Muzeu hraček v brněnské Měnínské bráně. Publikovala knihy *Tkané tapiserie a oděvy. Obrazy* (2013), *Staré hračky a jejich příběhy* (2020).

Kopečková, Alice (8. 10. 1969, Plzeň), malířka, grafička a pedagožka. Vystudovala Střední průmyslovou školu grafickou v Praze a Pedagogickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni, obor český jazyk – výtvarná výchova. Je členkou Unie výtvarných umělců Plzeň a Tvůrčí skupiny P 89. Její tvorba se vyznačuje smyslem pro rytmizaci plochy a citem pro volbu specifických grafických prostředků. Charakterizuje ji neiluzivní pojetí obrazového prostoru. Její moderní malířská řeč osciluje mezi figurativním a abstraktním výtvarným názorem. Jakkoliv převládajícím tématem malířčiny tvorby je ženské tělo, nelze přehlédnout, že i její figurální kompozice v sobě zahrnují obsáhlejší pohled. Křivky a objemy ženského korpusu mohou díky její metaforické optice navodit představu krajiny, stejně tak jako v různých tělesných zákoutích odhalit jakási svérázná, veskrze intimní zátiší. O sklonu k integraci různých malířských žánrů vypovídají též díla vysloveně krajinářská nebo ta, která se inspirovala motivy přírodními, popřípadě i architektonickými. Fascinují zvláštním tajemstvím, vztahem skladebných dominant vnuknou dialog lidských bytostí. Malířčino vidění světa se vymyká zmatení hodnot, jež charakterizuje dnešní dosti chaotickou výtvarnou produkci; její antropomorfní sklon projevující se v prolínání žánrů představuje přínos současné výtvarné kultuře. V roce 2019 byla vydána monografie *Alice Kopečková* (Jaroslav Malina – Jiří Hlušička – Václav Malina). Její dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Lupe Švarcová, Martina (18. 6. 1971, Brno), malířka, grafička, ilustrátorka a pedagožka. Vystudovala Uměleckou školu grafickou v Jihlavě a večerní Výtvarnou školu v Brně. Inspiraci často hledá na svých poznávacích cestách (pobyty v pralesích Peru, v Indii, mezi severoamerickými indiány aj.). V šamanských rituálech nachází jiné dimenze života. Poznání, pochopení, humanitu, ekologii a osobitý pohled na svět vkládá do své tvorby i do života. Motivy a náměty jsou přírodní, astrální, historické, ale také ukrývají současné příběhy. Její dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Macháček, Zdeněk (16. 8. 1925, Brno – 8. 11. 2020, Brno), sochař. Po absolvování reálného gymnázia studoval v letech 1945–1947 obory zoologie a antropologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Po třech letech musel školu z „kádrových důvodů" opustit (rodina vlastnila grafický závod) a z týchž důvodů nebyl přijat na Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze. V roce 1952 absolvoval Vyšší školu uměleckého průmyslu v Brně. V počátcích tvorby v padesátých letech zobrazoval v tvarosloví moderního sochařství antropomorfní a zoomorfní motivy redukované do archetypálních znaků a emblémů, ženský i mužský prvek a vztahy mezi nimi. I později tato témata uchovává, avšak mění sochařský rukopis (souznění vydutých a vypouklých tvarů jeho plastik vyvolává dojem letu či vznášení). V posledních letech se věnoval zejména ztvárnění krajiny a příběhů z milostného života („láska nebeská"). Závěrečné období tvorby zdobí zejména velké cykly *Kruh prstenu, Automobilismus, Makarónské hlavy, Caputologie, Zvěrokruh, Tenisologie, Paměť stromu, Duše stromu* nebo *Lepidoptera*. Jeho dílo bylo zevrubně zhodnoceno ve dvou svazcích Edice Osobnosti Nadace Universitas: Nina Dvořáková – Jaroslav Malina, *Zdeněk Macháček* (2005) a Jaroslav Malina, *Zdeněk Macháček (1925 – potenciální ∞)* (2021). Knihy ukazují, že umělec se může stát světovým, aniž by žil a tvořil v Paříži, Londýně nebo v Praze.

Makovský, Zdeněk (23. 5. 1946, Brno), architekt, výtvarník a pedagog. Vystudoval Fakultu architektury Vysokého učení technického v Brně, kde pak působil ve funkci vedoucího Ústavu zobrazování. Umělec se léta uplatňoval na naší výtvarné scéně nejen jako pedagog, nýbrž především jako uznávaný architekt, který má za sebou řadu osobitých realizací. Syn našeho předního sochaře se sochařské tvorbě začal věnovat teprve v letech zralosti. Jeho tvorbu určuje polarita mezi smyslem pro řád a sklonem k intuici. Racionální složka se promítla do abstraktních prostorových kompozic, intuitivní přístup se ztělesnil v portrétech význačných postav české i světové kultury, vědy, politiky a historie, zvláště architektů (Karel Engliš, Bohuslav Fuchs, Frank Gehry, Václav Havel, Le Corbusier, Adolf Loos, Ludwig Miese van der Rohe, Ivan Ruller aj.). Ve snaze o výstižnou portrétní parafrázi zvolené lidské bytosti spoléhá na tvarovou nadsázku a na napětí mezi konstrukcí a dynamickou modelací, navozující místy až dramatickou hru světla a stínu. Důraz na výrazové hodnoty mu umožnil dobrat se nejen portrétní věrohodnosti, ale též niterných vlastností zpodobované osobnosti. Jeho dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Marková, Dana (3. 11. 1947, Brno), sochařka, restaurátorka a malířka; dcera akademického sochaře Jiřího Marka (1914–1993), matka sochaře MgA. Jiřího Marka (*1972). V letech 1963–1967 absolvovala Střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně. V počátcích tvorby v 70. a na počátku

80. let vytvořila v keramice řadu prací jak komorních, tak určených pro architekturu nebo volná prostranství dětských hřišť. Typické pro ně byly zoomorfní motivy. V pracích pro architekturu uplatnila své sochařské pojetí i v dalších materiálech (dřevo, kámen). Nová etapa začala před polovinou 80. let a přinesla proměnu sochařských technik a materiálů i změnu námětu (mateřství a rodina). V poslední době hledá a experimentuje sama i v dialogu s kolegy-sochaři v prostředí mezinárodních sympozií. Její dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Mistr Tenisologie (činný od roku 2019), pojmenování neznámého tvůrce specializovaného na proměny tenisu zejména v době koronavirové; soudí se, že MT by mohl být českého původu, rozhodně češství straní. Uměnovědci a kritici výtvarného umění spekulují, že by se mohl v této oblasti vyrovnat dosud dominantnímu malíři Tomáši Bímovi, popřípadě tohoto velikána tenisologické tvorby i překonat! Oceňují, že MT usiluje v duchu idejí německého malíře, sochaře, grafika, architekta, pedagoga, jednoho ze zakladatelů mnichovské secese a předního představitele symbolismu Franze von Stucka (1863–1928) o „komplexní umělecké dílo" (*Gesamtkunstwerk*); každé umělecké ztvárnění totiž doprovází vlastní skladbou (editor doplňuje pouze vysvětlivky, nad ně je Mistr zřejmě povznesen).

Neuwirt, Jiří (27. 2. 1948, Ostrava – 10. 1. 2024, Ostrava), grafik, malíř, ilustrátor, pedagog. V letech 1963–1967 vystudoval Střední školu uměleckých řemesel v Brně na oddělení Tvarování plastických hmot u profesorů Františka Schenka a Františka Navrátila. Po absolvování školy se zabýval uměleckým kovářstvím a medailérstvím. Postupně se jeho zájem zaměřoval stále více na grafiku (užitou i volnou). Aktivní zájem o literaturu ho přivedl k ilustracím a úpravám knih. V poslední době ilustroval například i knihy Jaroslava Maliny – *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi, provázené originálními texty, malbami a sochami,* 2019, *Vraždy v tiebreaku*, 2020, *Fíkové listy „cudnosti" z doby křížových výprav,* 2021, *Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích*, 2022, *Dionýsos je na vině, že zalíbilo se nám ve víně aneb Víno je nevinno,* 2023, *Víno v proudu času*, 2023, *Tenis humorně i vážně aneb Z Česka do Wimbledonu a zase zpátky*, 2024. Souběžně rozvíjel i tvorbu ex libris, za kterou obdržel několik mezinárodních ocenění. V roce 2023 vydal autorskou knihu *Benátské ozvěny* provázenou obrazy a verši: „Přede mnou šmouha plovoucího / hřbitova San Michele / obklopená vodními koníky / černých gondol / vezoucích věčný dar / půdě tohoto ostrova. / Vesla gondol / mávají pozůstalým / na březích laguny / *Dormi dolcemente*." Byl členem ostravské Skupiny 4 a členem výtvarného spolku Nová věc, který je součástí Unie výtvarných umělců; rovněž byl členem Združenia výtvarných umelcov západného Slovenska. Sedmnáct let působil jako pedagog na oddělení grafiky Střední umělecké školy v Ostravě a posléze učil na soukromé škole AVE Art v Ostravě grafické techniky a knižní tvorbu. Uskutečnil více než padesát samostatných výstav a zúčastnil se několika desítek výstav společných. Dílo Jiřího Neuwirta je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Olšanová, Ivana (13. 1. 1963, Kyjov), malířka a ilustrátorka. Absolvovala ekonomické vzdělání v Brně a výtvarné školení v ateliéru Studánka u Tomáše Vrány při výtvarném sdružení Pátečníci a obor Arteterapie na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity. Aktivně se výtvarné tvorbě věnuje od roku 2000. Námětem jsou jí ženské a mužské postavy zasazené do sofistikované kompozice a reflektující vztah mezi mužem a ženou, ten věčný protiklad, věčný svár. Její obrazový svět zahrnuje i krajiny, přírodní fenomény nebo sny. Věří, že „vše podléhá stejnému univerzálnímu rytmu, univerzálnímu dechu, jako je příliv a odliv, pohyb hvězd, živí a mrtví se spojují v energii, která ovládá pozemské i vesmírné dění". Ilustrovala knížku Hany Průšové *Kejsy, mořský koník z Waikiki* (2009) a ilustračně přispěla do řady dalších knižních publikací: *Ctnosti a Neřesti, Radosti a strasti* (2016), *Hvězdopravné nebe zvěrokruhu nad námi* (2019), *Úvod do caputologie: Hlava I – mírné nekonečno* (2019), *Fíkové listy „cudnosti" z doby křížových výprav* (2021), *Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích* (2022) aj. Uspořádala několik desítek samostatných a kolektivních výstav, její dílo je zastoupeno v našich a zahraničních sbírkách.

Opletalová, Alena (17. 11. 1941, Kunčice pod Ondřejníkem), absolventka jazykových oborů na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně; germanistka, bohemistka, překladatelka, tlumočnice a pedagožka. Z němčiny překládá kromě beletrie (13 titulů v nakladatelství MOBA) i literaturu faktu (Reinhold Messner: *Už nikdy*, Mladá fronta, 1997) a odborné publikace (Detlef Brandes: *Exil v Londýně 1939–1943*, s Markem Nekulou, Karolinum, 2003). Překladatelskou činnost rozšířila o spolupráci se Slováckým muzeem v Uherském Hradišti (resumé k příspěvkům pro každoroční Sborníky, k dílu Ludmily Tarcalové *Hody s právem na Uherskohradišťsku* aj.). V období 1998–2018 se aktivně věnovala programům německé ekumenické organizace ÖJD s mezinárodní účastí. Podílela se na řadě publikačních projektů realizovaných v rámci Nadace Universitas a Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. Náruživá cestovatelka se v poslední době věnuje též fotografii a tvorbě koláží.

Sedláčková, Gabriela (12. 12. 1969, Kolín), malířka, grafička, designérka a pedagožka volného času. Vystudovala Střední průmyslovou školu grafickou, obor polygrafie, Lidovou konzervatoř, obory kresba, malba, grafika a sociální a kulturní antropologii na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni. Svoje vzdělání celoživotně prohlubuje absolvováním kursů v oblasti psychologie, mediální gramotnosti, komunikace, sociální práce nebo ekonomiky řízení a podnikání. Profesním zázemím je jí rodinný grafický a výtvarný ateliér Avalon, v němž se věnuje především propagační a užité grafice, návrhům výstavních expozic nebo bytových paravánů („španělských stěn"). Ve vlastní výtvarné tvorbě její dosavadní umělecký vývoj, založený na volné a digitální malbě, osciloval od zaujetí přírodou až po zájem o soudobé existenciální problémy, což vyústilo nejen v imaginárních krajinomalbách, ale i ve figurálních kompozicích prolnutých meditací o lidském údělu. Nezřídka

též zdůrazňuje ženskou aktivitu, až animálnost, což je výrazná změna proti časté pasivitě při tradičním zobrazování ženy. Náměty a inspirace čerpá často také ze své intenzivní dobročinné práce (Centrum integrace cizinců, Lemniskáta, Život bez bariér, o.p.s., Domov sv. Josefa v Žirči; organizování společenských, kulturních a benefičních počinů apod.). Gabriela Sedláčková uspořádala řadu samostatných a kolektivních výstav.

Strýčková, Jiřina (8. 12. 1946, Brno), textilní výtvarnice, malířka, pedagožka. Absolvovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze (ateliér textilní tvorby). Mezi léty 1973 a 2015 vyučovala kresbu figury a oděvní návrhářství na současné Vyšší odborné škole oděvního designu a managementu a Střední uměleckoprůmyslové škole textilní v Brně. V rámci volné tvorby v sedmdesátých a osmdesátých letech tkala rozměrné autorské gobelíny, poté navrhovala oděvní modely z ručně tkaných látek. Celoživotně se věnuje figurální kresbě, která je charakteristická minimalismem a laskavou nadsázkou. Její práce jsou zastoupeny ve státních muzeích a galeriích i v soukromých sbírkách.

Svoboda, Jaroslav (9. 2. 1938, Sokoleč u Poděbrad), sklářský výtvarník a pedagog. V letech 1953–1957 absolvoval Uměleckoprůmyslovou školu sklářskou v Železném Brodě, v letech 1966–1970 Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1990 založil vlastní sklárnu v Karlově u Žďáru nad Sázavou. Svobodova tvorba koresponduje s vývojem skleněné plastiky posledních desetiletí. Jeho dílo je výtvarně a technologicky vyvážené, plastiky jsou na pomezí mezi racionálním a lyrickým vnímáním a zpracováním materiálu. Zkoumá vztah hmoty, tektoniky tvaru, prostoru a světla. Výrazným znakem jeho tvorby je důraz na světlo, průsvitnost, průhlednost, barevnost, kontrast broušených a nebroušených částí povrchu. Jeho dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách. Jeho dílo je zhodnoceno v monografii Antonína Langhamera *Jaroslav Svoboda – Sklo* (2008, druhé, doplněné vydání 2021).

Šplíchal, Zdeněk (20. 11. 1948, Třebíč), malíř, grafik, textilní výtvarník a sochař. V 60. a 70. letech 20. století tvořil dekorativní závěsné textilní kompozice, od 70. let se věnoval také koláži a posléze i kresbě, malbě a instalacím. Vytvořil památník Josefa Zvěřiny ve Střítěži. Je členem Skupiny 4 (spoluzakladatel v roce 1965), Klubu konkretistů, Spolku výtvarných umělců Vysočiny, Klubu výtvarných umělců Horácka, TT klubu, Unie výtvarných umělců a Sdružení Q.

Štěpánek, Miroslav (7. 1. 1953, Velké Meziříčí), pasíř, šperkař, sochař a pedagog. Věnuje se skulptuře, šperku, sochařským objektům, realizacím v architektuře a vytváření reprezentačních předmětů. Materiály formuje Štěpánek svébytným způsobem odvozeným z úsporného a minimalistického tvarosloví kubismu a funkcionalismu; někdy se však inspiruje archetypálními tvary a technikami z období pravěku a středověku, ale i tvaroslovím starověkých kultur nebo moderny či postmoderny. Tento přístup uplatňuje ve všech zmíněných oborech své tvorby, nejvýrazněji ve šperkařství a v sochařství – při vytváření prstenů, náramků, náhrdelníků, závěsů nebo skulpturních objektů. Štěpánkovo dílo osciluje mezi vyzrálou řemeslnou zručností a nespoutanou uměleckou kreativitou. Charakteristickým rysem jeho prací je „umění“ překračovat hranice mezi tradičními výtvarnými obory – technickou dokonalostí i užitím širokého spektra materiálů. Dokázal spojit syrovou krásu kamene s chladem kovu, průzračností skla i „duchem místa“ své rodné a milované Českomoravské vrchoviny. Ve druhé dekádě našeho století se v šesti sochařských cyklech *Kruh prstenu, Automobily, Ctnosti a neřesti*, *Hlavy, Zvěrokruh* a *Tenis*, inspirovaných projekty vzniklými na Masarykově univerzitě, objevuje v Štěpánkově tvorbě vedle dosavadních znaků – formální vytříbenosti, noblesy, espritu, zároveň však laskavosti a hřejivosti – jemný humor. Autor přitom vtipně a neotřele užívá *ready-mades*, předměty vytržené z denního užívání, tak jako na počátku minulého století Marcel Duchamp: zlomenou raketu (*Hlava poraženého tenisty*), razítka (*Hlava šedého úředníka*), kosterní pozůstatky a archeologické nálezy (*Antropolog*) nebo modely autíček (*Hlava automobilového závodníka*). Miroslav Štěpánek se svým životem a dílem hlásí k *personalismu*, filozofickému směru, který zdůrazňuje význam neopakovatelné, jedinečné lidské osoby (bytosti) jako nositele lidských vztahů, hodnot svědomí, viny atd., často ve spojení s křesťanským a židovským viděním člověka, ale i orientálními učeními taoismu a buddhismu. V roce 2020 byla publikována monografie Jaroslava Maliny *Miroslav Štěpánek*, věnovaná životu a dílu umělce.

Tabery, Marta (22. 3. 1957, Praha), malířka a módní návrhářka. V letech 1977–1983 absolvovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v oděvním ateliéru Zdeny Bauerové. V centru její volné tvorby jsou obrazy a kresby s tematikou odívání a módy; její kompozice však nejsou jen schematickým návodem pro realizaci oděvů, ale díky suverénnímu zvládnutí lidských proporcí a užitím kontrastních artefaktů představují autonomní umělecká díla vyznačující se bezbřehou imaginací. Často se také inspiruje mytologií, historií a kulturou zemí Dálného východu (zejména Číny, Koreje a Japonska; řada těchto obrazů ilustruje publikace vzniklé na půdě Masarykovy univerzity). Její dílo je zastoupeno v našich a zahraničních galeriích a sbírkách.

Tasovský, Pavel (22. 11. 1960, Brno), sochař, umělecký kovář a kreslíř. Absolvoval Školu uměleckých řemesel v Praze (1978), odborný kurz muzejních konzervátorů (specializace kov, dřevo) v Moravském zemském muzeu v Brně (1981–1982) a Mistrovskou školu uměleckých řemesel v Praze. Do roku 1989 byl zaměstnán v kovářské dílně Uměleckých řemesel v Brně, kde se podílel na řadě významných realizací. V roce 1989 založil uměleckou kovářskou dílnu a ateliér v Náměšti nad Oslavou, kde vznikají díla do historických objektů i současné architektury, zpravidla podle vlastních návrhů. Ateliér se stal také školicím pracovištěm pro adepty uměleckého kovářství a sochařství. Od konce osmdesátých let se věnuje volné tvorbě. Tu charakterizuje invence při volbě témat (mytologických, antropomorfních, zoomorfních...), originalita jejich ztvárnění a dokonalé zpracování užitých materiálů (ocel, corten, nerez a další tvárné kovy, kámen, sklo). Tvorbě

v konečném materiálu předchází brilantní přípravná kresba. K jeho emblematickým tématům patří „zvěrokruh“; ztvárnil jej v několika cyklech, jež v letech 2022–2023 vyvrcholily monumentálním souborem, který je jako „naučná cesta“ instalován v Náměšti nad Oslavou. Od roku 2003 pořádá společně s kastelánem náměšťského zámku Markem Bušem kolektivní sochařské a kovářské výstavy Setkání v zámeckém areálu a v Galerii 12. Díky své organizační a umělecké kreativitě je oceňován také na mezinárodním poli, kde vede workshopy, hodnotí díla kolegů apod. (Brusel, Richmond aj.). Jeho originální komorní a monumentální plastiky zdobí naše i zahraniční veřejné prostory a soukromé sbírky a galerie. V roce 2024 v Edici Osobnosti Nadace Universitas jako 32. svazek vyšla monografie *Pavel Tasovský (1960 – potenciální ∞)*.

Vojtek, Antonín (10. 1. 1934, Horní Bojanovice), malíř, básník a spisovatel; „malíř jižní Moravy“. Vystudoval Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Vojtek je v podstatě „krajinář“, jeho tvorba však osciluje od poetické reality až ke geometrické abstrakci. V poslední době se rozšířila o další dimenze filozofické, literární a obecně kulturní: každoroční vernisáže jeho nových knih (*Ohlédnutí*, 2008, *Odjinud*, 2015, *Jaké tajemství znáš, že se usmíváš?,* 2016, 2017, *Horním Bojanovicím s láskou,* 2018 aj.) a obrazů, provázené křtem kalendáře. Tyto akce jsou spjaty s komponovanými hudebními a literárními pořady vysoké umělecké úrovně, které významně obohacují českou kulturu.

Vojtková, Julie (11. 6. 2000, Břeclav), vysokoškolská studentka a malířka. Kreslení a psaní se věnuje od útlého věku. Byla nejmladší vítěznou účastnicí soutěže ČR Zlatý oříšek v oboru výtvarném. Kromě kolektivních výstav v České republice samostatně vystavovala doma i v zahraničí. Publikovala autorskou knihu *Co si vyprávějí…*, výtvarně spolupracovala s Českou televizí. Ilustrovala knížku Jaroslava Maliny *Hlava XXXI: Hlava v originálních úslovích a obrazech od A do Ž* (2017).

LITERATURA A PRAMENY

Adams, Tim *(2005): On Being John McEnroe. New York: Crown.*

Agassi, Andre (2010): *Open: Otevřená zpověď.* Brno: Jota.

Ardelt, Karel (1936): *Kterak se naučím hráti tennis dříve než druzí.* 2. vydání. Praha: Pražské akciové tiskárny v Praze.

Arsenault, Raymond (2018): *Arthur Ashe: A Life.* New York: Simon & Schuster.

Bartůňková, Staša (1993): *Raketové hry: Fyziologie zátěže II.* Speciální část – 1. díl. FTVS UK Praha: Karolinum.

Bedřich, Ladislav (2011): Heslo „Sport“. In Malina, Jaroslav, ed. (2011 – ∞): E*ncyklopedie antropologie: První interaktivní mezinárodní encyklopedie antropologie.* Masarykova univerzita – Akademické nakladatelství CERM. http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html

Bjurstedt, Molla – Crowther, Sammuel (1916): *Tennis for Women.* New York: Doubleday.

Bollettieri, Nick (2001): *Bollettieri's Tennis Handbook.* Champaign: Human Kinetics.

Borecký, Vladimír (2005): *Imaginace, hra a komika.* Praha: Triton.

Bowers, Chris (2017): *Djoker Novak Djokovič.* Hradec Králové: Nakladatelství Omega.

Bowers, Chris (2017): *Novak Djokovič: Sportovní vyslanec Srbska.* Hradec Králové: Nakladatelství Omega.

Bowers, Chris (2017): *Federer*. Hradec Králové: Nakladatelství Omega.

Branham, Herb A. – Collins, Bud (1996): *Sampras: A Legend in the Works*. Chicago: Bonus Books.

Brody, Howard – Cross, Rod – *Lindsey, Crawford* (2004): *The Physics and Technology of Tennis.* Vista: Usrsa.

Buxton, Angela (1958): *Tackle Lawn Tennis This Way.* London: Stanley Paul.

Buxton, Angela – Jones, Clarence Medlycott (1974): *Play Better Tennis.* London: Collins.

Buxton, Angela – Jones, Clarence Medlycott (1980): *Winning Tennis: Doubles Tactics.* Worthing: Littlehampton Book Services Ltd.

Buxton, Angela – Nenad, Simic (2010): *303 Tips for Successful Tennis: Your Tennis Coach on Court*. London: A & C Black.

Carrington, Lex – Hoskins-Burney, Tina (2015): *Tenisové drily: 262 cvičení pro údery, techniku a herní styly.* Brno: CPress.

Collins, Bud (2008): *The Bud Collins History of Tennis: An Authoritative Encyclopedia and Record Book.* New York, N.Y: New Chapter Press.

Collins, Bud – Laver, Rodney George (1973): *The Education of a Tennis Player*. New York: Simon and Schuster.

Crespo, Miguel – Miley, Dave (2001): *Tenisový trenérský manuál 2. stupně: pro vrcholové trenéry.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Crespo, Miguel – Miley, Dave (2002): *Tenisový trenérský manuál 1. stupně: pro vrcholové trenéry.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Čelikovský, Stanislav (1990): *Antropomotorika: pro studující tělesnou výchovu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Čermák, Petr (2016): *Lvice Petra Kvitová*. Nakladatelství Imagination of People.

Čermáková, Dana (2018): *Radek Štěpánek: Gladiátor.* Nakladatelství Imagination of People.

Černošek, Miroslav (2012): *Analýza vybraných faktorů ovlivňujících sportovní výkon v tenisu.* Disertační práce. Brno: Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/388797/fsps_d/DISERTACNI_PRACE_finale.pdf.

Davidson, Owen – Jones, Clarence Medlycott (1971): *Great Women Tennis Players.* Pelham Books.

Deford, Frank (1976): *Big Bill Tilden: The Triumphs and the Tragedy.* New York: Simon & Schuster.
Deford, Frank – Kramer, Jack (1979). *The Game: My 40 Years in Tennis.* New York: Putnam.
Digby Baltzell, Edward (1995): *Sporting Gentlemen – Men's Tennis from the Age of Honor to the Cult of Superstar.* New York: The Free Press.
Djokovič, Novak (2015): *Naservírujte si vítězství: Čtrnáctidenní bezlepkový program pro fyzickou a psychickou dokonalost.* Bratislava: Nakladatelství Timy Partners S.r.o.
Dovalil, Josef (2009): *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia.
Evans, Richard I. (1978): *Nastase*. Henley-on-Thames: A. Ellis.
Evans, Richard I. (1990): *McEnroe: Taming the Talent.* Lexington, Massachusetts: S. Greene.
Everitt, Robert T. (2002): *Racket Sports Collectibles*. Schiffer Publishing.
FitzSimons, Peter (2006): *Great Australian Sports Champions*. Harper Collins Publishers.
Flink, Steve (1999): *The Greatest Tennis Matches of the Twentieth Century*. Netsource Dist Services.
Flink, Steve (2012): *The Greatest Tennis Matches of All Time.* New Chapter Press.
Fournier, M. Édouard (1862): *Le jeu de paume. Son histoire & sa description*. Paris: Librairie Academique.
Gallwey, W. Timothy (2011): *Vnitřní hra tenisu: Mentální stránka vrcholového výkonu.* Praha: Management Press.
Gillmeister, Heiner (1998): *Tennis: A Cultural History.* London: Leicester University Press.
Gillmeister, Heiner (2017). *Tennis: A Cultural History.* Sheffield-Bristol: Equinox, 2nd ed.
Handzo, Pavel (1988): *Telovýchovné lékarstvo: Učebnica pre lékárské fakulty.* Martin: Osveta.
Hedges, Martin (1978): *The Concise Dictionary of Tennis.* New York: Mayflower Books Inc.
Hoad, Lew – Pollack, Jack (1958): *The Lew Hoad Story.* Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
Hodgkinson, Mark (2018): *Fedegraphica: A Graphic Biography of the Genius of Roger Federer.* London: Aurum Press.
Höhm, Jindřich (1982): *Tenis – technika, taktika, trénink*. Praha: Olympia.
Holm, Mats – Roosvald, Ulf (2018): *Bjoern Borg and the Super Swedes: Stefan Edberg, Mats Willander, and the Golden Era of Tennis.* New York: Skyhorse Publishing.
Hornblum, Allen M. (2018): *American Colossus: Big Bill Tilden and the Creation of Modern Tennis.* Lincoln: University of Nebraska Press.
Houdek, Vladimír (2019): *Cesta na tenisový trůn*. Praha: Universum.
Huizinga, Johan (1971): *Homo ludens: O původu kultury ve hře*. Praha: Mladá fronta.
Hulpeau, Charles (1632): *Le Jeu royal de la paume*. Paris.
Hynková, Jana (2012): *Posuzování tenisové techniky základních tenisových úderů.* Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni. Dostupné z https://otik.zcu.cz/bitstream/11025/2061/1/BAKALARSKA%20PRACE%20-%20Hynkova.pdf
Cherry, Jeanne (1995): *Tennis Antiques & Collectibles.* Amaryllis Publishing.
Jankovský, Jiří, ed. (2002): Tenis: *Nácvik úderů, taktika hry, stavba a údržba kurtu*. Praha: Grada.
Jones, Clarence Medlycott (1965): *Winning Bowls*. London: Stanley Paul.
Jones, Clarence Medlycott (1968): *Tennis: How to Become a Champion.* London: Faber & Faber.
Jones, Clarence Medlycott (1970): *Your Book of Tennis.* London: Faber & Faber.
Jones, Clarence Medlycott (1971): *Match-Winning Tennis: Tactics, Temperament and Training.* London: Faber & Faber.
Jones, Clarence Medlycott (1973): *Improving Your Tennis: Strokes and Techniques.* London: Faber & Faber.

Jones, Clarence Medlycott (1975): *Starting Tennis.* Worthing: Littlehampton Book Services Ltd.
Jones, Clarence Medlycott (1975): *Tennis Guide.* Worthing: Littlehampton Book Services Ltd.
Jones, Clarence Medlycott (1979): *How to Play Tennis.* Book Sales.
Jones, Clarence Medlycott (1984): *Tennis (Play the Game)*. London: Hamlyn.
King, Billie Jean – Starr, Cynthia (1988): *We Have Come a Long Way: The Story of Women's Tennis.* New York: McGraw-Hill.
Kirchner, Jaroslav (2013): *Češi na tenisových trůnech.* Praha: Olympia.
Kirchner, Jaroslav – Žofka, Zdeněk (2012): *Wimbledon a světové tenisové legendy.* Praha: Fragment.
Kjaer, Michael (2003): *Textbook of Sports Medicine: Basic Science and Clinical Aspects of Sports Injury and Physical Activity.* Malden: Blackwell Science.
Knußmann, Rainer (1998): *Anthropologie. Handbuch der vergleichenden Biologie des Menschen. Band I: Wesen und Methoden der Anthropologie.* Stuttgart – New York: Gustav Fischer Verlag.
Kopecký, Miroslav – Přidalová, Miroslava (2001): Srovnání vybraných somatických charakteristik 9 až 11letých hokejistů a tenistů. *Bulletin Slovenskej antropologickej spoločnosti,* č. 4, s. 80–82.
Kramer, Jack – Deford, Frank (1981): *The Game: My 40 Years in Tennis*. London: Deutsch.
Kučera, Miroslav – Máček, Miloš a kolektiv (1975): *Sport mládeže očima lékaře.* Praha: Olympia. 183 s.
Kučera, Miroslav – Dylevský, Ivan (1999): *Sportovní medicína.* Praha: Grada.
Kučera, Miroslav, a kolektiv (1997): *Pohybový systém a zátěž.* Praha: Nakladatelství Grada Publishing.
Kuebler, Siegfried (2000): *Book of Tennis Rackets: From the Beginning in the 16th Century Until about 1990*. Kuebler GmbH.
Laver, Rod – Writer, Larry (2014): *Rod Laver: An Autobiography*. London: Allen & Unwin.
Lichner, Ivan, a kolektiv (1985): *Malá encyklopedie tenisu*. Praha: Olympia.
Linhartová, Denisa (2009): *Tenis*. Praha: Grada.
Linhartová, Denisa – Koromházová, Vanda (2008): *Jak dokonale zvládnout tenis*. Praha: Grada.
Malina, Jaroslav, ed. (2011 – ∞): *Encyklopedie antropologie: První interaktivní mezinárodní encyklopedie antropologie.* Masarykova univerzita – Akademické nakladatelství CERM. http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/index.html
Malina, Jaroslav (2012): *Encyklopedie sexuality, erotiky a lásky všech kultur světa*. https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encykl-sexuality/index.html
Malina, Jaroslav (2018): *Umění světa slovem a obrazem v antropologickém kontextu od paleolitu po současnost.* Masarykova univerzita – Akademické nakladatelství CERM. https://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/umeni_sveta/encyklopedie.html
Malina, Jaroslav (2020): *Vraždy v tiebreaku*. Brno: Akademické nakladatelství CERM.
Malina, Jaroslav (2022): *Tenisová raketa ve výtvarných a básnických variacích*. Brno: Tiskárna Didot.
Malina, Jaroslav – Eliška, Jiří (2023): *Tenisové hvězdy a hvězdičky (malá encyklopedie tenistů a tenistek v originální poezii a portrétech).* Brno: Nadace Universitas.
Malina, Jaroslav – Makovský, Zdeněk (2021): *Portréty Dvanáctera tenisových hvězd / Portraits of Twelvesome Tennis Stars.* Brno: Akademické nakladatelství CERM.
Malina, Jaroslav, a kolektiv (1993): *O tvořivosti ve vědě, politice a umění, I–III.* Boskovice: Albert.
Malina, Robert – Bouchard, Claude – Bar-Or, Oded (2004): *Growth, Maturation and Physical Activity.* Champaing: Kinetics Publisher.

Marshall, Julian (1878; reprint 1973): *The Annals of Tennis*. London: "The Field" Office, 346, Strand.
Maška, Oldřich (1995): *Tenis pro každého*. Litvínov: Dialog.
McCauley, Joe (2003): *The History of Professional Tennis*. Windsor: The Short Run Book Company Limited.
McEnroe, John – Kaplan, James (2002): *You Cannot Be Serious*. London: Time Warner Paperbacks.
McEnroe, Patrick – Bodo, Peter (1998): *Tennis for Dummies*. New York: Hungry Mind.
Měkota, Karel – Novosad, Jiří (2005): *Motorické schopnosti.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
Moravec, Roman (2007): *Teória a didaktika výkonnostného a vrcholového športu.* Bratislava: Fakulta telesnej výchovy a športu Univerzity Komenského v Bratislave.
Musil, Ondřej (2010): *Somatometrie dospívajících hráčů tenisu.* Bakalářská práce. Brno: Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.
Nadal, Rafael – Carlin, John (2012): *Rafa: My Story*. London: Sphere Books.
Nanteuil, E. de – Saint-Clair, G. de. – Delahaye, C. (1898): *La paume et le lawn tennis.* Paris: Librairie Hachette.
Năstase, Ilie (2005): *Mr Nastase: The Autobiography*. HarperCollins UK.
Parsons, John (1998): *Velká encyklopedie – Tenis: průvodce světem tenisu*. Praha: Václav Svojtka & Co.
Parsons, John (2007): *The Ultimate Encyclopedia of Tennis.* London: Carlton Books.
Parsons, John – Wancke, Henry (2019): *Velká encyklopedie tenisu*. Praha: Dobrovský.
Pearson, Jeffrey (1988): *Lottie Dod – Champion of Champions – Story of an Athlete.* Wirral: Countyvise Limited.
Plachá, Kristýna (2015): *Struktura sportovního výkonu v tenisové dvouhře.* Bakalářská práce. Praha: Fakulta tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné z file:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Temp/BPTX_2012_1_11510_0_310724_0_131685.pdf
Pavlis, Zdeněk (2013): *Djoker Novak Djokovič: Z rozbombardovaného Bělehradu až na tenisový trůn.* Nakladatelství Malý princ.
Pavlis, Zdeněk (2016): *Novak Djokovič: Příběh tenisového krále*. Praha: Nakladatelství XYZ.
Phillips, Caryl (1999): *The Right Set: A Tennis Anthology.* New York: Vintage Books.
Reznicek, Burghard von (1932): *Tennis: Das Spiel der Völker.* Marburg: Johann Grüneberg.
Riegerová, Jarmila, a kolektiv (2006): *Aplikace fyzické antropologie v tělesné výchově a sportu: Příručka funkční antropologie*. 3. vydání. Olomouc: Hanex.
Roetert, Paul E. – Kovacz, Mark S. (2014): *Tenis – anatomie: Váš ilustrovaný průvodce pro sílu, rychlost a akceschopnost*. Brno: CPress.
Rosewall, Ken – Rowley, Peter T. (1976): *Ken Rosewall: Twenty Years at the Top.* London: Cassell.
Rowland, Thomas W. (2014): *Tennisology: Inside the Science of Serves, Nerves, and On-Court Dominance:* Champaign: Human Kinetics
Sampras, Pete – Bodo, Peter (2009): *Pete Sampras: The Autobiography – A Champion's Mind.* London: Aurum Press.
Scanlon, Bill – Long, Cathy – Long, Sonny (2004): *Bad News for McEnroe: Blood, Sweat, and Backhands with John, Jimmy, Ilie, Ivan, Bjorn, and Vitas*. New York: St. Martin's Press.
Seliger, Václav – Choutka, Miroslav (1982): *Fyziologie sportovní výkonnosti*. Praha: Olympia.

Shannon, Bill (1979): *Official Encyclopedia of Tennis.* New York – Hagerstown – San Francisco – London: Harper & Row.
Scholl, Peter (2002): *Tenis*. České Budějovice: KOPP.
Schönborn, Richard (2008): *Optimální tenisový trénink*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
Schönborn, Richard (2009): *Moderní výuka tenisové techniky*. Vydavatel: Ladislav Hrubý.
Stemmler, Theo (1988): *Vom Jeu de paume zum Tennis:* Eine Kurzgeschichte des Tennisspiels. Frankfurt/Main: Insel Verlag.
Stojan, Svatopluk (1991): *Moderní tenis. Rady, tipy a vtipy národního trenéra Švýcarska: říkají nám tenisová mafie*. Praha: Atos.
Stojan, Svatopluk – Brabenec, Josef (1999): *Tenis zdravým rozumem: Učebnice*. Praha: T/Production.
Šafařík, Vladimír (1978): *Tenis: Vybrané kapitoly I.* Praha: Univerzita Karlova.
Šarapovová, Maria (2018): *Nezastavitelná*: *Autobiografie*. Brno: Jota.
Tignor, Stephen (2012): *High Strung: Bjorn Borg, John McEnroe, and the Untold Story of Tennis's Fiercest Rivalry*. New York: HarperCollins Publishers.
Tilden, William T. (1920): *The Art of Lawn Tennis.* London: Methuen & Co. Ltd.
Tilden, William T. (2001 reprint původního vydání): *The Art of Lawn Tennis*. Amsterdam: Fredonia Books.
Tilden, William T. (1924): *The Phantom Drive and Other Tennis Stories*. New York: American Lawn Tennis.
Tilden, Bill (William) (1950; reprint 1973): *How to Play Better Tennis: A Complete Guide to Technique and Tactics*. New York: Simon & Schuster.
Tomansek, Yvonne (2010): *Rafael Nadal: Einer der besten Tennisspieler aller Zeiten*. FastBook Publishing.
Trengove, Alan (2003): *Advantage Australia. Rod Laver and Margaret Court: Legends of the Grand Slam*. Melbourne: Australian Postal Corporation.
Vachala, Břetislav (2019): Sportující faraon. *Vesmír*, roč. 98, č. 9, 504–507.
Vaverka, František (2010): *Grand slam 2008–2009: Tělesné rozměry, servis, efektivita úspěšnost, strategie.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
Vaverka, František – Černošek, Miroslav (2007): *Základní tělesné rozměry a tenis.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
Volf, Petr (2015): *Sport je umění. Sport Is Art.* Praha: Kant.
Wardlaw, Paul (2000): *Pressure Tennis.* Champaign: Human Kinetics.
Williams, Scott (2000): *Serious Tennis.* Champaign: Human Kinetics.
Wilson, Elizabeth (2014): *Love Game: A History of Tennis, From Victorian Pastime to Global Phenomenon.* Chicago: University of Chicago Press.
Zháněl, Jiří, a kolektiv (2011): *Trénink koordinace v závodním tenise.* Prostějov: Český tenisový svaz.
Zháněl, Jiří – Slezák, František (1999): *Koordinační schopnosti v tenise*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Tennis Humorously and Seriously or From the Czechia to Wimbledon and Back Again

(Summary)

Taking a hint from the familiar quotation of one of the best tennis players of all times William “Bill” Tatem Tilden (1893–1953), “Tennis is at once an art and a science – Tenis je zároveň umění a věda,” forming the motto of this book, Professor of Anthropology at the Masaryk University in Brno in cooperation with the excellent Czech painters and sculptors took it upon themselves not only to document the universal validity of this thesis formulated in the twenties of the last century, but to mutually integrate both seemingly opposite poles.

Malina, for his part, succeeded in making excellent use of both his scholarly discipline, integral anthropology, as well as his long-standing practice of a still active amateur tennis champion, his broad mental horizon and empathy of an expert on art, indisputable creative talent in the field of cognitive poetry and broad encyclopedic knowledge, that he liberally shares with his readers in pregnant and well-researched explanatory notes. His personal experience of an active player and scientist spanning half a century he succeeded in linking together with tennis that he analyzes from its historical roots upto its modern shape: he probes the psychophysical demands and qualifications, the interrelations between the personal idiosyncrasies of the player and his/her style of play, he judges the roles of innate talent and systematic training. He aptly fitted together a serious analysis of tennis history and its innovative presentation in the form of a trailblazing sysnthesis.

The book has a clearly organized structure, as reflected by the individual chapters:

1. TENNIS IN THE WORLD
2. TENNIS IN THE CZECH LANDS
3. TENNIS IN POETRY AND FINE ARTS
   - 3.1. Tennis – God’s work
   - 3.2. From the world of fairy tales and fables, also stories that everyone probably knows
   - 3.3. Crisscrossing the world
   - 3.4. Tennis props
   - 3.5. Courts – the scene of miracles
   - 3.6. Actors
   - 3.7. Playful, fierce games and razor battles
   - 3.8. Mini-ZOO
   - 3.9. Profit and loss accounts
   - 3.10. On the line of tomorrow
   - 3.11. Window for Master of Tennisology
4. TENNIS IN MUSIC, MUSIC IN TENNIS
5. FROM THE CZECHIA TO WIMBLEDON AND BACK AGAIN
6. TENNIS TEN COMMANDMENTS

Author

Artists

Literature and sources

Acknowledgment

everything framed by a witty writer’s prologue and epilogue.

The section devoted to the past and present of tennis outlines its historical development: the ball game originally pursued in medieval monasteries that involved striking the ball with bare palm of their hand (as indicated by the French name *jeu de la paume*); that proving painful, they began protecting the palm with a glove with webbing between the fingers. Subsequently, they started using the piece of webbing attached to a handle to form a racket, and its massive introduction in the 16th century paved the way for tennis to become a favourite aristocratic pastime in France and later on in England. Ultimately, the game transformed itself into the most widespread and popular sport the world over.

The following part, in a poetically condensed, oftentimes even epigrammatic form, introduces the reader into the world of tennis basic facts, technical terms designating the types of strikes, play situations, tournament types and the scoring system, world ladder ranking, various types of courts and surfaces, in sum, everything described elsewhere in a pedantic fashion by handbooks of the *Tennis for Dummies breed*. There is no lack of snapshots of tennisophiles/tennisophobes thanks to whom the game occasionally attracts the attention of general public, sponsors and the media. One is amazed by the sheer numbers of music virtuosi who came to the fore in playing tennis, or at least have drawn inspiration from it, despite being familliar with the courts only from afar; occasionally, the author made use of a witty mystification: “Andrew Lloyd Webber composed after the Wimbledon 2019 final a five-hour long musical persuasively entitled *Djoković versus Federer.*”

The foregoing “expatiations” are logically followed by poetic profiles of top active participants, noted female and male tennis personages, listed impartially in alphabetic order. The ability of the author to feel himself empathetically into their temperament, personal idiosyncrasies or playing styles is evidenced by fitting one-word characteristics attached to indivial names in brackets. E.g.,

Djoković (Djoker)

Armed only with a racket and endowed with the might
To trounce (D)jokingly any opponent in a fair fight,

Mighty warlord born by the Serbian land!

In full bloom, destiny would make him come back with his shield,
not on it, from the fateful battle on the Kosovo field.

Djoković, Novak (22. 5. 1987, Belgrade, Serbia), Serbian tennis player. He is considered one of the greatest players of all time; after winning a record twenty--third Grand Slam title at the 2023 French Open, he gave his rivals Roger Federer and Rafael Nadal an imaginary checkmate and became the GOAT (**G**reatest **O**f **A**ll **T**ime).

The key poem is entitled "Tennisologist," and the attached explanatory note runs as follows: "**tennisology** (from English *tennis* and Greek *logos*, 'explanation, opinion, account, reasoned discourse, statement of a theory, argument'), a research and artistic orientation, field of study and holistic, comparative and interdisciplinary tennis science in a formative stage. It investigates mutual relations between tennis and the human being as a biosocial subject. It inquires into the influence and formative effects of deliberate physical activities (body exercises, recreational and peak performance tennis, remedial exercises, physical exercise therapy, etc.) on man and society. It is based particularly on anthropological and kinanthropological branches of science – anthropomotorics, biomechanics, sports training theory, physiology of sport and exercise, anthropology of sport, pedagogy of sport, psychology of sport, history of sport, didactics of sport and related fields. It is also interested in rendering tennis in art, especially visual. The history of tennisology is, so far, a very short one… In conclusion, the author, true to his repute of a witty mystifier, fabulates a proposal to establish an accredited doctoral study programme devoted to this discipline at the Tennisology Department of the Faculty of Sports Studies, Masaryk University.

It is true that the term has not gained currency in Czech yet and such subject does not figure in the system of academic disciplines so far, but after perusing the present study one may pose the question if what we have before us is not the first Czech pioneering work of newly born scientific discipline.

The final part LITERATURE AND SOURCES (Numerous books, all of high quality) lists more than a hundred book titles facilitating preliminary orientation in the source materials the author has based his arguments on, as well as publications that he did not directly make use of, but included them in order to widen the readers' horizon.

Part and parcel of the work inseparably forms an attractive collection of illustration images, oftentimes with human autobiographic traits, together with invaluable reproductions of original masterpieces by excellent Czech painters and sculptors.

